

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

DS II 47 990

/2

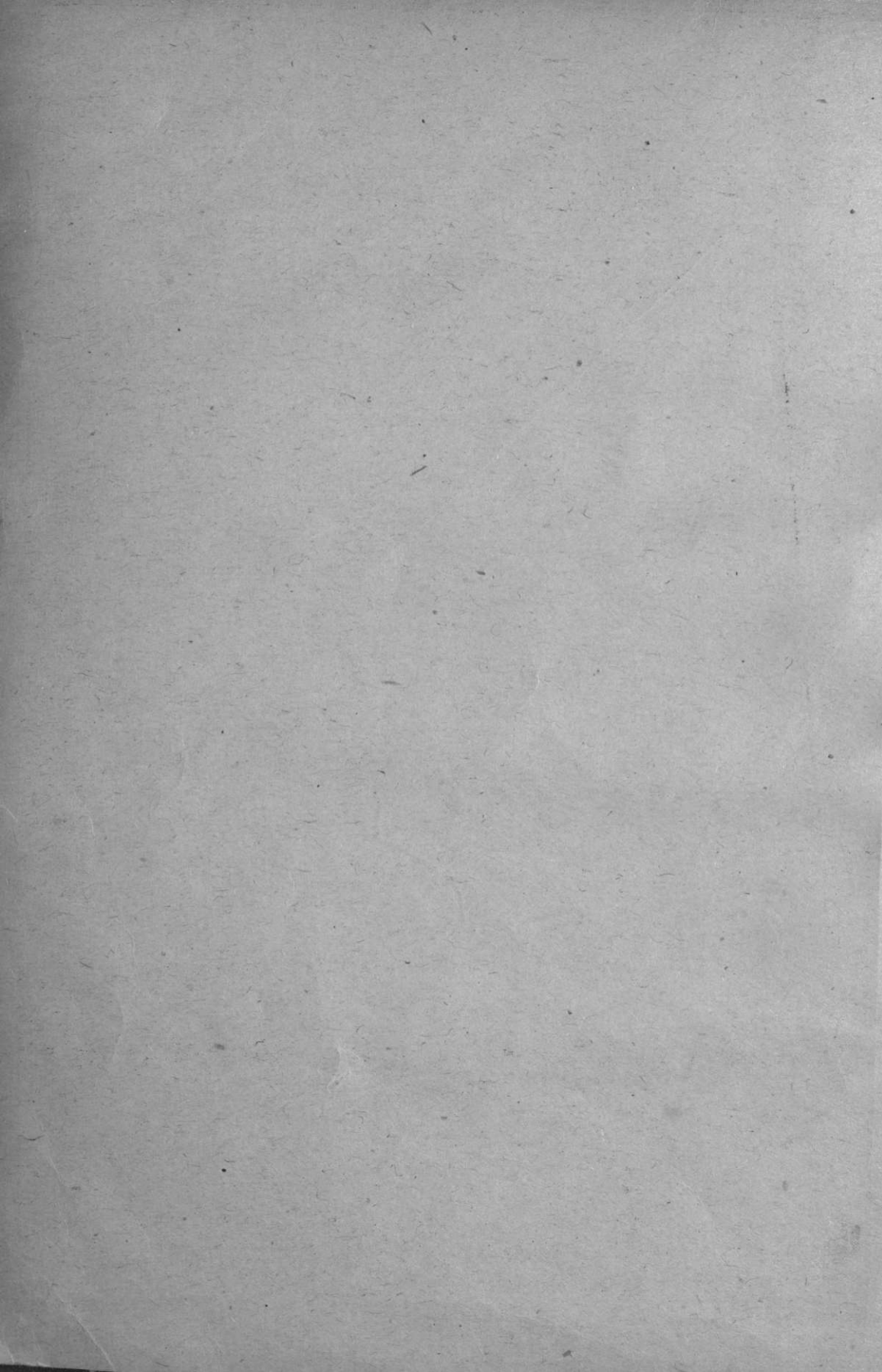
COBISS I

С. Ш. 21.

ВЛАДАНА ВЕЛИКЕГА ВОЈВОДЕ

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedščine preložil F. J-o.

Knjižnica „JUTRA“, zv. 2.

Ljubljana, 1921.

Založilo „JUTRO“.

II

~~44704~~

47990

030027118

116
—
22

I. del.

Palme in pinije.

I. poglavje

dokaže bralcu mesto uvoda, da je zgodovina velike vojvodine Minorke istovetna z zgodovino njenih velikih vojvod.

«Ali visočanstvo še spi?»

«Visočanstvo se je ravnokar blagoizvolilo prebuditi.»

«Ali je visočanstvo že vstalo?»

«Pomagal sem mu ravno, da se obleče, dragi Joaquin.»

«Vprašajte ga, kaj bi rad za zajutrek, Avgust!»

«Kaj pa imate pripravljenega?»

«Hm, kaj?... Redkvice, peso, salato, potem papriko in še nekaj različne zelenjave...»

«No, no... čujete, kar ste mi sedaj opisali, dragi Joaquin, je botanični vrt, ne pa jedilni list!»

«... Sardine, oštrige in kunci...»

«Za zajutrek nekoliko prelahko!»

«Lahko, toda dobro!»

«Kaj hočemo; ako nimate drugega, potem je pač vsako vpraševanje odveč!»

«Toda to lepše izgleda! Vladarja absolutista povprašuj po vseh stvareh, samo o onih ne, ki se tičejo vladanja!»

«Vaše misli so vam v čast, dragi Joaquin! Vi in vaša kuhinja sta mi dokaz, kako zelo ljubite Francijo! Takoj se vrnem!»

Ta pogovor se je vršil lepega februarskega jutra 1. 1910. na otoku Minorki v Sredozemskem morju. Sonce je sijalo skozi pletene zastore v dvorano, koje stene so na tapetah kazale v enakih presledkih šesterokrage heraldične krone, pod njimi pa še

bolj heraldične leve, ki drže v svojih šapah helebardo ovito s svojim repom. Nad temi figurami pa se blesti peterokraka zvezda, ki je osvetljava ta plemenite zveri prvotno s zlatimi, sedaj pa že s srebrno belimi žarki. Ostalo pohištvo je bilo v stilu draperij in izbledele zvezde v grbu. Zofe in stoli v empirskem slogu so se razvrstile okoli male rokoko mize. Mizica za drobnarije v slogu Ludvika XV. je dostojno dopolnjevala pohištvo, ki je brez razlike na razne dobe in sloge nosilo starinsko obeležje. Ako bi nepoučenemu gledalcu ne vspelo razrešiti vseh teh rebusov z levi in zvezdami, morala bi ga poučiti sestava velikovojvodske krone, obdrgnjene in izrabljene zofe in izbledeli zastori, kje se nahaja.

Kajti, (zakaj ne bi izdali že sedaj tega, kar ve že davno vsa Evropa in kar se ne da več popraviti) žalibog — bodočnost velike vojvodine Minorke leži v preteklosti. Čas, ki sicer zaceli vse rane, je ravno ugledu vladajoče dinastije velikih vojvod Ramiro zadal težke udarce. Bili so nekdanji časi, ko so bili veliki vojvode Minorke in Majorke, «grofi betlehemski in zaščitniki svetega groba», strah in trepet vsem mornarjem v zapadnem delu Sredozemskega morja. Bojevali so se z Arabci v Španiji in v Maroku in dobivali davke celo iz Geneve, a pri vsem tem podpirali ve-

do in umetnost. Ali ti lepi časi so že zdavnaj minili.

Nekako v sredi 16. stoletja je turški veliki admiral Dani-paša popolnoma uničil ponosno brodovje velike vojvodine. To je bil prvi udarec ugledu dinastije, kateremu so hitro sledili drugi. Leta 1602 se je pa zgodilo najhujše! Ker je bil vladajoči veliki vojvoda don Jaime velik podpornik vede in umetnosti in je redil na svojem dvoru nič manj nego trinajst dvornih pesnikov, se je nezadovoljno prebivalstvo otoka Majorke pobunilo kot en mož proti vladajočemu vojvodi z zahtevo, da potrebuje tudi za sebe razvedrila. Čez noč je pobegnil vojvoda na otok Minorke; tam se je najprej oprezno prepričal, da prebivalstvo tega otoka ni takih nazorov, kakor ono na Majorki, zato se je s svojimi prijatelji izkrcal v Mahonu in prevzel vlado. Leto dni pozneje je prevzela Španija protektorat nad otokom Majorke, ki je bil tako za dinastijo Ramiro za vedno izgubljen. Samo ob sebi je razumljivo, da niso niti don Jaime, niti njegovi nasledniki hoteli priznati posledic in stanja, ki je nastalo po revoluciji; še sto let po odcepljenju Majorke so nosili vsi državni dokumenti in vedno redkejši kovani denar stari napis: «Veliki vojvoda Majorke in Minorke, grof betlehemski in zaščitnik svetega groba». — Pri kraju 17. stoletja je bila «Velika vojvodina» tako blizu popolnega razpada, kakor le more biti slična država, (ki si pa takega položaja seveda nikdar ne želi). V skrajni sili vidimo velike vojvode, da se poslužujejo vseh mogočih sredstev in načinov, kako bi izboljšali obupni položaj; ta sredstva in te metode so pa bile včasih take, da se jim moramo še danes čuditi. Don Louis X. — ki je bil vzgojen v Nemčiji — se ni prav nič obotavljal in je prodal v Španski nasledstveni vojni vso svojo armado Španiji. Ta armada se je hrabro borila v pohodu na Gibraltar, ko pa je bil sklenjen

mir v Utrechtu, ukrcali so Španci vso armado na ladje in jo prepeljali v zapadno Indijo, kjer se je uspešno borila proti domačinom — toda zelenih oranžnih gajev na Minorci in sinjega Sredozemskega morja ni videla nikdar več. Don Luis pa ni bil zadovoljen s svojo prvo kupčijo, zato je par let pozneje zastavil naslednjih deset letnikov svoje vojske barcelonskim Judom; denar, ki ga je zato dobil na roko, je zapravljal lahkomiselno in v razuzdanem življenju, dokler ga ni nenadoma leta 1721 zadela kap. Na prestolu mu je sledil sin don Ramon XVII. Ta vladar je imel dobre namene, ali redkokdaj so dobri nameni tako nesrečno izpodleteli, kakor ravno pri Ramonu XVII. Komaj je prevzel vlado, proglasil je (seveda s papeževim dovoljenjem) očetovo pogodbo z barcelonskimi Judi za neveljavno — mladina vojvodine Minorke je bila tako odkupljena. Hude so bile posledice. Judje, ki so znani, da se medsebojno vedno podpirajo in nastopajo vsi za enega, se so dogovorili, da donu Ramonu ne posodijo niti groša; ne samo barcelonski judje, ampak vsi njih istoverniki od Amsterdama do Cadixa so držali besedo. Zgodovinarji pravijo, da je postal zaradi te nesreče don Ramon zamišljen in melanholičen. Ostanek svojega neveselega življenja je posvetil pisanju trohejskih verzov (katere mu je popravljal dvorni pesnik Emanuel iz Oporta). Umrl je leta 1740, in sledil mu je sin don Jeronimo I. s priimkom Srečni.

Nikdar ne pade jabolko daleč od debla. «Nikdar» (pravi zgodovinar Carlos iz Coimbre, nečak pesnika Emanuela iz Oporta) «ni živel knez in vladar, ki bi znal bolje podžigati svoj narod za velika dela, ni v zgodovini slučajja, kjer bi narod pokazal toliko dobrohotnega priznanja prizadevanju svojega vladarja».

«Nikdar» (a to je popolnoma gotovo) «ni bil finančni položaj vojvode Minorke ugodnejši nego v prvih

letih vlade dona Jeronima». — Le nekaj je pozabil omeniti vestni kronist in pisatelj dela «Zgodovina velike vojvodine Minorke»: a to je način in obejstransko prizadevanje, da knez ugotovi narodu, a narod knezu. V ostalem je pa to popolnoma razumljivo: nič manj in nič več, gusarstvo je bilo ono sredstvo, s katerim si je opomogel vladajoči knez, da je mogel živeti in vladati dolgih 49 let v slavi in sijaju, ki se da primerjati samo z vlado Ludvika XV. Vrhutega pa je s temi dohodki mogel še deloma in vsaj za silo odplačevati državne dolgove. Takoj, ko je prevzel don Jeronimo vlado, vršil se je tajen sestanek (znan v zgodovini pod imenom nočnega konventa v Ciudadeli); na tem sestanku je izjavil don Jeronimo, da se čuti pozvanega kot zaščitnik svetega groba, da iztrga to svetinjo iz rok nevernikov. Čas zato je prišel; in modri ter pobožni vladar je oborožil dvanajst gusarskih ladij, ki so odplule na odprto morje z nalogo in zapovedjo napasti vsako ladjo pregrešnih nevernikov, kjerkoli jo najdejo in izsledijo. Kupčija je šla dobro, napolnila bi še večje blagajnice, toda blagajnic razkošnega vojvode don Jeronima Srečnega ni moglo napolniti nič na svetu. L. 1789. je nenadoma umrl, ko je slišal prve vesti o izbruhu francoske revolucije. Sledil mu je sin don Jeronimo II., ki mu je zgodovina z vso pravico dala priimek «Nesrečni», nesrečen, ker se je rodil v času, ki ga ni mogel razumeti. Komaj je prevzel vlado, ko ga je že začela preganjati nesreča. Ena njegovih ladij je leta 1795 pomotoma napadla neko angleško transportno ladjo na poti v Toulon; angleška mornarica, ki je križala v bližini, je obkolila gusarsko ladjo kakor roj razdraženih os; pobesili so vso posadko roparske ladje, a pri pregledovanju ladijskih dokumentov so Angleži našli povelje velikega vojvode Minorke. Angleži, kakršni so že, niso dolgo pre-

mišljevali, v največji naglici odposlali so nad Minorke svojo križarko «Formidable», ki je razbila in porušila vseh enajst drugih gusarskih ladij in dala na ta način vojvodi donu Jeronimu rahel migljaj in opomin, da naj preneha in konča svojo vojno za sveti božji grob. Temu opominu se je pokoril plemeniti vladar Minorke z največjo naglico in poslušnostjo. Sicer je do onega dne njegov dvorski pesnik Alessandro iz Lizbone (pranečak Emanuela iz Oporta) pisal in razpošiljal po svetu zabavljice proti direktoriju na Francoskem in proti Napoleonu Bonaparte, toda to ni motilo dona Jeronima II., da ne bi sedaj poskušal doseči nekako zblizanje s Francijo, ali ti poskusi so bili skrajno nerodni in zblizanja je bilo hitro konec. Po miru v Amiensu je izjavil prvi konzul, ki nikdar ni ničesar pozabil, da je dinastija Ramiro na otoku Minorke prenehala vladati, poslal je francosko eskadro, ki je 25. oktobra pod poveljstvom admirala du Vallona zasedla otok in ga proglašila «kot ogranek južno-francoskih gorskih grebenov» za francosko posest. V največji naglici je pobegnil don Jeronimo naprej v Španijo, ko je pa po sestanku v Bayonni zvedel, da se približuje Napoleon s svojo močno in dolgo roko, jo je odkuril na Angleško. Šest dolgih let je živel med Angleži, katerih se je sicer bal kot kuga, a vendar je ves čas preklinjal Francoze in njih zmagonosnega cesarja.

Vendar je prišlo leto 1814; brez odmora in počitka je hitel don Jeronimo k svojemu zvestemu narodu in mu po slavnih vzgledih takoj izdal manifest, v katerem ga je v prvi vrsti opozoril, da mu je zvesti narod na dolgu civilno listo za zadnjih 12 let in da pričakuje, da mu jo tudi pošteno izplača. Toda naenkrat je prišlo poročilo, da je Napoleon zapustil otok Elbo in prevzel vlado. Ta vest pa je za vselej skrila na varno dona Jeronima. Iz strahu ga je nam-

reč zadela kap, umrl je, a na prestolu mu je sledil sin don Ramon.

Prišlo je 19. stoletje, težka doba za vladarje, in razumljivo je, da ta čas ni bil po okusu dinastije Ramiro. Seveda »trgovina in obrt je cvetela« (Zgodovina velike vojvodine Minorke, nova serija, knjiga IX., stran 285.), razvijalo se je ribarstvo na rake in morske pajke vsako leto bolj in bolj, na severni strani otoka so odkrili doslej neznanе vrele kis-le vode, toda vsi državni dohodki in davki niso zadostovali za odplačevanje dolgov iz 18. stoletja, ki so se z vedno naraščajočimi obrestmi pretvarjali v grozne plazove... Posledice so bile neizogibne: velika vojvodina je padla v pest oderuhov. Že v sredi 19. stoletja je bil denarni in gospodarski položaj velike vojvodine tak, da ni bilo v vsi Evropi večje banke ali denarnega zavoda, ki bi ne imela posla z Minorke. Celo na dvoru velikih vojvod se je pojavilo pomanjkanje, zato ni čudno, da so se hoteli don Ramon XVIII., njegov sin don Ramon XIX. parkrat odpovedati vsem pravicam na prestol očetov. »Težka je dedščina«, tako je govoril večkrat don Ramon XIX. svojemu mlademu sinu «ki ti jo zapuščam». — Slednjic je umrl don Ramon XIX. in prestol je zasedel leta 1892 njega 17letni sin don Ramon XX. «ki ga je pozdravil narod z velikanskim navdušenjem in ljubeznijo». (Zgod. velike vojvodine Minorke, nova serija, zvezek XIV. stran 36.)

Ko so se menjavali na vojvodskem prestolu Minorke vladarji, živel je narod tako, kakor so živeli njegovi predniki pred stoletji in stoletji. Sadili so citrone, lovili morske rake in pajke, ječali so pod velikimi davki, bili kot vedno umazani, a slikovito oblečeni, a pri vsem tem so pasli večno lenobo. Morje se je modrilo in smejało okoli otoka, a sonce ga je 365 dni na leto obsevalo s svojimi zlatimi žarki. Toplo in opojno je obsevalo male glinaste vasi,

pinije in palme, zelene oranžne gaje in počasi razpadajoče vile iz svetlih dni dona Jeronima Srečnega...

Tako je bilo tudi onega dne, ko začenja naša povest, onega lepega februarskega jutra leta 1910., ko so se usipali valovi zlatih solnčnih žarkov v dvoranico vojvodske palače v Mahonu, kjer je čakal nadkuhar Joaquin, da se povrne francoski komorni sluga Avgust z jedilnim listom, ki ga odobri za zajutrek njegovo visočanstvo.

Joaquin, zagoreli sin sosedne Majorke, je sklenil svoji okrogli roki na hrbtu in opazoval zamišljeno razne slike na steni, ko se so naenkrat odprla vrata za njim, razgrnile so se zavese: čul je, kako je Avgust nekaj polglasno zamrmral in komaj je imel časa, da se je hitro obrnil in z globokim poklonom pozdravil visočanstvo dona Ramona XX., velikega vojvodo Minorke, grofa betlehemskega in zaščitnika božjega groba.

Z ozirom na dogodke zadnjih dni je slika velikega vojvode Minorke znana svetu ravnotako, kakor mnogobrojne slike cesarja Viljema. Poglejte le nekdanje letnike «Ilustrovanega Tednika». Vstopil je v dvoranico iz svoje oblačilnice z lenim korakom, oblečen v sivo promenadno obleko, ki se ji vidi, da je ukrojena v Piccadilly-ju. (Pri natančnejšem opazovanju pa kaže obleka, da je bila že mnogo rabljena). Krepko je vlekel iz debele cigare in spuščal oblake dima. Njegova skoro orjaška postava je bila v jutranji svetlobi še večja in se ni prav nič prikladala minulemu sijaju dvoranice. Kot doslej še nikoli, je ukazal svojemu komornemu slugi, da mu razdeli lase na levo stran, na ta način je bil malo podoben pevcu Carusu; konce svojih velikih črnih brk si je pa navil navzgor. Ko je zagledal Joaquina, ki je vstrajal še vedno v svojem globokem poklonu je pretel njegov obraz lahen nasmeji.

«Dobro jutro, dragi Joaquin» — je rekel z nizkim glasom — «poslal si Avgusta, da me vpraša za jedilni list!»

«Da, visočanstvo!»

«Kaj to pomeni, Joaquin?»

«Vaše visočanstvo mi je nedavno blagoizvolilo ukazati...»

«Vem, vem, toda čuj, kaj pomeni to? Saj vem, da nimaš ničesar!»

«Toda visočanstvo, mi imamo vendar izvrsten zakusek, redkvice, peso, salato, papriko...»

«Vrag te vzemi! Počakaj trenutek, Joaquin, ali veš, kdo sem jaz?»

«Tega ne bi vedel, visočanstvo?»

«Ali me ne razumeš?»

«Ali vem... seveda... vaše visočanstvo je veliki vojvoda don Ramon XX. od Majorke in Minorke, grof...»

«Dobro, dosti...! Mislil sem, da misliš, da sem babilonski Nabukodonazar. Redkve, pesa, salata, paprika... pozabil si še žavbelj in bezeg... In ti si upaš še trditi, da si pripravil zajutrek?»

«Seveda, visočanstvo, to je samo zakusek, (imam celo krasne sardine) potem pridejo ostrige, kunci...»

«Kunci! O svetli predniki dona Jeronima! Večno zaničevana žival! Koliko let že jem kunce, Joaquin?»

«Vaše visočanstvo je jedlo včeraj zajca!»

«Joaquin, niti Bog oče, niti kuhar vseh kuharjev ne more spremeniti kunca v zajca! Kvečjemu v piščanca. Zapomni si to!»

«Za jutri mislim napraviti telečjo omako!»

«Telečjo omako — Joaquin, Joaquin, kje si vendar dobil telečje meso?»

«Moj stric, visočanstvo, iz Majorke, ki je velik častilec vašega visočanstva...»

«Ne govori mi o ljudeh iz Majorke, Joaquin! Banda podlih buntovnikov; saj veš, kaj so storili moji dinastiji.»

«Visočanstvo, nikdo tega bolj ne obžaluje, nego ravno jaz. Rodil sem se na Majoriki, torej sem rojen Majorčan, toda v srcu, visočanstvo, sem bil vedno dober Minorčan... ravno tako, kakor moj stric.»

«To je lepo, Joaquin, a tvoj stric?»

«Včeraj mi je poslal iz Palme v ribiškem čolnu lepo rejeno tele. Moj nečak je prišel z ribiči! Tako sem se odločil, da napravim jutri za zajutrek telečjo omako... a nočoj...»

«Vem in razumem, nocoj bo telečja pečenka! Počasi si me hotel pripraviti na tako iznenadenje, najprej telečja omaka, potem šele telečja pečenka. Bal si se, dragi prijatelj, da me tako presenečenje ne ubije. Ti si biser v svoji stroki, Joaquin. Ti nisi samo strokovnjak, da pripraviš jedi, ti jih znaš tudi nabaviti, Joaquin!»

«Visočanstvo?»

«Kaj misliš... ako bi tvoj stric... nekaj sem se spomnil...»

«Visočanstvo gotovo misli, ako bi nam mogel moj stric večkrat dobaviti kakšno tako tele...?»

«Ne, ne, toda, da! Mislil sem, veruj mi, hm, morda pa želi tvoj častivredni stric, da mu podelim naslov dvornega dobavitelja. Seveda za neznatno odškodnino...»

«Visočanstvo, jaz... visočanstvo, moj... visočanstvo ve, da je naslov dvornega dobavitelja... nekaj... nekaj...»

«— obrabljenega. Bil je že premmnogokrat podeljen, vem, vem žalibog, Joaquin; torej ti ne veruješ, da bi tvoj stric...»

«Visočanstvo, moj stric je Minorčan do zadnje kaplje svoje krvi kot sem jaz, globok častilec vašega visočanstva je, toda jaz dvomim, ne verujem, da bi...»

«Razumem, dober Minorčan je, toda še vedno ne tako, da bi hotel postati dvorni dobavitelj. No, med nami rečeno, jaz razumem njegova

čustva — Avgust, ali je prišla danes pošta?»

«Da visočanstvo, señor Paqueno čaka v vašem kabinetu.»

«Dobro! Torej, Joaquin, pripravi zajutrek s sredstvi, ki so ti na razpolago.»

Veliki vojvoda je namignil Joaquinu, ki se je naklonil globoko in

odšel, potem pa je vstopil skozi vrata, ki mu jih je Avgust odprl na stežaj, v svoj kabinet, kjer ga je že čakal majhen, posivel gospod v salonski obleki in z zlatoobrobljenim ščipalnikom na koncu nosa. Ko je vstopil don Ramon, se je dvignil iz fotelja, kamor se je poveznil, vstal je in se globoko poklonil.

II. poglavje

dokaže čitatelju, da ni vse zlato, kar se sveti.

Señor Esteban Paqueno je bil iz starega minorčanskega rodu, ki je imel že v 16. stoletju važno in pomembno ulogo v zgodovini velike vojvodine. Pokolenje za pokolenjem so služili njegovi predniki vladarjem iz dinastije Ramiro, bili so večinoma vojaki ali pa dvorjaniki, včasih so bili tudi diplomati, a kar je glavno, nikdar niso zahtevali velikih plač. Zvestoba in samozatajevanje, kar je bilo temu rodu prirojeno, sta postali sčasoma njih druga narava; niso opazovali sveta raz vidik večnosti, niti raz svoj lastni, edino merilo in smernica jim je bil vsakokratni vladajoči veliki vojvoda Minorke. Tako se je zgodilo, da je služil señor Esteban trem vladarjem zaporedoma, Ramonu XIX., Luisu XI. in Ramonu XX. Zanje je vodil do leta 1876. državne finance, a ta posel res ni bil zavidljiv, zahteval je zvijačnost kače, vztrajnost osla in miroljubno potrpežljivost svetnika. Mogoče je señor Estebanu primanjkovalo prvega svojstva, ali v tem slučaju je mogel nadomestiti to pomanjkanje s preobilico druge in tretje lastnosti. Dasi je bil gospodarski položaj velike-vojvodine obupen, on vendarle nikdar ni zagnal puške v koruzo. Z vstrajno in zagrizeno odločnostjo ni nikdar prenehal bombardirati vseh znanih in neznanih

denarnih zavodov v Evropi s predlogi o državnih posojilih, zlasti vstrajen je bil v pisanju pisem, ki je v njih opravičeval zaostanke v plačevanju obresti in dolgov. Leta 1910. ni bilo v Evropi človeka, ki bi bolj poznal vse evropske oderuhe in gospodarske volkove, kakor señor Paqueno, ni bilo človeka, ki bi bolje poznal zavito psihologijo teh ljudi, izkratka ni bilo človeka na svetu, ki bi mogel napisati boljši spisovnik za one, ki stoje pred konkurzom. Bilo pa tudi ni človeka, ki bi manj spadal v to stroko, kakor ravno señor Esteban; minevali so dnevi, reševal je tekočo korespondenco, mehanično in brez zanimanja a njegova duša je sanjala o mali, belo pobeljeni celici v nekem daljnem jezuitskem samostanu tam v Španiji, njegove oči so gledale dolge, s kamenitimi ploščami tlakovane hodnike, samostansko cerkev, cvetoče vrtove... in njegovo uho je uživalo v večni tišini, ki je vladala med golimi samostanskimi stenami. V tem samostanu je bil nekdaj señor Paqueno in vrniti se tja je bil cilj njegovega življenja. Toda, ko je on sanjal o lepoti in miru samostanskih zidin, so minevala leta in prehajala v vednem, vstrajnem boju in prizadevanju, da reši državne finance, kar pa ni delal toliko iz ljubezni do svoje domovine kot iz udanosti

do svojega malega vladarja. Don Ramon si je znal zagotoviti popolno udanost, ki jo je podedoval señor Esteban od svojih prednikov. Dasi je bil 25 let starejši od svojega vladarja, je bil Paqueno popolnoma v njegovi oblasti. Kar je želel ali rekel don Ramon, bilo je njemu ukaz; ako bi ga don Ramon nagovoril k zločinu, storil bi vse. Ramonu na ljubo preživljal je svoja leta v korespondenci z vsemi evropskimi oderuhi... a sanje o jezuitskem samostanu v Barceloni so vedno bolj in bolj bledele.

Dan Ramon je razumel udanost señora Paquena tako kot večinoma vse pojave vsakdanjega življenja; z dobrodušnim neizčrpnim humorjem: Tako pač je in tako že mora biti. Razmišljati o življenju, o problemih življenja se mu je videlo brezpredmetno. Bil je mož brez globljih čustev s precej dobro vzgojo in izobrazbo, toda prepričan in zaverovan v načelo minljivosti vsega. Absurden položaj, ki ga je zavzamal v sredi 20. stoletja kot vladar absolutist v državi, ki so ji manjkala vsa sredstva za razvoj, je dajal njegovim življenjskim nazorom in njegovemu dobrodušnemu humorju vedno nove vzpodbude. Vsi njegovi poskusi vladati so bili že vnaprej obsojeni v neuspeh, ker za vse kar je hotel podvzeti, manjkal mu je vedno temeljni pogoj: denar. Po prvem letu njegovega vladanja, so postali ti poskusi «vladati» vedno redkejši in redkejši; leta 1910. se je pa že davno omejil, da s pomočjo señora Estebana vzdrži stroje v pogonu in to — kar je mogel opaziti tudi sam — res ni bila nobena sinekura.

Z izrazom lica, ki je bil žalostnejši nego navadno, je pozdravil señor Paqueno na omenjeno februarско jutro svojega gospoda. Izraz žalostne resnosti je bil v njegovih očeh, ki so se skrivale pod zlafoobrobljenim nanosnikom. Vsaka njegova kretnja je bila nervozna, kar je pa navadno

— podvojilo velikemu vojvodi dobro voljo. Pomignil mu je s cigaro, vtaknil obe roki v hlačna žepa, opazoval nekaj časa señora Paquena, a potem rekel:

«Dobro jutro, Paqueno!»

«Dobro jutro, visočanstvo!»

«Dobro spali, Paqueno?»

«Hvala, a vi visočanstvo?»

V resnici je pa spal señor Paqueno skrajno slabo, toda ne bi si nikdar upal tega priznati, dokler ni vedel, kako je spal njegov vladar.

«Izvrstno, Paqueno, človek s tako sijajnimi financami kot sem jaz, spi vedno izborno!»

«Visočanstvo se blagovoli šaliti!

O slabih financah še nisem slišal, da so sredstvo za dobro spanje...»

Veliki vojvoda se je od srca nasmejal. «To je odvisno, dragi Paqueno, od tega, kako slabe so. Ako so tako slabe kakor so na primer moje, torej skrajno brezupne, tedaj se lahko spi izborno, brez skrbi, seveda, ako je človek normalen. Edino pred leti sem slabo spal, a to je bilo takrat, ko sem pričakoval še slabše čase. No, torej, kaj je z današnjo pošto?»

Obraz señora Paquena se je zopet zresnil — bil je tak ko takrat, ko je stopil veliki vojvoda v kabinet. Potegnil je par aktov iz svoje torbe in rekel:

«Kot navadno, visočanstvo! Približno... Dobili smo pismo od Altensteina iz Cadixa!»

«In kaj nam piše predragi Altenstein?»

«Da moramo plačati obresti za leto 1908., ker sicer bo protestiral pri španski vladi.»

«Obresti za leto 1908.? Paqueno, katero leto pa je pravzaprav sedaj?»

«1910. visočanstvo, ali obresti za leto 1908. še niso plačane.»

«Vraga, to sem si takoj mislil. Jaz sem pa razumel za leto 1898.!»

«Ne, visočanstvo, Altenstein je dobil izplačane obresti inkluzivno do leta 1907. že lansko leto!»

«Že lansko leto? Paqueno, žal mi je, da moram vas, starega prijatelja in služabnika naše dinastije, ukoriti, toda priporočam vam, da vodite našo finančno upravo v večjem redu; obresti za leto 1907. izplačane že lani — vidite, tu so posledice, ako hočete razvaditi svoje upnike. Radi vašega nerazumevanja ima Altenstein v Cadixu popolnoma napačne pojme o naših financah, kar bi utegnilo imeti za nas jako neprijetnih posledic!»

«Visočanstvo, jaz sem izgubljen; v svoj zagovor hočem le navesti, da dela ta gospod Altenstein na mene utis človeka, ki se moramo nanj ozirati!»

«Tako, samo še trenotek, Paqueno, vi torej mislite, da bi ga mogli zopet napumpati?»

«Ne, visočanstvo, jaz mislim, da je on nevaren človek; brezobziren človek, kar je dokazal lansko leto, ko je spravił špansko vlado v tako zadrego!»

«Toda, dragi Paqueno, to nima nobene zveze z nami! Španske finance so v resnici slabe, toda le bolna fantazija bi jih mogla primerjati z našimi. Španija je velika država, a nas čuva le sloves, da smo mala država... Tako je tudi z bacili... Kaj pravite na to?»

Señor Paqueno je potegnil iz svoje torbice akt in rekel:

«Dobili smo tudi pismo od firme Thomson in French iz Rima!»

«Tako! In kaj nam pišeta Thomson in French iz Rima?»

«Da nikakor ne moreta čakati za obresti 1905. in 1906. za posojilo iz leta 1905. Vrhutega zahtevata amortizacijo. Posojilo bi morali letos do polovice že vrniti, toda do danes nismo plačali niti obresti. Zato javljata, da sta prisiljena prodati naš zalog.»

«Naš zalog? In kaj je to, señor Paqueno?»

«Otok Ibiza, visočanstvo, z vsem inventarjem... sicer se mora poslu-

žiti nadaljnih diplomatskih korakov.»

«Dobro, dobro, Paqueno; obresti za leto 1905. in 1906., a danes štejem 1910. Ta prokleti moderni poslovni red! No, ko bi moj oče slišal o taki oderuški politiki raznih bank! — Kdo je še na vrsti?»

«Visočanstvo, banka Viviani-Marseilla. Banka, ki smo ji, visočanstvo se gotovo spominja, zastavili naš davek na sol. Poroča nam in se bridko pritožuje, da so dohodki veliko premajhni...»

«Nesramnost italijanska! Ti polentarji! Res želel bi, da pišemo danes 1510 a ne 1910, sicer bi že naučil tega polentarja, kaj se pravi, pritoževati se...»

«Ali to še ni vse, on se ne pritožuje samo, on je celo jako predrzen, da nam očita sledeče: številke, ki smo jih navedli mi v svoji ponudbi, so nezanesljive, s svojimi nesolidnimi podatki smo ga izvabili v dvomljivo in nesolidno kupčijo...»

«Lopov, nesramen lopov, ta Italijan! Zabavlja na kupčijo, ki mu ne-se najmanj 15 procentov. Pišite mu, da naj bo oprezen, ker sicer bom z ukazom prepovedal uporabo soli v svoji vojvodini in za prekršitev določil smrtno kazen. Potem naj pa gleda za boljim dobičkom!»

«Visočanstvo, vi ste danes dobre volje. Toda, pomirite se, visočanstvo. Z Vivianijem bom že obračunal, kar zasluži. Thomsona in Frencha se niti najmanje ne bojim. Altensteina že odpravim z argumenti, ki jih je ravnokar blagovolila navesti vaša visokost. Njegove nervozne zahteve pripisujem samo njegovi mladostni razburjenosti.»

Señor Paqueno je za hip umolknil in čistil nervozno svoj zlati ščipalnik. Potem je pa pogledal plašno velikega vojvodo in nadaljeval.

«Žalibog smo pa dobili pismo tudi od Semjona Markoviča. Vaše visočanstvo se gotovo še spominja na

našo zadevo z Markovičem v Parizu?»

«Na vsak način se te zadeve v Parizu spominja gospod Markovič, kajti jaz sem popolnoma pozabil na njo.»

«Toda, visočanstvo, Semjon Markovič?»

«No, da Paqueno, Semjon Markovič!»

«Na vsak način se visočanstvo še spominja na leto 1908.?»

«Kako da ne, Paqueno, saj je od tedaj minulo samo dvoje let. Jaz sem sedaj star 35 let, a v zgodovini naše dinastije še ne pomnim slučaja, da bi tega ali onega zapustil spomin pred štiridesetim letom! Torej!»

Te vesele opazke svojega vladarja je sprejel señor Paqueno s težkim vzdihom. S žalostnim in otožnim glasom, skoraj sam za sebe, je nadaljeval s presekanemi stavki, kot da je hotel izzvati velikega vojvodo, da ga na primernem mestu prekine.

«Ako se spominja, visočanstvo še na leto 1908., spominja se gotovo tudi na vesti, ki so takrat krožile po novinstvu o zaroki velikega vojvode od Minorke in neke ruske velike kneginje, ki so o nji trdili, da je ravno tako bogata, kot je bila lepa — spominjate se gotovo visokost, da te vesti niso bile brez vsakega poudara. Dva meseca sem vodil takrat pregovore z grofom Feodorjem Obelinskim, ki je bil takrat ruski poslanik v Madridu. Takrat sva napisala z ene in druge strani nekaj skoro poluradnih pisem. In nekega dne je pisala velika kneginja sama... pisala je — kot pravijo — v razpoloženju deviške romantike lastnoročno pismo vašemu visočanstvu... To pismo... gotovo se visočanstvo še spominja, ni bilo napisano v takozvanem uradnem, ali poluradnem stilu...»

Señor Paqueno je posmatral svojega vladarja z nemim pozivom, da naj mu prepove dalje govoriti. Veliki vojvoda pa je stal mirno, pove-

sil je glavo in gledal brezizrazno skozi okno. Povesil je tudi svojo spodnjo ustnico, in señor Paqueno je dobil utis, da ga sploh ne sliši.

Señor Paqueno je vzdihnil ponovno in to globokejšo nego poprej, potem je pa nadaljeval z utrujenim glasom:

«Ko se je to zgodilo leta 1908., je bil naš gospodarski položaj obupnejši nego kadarkoli poprej. Posledice ameriksanske krize bile so za nas jako občutne... Naši državni papirji so notirali — ako so sploh še notirali — 47 in pol procenta, posojila pa nismo mogli dobiti niti na 100 procentov. Tu je bila samo ena pomoč: vzdržati vsaj nekaj časa in rešiti našo čast, dokler ne postane vprašanje vaše zaroke perfektno! Toda denarja na noben način nismo mogli dobiti, nikdo ni verjel našim obljubam... vašo zaroko so vsi smatrali za trik, slepilo... Tedaj smo se obrnili na Semjona Markoviča! Visočanstvo, ali se morda sedaj spominjate na Semjona Markoviča?»

Glas señora Paquena je ihtel v razburjenju — zopet je umolknil in nervozno opazoval svojega vladarja, ki je stal pred njim mirno brez vsake kretnje in besede. Povesil je oči... tako da se mu je videlo le belo v njih... cigara mu je ugasnila, a on jo je vrtel z nervoznimi ustnicami...

V polšepetu je nadaljeval señor Paqueno:

«Dobila sva 200 tisočakov za dolžno pismo na 300 tisočakov in proti garanciji, ki je navedena v dolžnem pismu. Semjon Markovič, ki je poznal dobro razmere na ruskem dvoru, je vedel, da ne riskira pray nič, ako nam posodi na tako jamstvo. Tako pismo, kot vam ga je pisala velika kneginja Olga, je bilo vredno v njegovih očeh tudi milijon!»

Señor Paqueno je naenkrat prenehal govoriti in nehote stopil korak nazaj; veliki vojvoda je poskočil korak naprej, sklonil se nad njim,

potisnil je roke še bolj globoko v žepe in ga razburjeno gledal s podplutimi očmi.

«Dosti, dosti, señor Paqueno! Vi ste vrag! Vi mi pripovedujete vse to, kakor da sva bila takrat dva navadna lumpa pripravljena prodati svojo čast za par umazanih tisočakov. Ali ne veste, koliko časa sva se borila in premišljevala o tem, predno sva pristala na to umazano kupčijo? Vi ste vendar pobožen mož, señor Paqueno, vaša dolžnost je bila, da preprečite to...»

«Visočanstvo, vi mi delate krivico,» je odgovoril Paqueno z rahlim očitkom. «Ako se sedaj vaše visočanstvo spominja na vse, kar je bilo, se gotovo spominja tudi... onega, ki je prišel na to nesrečno misel... Povdarjam, da nisem bil jaz! Vi, sami visočanstvo ste bili, ki ste pristali na ta predlog. Seveda, jaz sem mislil, da ste se samo šalili. Da sem jaz nadaljeval vso zadevo, to sem obžaloval samo jaz. In v teh dveh letih, ko je vaše visočanstvo pozabilo na vse to, kar je bilo, koval sem sto in sto načrtov, da popravim svojo nepremišljenost na svojo pest. Verujte mi, takrat sem bil slepec, norec... ali vodila me je takrat najzapeljivejša zvezda, ki more voditi človeško življenje, vodilo me je upanje. Še danes se živo spominjam na vse one lepe nade, ki so se prebudile v nas, ko sva govorila o vaši zaroki. Dolgih 32 let sem sam delal noč in dan, da rešim naš gospodarski položaj — toda brez nade na uspeh... Toda takrat se je naenkrat pojavilo upanje, da smo rešeni. Vzdržati še par mesecev in...»

«Kdo je mogel takrat vedeti, da bo šla moja zaroka k vragu, Paqueno? Povejte mi, kdo?»

«Nikdo, vaše visočanstvo, toda žalibog, taka je bila naša usoda. Knez Nikolaj je rekel svoj ne... in velika kneginja Olga je bila njegova poslušna hči. On je umrl, ne vem, ali je visočanstvo bralo pred par meseci

to novico v novinah. A nama visočanstvo preti nevarnost, da naju čez nekaj dni razkrinka prokleti Semjon Markovič kot popolnoma navadna zločinca. In sedaj?... Jaz sem prepričan, da bi bilo delo, ki sva ga zgrešila, v obeh sveta zločin in podlost... toda, kakor obžalujem vse to, kar sva naredila takrat, vendar mislim, da stvar ni tako huda! Najine namere so bile najboljše in bog je nama priča, da nisva porabila denarja v svojo lastno korist. Ako bi se v tem smislu izpovedal svojim učiteljem, častitim očetom jezuitom, prepričan sem, da bi odobravalij najino postopanje. Toda jaz žalibog vem, da sodi posvetna pravda o teh stvarih drugače. Ona bi smatrala našo zadevo za zločin brez ozira na to, kdo je mogel imeti od nje koristi.

Veliki vojvoda je udaril z nogo ob tla, da so zazvenejele stare marmornate ploče.

«Ako gre to tako naprej, potem še zblaznim» je zaklical — «danes stojiva tukaj, dragi Paqueno, in čakava, da naju fotografirajo za vse bulevardne liste vsega sveta, da novinarski mazači napišejo veličasten naslov: «Nova razkritja iz evropskega gnojišča!» — «Nove pustolovščine dona Ramona» in tako dalje. —

«In kaj sva dobila od teh ubogih 200 tisočakov? Ako se prav spominjam, ste poravnali iz te svote obresti, ki sem jih dolgoval raznim Judom! Ali ste mogoče iz tega denarja izplačali tudi Altensteina?»

Señor Paqueno je molče priki-mal... veliki vojvoda pa je nadaljeval v istem tonu, z vedno izrazitejšo ironijo in zasmehovalnim izrazom oči:

«Vpoštevajte moje besede, dragi Paqueno! Danes je pekel, ako moraš biti knez, vladar absolutist brez denarja. Ako smo prišli tako daleč, tedaj smo se najbolj približali anarhiji. Don Jeronimo je bil ravno tak siromak kot sem jaz, a on si je znal pomagati in bilo mu je dobro. Rodil se

je v dobi, ki je odgovarjala njegove-
mu rojstvu. Ako je potreboval de-
narja, napisal je par povelj svojim
gusarskim ladjam, izropal in potopi-
pil je par trgovskih ladij. Nikdo se
ni spodtikal nad tem! On je užival,
veselili so se njegovi gradovi, vsak
dan je imel svoje zabave. Jaz pa, dra-
gi Paqueno, do danes še nisem za-
grešil nobenega zločina in se hranim
ves ljubi teden z mršavimi kunci. Jaz
se anahronizem današnjih dni, ob-
žalovanja vreden anahronizem. Hvala
bogu, da sem za svoje delo neod-
govoren. To je bila vedno tolažba v
mojih žalostnih urah. Toda, da se
popolnoma prepričam o svojem stan-
ju, pokličem na dvor specialista za
duševne bolezni. Ako mi on izda
uradno zdravniško spričevalo, da ni-
sem popolnoma pri sebi... tedaj
sem se izmuzal iz vsega. Samo ob
sebi je razumljivo, da to spričevalo
tudi dobim. Človek mora biti na kon-
cu vendarle norec, ako hoče ostati
vladar Minorke».

«In kaj bo z menoj?» je vprašal
señor Paqueno z glasom, ki je drh-
tel kot trepetilka.

Veliki vojvoda je začel hoditi po
sobi gorindol s počasnimi šepavimi
koraki. Ko je končal señor Paqueno,
se je vstavil pred njim in iztegnil
svoje roke:

«Ljubi, stari Esteban! Oprostite!
Mislil sem, da razumete moje šale...
bile so neumne kot navadno! Stvar
je vendar popolnoma jasna; v ti za-
devi stojiva in padeva skupaj! Toda
bodite popolnoma mirni; na koncu
koneca že najdeva načine in pota, da
se vzdrživa nad vodo. — Sicer pa,
kdaj zapade to najnesramnejše vseh
dolžnih pisem?»

«Visočanstvo, 13. marca, podpisa-
no je bilo 13. marca 1908».

«Danes je 13. februar, torej še me-
sec dni imava časa... In Markovič?
On zahteva seveda vso vsoto?»

«Teга ne verujem, Markovič se
bo že zadovoljil z manjo vsoto!»

«Hm, hm, jaz slutim, kaj naj po-
menja tako popušcanje. Ne, stvari
se morava enkrat za vselej znebiti.
Jaz ne morem prenašati in misliti,
da bi me taka stvar še dalje vzne-
mirjala. Mesec dni imava še časa, da
preskrbiva Markoviču teh 200 tiso-
čakov, a za ta čas potrudite se, dra-
gi prijatelj Paqueno, da najdete te-
ga ali onega čestitega patra jezuita,
ki je napisal kako znamenito delo
o vesti in dolžnosti. Čutim, da potre-
bujem v tem vprašanju duševne to-
lažbe.»

Po teh besedah je nadaljeval don
Ramon svoje šetanje po sobi. Dasi je
bil v njegovih besedah izraz lahko-
miselnosti, vendar je señor Paqueno
opazil, da ga je zapustila ona dobra
volja, s katero je stopil v kabinet.
Mrzlično je odprl okno in zrl na pri-
stanišče, čegar vode so blestele v za-
spanem valovanju, zrl je na male hi-
šice, ki so se dvigale na terasah...
Palme so šepetale v jutranjem vetru,
nerazločen šum je prihajal semkaj iz
cest prestolnice in ko je zavel veter,
je zadišalo od pristanišča sem po ka-
tranu... Nenadoma se je obrnil veli-
ki knez k Paquenu, premeril ga od
peta do glave in rekel:

«Ali je Holandec še tu?»

«Kdo, visočanstvo?»

«Bekker!»

«Da, je še tu! Vaše visočanstvo je
dobro poučeno o vsem! Kje ste izve-
deli njegovo ime?»

«Vraga, kje — v Minoriki! Torej
še vedno tu! To sem si tudi mislil!
Njegova zastava vihra na hotelu. Kaj
dela še vedno tukaj?»

«Ne vem, visočanstvo! Največ pri-
reja izlete po otoku; pravijo da dela
fotografske posnetke za neko ino-
zemsko podjetje.

«Tako, no pa jaz se ne bojim, da
bi bil kak mednarodni ogleduh in
špijon, ki bi slikal naše trdnjave, s
kterimi je že obračunala sama nara-
va... samo stare podrtije tu v Ma-
honu?... Naša velika vojvodina je

izvršila že davno in na tihem ves razoroževalni program mirovnega pokreta. — Ali je Holanec že dolgo časa tu?»

«Mesec dni, visočanstvo!»

Vrata jedilnice so se diskretno odprla in na pragu se je prikazal Avgust:

«Visočanstvo, zajutrek je serviran...!»

Obraz velikega vojvode se je razjasnil. Otresel je z obraza izraz skrbi in vznemirjenosti, kakor se otrese veliki fundlandski pes, ko pride iz vode.

«Prosim vas, dragi Paqueno, delajte mi pri kuncih družbo,» je rekel in porinil starega finančnega ministra v obednico. Midva oba potrebujeva okrepcila.»

III. poglavje,

kjer čitatelj prisostvuje zajutruku in spozna redkega gosta iz Holandske.

Zajutrkovala sta pri odprtih oknih v stari jedilnici, koje pohištvo je glasno in jasno opominjalo, da je vse na tem svetu minljivo, in da kmalu postane plen črvov. Avgust je molče serviral Joaquinovo vegetarijansko kuho, potem pa v vinu in vodi dušene sredozemske školjke, ki so bile jako okusne in za dona Ramona prava delikatesa.

Nato so prišli na vrsto kunci; don Ramon je svojemu finančnemu ministru naložil na krožnik precejšno porcijo, toda tudi sam se ni branil te jedi. Señor Paqueno kakor tudi sam veliki vojvoda si nista upala nadaljevati svojega razgovora iz kabineta. Veliki vojvoda je jedel molče, senor Paqueno pa ni posebno hitel; igral se je z drobtinicami kruha, ki jih je raztrosil po namiznem prtju, in je le zdajinzdaj zavžil kak košček iz krožnika. Veliki vojvoda mu je natočil kozarec svojega izvrstnega bordskega vina — spomin na zadnje državno posojilo — in rekel: «Dragi Paqueno, zakaj bi izgubili takoj pogum? Opazovati napetost in pričakovati, kakšen konec vzame stvar, je vendarle največja zanimivost za taka plesalca na vrvi, kot sva midva. Vsaj imava še mesec dni časa. Samo po sebi se razume, da mora iti stvar dobro. Mi-

norka je že 200 let brez denarja, pa se je vendarle vedno izvlekla iz vsake krize. Zakaj naj propademo ravno leta 1910? Na koncu koncev se pa tudi zanašam na našega deželnega patrona, sv. Urbana iz Majorke, ki naše dinastije še ni pustil nikdar na cedilu. Sicer je res, da je on razen našega Joaquina in njegovega strica, ki nam je poslal danes tako lepo rejenega telička, edini človek iz Majorke, ki morem o njem trditi kaj takega.»

Avgust je prinesel sir in smokve in jih postavil na mizo, ker je veliki vojvoda odmahnil z roko, ko mu je ponudil še eno porcijo kuncev. Don Ramon se je molče posvetil siru, smokvam in bordskemu vinu. Potem je ukazal prinesiti črno kavo in si zažgal svojo cigaro. Prekrižal si je roke na glavi, gledal malomarno ven na morje, ki so nad njim krožili beli galebi v fantastičnih krogih, podobnim krogom dima njegove cigare, ki so se dvigali v lahnem jutranjem vetru. Njegov jasni in odkritosrčni obraz je dobil zopet izraz najpopolnejšega zadovoljstva s življenjem. Nikdo, ki bi ga opazoval, ne bi v njegovi osebi spoznal človeka, kakor je bil v resnici bil — neomejen tiran Majorke in človek, ki ga čaka po enem mesecu

popolna propast in neskončna sramota. Señor Paqueno, ki je poslušal molče njegove besede in se brez uspeha trudil, da bi ostal ravno tako ravnodušen kot njegov vladar, ga je opazoval z molčecim občudovanjem. Avgust je prišel in prinesel servis s kavo ter natočil. Njegova visokost je popila čašo kave, potem se je pa zopet obrnila k seňoru Paquenu z besedami:

«Želodec je izhodišče in središče vsega sveta», je rekel filozofsko pre-mišljeno. «Poglejte me samo, dragi Paqueno, kako dobro sem razpoložen — v tem trenutku. Pripravljen sem na najplemenitejša in najneverjetnejša dejanja — tako n. pr. sem danes pripravljen, da odpustim vsem onim, ki sem jim kaj dolžan. Pripravljen sem celo, da dam svojemu narodu ustavo. Tega dosedaj nisem storil in tudi ne storim, ker vem, da je moj narod mnogo predober, da bi sprejel ustavo. Pod mojo vlado žive Minorčani mirno in zadovoljno, kakor so živel njihovi očetje. Mislijo le na to, kar potrebuje njih želodec. Ako bi jim pa dal ustavo, začeli bi misliti na druge stvari, ki so popolnoma nepotrebne. Zato sem se odločil, da svojemu narodu ne dam toliko časa ustave, dokler to pač gre. Dragi Paqueno, ali nimam prav?»

«Visočanstvo ima popolnoma prav, parlamentarizem je popolnoma v nasprotju z našo zgodovino. Požrtvovanje in delo, ki ga je posvetila narodu dinastija vaše velikosti, vas opravičuje, da nad tem narodom vladate kot absolutist

«Ne govorite tako dvorjanski, dragi Paqueno! Postopanje moje dinastije proti mojemu narodu je bilo — miho rečeno — dosledno nizko in nesramno. Pomislite samo na Luisa X., ki je prodal našo mladino v zapadno Indijo. Jaz nisem absolutist v svojo korist, ampak samo zato, ker želim svojemu narodu samo dobro. Jaz ljubim svoj narod z ljubeznijo, ki prihaja iz globin stoletnih in stoletnih

zvez med narodom in dinastijo; zato ta moja ljubezen tudi ne more biti površna. Jaz hočem, da je moj narod srečen; vem, da vzdihuje pod bremenom težkih davkov, ne sicer glasno in javno, ampak vzdihuje vendarle. Vem pa tudi, da je za Minorčane mnogo bolje, da mi plačujejo redno in pravilno davke, nego da jim nabremenim na vrat še ustavo. Z ustavo pridejo razne druge stvari, tako na primer industrija in takšna druga bremena; takrat bi bil šele moj narod nesrečen. Na svojih potovanjih sem se prepričal o opravičenosti svojih načel. Danes se ne more na Minorki nikdo pritoževati. Mi živimo res v mnogih gospodarskih neprilikah, ki pa dajo življenju nazadnje vendarle slast. In jaz sem, z vami, dragi moj Paqueno, oni kronani grešnik, ki nosi vse grehe svojega naroda. Ne branim se tega, dragi moj Paqueno, ker jaz ljubim svoj narod, posebno takole po dobrem zajutruku.»

Veliki vojvoda je umolknil in opazoval senora Paquena s tihim in zadovoljnim nasmehom. Videl je dobro na obrazu svojega starega finančnega ministra, da so njegove misli kilometre in kilometre daleč proč od razgovora, videl je pa tudi, kako stari minister s svojim prirojenim dvorjanstvom skuša prikriti odsotnost svojega duha.

«Paqueno», je nadaljeval veliki vojvoda, «vi ste bili in ste še vedno preveč ljubeznivi napram Semjonu Markoviču. On res ne zasluži, da se brigade toliko za njega. Mnogo bolje bi bilo, da mislite na to, kje bi našli še človeka, ki bi ga mogli prav pošteno napumpati. Mnogo bolje bi bilo, da posvetite svoje duševne moči in državniške zmožnosti temu vprašanju. Kaj pravite, ako bi kje v arhivi našli kako staro naredbo, ki bi po nji mogli krvavo obdavčiti gospoda Bekkerja, saj se mudi že mesec dni na našem otoku. Don Jeronimo je nekdaj izdal naredbo, ki so po nji morali inozemci, ki so se mudili v

naši vojvodini, položiti v državni sklad za borbo proti nevernikom 50% svojega premoženja. Kaj pravite na to? Mogoče imate tudi vi kak pameten predlog?»

Senor Paqueno je nevoljno odmajal z glavo, toda predno je mogel odgovoriti, so se odprla vrata in v sobo je stopil Avgust. Izraz diskretne ga nasmeja je bil začrtan v njegovih dvorjanskih potezah.

«Zunaj čaka človek», je rekel z brezbarvnim glasom, «ki prosi avdienco pri vaši visokosti».

«Človek? Avgust? Kakšen človek? Hoteli ste reči 'gospod', kaj ne?»

«Ne! Človek, visokost! (Načina, kako je Avgust izrekel te besede, ni mogoče popisati.) Posetnice nima nobene, pravi pa, da se imenuje Bekker in da je Holandec».

Veliki vojvoda je hitro poskočil in pogledal z debelimi očmi Avgusta.

«Bekker, Holandec? Res je, če govoriš o volku, pa se ti prikaže. Ali ste čuli, dragi Paqueno! Bekker zahteva avdienco — jagnje išče leva v brlogu».

Obraz starega finančnega ministra je dobil izraz odkritega začudenja. Ne samo, da so bili redki dnevi, da se je sploh kdo prijavil za avdienco pri velikem vojvodi vojvodine Minorke, ako se je to že zgodilo, potem je bil gotovo kak nestrpen upnik, sedaj pa naenkrat Bekker, ki so o njem vsi trdili, da je neskončno bogat!

«Kaj hoče ta človek od visočanstva?» je zamrmral Paqueno.

«Jaz mislim, da me hoče slikati; saj ste mi vi rekli malo prej, da je to njegov poklic. Toda iz tega ne bo nič. Dal bi policiji in novinam na ta način samo svojo sliko, ako bi se slučajno dogodilo, da takole čez mesec dni kar čez noč izginem».

Senor Paqueno se je nehote stresel.

«Avgust, pripeljite človeka sem», je rekel smehljaje veliki vojvoda. «Recite mu, njegovo visočanstvo spreje-

ma danes, ker je ravno sobota, v jedilnici».

Avgust je odšel v sprejemnico in pol minute pozneje uvedel je gospoda Teodorja Bekkerja v jedilnico velikega vojvode in v našo povest.

Življenje gospoda Teodorja Bekkerja je v svoji veliki večini pokrito s precejšnjo tajinstvenostjo. Kar se je moglo izvedeti o njegovi osebi po aferah iz leta 1910 na otoku Minoriki, je jako pomanjkljivo, toda potrebno je, da te podatke navedemo, v kolikor so se mogli ugotoviti.

Po teh podatkih je bil rojen gospod Bekker leta 1876 v Amsterdamu. To se je moglo ugotoviti v cerkveni matici stolne cerkve v Amsterdamu, kjer je zapisano, da je bil meseca julija omenjenega leta rojen neki Adolf Teodor Bekker. Oni, ki je imel glavno vlogo v dogodkih na Minoriki, se je sicer imenoval samo Teodor, toda ker je dokazano, da je večkrat menjal svoje ime in svoj priimek, potem je tudi razumljivo, da si ni prav nič premišljal, ko je tudi sedaj nekoliko okrajšal svoje krstno ime. Oče omenjenega Adolfa Teodorja Bekkerja je bil neznaten krojač; njegov sinko je bil deležen vzgoje, kakor jo pač dobe otroci malih ljudi. Končal je ljudsko šolo in nižjo realko. Potem je (vsekakor radi slabih gmotnih razmer svojega očeta) izstopil iz šole in vstopil kot praktikant v laboratorij velike tovarne za kemične produkte Grootmans in Co. V pisarnah in laboratorijih te firme je teklo njegovo življenje do 23. leta pod črko S, ki je bila naslikana na oknu sobe, v kateri je delal. Skozi zavitke te velike črke je imel izgled v ozko in umažano ulico, ki jo je zdaj obsevalo pripekajoče solnce, zdaj pa je bila polna blata in deževnice, ki je bila pobarvana v vseh mogočih barvah z odpadki; ki so prihajali iz tovarniškega laboratorija. Za tem svojim oknom se je bavil mladi gospod Bekker s priprostejšimi kontrolnimi ana-

lizami, njegov nos je bil vedno poln ostrih in smrdečih izhlapin raznih kemikalij, njegove oči pa so gledale skozi okno v umazano ulico tako vztrajno, da je postal nazadnje že škilast. Samo radi tega je leta 1899 zapustil svojo službo in dobil novo mesto pri novo ustanovljenem rudarskem podjetju Altenhuus & Meyers. Tukaj je vršil službo (tako je izpovedal pozneje njegov šef pri policiji) izvedena za analiziranje raznih rudnin: Vsekakor je delal gospod Bekker v popolno zadovoljstvo svojih delodajalcev, kar dokazuje dejstvo, da je ostal v službi podjetja ves čas, dokler je podjetje sploh eksistiralo, namreč eno leto. Ko je hotela nekega dne policija izvršiti svoje vrste kontrolno analizo na omenjenem podjetju, je prehitel Teodor Bekker policijo in svoje delodajalce. Neke sobote večer je analiziral z neko kislino blagajnico podjetja in še tisto noč molče in brez slovesa izginil iz Amsterdama. Gospoda Altenhuus & Meyers, ki sta nameravala šele čez nekaj dni zapustiti svojo domovino, sta bila vsled njegove analize primorana nastopiti potovanje brez denarnih sredstev. Proklinjanja in psovke, ki so veljala od strani prevaranih udeležencev obema ogoljufanima sleparjema, sta ta dva z veliko vnemo pošiljala na račun nestalega gospoda Bekkerja. Policija, ki je kmalu prišla oba spekulanta, se je zaman trudila, da jej pade v roke gospod Adolf Teodor Bekker. Šele čez dolgo časa se je izvedelo, da je odpotoval v Meksiko in Nikarago, da bi pregledal vse one bogate rudnike, ki sta z njimi špekulirala in goljufala njegova dva gospodarja. Kaj je potem bilo z njim, kje se je potikal, kakšni so bili njegovi doživljaji v novem svetu, to se ni moglo ugotoviti. Njegova navada, da je menjal v vsakem kraju svoje ime, je onemogočila vsako uspešno zasledovanje. Oktobra leta 1909 ga najdemo zopet pod imenom

Abraham Schildknecht kot potnika prvega razreda na parniku «Frankonija». Gospod Schildknecht, ki se je vso vožnjo odlikoval s svojo skopostjo in malo prtljago, je nepričakovano zapustil ladjo že v Cherbourgu, v veliko razočaranje nekaterih gospodov, ki so ga pričakovali v Southamptonu. S svojim pravim imenom, ki se ga že dolgo časa ni posluževal, in do kože obrit, je snoval podjetni špekulant v Cherbourgu nove načrte in podjetja.

Taka je preteklost gospoda Teodorja Bekkerja. Kar se tiče njegovih drugih lastnosti, pravijo oni, ki so ga dobro poznali, da je precej nadarjen, v velik meri brezobziren, a nad vse trdoglav. Z ozirom na življenje, ki ga je živel gospod Bekker po svojem begu iz Amsterdamu v Ameriko, se ta opis popolnoma sklada s značajem onega gospoda Bekkerja, ki se je leta 1910 nenadoma pojavil na Minorki. Tu je imel vsakdo priliko spoznati njegovo brezobzirnost in trdoglavost, vrhu tega precejšnjo prekanjenost, ne pa toliko nadarjenost. Samo v slučaju, ako je njegova zvitost in prekanjenost prišla v konflikt z njegovo brezobzirnostjo, se je moglo zgoditi, da je zašel na pota, ki je na nje zašel povodom avdiјence pri donu Ramonu, o kateri hočemo sedaj govoriti.

Ko je stopil gospod Bekker s slugo Avgustom v vojvodsko jedilnico, se je koj videlo, da njegova zunanost prav nič ne zatajuje prošlosti njegovega življenja in njegovega značaja. Ostra solčna luč ga je v prvem trenutku, ko je stopil iz polmračne sprejemnice, za par hipov zaslepila, pomežikoval je nekaj časa, da bi privadil svoje oči na novo svetlobo, okoli njegovih usten pa se je pojavil zdajz zdaj čuden smehljaj in videlo se je, kakor da ne more po svoji volji upravljati s svojimi ustnicami. Njegov obraz je nosil poteze grobe in neizdelane energije. Nikdo ne bi mogel trditi, da je človek, ki je stal

pred velikim vojvodo, lep. Vrhu vsega pa je kazilo njegovo zunanost tudi to, da je bil do kože obrit. Njegove obrvi so bile goste, skoraj ščetinaste, vendar tako svetlo plave, da si jih komaj opazil. Pod očmi je imel velike zatekle podplutine, ki so pričale o njegovem razuzdanem življenju. Na nosu je imel naočnike brez roba, oblečen je bil v obnošeno salonsko suktnjo s sivimi hlačami in rumenimi čevlji na zaponke. Njegova plečata postava je bila skoraj korpulentna, a roke polne raznih prstanov so bile kratke in debele. Ko je Avgust z ironičnim nasmehom in naglasom najavil njegovo ime, pogledal ga je še enkrat s značilnim pogledom in se vrnil v sprejemnico. Gospod Bekker se je pa pomežikuje poklonil velikemu vojvodi. V odgovor mu je dostojanstveno odmignil don Ramon z roko, ki je v nji držal svojo cigaro.

«Prosili ste za avdijenco pri meni», je rekel. «To je moj prijatelj senor Paqueno».

Senor Paqueno, ki je pri vstopu gospoda Bekkerja stal, se je vlijudno naklonil, a gospod Bekker mu je v odgovor lahno pokimal z glavo, kar je starega finančnega ministra spravilo v tako zadrego, da je ves zardel. Don Ramon se je smehljaj. Ta vrsta Evropejecv mu je bila popolnoma nova. Kaj neki hoče ta človek? Don Ramon je videl, kako se Bekker trudi, da bi njegov obraz izgledal kolikor mogoče ponižen, uljuden in zaupanja vreden, toda kolikor dalje časa ga je opazoval, mogel se je prepričati — kajti vojvoda don Ramon je bil kljub svojemu absolutizmu vendar le precej dober psiholog, — mogel se je prepričati, da je Bekkerjevo prizadevanje prisiljeno in da krije za svojim ponižnim smehljajem nekaj povsem drugega. Njegovo čelo in usta so bile dokaz njegove brutalnosti. Preziren način, kako je odzdravil senoru Paqueni, je potrjeval vojvodo v ti domnevi.

Prav gotovo ni prišel gospod Bekker k avdijenci da bi se zavzel za tega ali onega, kajti vse svoje življenje je posvetil samo sebi. Kaj hočete torej? S kakšno prošnjo in kakšnim predlogom prihaja? Toda v kratkem času, ko ga je opazoval, ko je videl njegove oči in njegove ustnice, mogel je takoj misliti: prihaja radi kupčije. Kupčija z velikim vojvodo Minorke? Jako redko se je zgodilo kaj takega, toda ako se je že zgodilo, bila je to gotovo slaba kupčija in veliki vojvoda Minorke je vedel že vnaprej, da ne bo v njegovo korist. Ko je ogledoval don Ramon gospoda Bekkerja, se je odločil v sebi hitro, da mu hoče preprečiti vso stvar, kolikor bo le v njegovi moči. V kratkih sekundah, ko se je odločil veliki vojvoda za tako postopanje, je pregledal gospod Bekker jedilnico s kratkimi in hitrimi pogledi; bil je prav zanimiv, ko se je mučil, da zakrije čustva, ki jih je prebudilo v njem črvido pohištvo. Don Ramon se je vgriznil v ustnice, da se ne bi glasno nasmejal, ko je videl Bekkerjeva prizadevanja in preplašene poglede, ki je z njimi ogledoval senor Paqueno vso to igro. Tedaj pa je odprl gospod Bekker svoja usta in v nekaki zadregi začel govoriti: «Prosil sem za avdijenco, da... da... da se poklonim vašemu visočanstvu... Precej dolgo sem že na Minorki... in smatram za svojo dolžnost...»

Govoril je popolnoma pravilno špansčino, toda takoj se je videlo, da hoče pretvarjati svoj glas in svoje besede ravno tako, kot je pretvarjal svoj obraz.

«Tako,» je odgovoril prijazno don Ramon, to je jako lepo in ljubezno, gospod Bekker. Jako redko se zgodi, da zaide kak tujec na naš otok, a še bolj redko je, da bi bil kdo tako takten, kakor ste vi».

Gospod Bekker se je zadovoljno nasmehnul in pogledal naokoli, kakor da čaka, da mu vojvoda ponudi sedež. Ker se pa to ni zgodilo, je

odmaknil od mize velik in star mahagonski stolec in se mirno vsedel. Señor Paqueno je zardel kakor puran, (dasiravno je vladalo na dvoru skrajno siromaštvo in pomanjkanje, bila mu je vendar etiketa nad vse.) Santiago di Coruna! Ta nesramnež se vsede meni nič tebi nič, dasiravno je videl, da on sam stoji, ker ga je hotel na ta način opomniti na zahteve dvorske etikete. Hotel je že nekaj reči, ko mu je don Ramon nalahno namignil. Veliki vojvoda je bil očitno dobre volje, kajti oseba gospoda Bekkerja mu je delala mnogo zabave.

«Paqueno, je rekel, »za božjo voljo, sedite vendar».

Gospod Bekker pa je prekrizal noge in mirno nadaljeval:

«Jaz sem jako zadovoljen s svojim bivanjem na vašem otoku, res krasen otok je to; nenavadno lep položaj, jaz samo gledam in občudujem. In podnebje šele...»

«To me jako veseli», je odgovoril don Ramon kar je mogel najprijaznejše. «Ljudje, ki ljubijo naravo, ne morejo biti nikdar hudobni. In vi gospod Bekker, ste gotovo opazili, da je lepa narava skoro edino, kar imamo tukaj na Minorki».

«Da, da tudi jaz sem čul, da je tako. Vse drugo je nekako tako, tako...» je odgovoril Bekker skoraj pomilovalno.

Señor Paqueno se je stresel, kakor da mu je kdo primazal zaušnico. Madre de Dios! Taka nesramnost! To je nezaslišano, neverjetno! Kako more don Ramon trpeti kaj takega? Ali ni slišal? Kako si upa ta nesramni pritepenec zasramovati njih in njih nesrečo? Molče je uprl svoje oči v svojega vladarja, ki mu je pa zopet smehljal namignil, naj se pomiri. Začudil se je señor Paqueno, kajti don Ramon je bil tudi sedaj izredno dobre volje.

«Vi simpatizirate z nami, gospod Bekker, to je preveč ljubeznjivo! Na to moramo piti», je rekel; čakal ni

niti odgovora, marveč natočil čaše s konjakom. Gospod Bekker je bil prvi trenotek v zadregi, toda ko je vzdignil vojvoda svojo čašo in mu napil, prijel je tudi on svojo in jo izpraznil v dušku. Don Ramon je svoj stolec postavil tako, da je imel hrbet obrnjen proti oknu.

«Vi prihajate iz Holandije, gospod Bekker?»

Čašica konjaka je dala očitno gospodu Bekkerju malo več korajže. Naslonil se je udobno v svojem stolu in se neprestano zadovoljno in ponižno smehljal:

«Ne, iz Meksi... iz Amerike» je rekel. «Bil sem dolgo časa tam. Danes tukaj, jutri tam, a pečal sem se z vsemi mogočimi stvarmi. Hiše, rudniki, akcije, ničesar se nisem branil, kjer sem mogel kaj zaslužiti. Kaj ni to prav?»

Presrčno se je smejal gospod Bekker svojim lastnim besedam.

«In vi ste gotovo povsod zaslužili dosti denarja, kaj ne, gospod Bekker?»

Da bi veliki vojvoda prikrl ironijo svojih besed, je hitro znova natočil konjaka in gospod Bekker je znova molče izpraznil čašo. Konjak velikega vojvode je bil ravnotako dober kot njegovo bordojsko vino — spomin na zadnje državno posojilo. Bil je ravno tako dober, kakor so bile njegove finance slabe. Veliki vojvoda je bil splošno znan, da more prenesti velike množine alkohola, toda señor Paqueno se je čudil, ko je don Ramon izpraznil drugo čašo, ker to po zajutruku ni bila njegova navada. Gledal je svojega vladarja in v njegovem pogledu je bilo začudenja in rahlih očitkov. Kako se more veliki vojvoda tako ponižati, da trpi v svoji bližini takega človeka in nazadnje v njegovi družbi prazni še čaše konjaka?

Na vprašanje velikega vojvode se je Bekker skrivnostno nasmehnil in rekel:

«Kaj hočemo? Sedaj imam toliko, da morem lepo in mirno živeti. Slabo mi sicer ni šlo nikdar, toda človek mora vedno misliti na svoje stare dni, kaj ne? Da, težki časi so danes».

Njegov pogled, ki je bil še neodkritosrčnejši kot njegov glas, je preletel zopet črvido opravo. Na to je Bekker zopet izpraznil čašo konjaka. Tudi veliki vojvoda je popil svojo.

«Žalibog, gospod Bekker, imate prav. Kdaj se pa mislite vrniti v svojo domovino?»

Gospod Bekker je zopet izpraznil čašo.

«Kdaj, tega še ne vem! Kaj pa naj počnem pravzaprav doma? Prihranil sem si takole nekaj malega in mislim, da si smem dovoliti marsikaj. Tu na vašem otoku sem pa našel nekaj, kar bi rad izrabil».

«Za božjo voljo, kaj vendar», je rekel veliki vojvoda popolnoma resno. «Naše podnebje vendar ni na prodaj, gospod Bekker!»

Bekker se je glasno nasmejal. Prenehaj je s svojo prisiljeno ponižnostjo in udanostjo, a lahna rdečica na njegovem obrazu je dokazovala, da je konjak napravil svojo dolžnost.

«Ha, ha, vi mislite samo to», se je zasmel, ker drugo je že vse zastavljeno. Vem vse to! Jaz sem namreč tak človek, da se najprej prepričam o vsem položaju, ako nameravam začeti kupčijo. Naravno je, da moram vedeti, kako stoje ljudje, s katerimi imam posla».

Sedaj pa je zardel tudi veliki vojvoda. Ta gospod Bekker je res nekaj nenavadnega. Tretjič je odmignil senoru Paqueno, ki je bil že pripravljen, da zabode nesramnega gosta. Gospod Bekker pa ni pokazal, da je opazil vtise, ki so jih napravile njegove besede, pa ako bi jih tudi opazil, se ni brigal zato, ker je mirno in nežinirano nadaljeval:

«Zvedel sem tudi, da je vsa zemlja last vlade».

«In vlada, to sem jaz!» je odgovoril suho veliki vojvoda.

«Torej ako bi človek hotel narediti kako kupčijo, se mora obrniti semkaj — na edinega šefa te firme, kaj ne. Zato sem pa tudi semkaj prišel. Te dni sem bil v Puntí Hermosi, jako lep kraj, krasen položaj, ogledal sem si tudi stari grad».

«Stari grad dona Jeronima Srečnega», je zamrmral veliki vojvoda med zobmi. «No, kaj pravite, gospod Bekker?»

«Koliko stane?»

Veliki vojvoda je opazoval kratek trenotek gospoda Bekkerja s tako prodirajočimi pogledi, da je ta začel nervozno menčati sem in tja po stolu. Don Ramon ga je opazoval tako, da bi človek mogel misliti, zdajin-zdaj ga na mestu ustrelj ali pa vrže vsaj skozi vrata. Po kratki pavzi pa je rekel popolnoma mirno:

«Vi ste se o vsem točno informirali, gospod Bekker. Gotovo ste izsledili tudi glede gradu Punte Hermose nekaj posebnega?»

«Za antikvitete in zgodovinske znamenitosti se nisem nikdar zanimal», je odgovoril Bekker malomarno. «Meni ugaja lega, a denarja imam dovolj, da kupim ta grad».

«To dvomim», je odgovoril mirno vojvoda. Ako niste vi sami izvedeli, kaj je ta posebna znamenitost tega gradu, mogel bi vam povedati to jaz. Stvar je namreč taka. Na tem gradu niso prvič vpisane nobene hipoteke, drugič pa tudi ta grad moj ni. To je edini košček zemlje na Minorki, ki ni obremenjen s hipotekami in ki ni moj — torej vzrok in posledica obenem, bi lahko trdil».

«Vraga vendar», je rekel Bekker, «to imate popolnoma prav. Ta grad je popolnoma nezadolžen. Toda ako ni vaš, čegav je vendar?»

«Nekdaj je bil moj, toda podaril sem ga svojemu prijatelju — kupil sem si prijatelja s krivičnim mamonom, pravi sveto pismo — podaril

sem grad svojemu prijatelju, da je ostal v moji službi».

«Razumim, razujem», je rekel gospod Bekker skoro porogljivo.

«Ne, vi me ne razumete, gospod Bekker. Moj prijatelj bi sicer ne ostal v moji službi, ker bi nikakor ne mogel dovoliti, da zapravlja svoj dragoceni čas s tako nehvaležnim delom. Grad Punta Hermosa je last senora Paquena».

Gospod Bekker se je hitro obrnil k senorju Paquenu in ga je opazoval z novim in velikim zanimanjem.

«No», je rekel, «kaj pravite vi, kaj mojemu predlogu. Ali mi prodaste grad? Koliko hočete zanj?»

Vse razburjenje in vsa jeza, ki se je zbirala v senorju Paquenu in ki jo je z ozirom na svojega vladarja z največjo muko krotil, je priklopila sedaj z vso silo na dan. Hitro je vstal, opazoval gospoda Bekkerja s prezirnimi pogledi in skoraj hripavo zaklical:

«Kaj jaz pravim? Ako hočem? Kaj hočem... Senor, kako si upate priti semkaj s takimi ponudbami, kako si nas upate žaliti s takimi predlogi? Prodati? Nikdar, posebno pa vam ne! Raje bi videl, da Punta Hermosa postane žrtev ognja...»

Utihi je, ker je videl, da je don Ramon zopet zamahnil z roko in samo čakal, da se stavec malo pomiri, potem je šele rekel gospodu Bekkerju:

«Senor Paqueno ni navajen na take kupčije, gospod Bekker. On se je dozdej pečal z mnogo slabšimi, gospod je namreč moj finančni minister. Toda sedaj gotovo veste, da grad ni naprodaj».

«Mislim sem ponuditi sto tisočakov», je rekel gospod Bekker popolnoma mirno, «toda, ako je stvar tako, pripravljen sem dati tudi 125. Kaj pravite na to?»

Gledal je in opazoval sedaj senora Paquena, sedaj velikega vojvoda, da bi opazil utis, ki so ga napravile njegove besede. Obraz finančnega ministra je bil še vedno razburjen in poln

prezira. Veliki vojvoda se je jako dobro premagoval in mirno rekel:

«Obžalujem, gospod Bekker, da moramo končati današnjo konferenco. Jako je bilo lepo in ljubeznjivo, da ste nas obiskali in hoteli olajšati naš gmojni položaj. Toda vi po nepotrebem zapravljate svoj čas in — oprostite — tudi moj. Vi ste businessman, toda ako tudi moj poklic ni tak, da bi mi nalagal mnogo dela, vendar imam za danes še mnogo opravkov, ki bi jih hotel izvršiti».

Vstal je, toda gospod Bekker ni hotel razumeti, da je avdijenca končana. Kot da ni ničesar opazil, je nadaljeval neumorni trgovec:

«Torej v božjem imenu 150.000, pomislite 150 tisočakov! 150 — recimo torej 175.000 — pomislite 175.000! Predstavite si samo, kaj pomenja ta svota za vas. Jaz vam samo svetujem, vzemite teh 175.000, poberte, kar morete pobrati na otoku in potujte proč od tod...»

»In začnite novo življenje, to ste hoteli reči, gospod Bekker», je odgovoril veliki vojvoda. Hvala! Ako bi mi to svetoval kdo drugi in ne ravno vi, mogoče bi ga vpoštoval. Sedaj pa vas prosim, da se odstranite in da nas ne nadlegujete več».

Položil je svojo železno roko na okrogla Bekkerjeva pleča in ga počasi ter previdno rinil proti izhodu. Ves ta čas pa so Bekkerjeve ustnice šepetale šestoštevilne številke vedno večje in večje, kolikor bolj sta se približevala pragu. Ko je gospod Bekker že položil eno nogo na prag, so njegova usta mirmrala že 300.000; v tem trenutku se je veliki vojvoda hitro obrnil, ker je čutil, da ga nekdo vleče za rokav. Bil je to stari senor Esteban, ki ga je nervozno vlekel nazaj, njegov obraz je bil popolnoma spremenjen, ko je nervozno šepetal:

«300.000 — Semjon Markovič! — Visočanstvo, premislite, prodajte».

Don Ramon se je nervozno stresel; v razgovoru z gospodom Bekkerjem je popolnoma pozabil na preteči Da-

moklejev meč, ki je visel nad njegovo glavo in na kterega ga je sedaj spomnil senor Esteban. Takoj je razumel ves položaj in se trenutek obotavljal... Senor Paqueno ima prav — 300.000 — ta svota popolnoma zadostuje, da izplača Semjona Markoviča in da postane zopet častivreden mož. 300 000 — in ta gospod Bekker ponuja teh 300 tisočakov za Punto Hermoso... Kaj, ko bi sprejel ponudbo... V sedanjem času je skrajno dvougljivo ali celo nemogoče, da bi na drug način prišel od take svote. Kake pol minute se je obotavljal, še vedno je držal roko na Bekkerjevi rami; gospod Bekker ga je opazoval z molčečimi in napetimi pogledi, polnimi pričakovanja. Njegove oči so se blestele pod neobrobjenimi naočniki, njegove debele ustnice so se nervozno tresle. Naenkrat je preletel vojvodin obraz lahen smehlaj, potegnil je gospoda Bekkerja nazaj v sobo in mu ponudil stol. Stari senor Esteban se globoko vzdihnil, kakor da se mu je odvil težek kamen od srca, in se je poveznil v naslonjač.

Nekaj trenutkov so vsi trije molčali, veliki vojvoda je zamišljeno motril gospoda Bekkerja, nato pa šele rekel:

«Gospod Bekker, ali veste, kaj pomenja grad Punta Hermosa za mene in senora Paquena? Bolje je, da veste tudi to, kajti potem smo si vsi trije na jasnem. Grad Punta Hermosa — ki ga je sezidal don Jeronimo Srečni — z vsemi bližnjimi posestvi je naše zadnje zavetišče, gospod Bekker, izhod za silo iz pekla za dva uboga preganjana lisjaka. Vi poznate naš položaj, pravite in veste tudi, da stojimo vsak trenutek de jure pred državnim bankrotom, kakor pravi naš prijatelj Paqueno, jaz pa mislim, da je ta državni bankrot de facto že davno tukaj. Ko sem prevzel vlado (gospod Bekker se je nehote namuznil, ko je slišal besedo «vlado» iz ust tega bankrotnega kneza), je bil grad Punta Hermosa zastavljen za neko

manjše posojilo pri tvrdki Apelmann v Barceloni».

«Apelmann y Hijos», je pripomnil Bekker, «tudi to vem».

«Ne, pri starem Apelmannu — takrat še ni imel svojih sinov v firmi», je nadaljeval veliki vojvoda. V ostalem je pa firma naš velik upnik».

«Kot Domingo Huelvas v Madridu in Viviani v Marseillu», je dostavil hladno Bekker.

«Vidim, da ste o stvari jako dobro poučeni; torej našel sem neke 60.000, ki so bili potrebni, da rešim Punto Hermoso iz Apelmannovih rok; posojilo je znašalo sicer samo 40.000, ostalo pa so bile obresti in upravni stroški še iz dobe mojega očeta. Takrat sem grad podaril gospodu Paquenu z vsemj nasledstvenimi pravicami. Ako sedaj pride čas, da nas prisilijo k državnemu bankrotu ali pa abdikaciji i. t. d., ostane nama še vedno Punta Hermosa, kjer se morem naseliti, gospod Bekker. To se lahko zgodi tudi v slučaju, ako se mi ne bo več ljubilo dalje vladati, kar se do zdaj — in to je precej čudno — še ni zgodilo. Gospod Bekker, taka je stvar».

Gospod Bekker se je zvito smejal in rekel:

«Prav dobro razumem to potezo. To je tako-le: navidezna odstopitev z namero oškodovati svojega upnika, — take stvari so po našem zakoniku v moji domovini jako strogo kaznive».

«Vi se motite! O navidezni odstopitvi in o kaki kaznivi nameri oškodovanja bi moglo biti šele tedaj govora, ako bi to storil v zadnjem trenutku, da goljufam in oškodujem svoje upnike. Toda to sem storil že pred 15 leti, a kakor veste, so moji upniki prav posebne vrste. Sicer pa nič ne de. Mi veliki vojvode Minorke že od nekdaj nismo imeli dobrega glasu».

Veliki knez je podal preko mize senoru Paquenu svojo roko, ki jo je ta ves ganjen poljubil. Z vedno več-

jim in večjim spoštovanjem ga je opazoval gospod Bekker iz Holandije in rekel:

«Torej kaj ste pravzaprav hoteli s tem povedati?»

«Gospod Bekker, sedaj veste, kaj pomenja grad Punta Hermosa za mene in mojega starega Paquena. Ali pa sploh veste, koliko je ta grad z vsem posestvom vreden? Ko sem ga rešil iz rok barcelonskega Apelmanna, dal sem posestvo po nepristranskih izvedencih preceniti, ki so ga cenili na 125.000 peset. To je bilo pred 15 leti. Recimo, sedaj je vreden 150.000 radi višjega kurza. A vi gospod Bekker, ki ste, kakor trdite, odličен trgovec iz Amerike, mi ponujate 300.000?»

Gospod Bekker, ki si je brez vsacega vprašanja prižgal cigaro, jo je sedaj položil na rob mize in rekel:

«300.000, da, toda v to ste me prisilili vi. Saj ste skoro izsiljevali vsoto za vsoto. Prvikrat sem vam vendar ponudil samo 100.000!»

Veliki vojvoda je vstal in se nasmešnil:

«Vi torej preključujete svojo ponudbo. To sem si tudi mislil. Storili ste to v svoji nepremišljenosti in prepričan sem, da ne daste za Punto Hermoso niti 100.000, istotako kot bi ne dali za njo nikdar 300.000. Sumim, da ste sploh nameravali kupiti ta grad. Obžalujem, da sem vas smatral le en trenotek za resnega človeka in vam sedaj želim: z Bogom!»

Šel je počasi do vrat kakor da bi hotel pokazati gospodu Bekkerju pot. Ta je sedel še vedno na svojem stolu in preplašeno rekel:

«Visočanstvo, vi ste me razumeli popolnoma napačno. Ako sem se kdaj šalil, šalil sem se sedaj, ko sem govoril o sili in izsiljevanju. Mogoče, da grad res ni vreden teh 150.000, kakor vi pravite, toda, k vragu, meni ugaja njegova lepa lega, za mene je vreden 300 tisočakov. Jaz sem bogat in par grošev več ali

manj... Torej jaz ostanem pri svoji ponudbi!»

Opazoval je napeto in nervozno velikega vojvodo. Ta pa je mirno in dostojanstveno odgovoril:

«Oprostite, gospod Bekker, vidim, da ste resen in soliden trgovec. Razumen tudi možnost, da je Punta Hermosa za vas vredna 300 tisočakov. Še več, prepričan sem celo o tem in smatram vašo ponudbo tako kot Vi... (Gospod Bekker se je pri teh besedah nehote nasmešnil)... toda na vsi stvari je neki «ali». Iz razlogov, ki sem vam jih ravnokar navedel, je grad Punta Hermosa za mene in señora Paquena mnogo več vreden nego teh borih 300 tisočakov. Ako bi ga pa hotela na koncu koncev vendarle prodati, tedaj bi bila najnižja cena, razumete, gospod Bekker, ne 300.000, ampak pol milijona».

Iz grla señorja Paquena se je izvil globok in obupen vzdih. Že je mislil, da se je rešil Semjona Markoviča, propasti ter sramote, ki jima je pretižala. Tako srečen je bil, da niti ni poslušal, kaj je govoril don Ramon, čaka je samo kdaj bo sprejel vojvoda velikodušno ponudbo tega prokletega Holandca. Kaj za to, ako ostane ta brez zavetja. Saj imata še vedno stari samostan v Barceloni — Sedaj pa je visočanstvo s svojim pretiranimi zahtevami pokvarilo vse, ker je vedel, da bo Bekker to pretirano zahtevo kratkomalo odbil. Pol milijona! Že sama misel je skrajno smešna. S pogledom polnim očitani je motril svojega vladarja, ki je stal mirno in z resnim obrazom kakor da si je nadel železno masko. Potem je pogledal Bekkeria in pričakoval, da odkloni pretirano zahtevo. Toda začudil se je...

Poteze v obrazu tega človeka bile bi najhvaležnejši predmet za študije o ljudskih strasteh. Njegove male, svetle oči so bile uprte in pričarane na mrzli obraz dona Ramona, njegovi debeli prsti so mečkalj namizni

prt, njegove debele ustnice so se tresle sedaj vsled razočaranja in jeze, sedaj iz neodločnosti, nato pa zopet v trenutni energiji. Señor Paqueno je pričakoval, da bo zdajnzdaj poskočil in zaničljivo odbil pretirano zahtevo velikega vojvode; toda že ta hip je bral v Bekkerjevem obrazu izpremembo, kakor da je že pripravljen sprejeti zahtevo. Potem se je pa zopet premislil in gledal velikega vojvodo v razočarani srditosti. Señor Paqueno ni mogel verjeti svojim očem. Holandec se še vedno obotavlja, še vedno ni rekel ne! Veliki vojvoda se je zganil, pogledal je na strop kakor da hoče reči: vedel sem, da vam bo cena previsoka. V tem trenutku pa je dobil obraz gospoda Bekkerja odločen izraz, vseknil se je in odgovoril počasi:

«Da, da, visočanstvo, z vami ni dobro zobati črešenj! Pol milijona! To ni malenkost! Zdi se mi da je vaš namen, prvega poštenega špekulanta, ki hoče napraviti z vami kupčijo, prav pošteno izkoristiti. Vaša sreča je samo, da ste našli tako dobrovoljnega človeka, kot sem jaz. Cena je smešno visoka, neumno pretirana in nikdo ne bi niti trenutka premišljeval, da se obrne in gre. Toda jaz... jaz si hočem stvar še premisliti. Kaj, vi mi ne verujete? Naj me vzame vrag! Dam vam pol milijona za Punto Hermoso! Kaj pravite nato? Kaj ne, moral sem se prav res zaljubiti v ta vaš otok?»

Señor Paqueno se je tako prestrašil, da ni mogel ničesar več slišati. Sesedel se je še bolj globoko v svoj naslonjač in mrmral: Madre de Dios, torej čas čudežev še vedno niso minuli. Pol milijona — pol milijona, Semjon Markovič plačan, a veliki vojvodini ostane še 200.000 gotovine. Kakor blazen je skočil pokonci...

Veliki vojvoda se je naslonil na steno in se ves tresel od smeha, tako se je smejal, da se je tresel tudi pòd pod njegovim težkim telesom. Gospod Bekker, ki je malo prej utihnil,

ga je prestrašen opazoval, ker je mislil, da ima pred sabo norca, ki je zblaznel vsled prevelike sreče. Hotel je že preklicati svojo nepremišljeno obljubo, toda predno je mogel kaj reči, se je veliki vojvoda nehal smejati, obrnil se k radodarnemu kupcu in rekel popolnoma resno:

«Gospod Bekker, povejte mi, gospod Bekker, zakaj ste obrili svojo brado in svoje brke?»

Gospod Bekker je jeze zardel. Poskočil je pokonci in skoro zarjul:

«Kaj vas to briga? Tisoč hudičev, povejte mi, kaj vas to briga?»

Veliki vojvoda ga je resno in molče opazoval:

«Nikar se ne razburjajte, dragi gospod Bekker. Vprašal sem vas to le tako, ker se zanimam za vašo osebo. Mogoče je namreč — jaz nisem prav nič radoveden — mogoče je, da hočete na ta način skriti svojo preteklost, toda vaš obrity obraz je izdajalec vseh misli vaše duše. Po vsem tem, kar sem bral iz vašega obraza, ne, kar sem slišal iz vaših ust, izjavljam svečano, da vam ne prodam Punta Hermose niti za pol milijona, niti za en milijon. Natočimo si čiste-ga vina, gospod Bekker. Za vsem tem tiči neka skrivnost. Jasno je kot beli dan, da ima Punta Hermosa za vas neko posebno vrednost, ki nima z njenim položajem in lego prav nobene zveze. Vem prav gotovo, da niste oboževatelj lepe narave, gospod Bekker, zato mi povejte kar naravnost, kaj pravzaprav hočete, potem na vse zadnje mogoče vendarle napraviva kupčijo».

Gospod Bekker je bil še vedno rdeč kot kuhan rak in njegovi kratko ostrizen lasje so se ježili.

«Ta človek je znorel», je zaklical. «Vrag me vzemi, ako ne govori zmešano. Ponujam mu ceno, ki je blazno visoka. On mi pa odgovarja z žalitvami. Pravzaprav bi ga moral pozvati na dyoboj! Zadnjič vas vprašam: ali hočete sprejeti mojo ponudbo ali ne?»

Pri vsaki besedi, ki jo je Bekker kriče izgovarjal, se je stresal señor Paquen v svojem naslonjaču, kakor da ga kdo elektrizira; veliki vojvoda je pa nadaljeval mirno in smeliljaje:

«Ali naj vam mogoče malo pomagam? Občudovatelj naravnih lepot niste, gospod Bekker, in malo poprejšte rekli sami, da se za zgodovinske znamenitosti in antikvitete ne zanimate. Torej kaj je pravzaprav? Vi ste tam v Ameriki špekulirali z vsemi mogočimi stvarmi — mogoče tudi z rudniki? Kako pa, če ste mogoče na svojih malih izletih v Punto Hermoso odkrili tam nekaj posebnega?»

Gospod Bekker je prebledel in se je na vse mogoče načine trudil, da se ne bi izdal. Hotel je nekaj zamrmrati, toda beseda mu ni šla iz grla.

Veliki vojvoda pa je vstal in ga opazoval s pogledom, ki je bil za gospoda Bekkerja nekaj strašnega.

«Gospod Bekker», je rekel mirno, «bodite tako dobri in nehajte s to igro. Ona bi vam mogoče uspela v Meksiki, nikakor pa ne tu na Minoriki. Dovolite, da vas opozorim na sledeče: Jaz sem visočanstvo in absoluten tiran tega otoka. Ali razumete — absoluten tiran. Prvi in edini šef tvrdke, kakor ste se malo prej izrazili. Jaz sem dobrodušen tiran, toda ako bi hotel, vas v desetih minutah izženem preko meje — brez čolna seveda, gospod Bekker — ali pa vas vržem v ječo radi nesramne žalitve vladarja te države. Naše ječe v trdnjavi so sicer že blizu razpada, toda verujte mi, toliko časa kot vi, bi vendarle še mogle zdržati.»

«Samo predrznite se to», je rekel gospod Bekker, toda hitro je popravil... «Tega si vaše visočanstvo vendar ne bo upalo... Jaz, jaz... prosim takoj zaščite našega konzula.»

Veliki vojvoda se je uslužno nasmelnil:

«No, torej prvi korak k poboljšanju. Toda gospod Bekker, — ta vaša nesrečna brada! Zakaj ste se vendar obrili? Pogledal sem na vaš obraz

in takoj sem vedel, da se ne obrnete nikoli in na nobenega konzula.»

Gospod Bekker je še bolj prebledel, ko je veliki vojvoda uslužno nadaljeval:

«Vidite, hotel sem govoriti z vani pametno besedo, — prav lahko bi mi bilo poklicati iz Barcelone kakega izvedenca za rudnike in stvar bi bila urejena. Gospod Bekker, bodiva torej odkritosrčna. Pomislite, kupčija je kupčija — in to z menoj ali pa z nikomur. Gospod Bekker, jaz sem edini šef te firme! Ako pride med nama do kupčije, bodite prepričani, da se bova kljub vašemu precej čudnemu nastopu lahko pobotala. Na to vam dam svojo besedo.»

Obraz gospoda Bekkerja je zopet postal izvanreden objekt za psihološke študije, vreden samega Foraina. Neodločnost, strah in pohlepnost, vsa ta čuvstva so se borila v njegovi duši. «Tisoč hudičev», je vzdihnil. Vendar mu je preostajalo še nekaj, mogel je še vedno izsiliti najboljše pogoje, ki so bili mogoče doseči.

«Mogoče», je rekel počasi, «je vendarle tako, kakor ste... kakor pravi vaše visočanstvo. To se pravi...»

«To se pravi!» je zaklical veliki vojvoda...

«Mislim, da sem našel v okolici Punte Hermose nekaj...»

«Ako misli tak mož, kakor ste vi, ako samo misli, potem je na stvari gotovo nekaj,» je rekel don Ramon vljudno.

«Hm, mogoče, prav lahko mogoče; upam da se ne motim. Seveda popolnoma natančno še ne vem, ker nisem vsega natanko preiskal, hotel sem to začeti šele pozneje, ko uredim kupčijo.»

«Da mi priredite takole malo presenečenje, kaj ne?» je rekel don Ramon.

«Da, popolnoma tako kot pravite. kot pravi vaše visočanstvo...» se je hitro popravil Bekker. «Zato pa ho-

čem sedaj biti odkritosrčen, visočanstvo!»

«Krasno, gospod Bekker! To je pač najbolje, kar morete storiti. Samo hitite!»

«V zadnjem času napravil sem par kratkih izletov na Punto Hermoso...»

«Dalje, dalje... poslušam...»

«Vsa okolica me spominja na kraje, ki sem jih videl v Ameriki — ne grad sam — pač pa teren, posebno oni ob obali in ono brdo... no, kako se že imenuje...»

«Monte Cartagen!»

«Da, visočanstvo. Monte Cartagen, krasno lego ima... dviga se iz zelenih gozdov...»

«Ne tratite časa z občudovanjem narave... k stvari!»

«Tu sem naredil par poskusov, tako v naglici, ki seveda še ne morejo biti merodajni...»

«Jako ste skromni, gospod Bekker... in?»

«Bil sem skrajno razočaran!»

«Tako... bili ste tako razočarani, da ste se odločili kupiti Punto Hermoso.»

«Haha! Pričakoval sem, da najdem srebro... Veste visočanstvo, srebro je bilo vedno moja špecialiteta...»

«Prav zavidam vas, o sebi ne bi mogel kaj takega trditi!»

«Srebra sicer nisem našel, toda... seveda popolnoma zanesljivo še ni, jaz samo mislim...»

«Razumem, razumem in občudujem vašo skromnost...»

«Kakor rečeno, srebra nisem našel, a zdi se mi, da sem zasledil žveplo...»

«Žveplo? Smolo in žveplo, gospod Bekker! Razumem vaše razočaranje in presenečenje. Seveda vi niti mislili niste, da zasledite kaj takega...»

«Visočanstvo, stvar še ni popolnoma gotova... toda ako se ne motim, stvar ni popolnoma nova, žilo žvepla je že nekdo zasledil poprej in jo tudi izkoriščeval!»

«Kaj vendar pravite, gospod Bekker?»

«Da, da, to je moralo biti že davno. Našel sem namreč sledove, ki govorijo o starinskem načinu kopanja, to je tako imenovana kalceron-metoda, zastarela metoda za pridobivanje žvepla, ki jo pa danes ponekje še uporabljajo. — Toda ti sledovi so skoro popolnoma izbrisani, da se da komaj ugotoviti, kje so se pravzaprav nahajali rovi. Zato sklepam, da se je moralo tu kopati pred davnimi leti!»

Veliki vojvoda je zamišljen opazoval Bekkerja in rekel:

«Vi ste prav čuden človek; prišli ste sem — zakaj in kako, bogvedi — naredili ste par malih izletov v okolico — in bum — našli ste nekaj, kar je stoletja ležalo skrito pred našim nosom! Žveplo, Monte Cartagen!... Star vulkanski teren... tako kot v Siciliji... In Cartagen. Ali ste kedaj že kaj slišali o Kartagi?»

«Kartago, seveda, Kartago... Kartago», glas gospoda Bekkerja je dokazoval, da je njegovo zgodovinsko znanje o Kartagi precej pomanjkljivo...

«Stari Kartažani so prvi v davnih časih kolonizirali naš otok. Tu so imeli tudi svoje pristanišče Portus Magonis — naša današnja prestolnica, imeli so tukaj dobro razvito trgovino. Trgovali so s Sicilijo. Tudi z žveplom so trgovali. In te žveplene rudnike, ki jih niti stari Rimljani niso več poznali, je sedaj odkril gospod Bekker!»

Ves čas, ko je govoril veliki vojvoda, je opazoval Bekkerja z zamišljenim pogledom; gospod Bekker pa, ki je pozabil na ravnokar pretrpljeni strah, je skušal na vse načine, da bi bil miren.

«Ako je tako, potem storim tudi vse, da bom stvar tudi dobro izkoristil. Jaz sem našel rudnike. Vi ste mi dali svojo besedo... brez mene ne morete začeti ničesar, pa ako ste tudi stokrat veliki vojvoda Minorke. Kje morete danes dobiti le eno peseto pod ugodnimi in sprejemljivimi pogoji? Kdo bi vam danes še posodil

denarje? Jaz sem sicer dober trgovec — zato sem pripravljen, da vam odstopim 20 odstotkov čistega dobička. Toda stvar hočem urediti sam, kakor vem in znam, tako strokovnjaško kot trgovsko! Sicer pa ne bo nič, prav nič, veste!»

Gospod Bekker je bil popolnoma gotov popolnega uspeha, motril je velikega kneza s izzivajočim pogledom, a videlo se je, da je popolnoma zadovoljen, dasi je šla stvar malo poprej še bolj postrani.

Veliki vojvoda je omenil mimogrede:

«Trgovsko? Kako mislite to?»

Gospod Bekker se je namuzal, ko je čul to vprašanje: trgovsko, kako misli to! Čudno vprašanje.

«To prepustite samo meni. Glavnica se mora obrestovati, to je prva in glavna stvar. Delavske moči so tu pri vas baje poceni?»

Don Ramon je preslišal to vprašanje in rekel:

«Ali ste že bili na Siciliji, gospod Bekker?»

«Ne... Toda stvar moramo urediti kolikor mogoče hitro... Kolikor je to sploh mogoče v ti zaspani državi...»

«Tako, tako! Vi torej niste bili na Siciliji? Jaz sem pa bil tam, gospod Bekker! Videl sem tam žveplene rudnike v popolnem obratu... Ali veste, kaj sem takrat rekel Paquenu?»

«Ne...!» — je odgovoril Bekker z glasom, ki je izdajal pomilovanje in nestrpnost.

«Rekel sem: sedaj nama ni treba potovati več v Neapolj — ker, kar sva videla, je dovolj da umreva tukaj!»

«Haha!» se je zasmel gospod Bekker, človek, ki se dolgočasi s poslušanjem anekdote in se smeje zato, da bi mu je ne bilo treba še dalje poslušati.

Veliki vojvoda pa je nadaljeval:

«Obrat sicilijanskih žveplениh rudnikov je modern, strokovnjaško in trgovsko urejen, tako bi rekli vi, ako bi videli, kako tam delajo. Delavne

moči so tudi tam poceni, jako poceni. Tisoč in tisoč delavcev je tam... mož, žena, otrok, da otrok, gospod Bekker, toda niti enega ni med njimi, ki bi bil star 35 let, take starosti ne dočakajo... in nikdo med njimi ni podoben človeku... Njih telesa in njih duše so uničile in zastrupile žveplene izhlapine, ti ljudje imajo že tu na zemlji svoj pekel z vsemi krogi; ako bi verjeli svoji veri, tedaj te ljudi na onem svetu čaka zopet pekel, ker ti ljudje so sami buntovniki, zanikrneži, kradejo, kjer in kar le morejo. Toda obrat je popolnoma trgovski, kot bi trdili vi, in dobiček tak, kot bi si ga mogli le želeli.»

Bekker je poslušal velikega vojvoda s prekanjenim nasmehom:

«Vaše visočanstvo je postalo na enkrat sentimentalno. Razumem! Visočanstvo pač misli, da je 20 odstotkov premalo v primerj z malimi neprijetnostmi in neugodnostmi, ki bi nastale, ako začnemo na vašem otoku s takim obratom, vsled česar bi morali zatisniti pač eno oko. Toda, jaz sem popustljiv... torej recimo 25 odstotkov, toda niti vinarja več, niti vinarja, tako gotovo kot se pišem Bekker.»

Spomini in občutki na to, kar se je zgodilo po teh besedah, so bili v Bekkerjevi glavi precej čudni in skrajno zmedeni. Niti zavedel se ni, kaj se je zgodilo in kako je prišlo... naenkrat sta začeli bunkati po njegovih kratko ostrizeni črepinji dve železni roki... zdelo se mu je, da se vrti vse okoli njega... v naslednjem trenutku je čutil, da se je njegovo telo dvignilo od zemlje... kratka in orjaška noga pa mu je priložila krepko brco na oni del telesa, kjer je Bekkerjev hrbet menjal svoje ime, slično, kakor je svoje ime menjal često Bekker sam...

V naslednjem trenutku je pa zletelo njegovo telo z brzino iztreljene topovske kroglice skozi vrata, na katerih je bil naslikan v nekdanj zlatih, se-

daj pa že popolnoma zbledelih barvah veliki grb velike vojvodine Minorke: dva leva, ki sta držala pod šapami helebarde obvite z repom, nad njimi pa peterokraka zvezda. Njegovo telo je priletelo precej trdo na kameniti tlak hodnika; v glavi mu je šumelo in rojilo, kot da roji v nji deset rojev čebel — minule so prav gotovo tri dobre minute, predno je mogel vzdigniti svoje razbolelo in drhteče telo iz nenaravnega vodoravnega položaja.

Med vrati, skozi katera je odletel, je videl dona Ramona, ki si je prižgal cigaro in ga mirno opazoval; zadaj za njim pa je videl obupni in prestrašeni obraz gospoda Paquena. Po hodniku je pritekel lakaj in vprašujoče gledal svojega gospodarja.

«Pomagaj temu gospodu na sveži zrak, Avgust,» je rekel vojvoda in pokazal gospoda Bekkerja. «Ako se predrzne pokazati se v bližini gradu, tedaj ti dajem pravico, da ga ustreliš. Tudi vsem drugim sporoči mojo voljo. Sedaj pa glej, da kar najprej izgine odtod.»

Toda predno je prišel lakaj do gospoda Bekkerja, je prišel ta s čudovito naglico k zavesti in je tekel po hodniku tako hitro, da so škrici njegove salonske suknje lepršali ko krila. Nepričakovano hitro je odprl težka vrata in stekel skozi nje z isto brziho ko poprej, ko mu je pomagal vojvoda. Od daleč se je čulo še udarjanje njegovih težkih žoltih čevljev po tlaku... potem je pa utihnilo tudi to!

Veliki vojvoda je namignil lakaju, da lahko gre, sam se je pa s Paquenom vrnil v jedilnico.

«Prokleti lopov!» je rekel. «Zabaval sem se, ko sem ga poslušal — študiral in pričakoval, kako daleč bo segala njegova predrznost. Žvepleni rudniki v Puntí Hermosi... vse ozračje in moje uboge podanike počasi zastrupljavati... meni pa 25 odstotkov, da zatisnem eno oko... Prokleti lopov!»

«Toda, visočanstvo», je z drhtečim glasom odgovoril señor Paqueno, «ali bi vendarle ne mogli stvar urediti nekoliko drugače? Higijena je v zadnjih časih jako napredovala... in... in... pomislite na Semjona Markoviča, visočanstvo, samo na Semjona Markoviča mislite...»

«Ah, Paqueno,» se je nasmehnil veliki vojvoda, «vi ste in ostanete dobri jezuit. Ravno zato, ker mislim na Markoviča, sem odbil Bekkerja. Ali mi ni dovolj afera z Markovičem? Moja dolžnost je, da varujem vsaj svoj narod pred Bekkerjem in njegovimi strupenimi izhlapinami! Ker pa govoriva ravno o ti stvari, sem se spomnil, da ste včeraj pisali neki angleški firmi radi posojila na naše oljke?»

«Da, da neki angleški firmi, Isaacs, baje je ta firma nedavno dala lepa posojila Orški... tako da... toda visočanstvo... visočanstvo...»

«Ali, kaj za to, Paqueno! Pomirite se, na ta ali oni način se že izreževa. Z nami je vendar sveti Urban, a pred seboj imava še ves mesec dni časa!»

IV. poglavje

nudi svetemu Urbanu priliko, da se izkaže kot zaščitnik in patron Minorke.

Hotel Univerzal stoji v Mahonu na Plazueli de San Christobal. Mesto Mahon ima sicer samo dva hotela, a Univerzal je prvi. V njem so največ

stanovali in prenočevali redki trgovski potniki, ki jih je trgovina zanesla na otok, včasih se je pojavil v hotelu tudi kak ekscentričen Anglež,

ali pa kak umetnik, ki je zašel na Minorko na lovu za lepimi motivi solnčnega zatona. V mescu februarju leta 1910 je pa stanoval v hotelu gospod Teodor Bekker iz Holandske.

Gospod Bekker je bil človek z malo izobrazbo, pač pa z dokaj večjo in nenasitljivo pohlepnostjo za denarjem; bil je skrajno nesramen, toda samo takrat, kadar je hotel biti, bil pa je ob enem skrajno previden v slučajih, kjer je videl, da ga nesramnost in nasilje ne privedeta do cilja. Toda kadar si je nekaj ubil v glavo, je bil trdoglavejši nego vsak osej iz južne Italije. Ni nam treba posebej omeniti, da je pokazal te svoje lastnosti le takrat, ko se je šlo za visoke svote. Gospod Bekker nikdar ni odnehal, akoravno je bil na prvi pogled videti, da je nemogoče, da doseže svoj cilj. To ga ni plašilo, ravno tako mu pa ni pripravljala nobenih duševnih bojov zavest, da je moral doseči svoj cilj včasi s precej dvomljivimi in sumljivimi sredstvi; odnehati v stvari, kjer bi mogel nekaj zaslužiti, tega ni poznal gospod Bekker, odnehal je le takrat, ako se je trdno prepričal, da bi vsled svoje trdoglavosti mogel vendarle kaj izgubiti.

Ona sobota meseca februarja, ko smo ga videli na avdijenci pri donu Ramonu, ni bila prav srečna: sam gospod Bekker bi to priznal brez pomislekov. Ne moremo trditi, da bi se kdaj kesal za svoje dejanje, ako ni bila izguba preobčutna, zato tudi ne moremo trditi, da bi se kesal radi svojega razgovora z velikim vojvodo; toda moral si je ogorčeno priznati, da je doživel za sedaj trenoten poraz in to prav občuten, kar so dokazovali poedini deli njegovega telesa. Ni mu bilo žal, da je zaprosil avdijenco pri velikem vojvodi, še manj je pa mislil na to, da po tem svojem prvem neuspehu opusti svoje načrte. Punta Hermosa je bila, kakor se je sam prepričal, (a v svojih računih se je redko motil), prava zlata

jama, in to še kakšna! Zveplo, ki ga je zasledil s svojimi poskusi, je bilo prve vrste potrebnih sirovin je bilo na pretek, skrajno poceni so bile delavske moči na Minorki, položaj naravnost odličen, kakor si ga je mogel le zamišljati. Železniških stroškov nobenih, ker leži kraj v bližini pristanišča, ki je radi svoje lege kot nalašč za pomorski promet. Kratko in malo, stvar bi bila kolosalna kupčija, s katero bi lahko zaslužil sto in sto tisoče — in malo je manjkalo, da ni naredil te kupčije za be-raških 300.000 pezet. Ko je Bekker v svojem preišljevanju prispel do te točke, se je njegov obraz zresnil in začel je prav gorjansko preklinjati dona Ramona! Ta zviti lopov, ta hinavski vrag! Izsilil je iz njega vse skrivnosti, a nazadnje je odbil njegove ponudbe z neumnim izgovorom radi naroda, prebivalstva, delavstva! In to še na način, da se je zdelo Bekkerju, da se je njegov obraz vsaj še za enkrat podaljšal, ko je čul tako nesramen in obenem neumen odgovor! Proketo! Kaj takega še ni doživel, zato mora ta svoj poraz vrniti be-raškemu princu z bogatimi obrestmi. Mogoče misli don Ramon najeti kje kako posojilo, da začne obrat na svojo roko, toda to bi bila slaba kupčija, novi upnik bi mu dovolil komaj 10% čistega dobička, on, Bekker, mu je pa ponujal 25. A kar je najhujše, on je našel rudnik — kaj v ti državi ni nobenih zakladov? To se v njegovi domovini ne bi moglo zgoditi —? Kaj pa, če prokleti don Ramon vendarle kje dobi denar? Ta bi se nazadnje še zadovoljil z 10% ... a on, Bekker ostane z praznimi rokami! On, Bekker, ki je vendar ... Ta misel je gospoda Bekkerja tako razburila, da mu je parkrat začelo zmanjkovati zraka, ko je stopal in stopal po ulicah prestolnice od vojvodskega dvora do hotela. Ko je prispel na Plaza de San Christobal, se je šele malo pomiril, glava se mu je ohladila, ali to samo na znotraj, kajti nje-

gova lica in ušesa so še vedno gorela kot ogenj. Ni več mislil na svoj neuspeh in na maščevalne načrte, njegove misli so se sedaj osredotočile okoli ene točke: Kako naj pride kljub vsemu, kar je doživel danes, v posest Punte Hermose?

Moral si je priznati, da ta problem ni posebno lahak. Ves otok Minorka in vse, kar je bilo na njem, je bila last dona Ramona ali pa njegovih upnikov; brez njih vednosti ni padel niti vrabeč s strehe. Punta Hermosa je bila sicer last one stare govedine Paquena, ki je Bekkerju slovesno izjavil, da jo rajši zažge, nego proda njemu. Toda, Punta Hermosa mora biti njegova in to brez ozirov na sredstva... toda... Spomnil se je, da živi v državi, koje vladar je skrajn absolutist... in vprašanje je, koliko časa bo še smel tukaj živeti? Tu na otoku Minorki ga niso šteli zakoni... tu je bil popolnoma brezpraven (seveda ni pomišljal na to, da je ravnotako v njegovi domovini)... Dolgo časa ni imel, ker verjetno je, da bo začel veliki vojvoda že jutri pogajanja s kakšno inozemsko odušeno firmo, da si zagotovi kapital in začne z obratom.

Naj ga vzame vrag! Dokler vlada na Minorki veliki vojvoda don Ramon, toliko časa so vsi načrti gospoda Bekkerja neizvedljivi. Hotel je že izustiti glasno kletvo, a ni še izrekel prve besede... ko se je stresel in obstal: Stoj, tu je ideja, ki jo je dozdaj iskal! Dokler je veliki vojvoda don Ramon vladar Minorke, gospod Bekker ne dobi Punte Hermose... torej kaj naj stori gospod Bekker, ako hoče imeti na vsak način Punte Hermoso?...

Torej vprizoriti takole nekako malo revolucijo!

Življenje gospoda Bekkerja ni bilo brez raznih pregreškov in grehov in tudi uprizoritev male revolucije bi ne bila nova. Ako je človek živel dolgo vrsto let v raznih državah srednje Amerike, so za njega ta-

ke revolucije prava malenkost, katerih se more posluževati, ako druga sredstva ne pomagajo. A gospod Bekker je preživel precej let v onih krajih in prišel do prepričanja, da se mora človek v slučaju potrebe poslužiti na koncu konca tudi takih sredstev. Sicer ga je zavest, da živi sedaj v Evropi, malo zadrževala in plašila, toda to le trenutno, spomnil se je na Turčijo in Portugalsko. Ko je tam narod napodil s prestola dotdanje vladarje, se Evropa ni zmenila, torej je mnogo verjetnejše, da se Evropa ne bo vznemirjala, ako se zgodi kaj takega na otoku Minorki! Kaj briga Evropo otok Minorka?

Na to vprašanje si je odgovoril gospod Bekker s kosmato kletvico, stopil v hotelsko obednico, pojedel hitro svoj zajutrek in odšel v svojo sobo. Tam je premišljeval kake pol ure, potem je pa poklical señoira Luisa Hernandezza.

Señor Luis je bil takrat star 27 let, bil je sin señoira Porfirija Hernandezza, lastnika hotela «Univerzal». Redko je dobiti očeta in sina, ki bi si bila med seboj tako malo podobna in tako zelo različna. Stari Porfirio, ki je vodil hotel že kakih trideset let, je bil možakar starega kova, star flegmatičen Minorčan; v šestdesetih letih svojega življenja se je privadil gledati, kako potuje solnce od iztoka do zapada, poslušal je vetrove, ki so šumeli v palmovih gajih, navadil se je pa tudi na dinastijo Ramona, ki je vladala nad otokom s svojim žezlom in velikimi davki: Prvo in drugo je bilo samo na sebi razumljivo in misel, da bi se moglo to ali ono izpremeniti, se ni nikdar pojavila v njegovi glavi. Življenje je bilo enakomerno, dohodki so bili majhni, toda dokler človeku ni treba delati, mučiti se in še stradati, je dobro tako, kot je. To je bila njegova življenska filozofija, ki bi je sicer ne mogel formulirati, in v tem smislu je hotel vzgajati tudi svojega sina Luisa, ki je dobil svoje ime po takrat vladava-

jočem velikem vojvodi Minorke. Luisova mladost je bila po zastarelih minorčanskih nazorih precej burna. Bil je večer nezadovoljnež. Minorka je bila jako uboga, a obenem pokvarjena! Nikjer ni bilo denarja, a davki so bili tako veliki. Podjetju svojega očeta ni mogel pomagati, razmere so bile take, da ni bilo mogoče ničesar storiti. Pa tudi drugega ničesar ni mogel dobiti, da bi začel delati in razvijati svoje zmožnosti, da bi pokazal svojo voljo za delo. Kajti mladi Luis Hernandez je imel veliko voljo do dela. In ako je stari Porfirio premišljal, od kod ta nenavadna lastnost njegovega sina, prišel je včasih tako daleč, da je začel dvomiti nad zakonsko zvestobo svoje že pokojne boljše polovice. Mladi Luis je mislil noč in dan: Kako bi mogel zaslužiti denarja, mnogo denarja. Ako bi ne bil njegov oče že tako star, kdaj bi jo že pobral v Ameriko, oče je pa star, smrt bi mogla priti vsak dan, zato ni odšel v Ameriko, ker se je bal, da bi mogel v tem slučaju izgubiti svoj del dedščine. Tako je ostal na Minorki in ves čas koval svoje velike načrte. Našel je par enakih ljudi, kakor je bil sam, imeli so tajne sestanke, kjer so preklinjali otok, kjer so se rodili; razvijali so neizvedljive načrte, kako bi kar čez noč obogateli. Vetrovi, ki so veli in prihajali iz Evrope, so nazadnje zanesli bacile nezadovoljstva tudi na Minorko.

Ker so prihajali v hotel včasih tujci in inozemci, prilastil si je mladi Luis nekoliko znanja v raznih jezikih in njegovo največje veselje je bilo, ako je mogel sedeti v družbi tujcev in jim v kričečih barvah slikati življenje na otoku. Komaj je videl parkrat gospoda Bekkerja v hotelu, že se je začel zanimati zanj, zavidal ga je, že zaradi premoženja in premišljal, kako in zakaj se more muditi tako bogat inozemec, kot je bil gospod Bekker, tako dolgo na Minorki. Poskušal se je parkrat približati go-

spodu Bekkerju, ali ta ni pokazal volje, da bi se seznanil z mladim gospodom. Toliko bolj ga je pa iznenadilo sedaj, ko ga je gospod Bekker poklical k sebi sam. Radoveden in razburjen je hitel v njegovo sobo.

Ko je vstopil, videl je gospoda Bekkerja, ki je komodno sedel v edinem naslonjaču v sobi; v ustih je držal leno svojo cigaro, roke pa je imel v žepu.

Na mizi je ležala poleg velikega kupa zlatnikov in cekinov knjižica s čeki... Ko je mladi Luis videl to bogastvo je široko odprl svoje oči... Gospod Bekker pa je vstal iz naslonjača, ko je vstopil mladi Minorčan, in zamrmral skozi zobe: »Dober dan!«, kar je bilo z ozirom na njegove navade, precej nenavadno... Luis ga je opazoval in videl je njegov rdeči in zabuhli obraz.

«Dober dan, gospod Bekker» je odgovoril v holandskem jeziku, ponosen, da je mogel pokazati, da zna tudi ta jezik!

«Da, nisem se niti spomnil, señor Hernandez, da govorite holandsko!» je rekel Bekker.

Na Minorki je navada, da se z nazivom señor in polnim priimkom počasti samo glava družine. To je vedel gospod Bekker prav dobro. S svojim pozdravom je hotel mlademu možu samo dokazati, da smatra Luisa za najvažnejšo osebo v družini Hernandez. Luis je nalahno zardel, ko je čul to laskanje, molčal je, bržkone ne zato, ker je bilo konec njegovega znanja holandskega jezika.

Gospod Bekker je opazil mladeničevo zadrego.

«Señor Hernandez», je rekel, «jaz govorim mnogo raje špansko. Dolgo vrsto let sem bil v inozemstvu in odvadil sem se svojega materinskega jezika. Jako me pa veseli, da srečam tudi tukaj na Minorki človeka, ki se zanima za naš jezik».

Luisu je bil ta poklon neznanško všeč.

«Kaj hočete», je odgovoril ravnodušno, «je že tako, živimo pač na Minorki in to življenje je naravnost strašno».

«Vi ste častihlepni, señor Hernandez! Vi bi se hoteli dvigniti nad tem minorčanskim ozračjem... jaz sem dobil vsaj tak utis,» je rekel Bekker uljudno in zaupno.

Luis je postajal vse bolj živahen.

«Da, to sem poskušal vse svoje življenje, señor. Toda kaj hočete, česa naj se lotim tu na Minorki? Tu je sploh nemogoče začeti nekaj novega, človek mora delati to, kar so delali njegovi predniki v zadnjih dvesto letih; tu je nemogoče, da bi človek dosegel nekaj poštenega, da bi nekaj zaslužil. To je zato tako, señor, ker živimo na Minorki.»

«Ako je stvar taka» je odgovoril počasi Bekker, potem vam preostaja samo dvoje: da zapustite Minorko, ali pa da... da jo preuredite.»

Luis se je žalostno nasmehnil. «Vi se šalite, gospod. Tu na Minorki se ne more spremeniti ničesar. Hiše, pota, trgovina, poljedelstvo, ljudje — vse je ostalo ravno tako, kot je bilo pred 500 leti. Na Minorki se ne da preurediti ničesar, a najmanj pa Minoraka sama!»

«Motite se, mladi prijatelj,» je rekel Bekker resno. «Nekaj se je vendarle moralo spremeniti na Minorki, ker so se pojavili mladi možje vašega kova. Jaz sem prepričan, da bi storili vse, samo da bi mogli izboljšati položaj svoje domovine.»

To je Luis se bolj ugajalo.

«Señor!» je rekel zadovoljno, «jaz nisem neumen, to vem, zato tudi nočem tajiti, da sem že večkrat mislil ravno tako, kot mislite sedaj vi. Toda recite mi, señor, kaj mi je storiti?»

«Ako ste s svojimi nazori osamljeni,» je rekel Bekker in resno opazoval mladega moža, «potem je pač težko začeti nekaj resnega. Ali morate nimate prijateljev, znancev, somišljenikov? Kaj? Ako vas je več, ki

mislite enako, potem nikakor ne razumem, zakaj ste tako malodušni, zakaj obupujete?

«Seveda jih imam, somišljenike in to veliko, ki mislijo isto kot jaz. Verujte mi, koliko načrtov smo že naredili, koliko programov smo že napisali, da bi izboljšali žalostno stanje svoje domovine. Lahko mi zaupate, da naše delo ni tako neumno in naivno, da naši programi niso otroški. Toda zapreke, ki so se nam stavljale povsod na pot, so bile tako velike, da nismo mogli preko njih na izvršitev svojih načrtov. Mi imamo dovolj energije in poguma, složni smo in pridni. Toda proti nam je narod, boriti se moramo z neumnostjo in zaostalostjo mase. Vidite, ta dva pojma sta naša največja sovražnika, zapreke, ki jih ne moremo premestiti. Samo dve sredstvi poznam, ki bi jih z njimi mogli premagati: Moč ali denar! Ako ima človek denar, potem pač ni nobena umetnost, da pride tudi do moči. Toda kdo ima na Minorki denarja? Nikdo, niti naš veliki vojvoda, akoravno nam nalaga tako velike davke!»

Gospod Bekker je zakašljaj in počasi odgovoril:

«Vedno bolj in bolj me zanimate, señor Hernandez! Vi ste prvi simpatičen in resen človek, ki sem ga spoznal na otoku. Za svojo mladost ste jako pametni, res, jako pametni! Jako me veseli señor Hernandez, ko čujem, da s svojimi nazori niste osamljeni. Moč in denar, pravite, da, res je, popolnoma res. Toda ali potrebujete toliko denarja, da bi mogli izvršiti svoje načrte? Jaz...»

Tu ga je pa Luis na enkrat prekinil. Beseda denar, ki jo je s povdarkom parkrat izrekel gospod Bekker, spomnila ga je ideala in cilja njegovega življenja — bogastva, a obenem prebudila v njem malo opreznosti in preudarnosti. Kar je povedal danes gospodu Bekkerju, je pripovedoval že mnogim inozemcem, ki se je z njimi pogovarjal o žalostnem

stanju svoje domovine, toda ta gospod Bekker je tako čuden, njegove besede, njegovo obnašanje tako skrivnostno — veliki vojvoda je vladal sicer jako liberalno, toda nikakor ni dovoljeval, da bi se bavili njegovi podložniki s političnimi vprašanji.

«Señor,» je rekel dostojanstveno, «mogoče sem se slabo izrazil... mi nimamo načrtov, ki bi jih mogli ali hoteli uresničiti. Razpravljali smo le tako splošno, ako je sploh mogoče rešiti Minorko. V teh svojih debatah smo pa prišli vedno do enega in istega zaključka. za uresničenje svojih načrtov potrebujemo denarja, ogromno množino denarja.»

Opazoval je dolgo časa gospoda Bekkerja s pogledom, ki je jasno govoril: Mene ne speljete na led. Na vsak način hočete nekaj od mene, kaj, to bomo videli! Kdo ste? Ako ste špijon, tedaj se motite, ako mislite, da me ujamete, ako pa hočete kaj drugega, potem ni izključeno, da bi se mogli pogoditi.

Gospod Bekker je vzdržal par trenutkov njegov pogled, potem je pa rekel:

«Gotovo, señor! Tako v splošnem! To sem tudi jaz mislil. Tudi midva govoriva samo splošno, kako bi se moglo Minorki pomagati. Vi mislite, da je to mogoče storiti samo z denarjem! No — in ako bi dobili dovolj denarja, kaj nameravate začeti?»

Kakor slučajno je iztegnil roko in se igral s čekovno knjižico, bil je pa nekoliko neroden, da je zadel ob kup denarja, ki je zazvenel v lepem zvenku. Skozi polzaprte trepalnice je opazoval Luisa. Mladi Minorčan pa je obrnil glavo, da bi zakril pred pogledi skrivnostnega tujca borbo, ki se je odigravala v njegovi duši med pohlepnostjo in previdnostjo. Slednjič sta se srečala njih pogleda in Luisov počrneli obraz se je zasmejal pri besedah:

«Moj stari oče pravi vedno: odkritosrčnost je najlepša lastnost člove-

ka. Jaz ne morem verjeti, da ste vi špijon... pa tudi ako ste, bi si znal že pomagati a vedno mi je še na razpolago kriva prisega, v skrajnem slučaju beg. Vprašate me, kaj bi storili, da imamo na razpolago dosti denarja. Moj odgovor je: Vse! Ne zadovoljnost je vsak dan večja... treba bi jo bilo le izkoristiti in to v pravem trenutku. Zakaj me sprašujete to? Ali ste mogoče pripravljeni, da nam pomagate z denarjem?»

Sedaj je pa gospod Bekker povedil sramežljivo svoje oči. Frontalni in skoro nepričakovani napad mladega Minorčana ga je presenetil. V prvem trenutku ni vedel, kaj naj odgovori na njegovo jasno in odkrito vprašanje. Luis je pa nadaljeval popolnoma mirno, niti časa mu ni hotel pustiti, da bi premislil svoj odgovor.

«Nikar se ne ženirajte, señor! Jaz nisem tako neumen, da vas ne bi razumel! Povejte mi naravnost, kaj pravzaprav hočete!»

Tedaj se je pa gospod Bekker predramil, zdelo se mu je, da ni dostojno njegovi preteklosti, če bi sedaj hodil kot mačka okoli vrele kaše. Poslužil se je svojih starih izkušenih metod, enostavnosti in brutalnosti, ter odgovoril:

«Prav imate, señor. Vaš oče ima popolnoma prav. Odkritosrčnost je res najlepša čednost. Tako bi vam mogel na primer reči, da hočem storiti vse — in to tudi hočem — da pomagam vaš domovini iz neugodnega položaja; toda povem vam naravnost, da hočem to samo zato, ker bi bilo to v moj korist. Imam namreč pripravljen načrt, ki bi predramil vaš zaspani narod, ki bi mu dal možnosti, da pride do dela in do denarja. Toda danes je položaj tak, da nimam nobenega upanja, da bi prodrli s svojim načrtom. Neumna in blazna oblika vašega državnega ustroja je glavni in edini vzrok vaše nesreče. Ako bi hoteli vi in vaši prijatelji preurediti to svar, tedaj ni iz-

ključeno, da bi vam dal na razpolago potrebna denarna sredstva. Kaj pravite vi na to? Ali ste kedaj razmišljali kaj takega? Ali se čutite sposobnega za tak način borbe?»

Luis ga je motril resno in zamišljeno.

«Señor», je odgovoril, «ako bi se nam posrečilo, da dosežemo to, kar hočete in predlagate vi, kakšno korist bi imeli od tega mi?»

«Toda, dragi Hernandez, ali mi niste ravnokar razlagali, kako velike načrte imate, ako se vam posreči preureditev Minorke? Jaz sem pripravljen prispevati z denarnimi sredstvi, da vam pomagam! Kaj vam torej še manjka?»

Bekker se je motil, ako je mislil, da bo s svojimi zavitim besedami premotil mladega Minorčana.

«To je že mogoče!» je odgovoril Luis mirno. «Toda jaz sem prepričan, da bi imeli vi vsled naše morebitne akcije — po našem eventualnem uspehu veliko večje koristi nego mi. Bojim se, da nas hočete poslati le zase po krompir v žerjavico.»

«Vas? Recite saj: moje somišljenike!» je rekel Bekker z glasom, ki v njem Luis ni zapazil zvitosti in prepredenosti starega lisjaka, mojstra v pretvarjanju. «Vsi udeleženci enega podjetja nikdar ne morejo imeti enakih zaslužkov in dobičkov. Koooperativnih kupčij nisem nikdar posebno ljubil. Eden mora biti vodja — z drugimi besedami: vi prevzimate vodstvo in potem razpolagate po svoje z dobičkom...»

Luis ga je opazoval s svojimi pametnimi črnimi očmi.

«Vi govorite jako prepričevalno, señor, toda dozdej mi še niste povedali, na kako kupčijo mislite, kak bo dobiček, ki bi mogel z njim razpolagati ta, ki prevzame vodstvo.»

Ščtinaste, skoro belé obrvi gospoda Bekkerja so se naježile, njegova lica so še bolj zardela. Pomislil je: Ali ga namerava ta mladi mleč-

nozobec ravnotako speliati na led, kakor je storil to dopoldne prokleti veliki vojvoda? Protj taki blamaži se mora v pravem času in na vsak način zavarovati. Dosti mu je bilo, da ga je danes že eden opeharil za njegovo skrivnost.

«Dragi moj,» je rekel, a videlo se je, da komaj premaguje svojo jezo. «Predvsem vam hočem reči tole: nikar ne tratite časa s temi vprašanji, kaj nameravate, kaji so vaši načrti, ker sicer me prisilite, da prekinem takoj vsako zvezo z vami, potem seveda ne bo nič z mojo denarno pomočjo! To je in ostane moja privatna stvar, razumete, in to toliko časa, dokler ne izvedete vi svoje naloge v našem skupnem načrtu. Moja privatna stvar, razumete, in sedaj punktum! Odkriti vam hočem skrivnost le v toliko, da se gre za podjetje, ki bo koristilo Minorke in njenemu prebivalstvu — največ pa seveda nama, meni in vam. To pojasnilo vas mora zasedaj zadovoljiti, ako pa niste zadovoljni, potem si moram pač poiskati nekoga drugega, ki je previdnejši in pametnejši. To bi pa bilo škoda, kaj ne? Vi ste kakor ustvarjeni, da oblečete nekdanj uniformo predsednika...»

Luis je zardel, toda vedno je bil še neodločen.

«Podjetje, ki bi koristilo otoku?» je rekel... «To je nekako čudno, señor. Zakaj moremo torej najprej vreči vlado? Mi nismo navajeni na podjetja, ki bi bila dobičkanosna, ako ste pa vendarle iztaknili kaj takega, tedaj sem prepričan, da vas bo prehitel oni pohabljenec gori iz dvora... Denar ni njegova baš najboljša stran, to veste sami najbolje. Jaz mislim, da so vaše skrivnostne besede in vaša tajinstvena namigavanja popolnoma odveč, posebno, ako se tega načina poslužujete v razgovorih z menoj! Priznati vam pa tudi moram, da se takih stvari bojim.»

Gospod Bekker ga je opazoval kratek hip, sklonil se je k njemu, prijel ga je za suknjič in rekel:

«Poslušajte, dragi prijatelj, mislim, da ste dovolj pametni, da razumete moje besede. Ravno zato, ker je zabredel vaš klavrni vojvoda v tako blato, prihajam k vam. Ako bi ta človek zvedel za moje namere in načrte, ki jih nameravam izvršiti z vami, tedaj je seveda gotovo, da bi vzel vso zadevo sam v roko in tudi ves dobiček vtaknil sam v svoj žep. Toda v ostalem je ta možakar popoln norec! Jaz sem ga danes obiskal, dal sem mu tako od strani razumeti, da imam neke načrte, ponudil sem mu jako ugodne pogoje. In veste, kaj mi je odgovoril: on raje ostane pri starem in dobiva denar na ta način, kot ga je dobival dosedaj, kaj pa dela narod, to njega prav nič ne briga; narod naj živi kot hoče, boljšega tako ne zasluži, tako mi je parkrat ponovil. Povejte to svojim prijateljem! In kaj pravite vi, ljubi Hernandez, o takem vladarju?»

Opazoval je nekaj časa mladega moža, potem pa razburjeno nadaljeval:

«Toda jaz hočem na vsak način obračunati s tem človekom... in to z vašo pomočjo... ali si pa poiščem druge. Vraga, dovolj imam denarja, da kupim ves ta beraški otok, da vržem desetkrat to vašo vlado; ljudi pa, ki mi bodo pomagali, mi ne bo treba iskati, kakor vi morebiti mislite. Toda svojo skrivnost ohranim zase, ali ste me razumeli?... Sedaj pa hočem vaš jasen in odločen odgovor!»

Bekker je opazoval Luisa s svetlimi očmi, ki so švigale semintja, kardkoli se je spomnil, kako otročje je nasedel velikemu vojvodi, Luis pa je hitro mislil. Bekker mu ni več tako imponiral, prehitro mu je izdal svoje karte, toda Luis mu vendar še vedno ni zaupal, še vedno se je bal, da ga nazadnje vendarle spelje na led. Nikakor se ni mogel odločiti, da

bi se zavzel za predloge in načrte neznanega tujca kar tako na slepo, toda pred očmi so mu bile lepe Bekkerjeve obljube, da bi imel on največje koristi: Zlato, čast in dostojanstvo... In ako bi dosegel vse to, potem bi gotovo ne bilo tako težko, da preslepi Bekkerja in se ga otrese. Ako pa odgovori: «Ne!», tedaj bo Bekker gotovo našel tega ali onega, kar mu ne bo težko! Pri misli na vse to mu odločitev ni bila težka.

«Dobro señor,» je rekel, «vsa stvar gre sicer nekoliko prehitro, vsaj po mojem mišljenju, toda vi imate gotovo svoje vzroke, da se vam tako mudi. Vaš sem, señor! Toda verujte mi, težko delo naju čaka. Naš naroč je otopil za vsako novo misel iz samega spoštovanja pred gosposko in vlado; toda ako mi pustite svobodne roke in mi date dosti denarja, vam obljubljam in prisegam, da je naša zmaga gotova. Toda, señor, denar, denar in zopet denar; to je glavna stvar.»

Pomenljivo je pogledal čekovno knjižico in zlato, ki je ležalo pred Bekkerjem na mizi... in ta pogled je izražal spoštovanje, pohlepnost. Toda gospod Bekker je na kratko odgovoril:

«Glavna stvar? Mogoče za vas, dragi Luis! Ako si predstavljate vi stvar tako, potem dvomim, da bi dolgo skupaj orala. Vem, da je za revolucijo predvsem potreben denar; toda dokler mi ne predložite točno izdelanega načrta, kaj hočete in kako hočete izvesti svoj načrt, vam ne dam niti groša! Mogoče je pa vaš načrt že gotov?»

«Deloma, señor! Rekel sem vam že, da sem s svojimi prijatelji snoval že najrazličnejše načrte, ki so bili radi pomanjkanja obratne glavnice negotovi, neizvedljivi. Še nočaj pa poiščem svoje prijatelje, da se posvetujemo in v najkrajšem času vam sporočim naše sklepe.»

Luis je izrekel te besede z velikim dostojanstvom in lahkim očitkom.

Jasnejše so govorile njegove poželjive oči: Tako-le majhen predujem bi ne bil nikakor odveč, bil bi zelo koristen, ako hočemo vprizoriti revolucijo. Toda Bekkerjeve oči so ostale mirne in nikakor niso mogle razumeti te neme govorice.

«Dobro!» je odgovoril. «Dогоovorite se s svojimi prijatelji in potem mi poročite vse. Samo nekaj vam moram svetovati: Kolikor hitrejši ste v svojih sklepih, toliko bolje bo za vas. Ako imate količkaj vreden načrt, pridite, denarja je dovolj (— pokazal je denar na mizi —) ako vam manjka sredstev in pripomočkov, tudi ta se bodo našla (— izvlekel je iz žepa svetel revolver —)».

Luis se je zganil, ne vemo, ali se je ustrašil, ali pa mu je prišla neka nova misel:

«Señor! Nekaj sem skoraj pozabil. Brezpogojno moramo imeti nekaj orožja... in vendar veste...»

«Seveda, to je samo po sebi razumljivo, kakšna revolucija pa bi bila to, brez smodnikovega dima. Bodite brez skrbi; v enem tednu vam izročim potrebno orožje. Takoj jutri brzojavim svojemu dobremu prijatelju v Barcelono. Vi požurite ta čas s pripravami. Kolikor brže končate vse to, toliko bolje bo za vas, dragi Luis, zapomnite si to!»

Bekkerjev glas, ki je bil v začetku razgovora previden in uljuden, je postajal vedno bolj odločen in zapovedovalen. Iz señora Hernandeza je postal samo Hernandez, a iz tega nazadnje samo Luis. Sedaj, ko je bil s svojim možakarjem na čistem, je bilo nepotrebno hoditi po ovinkih. Luis je opazil to spremembo in mu ni bila nič kaj ugodna. Hotel je že proti takemu tonu protestirati, toda premislil se je, poklonil se mu je in zašepetal:

«Kakor hitro bo mogoče!»

Potem pa je hitro odšel iz sobe.

Gospod Bekker je zaklenil za njim vrata. Ker pa je Luis še kratek trenotek postal pred vratmi na hod-

niku, je slišal, da se je zaklenila še neka druga ključavnica, gotovo je tujec zaklenil svoj denar. Šel je nato počasi po stopnicah; ko pa je prišel do srede stopnic, se je ustavil, spomnil se je nečesa:

«Rad bi vendarle vedel, zakaj ima gospod Bekker tako zatekla lica...? Kaj, ako bi mu ona pokveka...»

Pri ti misli se je zasmejal tako glasno, da je odmeval smeh po vsem starem stopnišču hotela «Universal».

*

Razgovor, ki smo ga ravnokar opisali, se je vršil 13. februarja 1910. Ko se je štiri dni pozneje vsedel gospod Bekker v obednici hotela «Universal» na svoj navadni prostor, vstopil je Luis, poiskal ga in mu zašepetal:

«Señor, mi smo pripravljani.»

«No, posebno pač niste hiteli,» je odgovoril hladno gospod Bekker. Jaz sem čisto obupal nad vami in že sem mislil spremeniti svoje načrte.»

Luis je bil skrajno nervozen.

«Señor, morate nam oprostiti. Toda zakasnili smo se radi odsotnosti nekega svojega prijatelja, ki smo ga absolutno potrebovali, on je jako važna oseba. Ako me hočete spremiti danes, da se udeležite našega sestanka, videli in slišali boste vse sami.»

«Kaj mislite, da bomo malo pokrokali?» je rekel Bekker porogljivo. «Ali je tudi na Minorki taka naveda? Torej kje se dobiva.»

«Zunaj na trgu, takoj ko končate obed. Ali vam je prav?»

Bekker je prikimal, Luis je pa hitro odšel.

Pol ure potem je našel Bekker na Plazueli di San Christobal mladega Luisa, ki je nervozno čakal nanj. Ravnokar se je stemnilo, kajti v teh krajih sledi dnevu neposredno noč, v mesecu februarju že ob petih popoldne. Nebo je osvetljeval mesec s svojimi belo-modrimi žarki, da je imelo nekako porcelanasto barvo.

Vse naokoli je bilo popolnoma mirno, palme, ki so se dvigale proti nebu na trgu, so stale nepremakljivo... samo iz daljave se je slišalo valovanje Sredozemskega morja, ki ne miruje tudi v najlepšem času. Tam na zapadu so se pa v črno noč začrtavali obrisi starega dvora.

«Dobro, da imamo nocoj mesec» je nagovoril s spoštljivim poklonom Luis svojega novega delodajalca. «Naša plinarna je že pred tednom ustavila obrat, da smo sedaj brez skromne plinske razsvetljave. Davki so veliki, da jih ne more nikdo plačevati. — Semkaj, semkaj, señor.»

Šel je par korakov naprej. Sledil mu je v kratkem presledku gospod Bekker in vlekkel svojo cigaro, bil je samozavesten kot vselej. Šla sta v najstarejši del prestolnice, ki se je naslanjal na severu пристanišča na obronke stare trdnjave. Ulice so bile ozke, niti meter širine niso imele... hiše so imele temne uhode, skozi nje so se videle v mesečini strme stopnice v gornja nadstropja. Okna, ki so bila povsod, samo tam ne, kamor bi po simetriji spadala, so bila zagrnjena s sivozelenimi žaluzijami, tako da je bila ulica podobna hodniku stare jetnišnice.

Na križišču posameznih ulic so bile predmestne gostilnice, izza spuščeni zastorov se je svetlikala blede luč, slišalo se je sviranje na mandolino, razločevale neubrane pesmi... sicer je pa bilo vse na okoli tiho... mesto je bilo kot izumrlo.

«Skrajna potreba bi bila, da se to gnezdo malo predrami, da ga prebudi smodnikov dim!» je rekel Bekker svojemu spremljevalcu.

«To poskrbimo že mi, señor» je odgovoril uljudno Luis. «Sedaj smo skoraj na cilju.»

Kaki dve minuti pozneje je odprl vrata male, pobeljene hiše, ki je bila ravnotako pusta in prazna kot ostalo mesto. Hiša je bila ločena od drugih, naokoli je bil mal vrt, ki je na

njem obsevala mesečina nekoliko grmičja z zeleno-rumenimi limonami, in par glavic zelja, ki so bile v ti blede luči podobne posekanim človeškim glavam. Vse naokoli so stala prazna stavbišča, ki jih ni hotel nikdo pozidati, takoj zadaj za hišo se je dvigala strma stena. Na njenem vrhu se je vgezdila stara trdnjava s svojimi napolporušeni zidini, skozi odprtine so pa črno zevali trdnjavski topovi. Ko sta stopila v temno vežo, zavil je Luis v hodnik, tlakovan z velikimi kamenitimi ploščami; na levi strani hodnika so bili vhodi v posamezne sobe, zaznamovane z zaporednimi številkami. Nazadnje se je vstavil pred večjimi vrati, potrkal je petkrat in zašepetal: Jaz sem, Luis Hernandez. Vrata so se odprla od znotraj; gospod Bekker je vstopil s svojim spremljevalcem in vodnikom.

Stopila sta v veliko, dolgo dvorano s pobeljenimi stenami, ki so se na koncu zoževale v nekako odprtino, ki je bila zagrnjena z velikim črnim zastorom. Sobana je imela le par ozkih zamreženih oken; bila je podobna najbolj kaki kapeli v stari jetnišnici. Po sredi je stala dolga miza iz sirovega lesa, na nji je stal trokraki svečnik s svečami, ki so širile težak dim, a okoli mize je sedelo šest oseb, ki jih Bekker v prvem trenutku radi slabe razsvetljave ni mogel spoznati. Toda trojico med njimi si je takoj dobro zapomnil. Prvi je bil majhen, zagrizen grbavec z nogami kot pajek, z visokim golim čelom nad gladkoobritim obrazom. Bil je kakih 40 let star in je skoraj popolnoma podoben nekemu krojaču, ki se je nanj spominjal Bekker še iz svojih mladih dni. Ko je gospod Bekker vstopil, se je ponižno zasmel in globoko naklonil svoje jajčasto telo. Drugi je bil debel in plečat mož s črno brado, ki mu je pokrivala pol obraza, ki so se zdajinzdaj zasvetili skozi njo zobje kot

bela pena na temnih morskimi valovih. Njegov pogled je bil teman in srep, v popolnem nasprotju s ponižnim in priliznim pogledom malega grbavca. Komaj vidno je pokimal z glavo, da bi pokazal, da je opazil Bekkerjev prihod. Gospod Bekker je takoj zaslutil, da se krije v ti plečati postavi močna in gospodstva željna narava, kot je bila njegova, zato mu je postal ta možakar takoj skrajno antipatičen... toda ta čut se je skoro spremenil v strah, ko je Bekker opazil njegovega soseda. Bil je to še mlad človek, njegov obraz je bil suh, skoro votel in blede, tako da je bil bolj podoben mrliču nego živemu človeku; oči so ležale globoko udrte v očesnih dupljinah in so blestele v ognju, ki so izražale entuzijazem, sovraštvo in divjo pohlepnost. Bil je popolnoma črno oblečen; ko se je malo obrnil, da ga je obsvetila svetloba brleče sveče, videl je Bekker s presenečenjem, da je njegova obleka črna meniška kuta, ki pa je bila pod koleno odrezana.

Luis je oprezno zaprl vrata za seboj in se približal ostali družbi. Pokazal je s teatralično gesto na gospoda Bekkerja in rekel:

«Tovariši, velika čast mi je, da vam morem predstaviti plemenitega gospoda, ki nam vzbuja upanje, da bomo mogli z njegovo pomočjo uresničiti svoje velike načrte, da se znebimo tirana in osvobodimo svojo ubogo domovino Minorko. Tovariši, to je gospod iz Holandije, ki se je bojeval do sedaj za svobodo naroda v Ameriki. Ako se ne bi moral ozirati na izredne prilike, ki živimo v njih, ne bi se mogel premagovati, da ne bi zaklical našemu velikemu dobrotniku in zaščitniku gromovit «Živio!» Tako se pa hočem omejiti samo na to, da vam ga predstavim, potem pa lahko začnemo takoj pretresati in razpravljati o svojem načrtu. Señor Bekker, tu vidite šest mož, pripravljenih na vse, ki so z menoj prisegli

žrtvovati vse, da rešimo svojo nesrečno domovino. Dovolite mi, da vam najprej predstavim trojico iz naše družbe, ki bodo z menoj prevzeli vodstvo naše akcije.»

Luis je govoril te besede z največjo resnostjo in spoštljivostjo, potem je prenehal trenotek, kot da čaka iz vrst svojih pristavsev proteste radi besed: «trojico, ki bodo z menoj prevzeli vodstvo naše akcije». Toda nikdo se ni javil, nikdo ni protestiral. Luis je pristopil bližje k mizi, zmagovalno pogledal na okoli, nato se je pa približal malemu grbavcu z zagrizenim obrazom, položil mu roko na rame, obrnil se k gospodu Bekkerju in rekel:

«To je naš prijatelj Amadeo, lastnik gostilnice «Pri pristaniškem poveljniku» v našem pristanišču. Mislim, da te gostilne ne poznate. Ti gospodje pa, na njegovi levici so njegovi odlični prijatelji señor Quelejas, señor Garcia in señor Vatelto, pravi prijatelji naše svobode. Amadeo je pravi ljudski tribun v svojem okraju, njegova gostilna je vedno polna, on pozna od nog do glave vse svoje goste, on ve kaj pijejo, on ve, kake krivice se jim gode, kako jim gre posel in kupčija. Amadeo je za nas neprecenljive vrednosti in velikega pomena, señor, on pridobi za nas najzanesljivejše sloje iz Mahona in on je, ki bo znal najširjo ljudsko maso držati na naši strani.»

«To bo sicer stalo nekaj denarja, señor,» je odgovoril grbavec s priliznim glasom. «Jaz sem siromak, toda za svobodo storim in žrtvujem vse, kar morem! Toda vsega prebivalstva Mahona jaz ne morem povabiti na brezplačna zavživanja, zato pravim, da bo stvar nekaj stala, señor.»

Bekker je hladno prikimal, Amadeo se je zadovoljno nasmehnil in se naslonil na svoj stol. Luis pa je pokazal na moža z brado in nadaljeval:

«Dovolite, señor Bekker, da vam predstavim našega prijatelja Evgenija Posada, narednika telesne straže. Rodbini señorja Posade je naša vlada prizadela že mnogo gorja, za to je on navdušen prijatelj naše stvari.»

Luis je hotel z novimi slavospevi povečevati señorja Posado, toda narednik ga je pogledal s kratkim pogledom, zato je utihnil za trenotek in potem mirno nadaljeval:

«Kot narednik telesne straže pozna v neposredni bližini velikega vojvode vse razmere, pozna tudi dobro vse vojake telesne straže, njih 200 po številu, ki jim je glavna naloga, da patrolirajo po Mahonu in okolici. Razmere v telesni straži so jako neugodne, vojaki so skrajno nezadovoljni. Plačo dobivajo jako neredno, radi slabega gmotnega stanja je veliki vojvoda že parkrat hotel razpustiti telesno stražo.

«To bi bilo jako pametno,» je mrmral gospod Bekker, «zakaj potrebuje tak človek pravzaprav telesno stražo? Smešna bahavost.»

«Vi gotovo veste, señor Bekker, kake važnosti je za nas telesna straža. 200 mož ni sicer veliko število, toda oboroženi so in mi ne moremo riskirati, da bi se spustili z njimi v boj, ako tudi nas oborožite, kot ste nam obljubili. Toda, ako nam pomagate vi — saj veste kako — tedaj se gospodu Evgeniju gotovo posreči, da pridobi tudi gardo za našo stvar... ali jo pa vsaj naredi neškodljivo. Imejte vedno pred očmi, da garda s svojimi topovi obvladuje iz stare trdnjave vse mesto in velik del okolice.»

Zaničljivo se je nasmehnil gospod Bekker:

«Te stare razvaline in obrabljene cevi!»

«Vi se motite, ali pa šalite, señor. Evgenio mi je povedal, da je nekaj teh topov popolnoma porabljenih; vrhutega je pa po raznih skladiščih tudi precej smodnika in krogelj. To-

da, ako nam pomaga señor Posada, potem se nam od te strani ni bati nevarnosti. Tiran izgublja počasi svoje zadnje opore.»

«Dobro, dobro, Luis,» je rekel Bekker kratko. «Kdo je pa tale gospod v salonski obleki?»

«Gospod v salonski... Señor Bekker? To je častiti oče Ignacio. V njegovi hiši smo nocoj gostje. Tu je imel naš častiti oče poprej svojo dobro obiskano šolo, kjer je poučeval mladino in jo navduševal za svoje velike ideje. Sobana, ki jo nam je prepustil, je bila nekdanja kapela in refektorij. Zalibog je to učeno šolo dal zapreti prijatelj in desna roka velikega vojvode Paqueno; ta človek je sam nekdanji študiral v jezuitskem kolegiju v Barceloni in pravi...»

«Ne brigajte se zato, kaj trdi in govori Paqueno» je zaklical razburjeno blede in suhi mož v meniški kuti. «Podel in neveden lajik brez najmanjšega pojma o verskih stvareh. Jaz ga sovražim in komaj čakam trenotka, da se maščujem. Čul sem, señor, da se zanimate za naš pokret, da nas hočete podpirati. Bodite prepričani, da niste mogli spoznati boljših mož, kot ste jih našli v naši sredi... posebno nas tri...»

«In mene,» je hitro dostavil Luis, «mene in to trojico... oče Ignacio!»

«Mi trije» je nadaljeval mrtvaško, brez ozira na opombo mladega Luisa, «imamo velik vpliv na najširše mase naroda... Amadeo ima v rokah meščanstvo, Evgenio vojaštvo, jaz pa kmetsko prebivalstvo. Poprej sem bil duhovnik in služabnik svete cerkve, dokler ni izposloval ta Paqueno, ki ima velik ugled pri škofu, mojega odpusta. Toda v svojem srcu sem ostal še vedno služabnik svete cerkve in kot vidite, nisem tudi hotel odložiti svoje duhovniške obleke, ki sem jo v znak protesta samo skrajšal do kolen. Moje ovčice, kj sem jih pasel po Minorki, žele si še vedno besed svojega pravega pastirja in me

ubogajo, posebno na deželj je moj vpliv velik. Jako nezadovoljni so, samo pritožujejo se. Vsa zemlja je last velikega vojvode, poljedelci morajo odrajtovati za davke skoraj vse svoje pridelke, ravnotako sadjerejci. Moje ovčice gredo tja, kamor jih popeljem jaz, njih pastir... toda ako jih hočem predramiti, ako hočem zavaloviti to kmetsko maso, potrebujem denarja, samo denarja...»

Oče Ignacio je rekel zadnje besede s posebnim povdarkom in je uprl svoj pogled v gospoda Bekkerja. Bilo je očividno, da on kot vsi drugi pričakuje samo njegov odgovor. Gospod Bekker je vzel počasi iz ust ogorek svoje cigare, ki jo je doslej neprenehoma držal med zobmi in vrgel jo je v velikem loku proti odprtini, zagrnjeni s črnim zastorjem (kar je opazoval oče Ignacio s prestrašenim in zloveščim pogledom), potem je pa začel govoriti s kratkimi in pretrganimi stavki:

«Dragi in dobri gospodje; vaša izvajanja sem poslušal z velikim zanimanjem. Zdi se mi, da ste vi pravi in izbrani možje, ki morete izvršiti svoj veliki načrt, ako vam stoje na razpolago dovoljne množine potrebne denarja. Luis vam je gotovo povedal, da sem pripravljen priskočiti vam v pomoč z denarnimi sredstvi. Toda najprej prosim nekaj pojasnil Predvsem, kaj je vaš končni cilj? Kako daleč mislite iti v svoji akciji?»

Gospod Bekker je prenehal in opazoval Luisove prijatelje. Tedaj se je pa družba naenkrat oživila, kričali so vsi povprek, vsak je hotel prevpiti svojega tovariša, vsak je glasneje hvalil svoje predloge in načrte, ki so bili vse predrznejši, dalekosežnejši in slobodoumnejši. Nazadnje se je posrečilo Luisu, ki je bil že zdaj najglasnejš med vsemi, da je prevpil vse svoje tovariše in začel razlagati v teatralični pozi zdaj gospodu Bekkerju, zdaj svojim prijateljem:

«Tovariši, naš plemeniti zaščitnik, señor Bekker, želi zvedeti, kako daleč mislimo iti s svojimi načrti, kaj je naš končni cilj. Mislim, da smem v svojem in vašem imenu odgovoriti: naš cilj je vreči raz sebe moro, ki nas tlači, ki tlači vso Minorko, naš cilj je vreči sedanjo blazno vlado, ki onemogočuje vsak naš napredek. Storimo to, kar so naredili pred kratkim časom Portugalci s svojo nevredno vlado!»

Njegove besede je preveval samozavesten patos, ni bil slab govornik, znal je pridobiti svoje poslušalce, zato so mu tudi oni pazno sledili in ko je nehal, so mu burno pritrdjevali. Le črnobradi narednik in bledolični pater sta molčala. Gospod Bekker je to hitro opazil in vprašal:

«Vidva, gospoda, se ne strinjata z besedami govornika?»

Bledi in koščeni duhovnik je malomarno pomigal in zamrmral: «Zakaj ne!» Ravnotako je naredil črni narednik, pogledal pa je s čudnim pogledom Luisa Hernandezza. Tudi ta pogled je hitro zapazil Bekker in njegova kačja zvitost in prevejanost ga je takoj razumela. Moj prijatelj Luis, si je mislil, je sicer jako dober govornik, toda kot se mi zdi, se njegov predsedniški stolček precej maje.

Ker je hrup še vedno trajal, je zamahnil z roko in rekel:

«Vidim, da so vaši načrti solidni in da ste resno pripravljeni lotiti se dela. To je dobro in edino prav. Toda pomislite samo, da dela Portugalcem bivši kralj Manuel še vedno sitnosti. Zato razumem popolnoma dobro Luisa, ko je rekel, da ne smete zagrešiti istih napak, ki so jih zagrešili Portugalci... to je pa tudi edini pogoj, ki sem vam pod njim pripravljen staviti na razpolago potreben denar».

Bekker je naredil kratko pavzo, da bi videl, kak vtis so napravile njegove besede, potem je pa nadaljeval:

«Rešiti moramo pa še eno vprašanje. Jaz sem trgovec, in gotovo me razumete, da ne morem vložiti v naše podjetje svojega denarja kar tako le brez vsake varnosti. Pripravljen sem vam izročiti denar, kolikor smatram, da potrebujete, a od vaše strani moram seveda zahtevati, da mi nudite neko varstvo za vloženi denar. Edino varno kritje, ki mi ga morete ponuditi in ki ga morem tudi jaz sprejeti, je kako posestvo, zemlja! Ogledal sem se že naokoli po otoku in našel tako posestvo, ki mi ugaja — namreč grad Punta Hermosa. Ta grad zahtevam za sebe kot kritje za denar, ki ga vam dam».

Besede gospoda Bekkerja je prekinil zamolkel smeh; zasmejal se je mrtvaškooki oče Ignacio. Bekker je nagrbancil čelo in ga vprašujoče pogledal:

«Oprostite señor», je rekel odpuščeni služabnik božji, «ko ste govorili o gradu Punta Hermosa, spomnil sem se nekega stavka iz svetega pisma, ki je jako prikladen za primer v tem slučaju! Zato sem se tudi zasmejal!»

«Kakšen je ta stavek?» je vprašal kratko gospod Bekker.

«Stavek iz evangelija svetega Marka, kjer govori evangelist o izganjanju hudičev z Belcebubom, señor. Punta Hermosa je last ministra Paquena, edini košček zemlje na Minoriki, ki še ni zastavljen pri Judih. In to posestvo zahtevate sedaj vi kot zalog, da preženete one, ki so zastavili vse drugo!»

«Dobro, dobro», ga je prekinil Bekker, «prinesel sem s seboj pogodbo, ki jo morate vi vsi kot vodje pokreta podpisati. V pogodbi je točno naznačen cilj zarote; v pogodbi stoji tudi obveznost od vaše strani, da mi za denar, ki vam ga izročim, zastavite grad Punto Hermosa. Svote v pogodbi še nisem naznačil, ker sem hotel najprej zvedeti vaše mišljenje in vaše predloge, koliko pravzaprav potrebujete».

Po teh besedah je vsa čudna družba kot na povelje utihnila, na licu vseh se je izražal izraz pohlepnosti za denarjem... vsak posameznik je premišljeval, kako visoko vsoto bi mogel predlagati. Posebno so se svetile oči Luisa, toda tudi gostilničar Amadeo in častiti oče Ignacio nista zaostajala. Samo črnobrادي narednik je ostal miren, niti ena poteza njegovega obraza se ni ganila. Gotovo so vodili njega popolnoma drugi nagibi nego pohlepnost za denarjem, ki so jo tako jasno izražali vsi drugi. Luis je pristopil k bledemu duhovniku in sta nekaj časa šepetala, počasi so se jima približali tudi ostali in šepetali z njima. Luis je vzel papir in svinčnik, pisal številke, računal, vprašal vsakega poedinega za mnenje in primerjal zahtevane vsote. Zdajndaj se je videlo, da se bodo nazadnje še sprli med seboj, toda prepir je trajal le kratek čas, dasi je bil tuptatam jako oster. Bekker je dobil vtis, da hoče Luis zmanjšati vsote, ki so jih predlagali in zahtevali njegovi prijatelji, videlo se je, da hoče na vsak način igrati med njim vodilno vlogo, kakor je to že dokazoval poprej s svojim govorom. Nazadnje je pomignil Luis naredniku Posadi, toda ta se ni zmenil za njegov poziv, skoraj zaničljivo je spustil svojo gornjo ustnico... Luis je zardel in že se je hotel razburiti nad takim postopanjem, toda prehitel ga je Bekker, ki je rekel z zapovedujočim glasom:

«No, ali še niste gotovi? Cele noči vendarle ne morem tukaj stati in čakati. Koliko hočete?»

«Señor Bekker», je rekel Luis priliznjeno, «mi smo premišljali in računali, koliko potrebujemo za prvo potrebo. Prišli smo do zaključka, vi morate vedeti in razumeti, koliko mi vsi riskiramo v ti stvari, señor, zato je naša zahteva stotisoč pezet».

«Vrag vas nosi!» ga je hitro prekinil Bekker, vse skupaj naj vas vzame vrag! Stotisoč pezet! Zakaj ne

takoj milijon? Stotisoč pezet, da zrevolucionirate takole siromašno vojvodino! Ali mislite, da sem zno-rel? Prokleta, ti ljudje mislijo, da sem norec. In ta gospod — pokazal je na señora Posado — ta še ni na vašem spisku. Koliko dobi on? Tudi stotisoč, kaj?»

Gospod Bekker je izzivalno motril črnega narednika, ki je povetil svoje oči, stisnil obrvi in počasi odgovoril:

«Čisto prav, señor, stotisoč pezet je najmanjša svota, ki jo zahtevam, ako hočete, da sodelujem pri vašem podjetju. Čakajte, señor, nikar me ne motite! Pomislite samo, señor, da brez mene ne morete doseči ničesar. Trdnjava popolnoma vlada nad mestom in okolico in naši topovi so hvalabogu v redu. Pomislite, señor, tam gori je vedno dvesto mož v orožju, ki vendar nekaj pomenijo v borbi z Amadejevo sodrgo in Ignacijevimi kmeti. Stotisoč pezet, señor. Odgovorite mi, ali ste zadovoljni z mojim predlogom, morda vam je preveč!»

Gospod Bekker je takoj ugodil njegovi želji in to v španskem jeziku ter v besedah, ki so se odlikovale z obilico slikovitih kletev, toda črni narednik je preteč vzdignil roko in Bekker je takoj prenehal:

«Le ne preveč besed, señor! Dvestotisoč pezet, to vendar ni nobena cena za Punto Hermoso, to veste vi sami najbolje! Kdo ve, ali bi vam ta grad prodal naš veliki vojvoda za pol milijona? Moj nečak je namreč kuharski pomočnik pri Joaquínu na dvoru. On misli, da vam vojvoda tega gradu ne da za to ceno. Niti za en milijon pezet — je rekel. Saj veste, taki fantalinj morajo imeti povsod svoja dolga ušesa.»

Señor Posada je govoril počasi in povdarjal besedo za besedo... a pri vsaki besedi je gospod Bekker bolj in bolj bleдел... Vraga, kako je zvedel ta prokleti narednik za njegov razgovor z velikim vojvodo?

Ali so drugi razumeli smisel njegovih besed? Opazoval jih je nervozno, da bi iz njih obrazov to zvedel. Hvalabogu, si je mislil, niso ga razumeli. Ali je govoril nesramni narednik resnico? Ali je res, da obvladujejo one razvaline gori vse mesto? Nemogoče bi to sicer ne bilo, toda na vsak način bi mogel narednik izdati ves načrt. Toda 200.000 pezet, dvesto tisočakov, za to razbojniško bando! In to vse radi njegovega obiska pri velikem vojvodi in Paquenu! Vrag naj vzame vse skupaj, vojvodo, Paquena, narednika in njegovega nečaka iz kuhinje! Toda Punta Hermosa — on mora imeti Punto Hermoso na vsak način... tu leže milijoni, ki samo čakajo, da pride on, gospod Bekker in jih lepo vtakne v žep. Bodite le lepo mirni, Luis, gospod narednik in vi vsi drugi; te milijone vtakne v žep gospod Bekker... pa tudi onih dvestotisoč dobi nazaj, in to celo iz vaših žepov. Samo zanesite se nato, lopovi. Sedaj vam da 200 000, toda to posojilo bo jako kratkega roka!

Vse te misli, ki so vrvele skozi Bekkerjevo glavo, so trajale komaj pol minute; takoj se je zopet pomiril, pristopil je k mizi, prižgal si ob sveči novo cigaro in nadaljeval. Izjavil je zarotnikom kratko in jedernato, da se mu zdi smešno žrtvovati 200 tisočakov za državni prevrat v taki državi, kot je velika vojvodina Minorka, (vsi prisotni so nejevoljno zagodrnali), toda ker noče riskirati, da bi se blamirali, se je odločil, da jim da teh 200 tisočakov. Kar se tiče medsebojne razdelitve te svote, to prepušča njim samim, naj uredi to stvar po najboljši volji in vesti (vihar divjega odobravanja je sledil tem besedam). Noče jih tudi motiti pri teh pogajanjih, ko bodo gotovi, naj ga zopet pokličejo. On bo med tem mirno pokadil svojo cigaro zunaj na vrtu patra Ignacija. Še enkrat 200 tisočakov in niti pesete več!

Gospod Bekker, ki je bil mogoče boljši diplomat, nego si je predstavljal sam, je globoko potegnul iz cigare in pustil volkove same, da si podele plen. Sprehajal se je skoraj že dvajset minut v mesečini, ko je prišel Luis, ves rdeč in vpehan in mu sporočil nov predlog — pri ti priliki seveda ni pozabil iztovariti na račun črnogledega narednika cele tovore psov: zarotniki zahtevajo 250.000. Videlo se je, da je to novo zahtevo postavil nikdar zadovoljni narednik telesne straže. Gospod Bekker je odbil to zahtevo najodločnejše, slovesno je izjavil, da ne da niti vinarja več. Luis je poslušal njegov odgovor nezadovoljen in skoro potr. Rekel je:

«Señor, ali ste morda pozabili svojo obljubo?»

«Kakšno obljubo?»

«Da bom jaz vodja vsega podjetja in da bom delil z vami veš dobiček?»

«Ne, ne, prav dobro se spominjam še vsega tega, ali o teh stvarih bomo govorili šele takrat, ko izvršite svoje nalogo. Toda nekaj vam moram reči: ako hočete igrati vlogo vodje vsega pokreta, tedaj morate na vsak način svoje ljudi nekoliko brzdati.»

«Señor Posada je jako... toda spoznalj ste ga sami...»

«To je res», je odgovoril Bekker; previden kot je bil, se ni hotel zameriti Luisu, ki ga je hotel izrabiti kot protiutež proti črnemu naredniku, ki se ga je v resnici bal. «Videl sem ga in spoznal. — Toda stvar uredimo pozneje, sedaj ga rabimo! (Luisu so se svetile oči, ko je čul tako značilno poudarjanje njegovih besed.) Večkrat sem že slišal, dragi Luis, da denar jako rad in hitro menja svojega gospodarja, takole n. pr. ako je prejšnji gospodar umrl in ni zapustil nikake oporoke. Toda več ko 200 tisočakov ne morem žrtvovati, nemogoče, dragi, izključeno;

tako sedaj veste vse, vrnite se in uredite stvar.»

Luis je odšel, bil je vesel in zadovoljen; kake četrte ure pozneje so poklicali Bekkerja v kapelo. Takoj na prvi pogled je bral na obrazu vseh svojih znancev, da je morala biti debata o razdelitvi njegovega denarja precej burna. Samo narednik, ki se je ločil od ostale skupine, je bil miren in resen kot malo prej, ko je stavil svoje zahteve. Pater Ignacio se je še vedno tresel razburjenja, a oči grbavega krčmarja so bile rdeče kot oči belega kunca. Gospod Bekker se pa ni menil dosti za njih zlobne poglede. Iz žepa je potegnul polo papirja in rekel:

«To je pogodba, ki sem jo sestavil. V nji se nahaja vse, kar smo se dogovorili. Preberite to, Luis!»

Luis je vzel polo, ki jo je mu izročil Bekker, dostojanstveno in važno ter jo čital s polnim glasom:

«Mi podpisani smo se prepričali, da ne more biti prej konec neznosnega stanja, ki se v njem nahaja naša ljuba domovina Minorka, dokler vlada nad njo sedanji režim. Zato smo prisegli pri vsem, kar nam je na svetu dragega in svetega, da ne odnehamo prej, dokler ne vržemo sedanje vlade, da ne damo poprej miru, dokler ne uvedemo nov red in vzpostavimo novo državno obliko.

«Naj pogine tiran s svojimi kreaturami, da more živeti svoboda!»

Imejitelju te pogodbe, ki nam je dal na razpolago potrebna denarna sredstva, ki jih potrebujemo za izpeljavo svojih načrtov (200.000 peset.) obljublamo prepustiti v zalog kot voditelju svojega svobodnjaškega pokreta grad «Punto Hermoso».

Mahon 17. februarja 1910 leta.

Ko je Luis končal je pogledal svoje prijatelje.

«No, sedaj prosim, da podpišete pogodbo!» — je rekel nestrpno Bek-

ker. «Nikar ne mislite, da bom čakal vso noč na to malenkost.»

Zanikern glas se je oglasil:

«Zakaj naj sploh to podpišemo? Zakaj je ta pogodba?... Ako jo dobi kdo v roke. .?»

Krčmar Armadeo je stavil to opazko...

«Dragi moj señor Amadeo» je odgovoril Bekker hladno, «samo zahtevam, da podpišete pogodbo tudi vi! Sicer bi se moglo zgoditi, da vam dam svojih 200 tisočakov, kar takole, da si jih razdelite med seboj! Ako ne izvršite tega, kar smo se domenili, tedaj ste, señor, lahko prepričani, da dobi nekdo to našo pogodbo v roke. Torej, ali vas smem prositi, da podpišete...?»

Nastal je popoln molk, spogledali so se in nikdo ni bil voljan, da se odzove Bekkerjevemu pozivu. Tedaj pa je črni narednik izrazilo izpljunil na tla, s zaničljivim pogledom na svoje tovariše je vzel peresnik in z okornimi toda močnimi potezami napisal: Evgenio Posada, narednik telesne straže — Bekker mu je pokazal s prstom, kam naj podpiše svoje ime. Luis je prebledel, nato ga je pa zopet zalila rdečica (gotovo se je bal za svojo vodilno ulogo) nato pa je iztrgal naredniku pero iz roke in napisal svoje ime nad narednikovim, tik pod zadnjimi besedami Bekkerjeve pogodbe. Tudi oče Ignacio je podpisal pogodbo.

«Sedaj ste na vrsti vi, señor Amadeo» je rekel Bekker!

«Jaz sem nepišmen, señor, je rekel Amadeo z jokajočim glasom. «Sveta Madona naj mi odpusti, toda pisati se nisem učil nikdar.»

Bekker ga je opazoval z prezirom in samozavestjo, kot gleda človek z ljudsko šolsko izobrazbo analfabeta.

«Toda računati znate?» je pristavil, vzel je pero in napisal: za krčmarja Amadeja, ki ne zna pisati, odtis palca. Prebral je kar je napi-

sal, zagrabil bojazljivega krčmarja za roko, namazal mu palec s tinto in je pritisnil poleg napisanih besed. Ostali, ki so molče opazovali to epizodo, se niso prav nič obotavljali, po vrsti so podpisali Bekkerjevo pogodbo. Kdor ni znal pisati, je moral pritisniti svoj palec, kar je na pogodbi Bekker takoj lastnoročno ugotovil. Ko je potem prebral še enkrat pogodbo z vsemi podpisi, je potegnil iz žepa debelo denarnico in rekel Luisu:

«Preberite, koliko dobi vsak od vas. Saj imate vi spisek.»

Vsak je sprejel molče svoj denar, toda navdušenja ni bilo prav nobenega. Zadnji je pobral črni narednik svojih stotisoč, ki jih je Luis slučajno pozabil prebrati. Gospod Bekker je vtaknil denarnico zopet v žep in rekel:

«Tako gospodje, stvar bi bila torej gotova. Sedaj pa urno na delo! Kdaj mi sporočite prve novice?»

Zopet so vsi utihnili in se spogledovali. Način, kako jih je Bekker kar v nekem trgovskem tonu pozival k uprizarjanju revolucije, jih je spravil malo iz ravnotežja.

«Kolikor prej — toliko bolje!» je odgovoril Bekker sam, ker so zarotniki molčali... Toliko bolje za vas, gospodje, in za Minorke!»

«Takole približno čez mesec dni ali kaj...» je začel previdno bojazljivi Amadeo.

«Mogoče pa tudi že prej», je dostavil počasi Luis, toda predno je končal svoj stavek, ga je že prekinil narednik, ki se je sedaj šele drugič oglasil k besedi:

«Štirinajst dni je vse kot preveč, señor. V skrajni sili začnem jaz sam! Danes je 17. februar, torej najkasnejše 1. marec, señor.»

«Izvrstno, señor!» je odgovoril Bekker. — «Držite samo svojo besedo in opominjajte svoje prijatelje!»

Señor Posada ga je pogledal in rekel: «Jaz bi želel, da sprejememo v pogodbo še neko malenkost.»

«Kaj?» je zamrmral Bekker in z njegove ščetinaste obrvi so se zopet naježile.

«Le nikar se ne bojte, señor! Denar v ti malenkosti ne igra nobene vloge. Meni je pred očmi nekaj drugega. Stvar je namreč ta: ako se nam stvar posreči, da bomo kaznovali svoje krivce... hotel bi imeti takole malo službico...»

«Krivce...?»

«No, da... pohabljenec in Paqueno!»

«Kakšno službo? Ali hočete postati predsednik sodnega zbora?»

«Ne, señor, rabelj!»

Bekker je debelo pogledal krvočnega narednika. Vraga, posebno prijazen pa ta človek ni, z njim ni prav nič prijetno brati češnje! Toda gotovo sovraži velikega vojvodo mnogo bolj nego on, Bekker. Rabelj! Čudna zahteva! Mogoče je črni narednik bral na obrazu misli gospoda Bekkerja, zato je rekel:

«Pred štirimi leti, señor, sem imel brata, ki je služil tudi pri telesni straži. — Zagrešil je neko malenkost in naš pohabljenec ga je pustil obesiti pred vso telesno gardo.»

Prenehal je hitro, kakor je začel; gospod Bekker ga je opazoval še nekaj časa s začudenim pogledom, potem se je naklonil, obrnil in odšel.. Luis mu je pa sledil.

Noč zunaj je bila že precej hladna... zadnji blede žarki umirajoče mesečine so osvetljevali streho starega dvora

Za Bekkerjem in Luisom so se čuli pritajeni koraki ostalih zarotnikov, ki so se vračali v mesto.

Mesto je pa spalo, spalo kot vse naokoli... vasi, vsa Minorka — vse je spalo spanje, kakor že tisoč let...

Ali naj motijo to lepo mirno spanje gospod Bekker in njegovi prijatelji?

Toda... to hočemo šele videti..

V. poglavje,

v katerem odplove z otoka Minorke neka jadrnica.

Bilo je takole okoli šestih zvečer dne 28. februarja 1910. leta. Zvonovi mahonske stolnice so doneli v temno noč. Ulice so bile že skoro prazne...

Tedaj pa sta stopili iz stranskih vrat vojvodskega dvora dve osebi, zaviti v velike plašče. S hitrimi koraki sta šli preko trga, ki je ležal pred dvorom, potem pa sta zavili naravnost proti pristanišču.

Eden teh nočnih potnikov je bil male postave, v roki je nosil potno torbo, drugi pa, ki je bil pravi orjak, je malo šepal in je vlekel seboj kovčeg ne prav velike obsežnosti.

Malj je prekinil molk:

«Zakaj niste ukazali Avgustu, da vam nosi kovčeg, visočanstvo? Preveč se mučite!»

«Neumnost, Paqueno, kaj bi se mučil s tako škatljico. Saj sem vendar toliko dolgih let prenašal težko breme državnih skrbi in omahoval pod težo slabe vesti. Sicer pa tudi ni varno, ako bi nas bilo več, vzbujalo bi pozornost. Nikakor nočem, da se zve predčasno, da sem odpotoval iz Minorke.»

«Visočanstvo, dovolite, da ponesem jaz...»

«Ljubi, dragi, dobri in stari moj Esteban, bodite tako ljubeznjivi in ne ukvarjajte se s takimi nepotrebniimi skrbmi. Moje vojvodsko do-

stojanstvo ne izgubi prav ničesar, ako vlečem sedaj po ulicah svoje prestolice tale kovčeg. Škoda samo, da ni v njem denarja... S takim bremenom bi preplazil tudi najvišji zid...»

Veliki vojvoda je prenehal, pogledal Paquena, kot da pričakuje njegov odgovor, a ker je ta molčal, je dostavil sam:

«Nikdo namreč ne more zanikati, da bi jaz bil izvanreden osel! To sem in sem bil vedno!»

«Kako je mogel odbiti ta nesrečni Isaacs v Londonu našo ponudbo!» je zamrmral Paqueno. «Saj smo mu dali vendar tako dobre pogoje...»

«Preveč znana firma, Paqueno!»

«Toda, visočanstvo, Isaacs je celo posodil Grkom...»

«To še ne zadostuje, da bi moral posoditi tudi nam. Mi nismo v zadnjih letih imeli nobenega političnega umora in nobene pobune, tudi tepeni nismo bili v zadnjem desetletju. — Sedaj je vsa naša nada in edino upanje, da pregovorim osebnost Markoviča, da še malo počaka, ali pa da kje drugje iztakneva denarja. Ako se nama tudi to ponesreči, potem je cilj našega potovanja izgrešen in midva se lahko mirne duše obesiva. Kje se pa pravzaprav nahajava, kje je usidran naš brod?»

«Na vzhodni strani pristanišča! Tu nekje mora ležati jadrenjača. Mislim, da bomo imeli slabo in nemirno pot.»

Veliki vojvoda je pogledal proti nebu. Bilo je že popolnoma temno, dasi je bilo komaj šest ura. Po nebu so se podili črni oblaki, ki so zagrnili vse obzorje... veter je gonil oblake in jih včasih za trenotek pretrgal... takrat so pa zablestele svetle zvezde kot električne iskre iz električnega kolovrata. Mesto Mahon je bilo kot izumrlo; plinarna, ki je že pred tremi tedni ustavila svoj obrat, ni dajala nobenega pli-

na... na ulicah se pa v temi ni hotel nikdo pokazati.

«To mi ugaja, da nas nikdo ni opazil,» je godrnjal veliki vojvoda. «Bodo vsaj lahko mirno spali v zavesti, da bdi nad njimi očetovsko oko skrbnega vladarja. No sicer pa, bog mi je priča, da moji podaniki niso posebno nemirne narave!»

Señor Paqueno si je nataknil na svoj nos ščipalnik in gledal s stegnjenim vratom v temno ulico, ki sta šla po nji. Ulica je vodila naravnost k pristanišču, odkoder se je svetlikalo že morje. Ko sta prišla na konec ulice, zagledala sta obrise ne ravno velike jadrenjače, ki se je zibala na valovih; naenkrat se je prikazala na jarboli medla luč. Paqueno je potegnil vojvodo za rokav in rekel:

«Tu je naš brod, visočanstvo. Joaquinov nečak je obljubil, da nam da ta znak.»

Pospešila sta svoje korake in prišla kmalu do samega pristanišča. Mala ribiška ladja se je zibala na nemirnih valovih, da so ječale vrvi. Približal se je plečat človek, pogledal prišleca, poklonil se vojvodi in rekel:

«Vse je pripravljeno, visočanstvo!»

«Dobro, ljubi moj Domingo! Ti si nečak mojega nadkuharja Joaquina?»

«Da, visočanstvo!»

«Majorčan? Ali, ti Majorčani...»

«Visočanstvo, jaz sem rojen na Majorki, kakor moj oče in Joaquin... toda v srcu smo vsi Minorčani...»

«Torej to je že vaši rodbini prirojeno. Bodi samo tak, kot so tvoji sorodniki in stopi v mojo službo, na ta način boš najbolje dokazal svojo udanost moji hiši. Tvoj oče ni hotel na noben način postati moj dvorni dobavitelj...»

«Visočanstvo... se je skušal opravičevati. — Veliki vojvoda se je zasmejal:

«Nikar se ne opravičuj... Domingo, jaz sem se le šalil... Največjo uslugo mi narediš, ako me kakor hitro mogoče prepelješ tja v Barcelono.»

«Tako, visočanstvo, takoj! V desetih minutah lahko odjadramo!»

Z globokim poklonom je skočil možakar na krov svojega broda. Neskončno se je čudil, kaj naj bi to pomenilo, da sta si visoka gosta izbrala ravno njegovo škatljo za prevoz. Ko je istega dopoldne pristal v Mahonskem pristanišču, prišel je k njemu njegov sorodnik Joaquin, nadkuhar velikega vojvode in mu zaupno, da jih ni mogel nikdo slišati, predložil, da prepelje ponoči velikega vojvodo in ministra Paquena na špansko obalo. Takoj v začetku ni mogel niti verjeti, ali ko mu je Joaquin prisegel, da je res tako, se je samo čudil. Kaj za vruga išče veliki vojvoda v Barceloni? Pa ako ima že tam opravka, zakaj si je izbral ravno njega, Dominga in njegovo skromno barčico? Ali je to beg? Na vsa ta vprašanja je odgovoril Joaquin, da je to stvar samega velikega vojvode, ki nikogar prav nič ne briga. Visočanstvo želi, da nikdo ne opazi njegovega odhoda; po dolgem prerekanju in obotavljanju je pristal Domingo na Joaquinov predlog, dasiravno ni bila Barcelona v smeri njegovega potovanja, ker je hotel obiskati balearske otoke.

Ko je sprejel zvečer velikega vojvodo in njegovega spremljevalca, še vedno ni vedel, kaj naj vsa ta stvar pomenja; mislil si je pa, da se je veliki vojvoda naveličal vlade in Minorke, da zapušča kakor toliko drugih Minorčanov svojo domovino in si gre iskat sreče drugam.

Vojvoda in Paqueno sta govorila na obrežju tiho in previdno, Domingo je pa s svojima mornarjema pripravljala ladjico za odhod.

«Danes je 28. februar» je rekel veliki vojvoda, «koliko bomo rabili do Barcelone, Domingo?»

«Ako gre vse dobro, visočanstvo, smo pojutrišnjem zjutraj tam!»

«Torej imava še 13 dni časa! Naš dolg zapade trinajstega, kaj ne Paqueno?»

«Da, visočanstvo, trinajstega!»

«Torej, dvanajst dni, ali ako odračunamo še en dan poti do Pariza, enajst dni! Jaz trdno upam, Paqueno, da se nama posreči pri Markoviču, ali pa kje drugje...»

«Morava upati, visočanstvo, ker sicer...»

«Sicer sem končal svoje delo, ki sta ga začela moj ded in moj oče, moj stari Esteban...»

«Kakšno delo?»

«Da mučim vas, dragi moj Paqueno!»

«Toda, visočanstvo!» je skoraj v solzah zastokal Paqueno in stisnil vojvodino roko. «Visočanstvo... zakaj vendar niste prodali Punte Hermose temu Bekkerju?»

«Paqueno, Paqueno... nikdar!» je odgovoril veliki vojvoda in potrepil svojega starega prijatelja po ramenu. «Njemu ne prodam gradu nikdar. Ta naj išče smolo in žveplo drugje!»

Señor Paqueno je težko vzdihnil, toda predno je mogel kaj odgovoriti, zadonel je iz jadrnjače glas:

«Vse gotovo!»

Veliki vojvoda je pomagal staremu Paquenu, da se je skobacal čez ograjo in vrigel za njim njegovo potno torbo. Potem je vprašal Dominga:

«Tako pridem, Domingo, ti pa samo misli, da imaš na krovu Cesarja in njegovo srečo!»

Sam sebi se je zasmeljal, dvignil se je preko ograje in skočil s tako silo na krov, da se je pod težino njegovega orjaškega telesa zamajala ladja.

Domingo je s svojima mornarjema hitro odvezal vrvi in jih potegnul na krov, z dolgimi drogi sta odrinila ladjo, ki se je začela počasi pomikati ob obrežju; toda vel je ravno nasproti veter, zato so šli jako počasi naprej. Ko so se nekaj časa tako motali ob obali, ujela so jadra pravi veter, odrinili so od obrežja in ladja je počasi plula po pristanišču.

V tem hipu se je pojavila na obrežju temna postava... bila je mala in plečata in dirjala, kolikor so jo nosile noge. Ko je pritekla do obale se je čul glas:

«Domingo, Domingo... nekaj važnega ti moram izročiti, veslajte proti pomolu»

Veliki vojvoda je takoj spoznal glas, bil je glas njegovega nadkuharja Joaquina. Začudil se je, kaj hoče ta človek tukaj, hotel je že zakričati, a se je v zadnjem trenutku premagal, ko se je zavedel, da bi mogel kdo slišati in spoznati njegov glas. Domingo je stopil bližje, ga pogledal in pričakoval njegovega povelja... Vojvoda je prikimal, Domingo je skočil h krmilu in vodil jadenjačo v elegantnem loku proti pomolu, Joaquín je pa tekel, da bi došel na pomol v pravem času. Ko se je brod približal kake tri metre k pomolu, kjer je stal Joaquín, je ta dvignil roko, zamahnil in vrغل... na krov je padel črn predmet... V tem trenutku je pa zavel močan veter, jadra so se napela in jadenjača je zdrsnila skozi pristanišče na odprto morje. V par sekundah so videli Joaquina samo še kot malo točko, ki je kmalu popolnoma izginila v temi.

Vojvoda je takoj poskočil, da pobere zavitek, ki ga je zagnal Joaquín na krov. Hitro ga je našel. Bila je Joaquínova kapa, v naglici obvita in povezana z motvozom; hitro je odvil motvoz in našel v kapi kamen, okoli kamna pa navit moder papir.

Pogledal je ta papir, prebral na luči, ki je brlela pri kajuti naslov in rekel:

«Paqueno, brzojavka, za vas!»

«Brzojavka?... Visočanstvo...?»

Stari finančni minister je šel previdno po krovu, ki se je zibal precej močno in skušal odpreti brzojavko. Toda jadenjača se je zibala vedno bolj in bolj, tudi pretemno je bilo, da bi mogel brati... veliki vojvoda ga je prijel za roko, odprl je vrata, ki so vodila do stopnic v kajuto in mu pomagal, da se je počasi skobacal doli po stopnicah v kajuto. Potem se je spustil vanjo tudi sam.

Ko je stopil v ozki in zakajeni prostor, ki ga je osvetljevala s stropa mala svetilka, zapazil je svojega finančnega ministra, ki je stal sredi kajute z odprtimi ustmi in skoro osteklenimi očmi, ki so iskale vojvodo... njegov pogled je bil srep in brezobrazen kakor pogled mrševca, njegove ustnice so drhtele... toda besede ni bilo preko njih... Vse poteze na njegovem obrazu so se tresle. V rokah je držal odprto brzojavko, a roka mu je tako trepetala, da je modri papir šumel...

Prestrašen je skočil veliki vojvoda k Paquenu... v tem hipu so se zopet zamajale ustnice starega finančnega ministra, podal je s tresočo roko vojvodi usodepolno brzojavko in jecljal:

«Na... na... naaaš... agent P... P... Pe... Pee... Perez iz Barcelone... Njegova korespondenčna šifra je naznačena zgoraj... levo... berite... vi... vi... visočanstvo...»

Nervozno je zagrabil vojvoda modri blanket in bral sledečo vsebino.

Barcelona, 28. februarja 16. ura 10.

Finančnemu ministru Paqueno

Mahon, Minorka.

Z p. 99. Danes med deseto in polenajsto uro dopoldne je kupljenih s coupom na neznan račun na bor-

zi v Parizu, Madridu in Rimu 80% celokupnega državnega dolga velike vojvodine Minorke. Kurz 42½. V prizadetih finančnih krogih vlada veliko razburjenje; dobil sem brzojavke od Altensteina, Apelmanna in Huelvasa, vsi so razburjeni, zahtevajo pojasnila. Jutri poročam brzojavno obširnejše. Prosim obvestila, ali je to vaše delo, ako ne prosim pojasnila. Pričakujem navodil, kako stališče naj zavzamem napram coupu. Perez, agent.

Veliki vojvoda je prebral brzojavko dvakrat, potem pa še enkrat, nato je povetil roko in molče opazoval seňorja Paquena...

«Paqueno... coup z našimi državnimi papirji... Paqueno, ali čujete, coup z našimi državnimi papirji... 80 odstotkov kupljenih na

neznan način... Altenstein in kompanija telegrafično kolnejo... Preljubi sveti Urban...»

Jadrenjača se je zamajala tako močno, da je vrglo velikega vojvodo ob steno. Komaj se je vjel, da ni podrl starega Paquena, ki se je sedel na klop in gledal svojega gospodarja s pogledom, ki je jasno dokazoval, da Paqueno nima niti pojma o vsi stvari... Don Ramon je opazoval nekaj časa svojega finančnega ministra, z obema rokama se je držal za mizo in klop, a njegove ustnice so šepetale:

«Pomagaj mi, sveti Urban iz Majorke! Borzijanski coup s papirji velike vojvodine Minorke — sedaj razumem... revolucija je pred vrati...»

Konec prvega dela.

II. del.

Kralji v izgnanstvu.

Il del
Kralj v. Kraganarvo

I. poglavje,

ki uvede čitatelja v kabinet velikega finančnika, kjer se sreča z dvema starima znancema.

«Kaj je novega, gospod Crofton?»

«Star gospod bi rad govoril z vami, sir.»

«Kakšen gospod? Ali vam ni dal svoje posetnice? Saj vendar veste, Crofton, koliko dela imam.»

«Ne poznam ga! Star, sivolas gospod je, rekel mi je, naj ga prijavim takole: Sutherland Avenue 26, sir.»

«Kaj je rekel?»

«Sutherland Avenue 26, sir. Rekel je: povejte gospodu samo to, zado-
stuje. Ako pa bi slučajno to ne za-
dostovalo, dostavite še: 15.000 pre-
ferenčnih akcij Digama družbe.»

Gospod Crofton se je že sam ču-
dil, ko je na tako čuden način prija-
vil neznanega obiskovalca, toda ve-
liko bolj se je čudil utisu, ki so ga
naredile njegove besede na njegove-
ga gospodarja. Mr. Ernest Isaacs,
bankir, 27 Lombard Street, City of
London, je bil splošno znan kot člo-
vek z ne posebno veselim tempera-
mentom, posebno, ako se so pojavi-
le na borzi slabe tendence; ko pa je
slišal besede, ki jih je spregovoril
ravnokar Crofton, (katerih pa tudi
sam Crofton ni razumel) se je naslo-
nil v svoj naslonjač in se začel iz
vsega srca in na vsa usta smejati.
Gospod Crofton je bil star 56 let;
resen, in uglajen presbiterijanec, je
gledal začudeno svojega gospodarja
in nejevoljno odmajeval z glavo;
čudno se mu je zdelo, kako je mo-
goče, da se gospod Isaacs smeje nje-
govim besedam. Moral je sicer pri-

znati, da so besede, ki jih je prijavil
gospodu, nerazumljive, vendar si ni
mogel razlagati, da jih je gospod
Isaacs sprejel na tako čuden način.

«Ta profesor, ta prokleti profes-
sor!» se je še vedno smejal gospod
Isaacs. «Vedno enak, nesramen kot
belcebub.»

«Ali naj ga pustim vreči ven?» je
vprašal Crofton popolnoma mirno,
ker je pričakoval, da se bo mogel
maščevati nad neznanecem, ki ga je
tako osmešil pred gospodarjem.

«Napoditi? Ne, za vruga ne, pu-
stite ga takoj k meni, Crofton. Važ-
ne kupčije imava. Dovolil si je z
mano samo malo šalo.»

Izraz gospoda Croftona je postal
še nevoljniji, ko je videl, da je Isa-
acs pokvaril njegov maščevalni na-
črt. Poklonil se je ter odšel, a čez
par trenutkov je odprl dvojno oblo-
žena vrata pred starim, belobradim
gospodom z zlatimj naočniki, oble-
čenim v žaket, ki ni bil ravno naj-
novejši, in v križaste hlače. Njegov
korak je bil počasen, njegova posta-
va uklonjena, kot da nosi težave in
bolesti vsega sveta na svojih plečih;
izza naočnikov so gledale njegove
oči tako trudno in žalostno, kot da
so videle grehe vseh peterih konti-
nentov.

Komaj je Crofton zaprl vrata, se-
sedel se je starec z globokim vzdi-
hom v naslonjač, Isaacs pa, ki je po-
zdravil njegov prihod z bučnim

smehom, je vstal in mu krepko strel sel roko.

«Nedosegljivi ste, gospod profesor. Noben vrag bi vas ne spoznal v ti maski. Častivrednejši ste ko sam oče Abraham.»

«Preveč ste ljubeznivi, gospod Isaacs. No pa med nama rečeno, jaz imam precej prakse s takimi stvarmi. Toda moja današnja obleka in maska je ena najpriprostejših. Tako sem bil maskiran takrat, ko sem aretiral detektiva Kenyona s zapornim poveljem, ki se je glasilo na moje ime. Saj se vendar še spominjate, kaj ne?»

«Kako se ne bi tega spominjal! Saj je bilo to šele pred dvema letoma, ravno takrat, ko ste oddali v najem vso njegovo ulico letoviščarjem. Vražja ideja! Toda, gospod profesor, vi imate na vesti še marsikakšno hujšo stvar.»

«Dragi gospod Isaacs, ali še vedno niste pozabili one maie prigode?»

«Veste kaj, gospod profesor, take stvari se ne dajo pozabiti kar tako lepo. Uropati sredi ulice in sredi belega dne s pomočjo kinomatografskega operaterja, ki ima zato še celo policijsko dovoljenje, človeka, ki ničesar ne sluti, je pač precej nenavadna in čudna stvar. Sedaj pa natenkrat pridete k meni in se prijavite s imenom in številko ulice, kjer se je vsa ta stvar odigrala.»

«Dragi gospod Isaacs, nikar ne bodite tako občutljivi. Prepričan sem, da se radi te stvari ne jezite name, saj se tudi jaz ne jezim na vas radi onih akcij Digaina družbe, ki ste mi jih obesili na vrat; saj vas je nato spomnil gotovo tudi gospod Crofton.»

«Vi gotovo nimate razloga, da bi se radi tega jezili name. Prisilili ste me vendar, da sem vam odkupil te akcije po nesramno visokem kurzu in pri tej kupčiji ste zaslužili prav gotovo precej lepo vsotico.»

«E, to je pač samo moja zasluga, ker sem mnogo riskiral in bil po-

polnoma hladnokrven, drugače bi šla vsa stvar k vragu.»

«Da, da, hladnokrvnost je bila res to, a mene je ta vaša hladnokrvnost stala 80.000 funtov, gospod profesor.»

«Kaj je ta vsota v primeri z dejstvom, da postanete nekega lepega dne še angleški pair?»

«E, vi ste slab prorok. Minula so že tri leta, a jaz še nisem videl in slišal ničesar o pairstvu — niti najmanjšega in najskromnejšega plemstva nimam.»

«Toda vi ste postali vendar poslanec in predstavnik svojega okrožja v parlamentu — to sem vam pa dobro prorokoval, kaj ne!»

«To je sicer res, toda kaj imam na koncu konca od tega? Imel sem ogromne izdatke, ko sem mazal in podkupoval volilce — toda to naj ostane samo med nama, gospod profesor — a na vse zadnje me je konzervativno novinstvo vsak dan raztrgalo kot staro cunjco.»

«To ni nič hudega! Vi veste sami dobro, da ste jim trn v obeh, ali pa žulj na peti. Ako se spominjam prav, ste začeli svojo politično karijero ravno pri konzervativcih, gospod Isaacs, kaj ne?»

«Prosim, prosim, samo izvolite me spominjati prav neženirano na stvari, ki so mi še mnogo bolj neprijetne.»

«Dragi profesor, pustiva te stvari. Sedaj živim še precej dobro in pustim živeti tudi druge ljudi, seveda, ako ne gre to na moje stroške. Privoščim vam prav od srca vaš uspeh iz leta 1907., akoravno mi je takrat šlo precej za nohte. Odpustil sem vam vašo neizmerno nesramnost že radi šale, ki ste jo potem uprizorili. Po volji cigara?»

«Hvala!»

Gost gospoda Isaacsca si je izbral lepo cigaro, jo spretno obrezal in prižgal z rokami, ki nikakor niso dajale one starosti, ki je o nji govorila njegova sključena postava. Zado-

voljno je potegnil par velikih dimov, naklonil se in rekel:

«Gospod Isaacs, vaše cigare so jako šarmančne, kar bi pa o tem ali onem vašem podjetju ne mogel trditi. Toda prekinil sem vas. Govorili ste ravno o moji nesramnosti in ste bili tako ljubeznivi, da ste jo nazvali neizmerno. Slutim, da ste imeli neke posebne namene, ko ste me pozvali potem oglasa v listih.»

«Vi niste veliki samo v svoji nesramnosti, še večji ste v svoji bistroumnosti, gospod profesor. Jaz potrebujem vaše pomoči. Zato sem objavil v listih one oglase. Nikdo ne ve vašega naslova Svojega imena in svojega stanovanja nisem navedel iz previdnosti, ker ne vem, ako se slučajno policija še vedno zanima za vašo osebo. Zato sem svoje oglase signiral s črkami E. I. Jako me veseli, da se nisem v svojih načrtih varal.»

Gospod Isaacs je za hip utihnil in potem nadaljeval mirno:

«Stvar je namreč tale. Rad bi napravil in vam predložil neko kočljivo stvar. Nočem sicer trditi, da za to stvar ne bi mogel dobiti drugega. Toda obračam se na vas iz prav istih razlogov, ki grem z njimi k svojemu krojaču, ker vem in sem prepričan, da bo vse, kar naredi, prav dobro.»

Gost gospoda Isaacs se je prijazno poklonil.

«Gotovo vam je znan, gospod profesor, stari pregovor, ki pravi, da se najslabši ljudje najdejo vedno med sorodniki. In jaz imam danes dovolj razlogov, da verujem v resničnost tega pregovora. Jud, nesramen Jud... ah, ko bi vi vedeli, gospod profesor, kako sovražim tega človeka!»

«Pa vendarle ne radi njegove rase?» je rekel gost gospoda Isaacs posmehljivo. «Nespametno in nepravilno je, ako ima človek take predsodke. Jaz za svojo osebo ne zani-

čujem svojih rojakov bolj nego drugih narodov.»

«Svojih rojakov, gospod profesor? Rad bi vendarle vedel, kdo, kaj in kakšen rojak ste pravzaprav. S tem sem si že tolikokrat ubijal glavo.»

«Moji oziri do vas, gospod Isaacs, mi prepovedujejo, da bi vam to izdal. Zagotavljam vas samo, da nisem Jud, zato ste mi gotovo že zdavnaj oprostili ono malo prigodo. Vi torej sovražite nekega Juda... To ste vsaj rekli. Ali ste me radi tega iskalj po listih?»

«Yes! Ravno radi tega, gospod profesor! Smrtno ga sovražim.»

«Vrag naj vas vzame, gospod Isaacs! Kaj vendar mislite? Pa si vendar ne domišljujete, da sem ravnatelj kake agenture za dobavljanje zavratnih morilcev?»

«Tega seveda ne! Sicer se pa hočem izogibati vseh ekstremov. Jaz sem dobrodušen in miroljuben državljan.»

«Vem, vem, saj ste član našega parlamenta. Torej vi nimate namena, da daste umoriti tega Juda. Ali smem morda vprašati, kako se imenuje?»

«Adolf Hornstein.»

«Torej nemški Jud?»

«Ne, ruskopoljski, kar je še stokrat in tisočkrat huje. Gospod profesor, ali se še spominjate gospodične Daisy Bell?»

«Kako se ne bi mogel spominjati vaše krasne prijateljice, gospodične Bell! Seveda, prav dobro se je spominjam. Kaj je vendar ž njo? Pa vendar ni oni Jud ukradel njenega srca?»

»Še hujše, gospod profesor. Ne vem na kak način je prišel do stvari, ki so meni mnogo dragocenejše, nego njeno srce. Na nerazumljiv način so prišla v njegove roke vsa moja pisma, ki sem jih nekdaj pisal gospodični Bell. Kako, tega ne ve niko. Ali mu jih je dala gospodična Bell sama, ali jih je pa izmaknila in prodala njena sobarica. Gospodična

Bell namreč zatrjuje, da je pisma iz njenega predala ukradla sobarica in jih prodala Hornsteinu. Jaz pa sumim, da je to storila sama gospodična Bell, ne pa njena sobarica Rozalija. Moram vam namreč omeniti, da moje razmerje z gospodično Bell danes ni ravno najboljše. Rozalija je odšla v Ameriko, torej se ne morem obrniti na njo. Glavna oseba v vsi ti zadevi je torej edinole gospod Hornstein. Ali ste že kdaj in kaj slišali o tem človeku, gospod profesor?»

«Hornstein . . . Hornstein... ne vem, prav nič se ne spominjam. Toda, ali se ni imenovalo to ime takrat, ko se je toliko govorilo o razporoki lorda in lady Birchell? Ako se prav spominjam, je igral v vsi zadevi neki Hornstein prav čudno vlogo.»

«Da, ravno ta! Hornstein je prodal lady Alici vsa kompromitujoča lordova pisma. In ta ljubeznivi gospod Hornstein se je sedaj zarotil, da me izigra v javnosti in me spravi ob mandat. Gotovo veste, da se vrše 22. t. m., torej v enem tednu nove volitve. Veste pa tudi, kako moralni in pobožni so moji volilci — ako se še spominjate, ste se vi pred leti tudi posluževali tega orožja —. Torej gospod profesor, ona komedija s kinematografom mi ne gre iz glave. Tako duhovito in izvirno ste si zamislili vso stvar, da...»

«Gospod Isaacs, mislim sem, da sva na to stvar že davno pozabila. Stvar je torej tale: vi nikakor ne morete pristati na to, da se objavijo ona vaša pisma, da bi vaš volilni okraj zvedel o vaših odnošajih z gospodično Bell.»

«Da, prav imate! Objava teh pisem bi ne bila prav nič priporočljiv volilni oklic za mojo osebo. Ta moja pisma so namreč malo preveč... no kako bi se izrazil, recimo malo preveč liberalna, akotudi jih je pisal liberalni kandidat. Ako se ta pisma objavijo, tedaj sem izgubljen in one-

mogočen. Moje življenje je v rokah tega Juda Hornsteina, in to toliko časa, dokler so ona pisma v njegovih rokah.»

«Da, dokler so v njegovih rokah. Zato ste me pustili poklicati, kaj ne gospod Isaacs?»

«Yes, gospod profesor, ravno zato. Rešite me tega prokletega Hornsteina, ker sicer...»

«Rešim naj vas Hornsteina? Jaz mislim, da bi bilo bolje, da rešim iz Hornsteinovih rok vaša pisma! In kaj potem?»

«Hvaležen bi vam bil vse svoje življenje. Ali vam ni to dovolj?»

«To je odvisno od tega, kako obliko dobi ta vaša hvaležnost. Vi veste, da sem siromak, da si zaslužim v potu svojega obraza svoj vsakdanji kruh.»

Letošnja jesen je bila jako slaba za moje špekulacije. Neka firma, namreč Walkley and Smithers...»

«Da, da, tudi jaz poznam to firmo. Kaj ste imeli tudi tukaj svoje prste vmes? Prav zadovoljen sem, gospod profesor, ko vidim, da je tem ljudem nasedel tak lisjak kot ste vi. Jaz na primer...»

«Nikar ne pretiravajte, gospod Isaacs. Kako naj bo jajce pametnejše od pute. V trgovinskih vprašanih sem v primeri z vami pravi dojenček.»

Gospod Isaacs se je zadovoljno smehljaval v svojo mefistovsko brado. V delo se je, da ga je ta hvala zadela na njegovem najobčutljivejšem mestu. Odgovoril je:

«Kupčije, vi si ne morete predstavljati kakšne kupčije včasih ponujajo ljudje človeku. Poglejte si na primer samo tole pismo. Ravno kar sem je dobil.»

Isaacs je dal staremu in sivemu profesorju pismo z neko inozemsko znamko. Profesor je vzel iz kuverte pismo in najprej prebral podpis.

«V imenu njegovega vojvodskega visočanstva velike vojvode Minorke — finančni minister Estban Paque-

no,» je prebral glasno. «Kaj vraga, vi stojite v trgovskih odnošajih z veliko vojvodino Minorko, gospod Isaacs? Mislil sem vendar, da bi bilo to pod vašim dostojanstvom!»

«Motite se, gospod profesor! V nikakih trgovskih zvezah nisem s temi ljudmi, samo vojvodina Minorka bi to rada imela. Preberite samo pismo in videli boste.»

Stari profesor je začel počasi brati posamezne stavke:

«Mr. Ernest Isaacs, bankir, 27, Lombard Street City of London, Velika Britanija. — Vaše blagorodje, dasi neznan z vašo velespoštovano firmo... ker sem slišal o državnem posojilu, ki ste ga izvršili za grško kraljevino, ... da se najzaupnejše obrnem do vas v zadevi, ki vas bo gotovo kot finančnika jako zanimala... Sedanji položaj in neugodne razmere na denarnem trgu so vam gotovo znane... Politični položaj in predloženi državni proračun gospoda Lloyd Georgea bo stvar gotovo še poslabšal... mesto industrijskih papirjev, ki se njih cena menja dan na dan, bilo bi na vsak način boljše, da vložite svoj denar v gotovo in plodonosno podjetje... državnih papirjev danes nihče več ne zahteva... navečje obresti, ki jih prinašajo niso večje nego 5%... z ozirom na to, vam predlagam v vašem in našem lastnem interesu kupčijo, ki združuje stalnost in vrednot državnih papirjev z velikimi dohodki privatnega podjetja. — Vraga, gospod Isaacs ali se vam ne cede sline? Kdo vendar bi mogel biti ta gospod Paqueno, ki piše tako krasno in zapeljivo angleščino?»

«Da, ko bi ne bil to tako znana firma. Toda berite samo dalje, gospod profesor.»

«... kot sledi iz priloženih tabel, prinašajo naši oljčni nasadi od leta do leta večji dobiček. Stevilke iz leta 1909. kažejo v primeri z letom 1900. nič več in manj nego 35%... Naše zagotovilo, da so te številke našega

državnega statističnega urada popolnoma zanesljive... Torej kakor vidite znaša letni proračun 125.000 peset... v imenu finančnega ministrstva sledeči predlog... dovoliti posojilo 600 000 peset, ki ga prevzame sama vaša firma ali pa ga ona emitira...»

«... za dobo 30 let po obrestni meri 8 in pol odstotkov z vsemi upravnimi stroški, ki se izplačujejo v letnih tretjinah davkov na omenjene oljčne nasade. Ti davki tvorijo obenem jamstvo za izpolnjevanje vseh pogojev in redno amortizacijsko in obrestno odplačevanje. Po ukazu velikega vojvode iz leta 1885. so vsi oljčni nasadi na Minorki obdavčeni s 30% vseh bruto dohodkov; ti državni dohodki pa rastejo od leta do leta, kar je razvidno iz priloženih številke.»

«Minočarsko državno posojilo, gospod profesor? Kaj mislite o stvari?»

«Hm, zdi se mi... zadevo treba premisliti. Morda bi ne bilo napčno — sprejeti...»

«Sprejeti, gospod profesor? Ali ste pri čisti pameti? Kako bi mogel sprejeti tak predlog? Nobena dostojna banka ne dela danes kupčij z Minorko. Vraga, sramujem se, da bi prišel na ta način v družbo najhujših oderuhov in finančnih volkov vsega sveta.»

«Zato pa lepo puščate tem oderuhom 8 in pol odstotkov, kakor tudi tretjino dobička.»

«Kaj hočete, človek mora vedno gledati na svoj ugled.»

«Toda saj ste vendar tudi posodili Grški.»

«Počasi, počasi, gospod profesor. Grška plača samo 7 odstotkov, toda grška odlikovanja so prav lepa in ne delajo sramote drugim.»

«Te najvišje finančne politike pa prav res ne razumem. Iz ozirov in obzirov do ugleda svoje firme, ki ni prav nič trpel, ko ste izvršili grško posojilo, se sedaj branite stopiti v

trgovske in kupčijske zveze z Minorko.»

«Moram, dragi gospod profesor. Svojega podjetja vendar nočem osramotiti z zvezami z različnimi goljufivimi firmami. Jaz sem mož strogo moralen...»

«In vrhu tega še celo član parlamenta. Stvar je pač tako. Dovolite, da vzamem to pismo in te priloge v žep. Moja morala ni tako stroga, kot je vaša. Saj vem, da to veste.»

«Prosim, prosim, toda vrniva se k svoji stvari. Ali hočete sprejeti in izvršiti zadevo s Hornsteinom?»

«Samo vam na ljubo, gospod Isaacs! Hočem obuditi kes za ono malo prigodo, ki sem vam jo odigral leta 1907. Kakšen rok vam je stavil Hornstein? Mislim, da ne prevelik!»

«Do 22..., torej 6 dni.»

«Kaj zahteva?»

«Blazno visoko svoto... 20.000 funtov.»

«Koliko pisem ima?»

«Mislim, šest.»

«In koliko cenite ta pisma vi, tako med brati?»

«Med brati? Da, razumem. Recimo takole 6000 funtov.»

«Vi ste knez vseh filatelistov. V petih dneh bodo pisma v vaših rokah. Kje stanuje Hornstein?»

«Furlong Lane 12 E. C. Ali imate že kak načrt?»

«Za sedaj tri, bomo videli, kateri bo najboljši. V najkrajšem času vam sporočim vse potrebne novice. Do takrat pa z bogom, gospod Isaacs. Takoj hočem na delo, kajti najbolje je, da take stvari ne prespimo.»

Stari in osiveli gost gospoda Isaacs se je počasi dvignil iz naslonjača, stopil korak bližje, dal mu roko in odšel počasi. Veliki finančnik je gledal za njim, ko je šel z upognjenim hrbtom in drsajočimi koraki skozi obložena dvojna vrata; potem se je pa zopet vsedel za pisalno mizo in mrmral:

«Nedosegljiv lisjak je ta profesor Pelotard. Samo rad bi vedel, kdo in kaj je pravzaprav ta človek?»

II. poglavje

pokaže čitatelju, na kako tanki niti vise včasih usode narodov.

Vprašanje, ki si ga je stavil gospod Isaacs na koncu prejšnjega poglavja, smo mi že pojasnili čitatelju v zbirki pripovedek z naslovom «Prigode gospoda Collina.»* Te pripovedke, ki ne bi smele manjkati v nobeni knjižnici, nam slikajo življenje in bitje jur. utriusque cand. Filipa Collina v letih 1875. do 1910. Gospod Collin je spadal med ono malo število Švedov, ki so morali iz neznanih izvestnih vzrokov živeti v tujini. Zapustil je svojo domovino

— bil je namreč advokat v mestu Kristianshamu — septembra meseca leta 1904., ko je pobegnil in iz različnih bank pripravil potrebne polne stroške. Takrat je bil star 29 let. Tri leta ponesrečnih borznih spekulacij, — kj so jih posredovale različne danske firme, so popolnoma zadostovala, da so uničila njegovo bodočnost in spravila gospoda Collina v usodepoln konflikt s petimi paragrafi kazenskega zakona. Nadaljni dve leti svojega življenja je po-

* Frank Heller: „Prigode gospoda Collina“. To je delo, ki ga omenja pisatelj v našem sedanjem romanu Izhajalo je v „Jutru“ in vzbujalo splošno pozornost. Dobi se tudi v ponatisu za ceno 15 K, po pošti 2 K več, pri upravnishvu „Jutra“, Ljubljana, Prešernova ulica št. 54.

svetil maščevanju. Živel je v Kopenhagenu in vršil obračune z onimi danskimi firmami, ki so ga »gmotno in duševno uničile« (te besede navajamo doslovno iz njegovih napisanih spominov) Ko je izvršil to svojo nalogo, ki je stala omenjene tvrde nič manj nego 70.000 danskih kron, je odpotoval gospod Collin januarja 1906. nenadno iz Kopenhagna. Odšel je na Angleško, kjer se je izkrcal s precej lepo zaokroženo listnico iz krokodlovega usnja in z glavo polno načrtov za pomnoževanje njene vsebine. Ironija usode in pesniška pravičnost so pa hoteli, da se je vozil v vlaku z nekim spretnim angleškim žepnim tatom, ki ga je blizu postaje Liverpool Street z veliko spretnostjo in prijaznostjo osvobodil dobro rejene listnice, ki je vsebovala plodove njegovih nepoštenih manipulacij v teku zadnjih par let. Kako se je maščeval gospod Collin temu gospodu, smo obširno poročali v gori omenjeni zbirki pripovedek, ki — kot rečeno — ne bi smela manjkati v nobeni knjižnici.

V teh pripovedkah smo opisali tudi dogodek, kje in kako se je sestal gospod Collin z gospodom bankirjem Isaacsom, ki je namigoval v prejšnjem poglavju nanj. Prvi sestanek gospoda Isaacsja z gospodom Collinom pomenja za gospoda Isaacsja občuten poraz. Gospod Isaacs je namreč takrat usilil gospodu Collinu kopo brezvrednih akcij britanske Digama družbe. Mislimo, da nam ni treba še posebej omenjati, da gospod Isaacs ni poznal gospoda Collina pod imenom Collin, ampak pod imenom profesorja Pelotarda.

Pod imenom profesorja Pelotarda je namreč gospod Collin po izvršenem maščevanju nad angleškim žepnim tatom začel svojo novo prakso, ki je opisana v prigodi z raztresenimi gospodi. To svoje ime si je zadržal tudi za naprej. Gospod Isaacs, ki je bil moder mož in imel vedno dovolj zmisla za humor — seveda ako to ni šlo na njegov ra-

čun in v njegovih zadevah —, je spoznal gospoda Collina in ga občudoval, ker je videl, kako duhovito vodi svoje operacije in kako spretno se izogne vsem njihovim posledicam. Njegova jeza, ki se ga je polastila vsled gori omenjenega poraza, se je začela počasi hladiti. In na nekem sestanku v Parizu sta sklenila, da se pomirita. *V neugodnem in kritičnem položaju, ki se je nahajal v njem gospod Isaacs radi izsiljevanja Adolfa Hornsteina, se ni prav nič obotavljal in je poiskal na način, ki smo ga opisali v prejšnjem poglavju svojega nekdanjega sovražnika.

Minulo je pet dni, a gospod Collin se ni prav nič javil. Gospod Isaacs, ki je potoval vsak dan iz Londona v svoje volilno okrožje in nazaj, je postajal radi tega trdovratnega molka že precej nemiren. V jutro petega dne pa je vstopil v njegovo pisarno gospod Crofton z ravno istim zaničljivim obrazom, kot takrat, ko je prvokrat na tako čuden način prijavil profesorja Pelotarda.

«Sir, stari gospod iz Sutherlanda želi govoriti z vami.»

Gospod Isaacs je veselo skočil:

«Krasno, divno! Pripeljite ga takoj sem, Crofton, in pazite, da naju nikdo ne bo motil, razumete?»

Gospod Crofton vsega tega ni razumel. Gledal je začudeno s svojim prezbiterijanskim obrazom, zmajal z glavo in počasi odšel. Na to je pa stopil upognjen v sobo gospod profesor Pelotard.

Gospod Isaacs mu je hitel z vprašujočimi očmi nasproti.

«No... torej... kako je šlo? Povejte mi hitro, gospod profesor. Ali jih imate?»

«Kako je šlo? Gospod Isaacs, vi ste jako nevljudni. Ako je mogoče tako slučajno pri rokah vaša knjižica s čeki, potem bi mi izpolnjeno nakazilo na 6000 funtov jako ugajalo.»

Gospod Isaacs se je nervozno smejal, ker je slutil, da je šla stvar dobro:

«Gospod profesor, vi ste res velik mož. Sedite in mi pripovedujte. Kaj ste naredili? Ali imate pisma v rokah?»

Filip Collin je potegnil malomarno iz žepa zavitek s pismi in jih položil pred gospoda Isaacs.

«Mislim, da so vsa,» je rekel popolnoma ravnodušno. «Gospoda Hornsteina se vam ni treba več bati. Jaz sam sem ga spremil včeraj zvečer k nočnemu ekspresu v Charing Cross in se na svoje oči prepričal, da se je odpeljal v Pariz.»

«Odpeljal? V Pariz? Kaj vendar govorite?»

«Da, tako je, in nikdar več se ne vrne na Angleško. Ako se pa vrne, tedaj se nastani prav gotovo v Dartmooru.»

«Jaz vas ne razumem, gospod profesor. Prišli ste do mojih pisem, kako, tega ne vem. Prepričan sem pa, da Hornsteinu niste izplačali onih 20.000 funtov, ki jih je zahteval za moja pisma. Potem ste ga ekspedirali preko meje in mu obljubili, da ga spravite v Dartmoorsko kaznilnico, ako se prikaže zopet na Angleškem. Res, vi ste pravi vražji človek!»

Filip se je zadovoljno smejal.

«Tako, sedaj ste pa zopet uljudni, kakor vedno. Ako dovolite, si prižgem cigaro, potem pa povem vse, kaj sem delal v času, ko se nisva videla.»

Gospod Isaacs mu je molče ponudil škatljo s cigarami, Collin si je prižgal eno, vsedel se je udobno v naslonjač in pripovedoval:

«Ko sva se zadnjič razšla, sem imel tri načrte, kako bi prišel pri Hornsteinu do vaših pisem. Prvi načrt je bil vlom. Toda proti temu sem imel razne pomisleke, dasiravno se včasih tudi gospod Sherlock Holmes poslužuje takšnih sredstev. O drugem načrtu ne bom govoril. Najvažnejši je tretji, ki sem ga tudi izvedel.

Ko sva se zadnjič razšla, sem šel naravnost domov, kjer sem spremenil nekoliko svojo zunanost. Odločil sem se, da poiščem leva — hotel

sem reči — šakala v lastnem brlogu. Oblekel sem se v zmyslu svojega načrta kot sluga iz boljše hiše. Priznati vam moram, da mi je moja maska popolnoma uspela. V ulici, ki ste mi jo naznačili, da v nji stanuje Hornstein, sem našel zapuščen in napol porušeno poslopje v neki stranski ulici, Lloyd Avenue. Hornstein je stanoval v pritličju. Ko sem pozvonil, mi je odprl vrata velik in plečat možakar s kozavim obrazom. Takoj sem zaslutil, da je to Hornsteinov cerber. Hornstein si ga je gotovo izbral v svojo lastno obrambo, ako bi slučajno ta ali oni gost izgubil potrpljenje in hotel kar na svojo roko obračunati z njim. S čudnim pogledom me je gledal cerber, toda brez vsake nadaljne debate me je pustil k Hornsteinu.

«Vi veste, gospod Isaacs, da ne gojim nikdar rasnih predsodkov, posebno pa ne plemenskih, ker vem, da so Judje bolj nadarjeni nego vse druge rase v Evropi. Toda umazanejšega in zopernejšega stvora nisem še nikdar videl, kot je bil ta vaš Hornstein. Njegov obraz je izražal najbrezobzirnejšo pohlepnost in ves njegov nastop je dokazoval, da je pripravljen udovoljiti ti pohlepnosti na vse mogoče in nemogoče načine!

Oprostite, da govorim malo preobširno. Toda to je potrebno k stvari. Sedaj pa dalje. Predstavil sem se Hornsteinu kot Karel Ferguson, lake pri nekem znanem državniku konzervativnega kova. Namignil sem (kar ve itak že ves svet iz časopisov) da lord s svojo soprogo ne živi v najboljših odnošajih in da ima gospa dovolj vzrokov in povodov za razporoko. Hornstein me je pazljivo poslušal in napel ušesa. Toda bil je jako previden in me je vprašal, kaj pravzaprav hočem. Rekel sem mu, da mi je govoril o njem Artur Sanders, ki je bil sluga pri lady Birchell — njegovo ime sem bral za časa razporočne obravnave v novinah, on sam pa je v tem času že umrl, torej nisem imel vzroka,

da bi se bal. Vprašal sem ga popolnoma naravnost, koliko bi mi dal, da mu izročim popolne in gotove dokaze proti lordu. Bil je vedno nestrpljivejši, nervoznejši in radovednejši. Govorila sva o stvari naravnost in odkrito in se nazadnje ustavila pri ceni. Ponujal mi je 100 funtov, jaz sem se pa smejal in zahteval 2000. Začel je rovtarsko preklinjati, jaz sem znižal ceno na 1500 funtov, a on ni rekel niti da, niti ne. Poslovil sem se, dasi me skoraj ni hotel pustiti in me skušal na vsak način zadržati. Jaz sem pa rekel, da si stvar še premislim, in pridem pozneje.

Gotovo se čudite in ne razumete, zakaj sem to govoril. Stvar je popolnoma jasna. Hotel sem preštudirati Hornsteinov obraz, a ob enem sem pregledal natanko sobo kot pozorišče bodočih dogodkov. Niti mislil nisem na to, da bi mu prodajal kakršnakoli pisma brez vrednosti. Sicer nazadnje bi tudi to ne bi bila slaba šala. Po tem pogovoru sem pustil stvar štiri dni na miru in se pečal z drugimi stvarmi, ker vaša stvar navsezadnje ni bila tako nujna».

Gospod Isaacs je gledal svojega gosta z rahlim očitkom in zmajal z glavo. Gospod profesor, je pa mirno nadaljeval: :

«Včeraj sem poslal Hornsteinu pismo in ga prosil, da me čaka v kavarni Monaco. Vedel sem da se ne bo prav nič obotavljal in prišel brez vsega v kavarno. Prosil sem ga v pismu, naj me čaka med četrto in peto uro, ker nisem mogel natanko vedeti, kdaj mi dovoli lord, da opravi nekaj svojih opravkov. Bil sem prepričan, da Hornstein prav gotovo pride, posebno, ker sem v svojem pismu tudi namignil na zadnjo ceno 800 funtov in obljubil, da prinesem blago s seboj. Ob pol štirih popoldne, ko je bil gotovo Hornstein že odšel na najin sestanek, sem se tudi jaz na svojem stanovanju začel pripravljati; ko je bilo deset mi-

nut po štirih, bil sem na označenem mestu s svojim prijateljem Lavertissem, saj gotovo poznate tega mojega prijatelja in pomočnika. Krasen človek je to! Posebno se zanima za antikvitete in še nikdar nisem v svojem življenju videl človeka, ki bi imel tako izvanreden sluh. Potrkal sem na vrata, ki mi jih je odprl cerber. Mislim, da sem vam pozabil omeniti, da sem se doma maskiral tako, da sem bil kar najbolj mogoče podoben samemu Adolfu Hornsteinu. Bilo je že precej temno, zato sem toliko bolj upal na uspeh svojega načrta. Vrh v vsega sem pa imel v žepu tudi pooblastilo, da za vsak slučaj lahko aretiram Hornsteina in njegovega cerberja in da izvršim v njegovem stanovanju hišno preiskavo.

Vi se gotovo čudite, kje sem dobil to pooblastilo. Take stvari, gospod Isaacs se vedno najdejo in narade, kakor je treba. Najbolje je, ako si zna v takih slučajih človek pomagati sam. Torej cerber je odprl vrata. Pokazal sem mu Lavertissa in rekel z glasom, ki je bil popolnoma podoben glasu gospoda Hornsteina: Kakor vidiš, sem si premislil. Moram se pogovoriti s tem gospodom nekaj važnega. Gotovo sem pozabil svoje ključke na pisalni mizi. Za eno uro si prost in lahko greš!»

Cerber se ni niti zahvalil, temveč je odšel molče. Jaz in Lavertisse sva pa hitela v Hornsteinovo stanovanje.

Lavertisse se je spravil takoj nad blagajno, jaz sem pa stal pri vratih na straži. Pozabil sem vam omeniti, da je gospod Lavertisse v odpiranju najkompliciranejših ključavnic nedosegljiv strokovniak. Gospod Lupin, policijski šef v Parizu, — toda to ne spada k stvari! Torej v 25 minutah je Lavertisse odprl Hornsteinovo blagajno in izvelkel vse skrivne predale in dvojna dna, nakar sem jaz začel s preiskavanjem. Zagotavljam vas, da je bil uspeh mojega preiskavanja še precej presenetljiv. Prvo, kar sem

dognal, je to, da Hornstein splòh ni Hornstein.»

«Kaj vendar govorite, gospod profesor? Verujte, tudi jaz sem ves čas slutil, da to ne more biti njegovo pravo ime. Kako se vendar imenuje?»

«Semjon Markovič, to je njegovo pravo ime. Kar sem mogel dalje dognati, je bilo to, da sem izvedel, da ima ta človek filialo svojega ne posebno lepega podjetja tudi v Parizu. Potem sem našel vaša pisma, ki so bila povezana z rožnatim in svetlo-modrim svilenim trakom. Mislim, da je to naredil sam gospod Hornstein, ker gospodični Bell ne bi pripisoval tako slabega okusa. Stikal sem še padalje po blagajni in dobil celo kopo dokazov, da je Hornstein pravi Semjon Markovič, da je njegova kupčija precej obsežna in da ima tu v Londonu in tudi v Parizu precej veliko prakso. V Parizu ima tudi neko odelniško izposojevalnico denarja, ki mu nosi prav lepe dohodke. Ne morete si misliti, kak dokument sem našel iz te pariške filijalke skrit v Hornsteinovi blagajni. Prav res, gospod Isaacs, moram vam priznati, da je Hornstein izvanreden strokovnjak v svoji stroki. Kaj bi naprimer rekli vi na to, ako bi vam namignil, da se nahajajo med njegovimi klienti celo vladajoči knezi?»

Z debelimi očmi je gledal Isaacs Filipa Collina, ki se je začel na ves glas smejeti.

«Ne, ne, tega vam za zdaj še ne povem. To je sedaj še moja tajnost. Toda kar sem našel na koncu svojega preiskovanja, vam lahko povem. Takoj sem opazil, da je notranji obseg Hornsteinove blagajne v primeri z zunanjim precej manjši. Da bi bil gotov v ti svoji domeni, je Lavertisse dobro pretipal notranje stene in mi takoj povedal, da je bila moja domneva popolnoma točna. Našla sva v notranji steni skriven predal, ki ga je Lavertisse — verujte mi gospod Isaacs, Lavertisse je zlata duša in zato

svoje delo zasluži najmanj 1000 funtov, katere mu tudi izplačam, — torej Lavertisse je v 10 minutah odprl ta predal in kar sva našla tu skritega, je naju oba presenetilo. Dognala sva namreč čisto jasno kot beli dan, da je Hornstein — Markovič, poleg vseh svojih kupčij in podjetij tudi špijon.»

«Vraga, vraga!» je klical gospod Isaacs, in gledal Collina, kakor gleda otrok svojo babico, ki mu pripoveduje lepe bajke.

«Kar govorim, je čista resnica. Del dokumentov je bil šifriran, drugi del pa pisan v pravilni angleščini. Dognal sem v največji naglici, da se bavi Hornstein-Markovič že od leta 1905 sem s špijonažo in da posveča posebno pozornost mornariškemu vprašanju. Spravil sem vaša pisma, oni pariški dokument in par spisov, ki so bili očigleden dokaz njegove špijonaže, vse druge sem iz blagajne pometal v kamin in jih zažgal. Napisal sem hitro še kratko pismo s podpisom Karla Fergusona in v tem pismu sem opozoril gospoda Hornsteina-Markoviča, kakšna usoda čaka v Angliji špijone; svetoval sem mu prav prijateljsko, da naj brez obotavljanja zapusti takoj Angleško in to z ekspresom, ki gre ob 12. uri ponoči iz Charing Crossa. Pismo sem zapečatil, napisal naslov na gospoda Hornstein-Markoviča in ga položil na njegovo pisalno mizo. Nato sva z Lavertissom zaklenila blagajno in odšla. Ura je bila pet proč.

Z Lavertissom sva čakala na oglu ulice skoro do šestih; ob šestih pa sva videla drveti Hornsteina in cerbera po ulici in to s tako divjimi izrazi na obrazu, kot da hočeta ubiti prvega človeka, ki ga srečata. Tekla sta takoj v svojo hišo, kjer sta ostala kakih dvajset minut, ko sta pa stopila na ulico, bila sta prepadena in blede. Videla sva, kako je gospod Hornstein-Markovič spraševal nekega konstablerja, ta je izvlekel iz že-

pa vozni red in mu dajal potrebna pojasnila. Bil sem prepričan, da se je gospod Markovič informiral, kedaj odhajajo vlaki proti kontinentu. Gospod Hornstein-Markovič in njegov spremljevalec sta stopila nato v voz in se odpeljala. Jaz nisem niti sumničil o popolnem uspehu svojega pisma, toda da se prepričam popolnoma točno, sem odšel v svoji sedanjih obleki na kolodvor. Tu sem videl gospoda Semjona Markoviča, ki je nervozno čakal in vsakih pet minut spraševal kolodvorske uslužbenke, ali ima mogoče nočni ekspres kako zamudo. Zadovoljen sem opazoval vse to in ko sem videl, da se je gospod Markovič odpeljal, odšel sem domov in se vlegel spat. Samo to obžalujem, da nisem mogel videti obraza gospoda Hornstein-Markoviča, ko je odprl svojo blagajno. Torej ta stvar je končana, gospod Isaacs. Vi imate svoja pisma, jaz pa pričakujem z veseljem, da mi izročite oni mali ček. Na donosilca, ako smem prositi.»

Gospod Isaacs, ki je poslušal z odprtimi ustmi Filipovo pripovedovanje, je molče potegnul iz žepa knjižico s čeki, napisal nakazilo in ga molče izročil Filipu. Collin je hitro prebral nakazilo in se poklonil.

«Deset tisoč funtov, gospod Isaacs, vi ste res velik kavalir. S tem svojim dejanjem napravili ste mi poklon, ki mi ga že dolgo ni nikdo napravil.»

«Vi ste velik človek, gospod profesor,» je rekel Isaacs, «jaz sem sicer človek brez posebnih predsodkov, toda odkrito vam povem: da ste se posvetili kaki drugi stroki, postali bi še magnat.»

Filip ga je prekinil in odgovoril:

«Tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux... hotel bi govoriti z vami nekaj drugega, gospod Isaacs.»

Gospod Isaacs je molče primaknil svoj naslonjač bliže k gospodu Collinu in poslušal. Dasiravno ni imel

nikdar mnogo časa, je vendar hotel govoriti s Collinom in mu ni bilo žal časa, ki je bil za njega tako dragocen.

«Ali ste že odgovorili na ono pismo, gospod Isaacs, ki ste mi ga zadnjič pokazali? Na ono pismo iz Minorke...?»

«Minorka? Da, da, radi oljčnih nasadov. Seveda, odgovoril sem.»

«In odklonili ponudbo?»

«Seveda.»

«Da, da, nič zato. Kako ste mi že rekli: s tako kupčijo nočete škodovati dobremu glasu svojega podjetja; zato se niste hoteli spustiti v njo.»

«To je bil prvi razlog. Vrhu tega mi je pa stvar malo sumljiva in ne vem, če bi bila kupčija res tako varna. Številke iz državnega urada velike vojvodine Minorke so lahko malo pretirane. Tudi take skušnje sem že imel. Mogoče je pa, da so te številke popolnoma točne in da kupčija ne bi bila nevarna. Ta in ona odeurška firma dela z Minoriko izvrstne kupčije, nekatere celo s 30 in 40%.

Toda ravno zaradi tega se ne morem spuščati v tako kupčijo. Ljudje tu pri nas so v teh ozirih jako nežnočutni. Danes si nikdo ne upa posoditi denarja Portugalski, kaj šele Kitajski. Človek mojega položaja se mora ozirati ravno toliko na javno mnenje, kot na procente. Taka-le kupčija z Minoriko bi mi pokvarila ves ugled.»

Filip Collin je opazoval gospoda Isaacsa z dolgim pogledom svojih navihanih črnih oči. Povdarjal je besedo za besedo, ko je rekel:

«Ako... ako se spustite v tako kupčijo sami!! Na to še gotovo niste mislili, gospod Isaacs!?»

Gospod Isaacs je zmajal z glavo in motril svojega gosta:

«Vraga, je rekel, ali vas prav razumem? Vi mislite, da bi dal posojilo Minoriki z vašim posredovanjem?»

«Ne!» je odgovoril Collin mirno. «Jaz mislim, da bi vi pooblastili mene, da nakupim po vseh bor-

zah vse države dolgove velike vojvodine Minorke»

Ako bi gospod Collin predlagal gospodu Isaacsu, da naj se postavi na glavo vrh stolpa katedrale sv. Pavla oziroma da naj skoči takoj skozi okno, bi se gospod Isaacs gotovo nič manj ne čudil, ko sedaj, ko je čul Collinov predlog. Omahnil je nazaj v naslonjač, glava mu je zlezla v ramena in motril je Collina s pogledi, s kakršnimi gledamo norca. Filip ga je opazoval mirno in smeje. Slednjič je prišel bankir do sape in rekel:

«Nakupiti, gospod profesor, ali ste znoreli? Ali pa delate neslane šale? Mogoče vendarle ne slišim prav. Kaj ste rekli, da naj storim?»

«Gospod Isaacs, zagotavljam vas, da ne norim. Še manj pa sem toliko predrzen, da bi se šalil z vami. Svetoval sem vam to le: pooblastite me, da nakupim po borzah ves državni dolg velike vojvodine Minorke.»

Gospod Isaacs ga je gledal z vedno večjim presenečenjem in si nervozno gladil svojo mefistovsko brado:

«Vi ste sicer jako pameten človek, zato mislim, da mora biti v vaši blaznosti tudi metoda. Poslušati vas hočem na vsak način. Prosim vas torej, da se izjasnite.»

Gospod Collin se je naklonil in odgovoril:

«Prav imate, gospod Isaacs, tudi v moji blaznosti je metoda. Takoj vam hočem to dokazati. Ali ste že kdaj slišali govoriti o Kolumbovem jajcu?»

Bankir je nevoljno zamahnil z roko in zaklical:

«K stvari, gospod profesor.»

«All right! Pustiva torej Kolumbovo jajce. Hotel sem vam samo reči, da je kupčija, ki sem jo zamislil v najino obojestransko korist, podobna Kolumbovemu jajcu. Nikdo ni mislil na to, da bi postavil jajce tako, kakor ga je postavil Ko-

lumb, ravno tako pa ni mislil nikdo na to, da napravi kupčijo z državnimi papirji velike vojvodine Minorke. Toliko in toliko večjih in manjših oderuhov se je bavilo s temi kupčijami, ki so jim leto za letom nesle bogate dobičke in velike procente. Ta je zaslužil več, oni manj, mogoče pa je tudi kdo kaj izgubil, toda drug drugemu so bili na potu in nikdo ni mislil na to, da vzame vso kupčijo sam v svoje roke. Vi pa veste, gospod Isaacs, da živimo danes v dobi trustov in da mali obrati danes ne uspevajo. Ali smem vzeti eno vaših dobrih cigar?»

Gospod Isaacs je primignil, Collin si je našgal cigaro in mirno nadaljeval:

«Te dni sem porabil vse prilike in vsa sredstva, da se informiram o finančnem in gospodarskem položaju velike vojvodine Minorke. Vaša mala zadevica se mi ni zdela tako nujna, ker sem bil prepričan, da se nam ni ničesar bati od Hornstein Markoviča. Seveda, do vseh posameznosti nisem mogel priti, glavne podatke pa sem si vendarle priskrbel. Hočem vam govoriti samo o posameznih točkah, ki so vam več ali manj že jasne. Državni dolg velike vojvodine Minorke je izdan v obligacijah po 200, 500 in 1000 peset, ki za njih jamči država. Ako ste torej na primer dali posojilo v znesku 500.000 peset, izdali ste ga v najmanj 600 obligacijah po 1000 peset, mogoče tudi v manjših svotah. Banke, ki so dale denar, so dobile za varnost posojila ta ali oni zalog, kako državno posestvo, državni monopol ali pa davke. Do sem je vse v redu. Sedaj pa pride precej huda stvar. V slučaju, ako bi velika vojvodina Minorke tekom enega leta ne mogla izplačati obresti ali amortizacije, pridržale so si banke v pogodbi izrecno pravico, da prevzamejo nadzorstvo in upravo zaloga v svoje roke, zago-

tovile so si posebne upravne stroške za upravo in vzdržanje zaloga. Ti pogoji pa ostanejo v veljavi toliko časa, dokler vojvodina Minorke ne izplača vseh zaostalih obresti, amortizacij in amortizacijskih obresti. To je ta nesramnost, gospod Isaacs. Ti mali in veliki oderuhi so dobro vedeli, da mislijo o takih kupčijah vsi pošteni bankirji tako kot vi, a oni so tudi najbolje vedeli, kako neugoden je finančni položaj vojvodine Minorke. Njeni državni dolgovi segajo v 18. stoletje nazaj, torej je popolnoma jasno, da vojvodina ne more v določenem roku izplačati svojih obveznosti. Zato so si izmislili takole prikrito oderuštvo: Kakor hitro so izostale obresti in amortizacije, poslužili so se takoj svojih pravic, naznačenih v pogodbi. Prevzeli so upravo v oskrbovanje zavoda in lahko mi verujete, da stroški, ki so jih zaračunavali, niso bili manjši in nižji ko 20%. Nesrečni veliki vojvode Minorke so se morali na ta način prepričati o resnici pregovora, ki pravi, da te hudič zgrabi za roko, če mu pomoliš prst. Ker je ta ali oni teh nesrečnežev nekdam padel v roke oderuhov, morali so se zato pokoriti njegovi nasledniki v četrtem in petem kolenu. Res je sicer, da je ta ali oni oderuh včasih tudi nasedel. Jaz mislim, da se oni bankir, ki je posodil Minorke lepo svoto za izkoriščanje vrelcev mineralne vode v severni Minorke, ni mogel posebno veseliti svoje kupčije. Zato so kupčije z veliko vojvodino precej razupite.

Dobro, gospod Isaacs, na vsi stvari nazadnje ni prav nič čudnega. Take stvari so se dogodile že tudi na Turškem in na Kitajskem. Mogoče se niso razpravljale v javnosti, ker so Turčija in Kitajska mnogo večje nego Minorke in tudi njih državni dolgovi so večji. Sedaj pa prijem k najsmješnejšemu na vsi stvari.

Ali veste, kaj so nazadnje naredili ti oderuhi? Ako bi človek ne vedel, da je res fako, bi sploh ne mogel verjeti. Samo poslušajte me, gospod Isaacs. Posodili so torej Minorke denar, nikdar pod 7 in pol odstotka z emisijskim kurzem največ 90. Po nekaj letih, ko so zaostala vplačevanja, prevzeli so upravo zaloga, kar pa niso smatrali kot vplačevanje oziroma obrestovanje. Ako gre stvar dobro, dobe vsako osmo ali deseto leto nekaj na račun izostalih obresti, ako se je posrečilo velikemu vojvodi, oziroma njegovemu finančnemu ministru, da sta prišla kje drugje do denarja in se poskušala krčevito izviti iz krempljev svojih upnikov. Toda včasih se to ni posrečilo in bankirji so prišli na jako čudno idejo. Mislili si so: vplačevanje obrokov sedem in pol odstotka vsako leto, to ni nobena kupčija za nas. Tako kupčijo prepustimo raje ljudem, ki se bavijo s trgovinami v državnih papirjih. Vržimo minorčanske državne papirje na denarni trg, tako pridemo do svojega denarja. Ljudje, ki bodo kupili papirje, bodo sprejemali vsakih osem let obresti, mi bomo pa vodili upravo zalogov, ki nam nese 20 do 30%. Tako bomo vsi zadovoljni. To svojo misel so ti ljudje tudi takoj izvršili. Minorčanski državni papirji se pojavljajo zdajzda na tej ali oni borzi. Sedem in pol odstokov je jako lep zaslužek, a državni papirji so nazadnje vendarle varni. Špekulantje jih kupujejo, in vsa stvar gre po računu oderuhov.

To je bilo vsaj tako v zadnjih letih. Odkar pa se je začela pečati pariška žurnalistika z razmerami v Minorke, gre ta kupčija bolj slabo, ker oderuhi niso mogli prodati vseh državnih papirjev. Zato se pa velik del teh državnih obligacij nahaja v rokah bank, ki so izvršile posojilo. Mislim, gospod Isaacs, da me sedaj razumete, kakšno Kolumbovo jajce sem našel. Kako neznansko zaslepi

včasih pohlepnost človeka! Ti oderuhi nitj ne mislijo, da bi jim mogla njih pohlepnost izkopati že zdavnaj zasluženi grob. Desetletja in desetletja že delajo tako, bogve koliko časa bi še nadaljevali, ako bi slučajno ne videl pred par dnevi v vaših rokah onega pisma iz Minorke. Preveč sem ponižen, da bi pri tem naglašal sebe. Zamislite se samo v stvar, gospod Isaacs, in govorite. S kakšno pravico upravljajo ti oderuhi svoje zaloge in polnijo svoje žepe z bogatimi in oderuskimi obrestmi? A kdo trpi od tega? Narod, mali ljudje, ki so plačali 90% nominalne vrednosti in ki so vsak dan z velikim veseljem pripravljani, da jih prodajo za 45 in pol po današnjemu kurzu. Oderuhi so svojo lastno in edino orožje izročili v roke onemu, ki je dovolj močan in spreten, da se zna boriti z njim. Recite mi odkritosrčno, gospod Isaacs, ali je to Kolumbovo jajce ali ni?»

Filip Collin je govoril navdušeno in prepričevalno in opazoval Isaacs a z odkritosrčnim pogledom. Bogati finančnik se je dvignil resno iz svojega naslonjača in rekel:

«Aha a vam, gospod profesor, vi ste velik mož, jaz sem pa vaš prok. Res, to je Kolumbovo jajce!»

«Zlato jajce, zlato jajce,» je zaklical Collin. «In to je poezija pravičnosti, gospod Isaacs. Ogoljufati moramo oderuhe, rešiti male ljudi teh oblikacijskih bremen, a sebe obogatiti. Ali si zamorete zamišljati lepšo kombinacijo? Da, da, velika vojvodina Minorke je bila dolgo časa zadnja med sinovi Jude, toda profesor Pelotard napravi iz nje zlati rudnik.»

«Pogovoriva se še o posameznostih!» je odgovoril resno Isaacs.

«Posameznosti? Tukaj imate vse podatke in številke, ki sem jih nabrał. V njih najdete današnji položaj velike vojvodine, tu najdete tudi vsa denarna podjetja, ki imajo zvez z Minorke. Kar pa mislim stori-

ti je popolnoma jasno. Minorčanski papirji notirajo danes v Parizu, Marseillu, Madridu in Rimu. Coup pripravim s pomočjo vaših novin — razne članke, vznemirjajoče vesti itd. Ljudje se prestrašijo in prineso na borzo vse minorčanske državne papirje. In nekega dne se pojavim na borzi, ter pokupim vso to zalogo minorčanskih državnih obligacij. Vi prevzamete upravo zalogov in postanete gospodar vojvodine od enega do drugega konca. Obogatite kot Rotschild in jaz seveda z vami. Ako hočete biti še posebno velikodušni, znižajte upravne stroške za 5% in veliki vojvoda Minorke vam podeli naslov barona iz Jerihe, saj je tudi sam grof Betlehemiški.»

«Baron iz Jerihe... ne, to bi me preveč spominjalo na Palestino,» je odgovoril hladno gospod Isaacs. Toda gospod profesor, tako čudno se smejete, kaj mi hočete še povedati?»

Filip Collin se je navihano smehljaj in rekel:

«Mogoče ste že bili kdaj v Monte Carlu?»

«Čudno vprašanje! Saj sva se tam vendar spoznala.»

Gospod Filip pa je mirno nadaljeval:

«Javne igralnice so za sedaj dovoljene le na Francoskem in v Monte Carlu. V Monaku ima M. R. Blanc svoj monopol, na Francoskem pa upravljajo stvar skoro vsemogočni finančni krogi, ki imajo v parlamentu velik vpliv. Povsod drugod so take javne igralnice prepovedane, ako se pa tu in tam vendarle igra, dela se to naskrivaj, kar je jako škodljivo. Danes imamo v Evropi razen ruskega carja, samo še enega vladarja, ki bi mogel brez vsega dovoliti ustanovitev nove res prvovrstne javne igralnice. Ta vladar, gospod Isaacs, ni nikdo drugi nego veliki vojvoda Minorke. Otok Minorke ima vse pogoje. Krasna

lega in lepo podnebje. Parobrodna zveza z Barcelono bi nam ne delala nobenih preglavic. Kazina v Monte Carlo je zaslužila lansko leto 45 milijonov frankov, kazina v Enghienu pa 30 milijonov.»

Ko je Filip končal, je gospod Isaacs vstal, začuden zazvižgal, vtaknil palce za telovnik in opazoval svojega gosta:

«Kupčija z državnimi papirji z novim Monte Carlom v ozadju! Vraga, gospod profesor v svojih načrtih niste prav nič posebno ponižni. Čudim se vam, gospod profesor kako ste prišli na take načrte, ki so tako veliki, da niti jaz, ki nisem v teh stvarih novinec, nisem mogel niti pomisliti na nje. Delajo vam vso čast, toda nekaj, nekaj se bojim, namreč, da so ti načrti celo za mene preveliki in da zahtevajo prevelikih žrtev.»

Filip Collin je zadovoljno zamahnil z roko:

«Bodite prepričani, gospod Isaacs, da bi ne staval nikdar predlogov, ki bi o njih — vedel, da so za vas nesprejemljivi, oziroma da so žrtev prevelike. Stvar je popolnoma nova, zato vas plaši, da podcenjujete samega sebe. Začniva samo računati, pa se takoj prepričate, kako zelo se motite. Ali veste, koliko znaša celokupni državni dolg velike vojvodine Minorke?»

Isaacs je odmajal z glavo.

«Ko vam povem številko, se boste smejali, ker boste videli, kako krivično pride včasih človek v slab glas. Ako so vse moje informacije točne, ne znaša ves državni dolg velike vojvodine Minorke več nego 89 milijonov peset.»

«To je torej 3 in pol milijona funtov ako računamo peseto toliko kot frank, kar je pa na vsak način preveč. Toda računati moramo same s 45 in pol odstotki te svote. Na ta način potrebujemo samo 1 in $\frac{3}{4}$ milijona funtov, ako hočemo kupiti vse državne dolgove Minorke. To

da ako nočete, siliti vas seveda ne morem. En del posojil n. pr. onj na mineralne vode in na monopol ribolovstva, ne pride v poštev. Vsa ta posojila so emitirana v Marseillu, zato se nam na nje ni treba ozirati, ko izvršimo svoj coup. Recimo, da kupiva samo 75% vsega državnega doiga, pa ste že vi absolutu gospodar nad Minorke. Pomislite in to samo za 1 in $\frac{3}{4}$ milijona funtov. Gospod Isaacs, ali niste nikdar čutili poželenja, da čutite v sebi čar nemajne moči? Vsi vaši konkurenti in razni oderuhi bi pozeleneli jeze, ko bi videli to vašo sijajno kupčijo. Sicer pa ni niti potrebno, da vložite v podjetje vseh 1 milijon 750 tisoč funtov; četudi sem samo ubog profesor, vendar sem pripravljen vložiti svoj mali prispevek v podjetje.»

«Koliko?» je vprašal smeje Isaacs?»

Filip je lepo pogledal ček, ki mu ga je malo poprej izročil gospod Isaacs in popolnoma resno odgovoril:

«Najmanj 10.000... Toda sedaj, gospod Isaacs, preštudirajva malo te številke in računajva.»

Gospod Isaacs je sedel za pisalno mizo in Collin mu je predložil celo kopo papirja in raznih računskih izvlečkov, ki jih je bankir začel pregledavati. Po več minut je bral in računal te številke, delal si razne pribeležke, sešteval, odšteval, množil in delil, potem pa je zopet motril z začudenimi pogledi svojega gosta, ki je sedel zavaljen v naslonjač, kadil mirno svojo cigaro, ko jo je pa pokadil, si je prižgal molče novo. Iz ulice se je čulo zamolklo bučenje dopoldanskega cestnega življenja Londona. Naenkrat so začeli zvoniti zvonovi bližnje cerkve, takrat pa je gospod Isaacs vstal in rekel:

«Vrag naj vas vzame, gospod profesor. Mislim, da ste res našli zlato jajce, kakor ste malo prej rekli. Mo-goče se bom radi tega, kar storim, še kesal, toda za danes zaupam na

vašo prekanjenost. Na vsak način pa naredim največjo kupčijo v svojem življenju.»

«Samo za sedaj, gospod Isaacs», je rekel hitro Collin, «kajti počasi in pozneje naprāviva še veliko boljše in veliko večje kupčije.»

Gospod Isaacs je odvrnil hladno:

«Ako naju že pri tej kupčiji ne vzame oba skupaj vrag. Vse detajle in malenkosti preštudirava po končanih volitvah. Kakor veste, se vrše

jutri volitve. Obljubljam vam pa že danes, da vam onega dne, ko mi predložite natančen načrt, izplačam brez vsega 1 milijon 750 tisoč funtov.»

«En milijon sedemstoštirideset tisoč funtov», je popravil Collin. «Pozabili ste na moj prispevek.»

Bogati bankir se je od srca smejal, stari in sivi profesor pa je odšel počasi s sklonjeno glavo in trudnimi koraki skozi vrata...

III. poglavje

privede bralca v Pariz, kjer spozna mlado in tajinstveno damo.

Bilo je četrtega marca 1910; okoli pol sedmih zvečer se je vlegla nad Pariz nežna in prozorna megla. Deževnim dnevom, poplavam reke Seine so sledili jasni solnčni dnevi, ki so obsipali in objemali Pariz ves dan z valovi solnčnih žarkov in opojne toplote; večeri so pa bili navadno hladni in megleni.

Na bulvarih je vrvel veliki promet svojo pot neprenehoma naprej. Luči iz svetilk avtomobilov se so križale kot niti prepletene v pestrem orientalskem čilimu, sestavljale in spajale so se za trenotek, nato pa zopet raztrgale. Avtobusi se so pomikali hrupno in nerodno po ulicah, tu in tam se je pojavila kaka kočija v počasnem pogrebnem taktu. Obraz zaspanega izvoščka pod belo deževno kapo je bil rudeč in nabuhel, konj pa je kimal trudno in zaspano z glavo. Hripavo kričanje prodajalcev novin pa je prevpilo ves ta hrup, celo ropotanje in drdranje avtobusov: «La Presse, un sou, la Presse!»

Začeli so zapirati prodajalne, po hišah so zdaj zablestele električne reklame, ugasnile in se zopet zasvetile v vedno se ponavljajočih

modro belo-rdečih lučih. Pred kavarnami so kljub precej hladnemu večeru sedeli bulvarski pohajalci pred čašo absinta ali vermuta.

Na terasi pred Cafe de la Paix je sedel za mizo mlad in eleganten gospod, star kakih 34 ali 35 let, in srkal mirno svoj absint. Njegov obraz je bil odkritosrčen in prijazen, imel je male temne brke in pametne črne oči. Težko bi bilo pogoditi, ali je Francoz ali kaj drugega. Tega ne bi mogel pogoditi niti natakara, s katerim je spregovoril tujec par besed v popolnoma pravilni francoščini. Iz te pravilne francoščine, kakor tudi po obrazu, bi vsak sodil, da je mladi gospod Francoz. Toda po njegovi obleki in po kupu angleških časopisov, večinoma borznih, ki so ležali na njegovi mizi, bi človek sodil, da je Anglež.

Sedel je naslonjen v pleteni naslonjač. Njegova miza je bila v prvi vrsti ob pločniku. Vse druge mize v prvi vrsti so bile prazne. Zdajin-zdaj se je zaletel kdo ob njega, ali on se ni menil za take malenkosti, neprenehoma se je smehljajal, a njegov obraz je izražal veselo samozadovoljstvo, posebno ako je vzel v

roke ta ali oni list in ga s kratkimi pogledi pregledal. Kdor bi ga delj časa opazoval, mislil bi, da sanja in to prav posebno prijetne sanje.

Toda bilo je usojeno, da te sanje končajo nenadoma in nepričakovano.

Svetlo rdeče pobarvan avtomobil je zavil hitro okoli ogla Rue Auber. Avtomobil je vozil in zavil s tako naglico, da se je nagnil precej na levo stran in to ravno proti terasi Cafe de la Paix. Še predno se je popolnoma ustavil, odprla so se z veliko naglico vrata in iz avtomobila je skočil nekdo, zavil v velik in dolg plašč. Zaloputnil je z vso naglico vrata in rdeči avtomobil, ki se ni hotel niti ustaviti, ampak je samo malo zmanjšal svojo brzino, jo je potem zopet povečal in naenkrat zavil proti Boulevardu des Cappucines, kjer bi skoraj trčil ob neko kočijo, in izginil s svojo prejšnjo divjo brzino v smeri proti Place de l'Opéra. Za njim je gledal samo kočijaž in ga preklinjal.

Ves ta dogodek je trajal svojih 30 sekund.

Mladi mož, ki je iz naslonjača s pol zaprtimi očmi opazoval ves ta dogodek, se je naenkrat dvignil. Kar je videl dosedaj, je bil navaden prizor, ki se dogaja vsak trenotek na pariških bulvarjih, kar pa je sledilo, ga je prebudilo iz njegove zamišljenosti in izvalo njegovo pozornost, ker mu ni bilo razumljivo.

Še predno je mogel dospeti rdeči avtomobil na Place de l'Opera, je oseba, ki je skočila malo prej iz nje, naredila par hitrih korakov — bolje rečeno skokov čez pločnik, hitela proti mizi, kjer je sedel mladi gospod s črnimi brkami in brez vprašanja in obotavljanja sedla za mizo. V istem trenotku čutil je mladi mož na svojem ramenu malo roko, a ob svojem desnem ušesu občutil je gorak in spehan dih. Začudil se je, ko je slišal naenkrat kratko in pretrgano šepetanje:

«Rešite me gospod, ako ste kavalir. Zasedovali so me v mojem avtomobilu, mogoče se mi je posrečilo, da sem jih preslepila. Bodite popolnoma mirni, govorite z menoj, kot da sediva že dalje časa skupaj v družbi, govorite z menoj, kot da sem vaša prijateljica... ah vidite, gospod, so že tu!»

Tudi ta prizor je trajal komaj pol minute. Utihi je nežni glas, mala roka je stisnila njegovo ramo, da je čutil popolnoma dobro vse njene nervozne prste, dihanje neznane dame pa je bilo vedno bolj vroče in spehanejšje. Pogledal je v smeri, kamor je obrnila tudi ona svoj obraz prekrit z gostim pajčolanom in zagledal je, kako se je pojavil izza ogla velik črn avtomobil s tihim, skoro nečujnim motorjem. Par trenotkov, ki so se pa zdeli mlademu gospodu neskončno dolgi, je bilo videti, da se bo avtomobil ustavil; njegove bele svetilke so blestele mrzlo in skoro grozeče. Tudi ta avtomobil je zavil proti Boulevardu des Cappucines, potem pa je z največjo naglico vozil proti Place de l'Opéra, od koder se je naenkrat zaslislalo hripavo žvižganje svetlordečega avtomobila. Mladi gospod je mislil, da se je moral črni avtomobil radi kakega prometnega zastoja nekje ustaviti in da se je posrečil na ta način načrt njegove neznanke. Nehote se je globoko oddahnil in obrnil k svoji neznanki, da bi ji čestital.

Obrnil se je ravno v pravem času, kajti roka raz njegovo ramo je omahnila, glava je klonila in v trenotku, ko je izginil črni avtomobil, se je neznanka onesvestila.

Mladi gospod jo je prijel in objel okoli pasu in dvignil pajčolan. Vzel je iz žepa svileno rutico, pomočil jo v kozarec vode in jo položil na blede lice neznane dame. Njegove oči so se pa čudile lepoti, ki se je odkrila pred njim. Obraz, ki ga je videl, je bil mlad in svež,

vašo prekanjenost. Na vsak način pa naredim največjo kupčijo v svojem življenju.»

«Samo za sedaj, gospod Isaacs», je rekel hitro Collin, «kajti počasi in pozneje napraviva še veliko boljše in veliko večje kupčije.»

Gospod Isaacs je odvrnil hladno:

«Ako naju že pri tej kupčiji ne vzame oba skupaj vrag. Vse detajle in malenkosti preštudirava po končanih volitvah. Kakor veste, se vrše

jutri volitve. Obljubljam vam pa že danes, da vam onega dne, ko mi predložite natančen načrt, izplačam brez vsega 1 milijon 750 tisoč funtov.»

«En milijon sedemstoštirideset tisoč funtov», je popravil Collin. «Pozabili ste na moj prispevek.»

Bogati bankir se je od srca smejal, stari in sivi profesor pa je odšel počasi s sklonjeno glavo in trudnimi koraki skozi vrata. . .

III. poglavje

privede bralca v Pariz, kjer spozna mlado in tajinstveno damo.

Bilo je četrtega marca 1910; okoli pol sedmih zvečer se je vlegla nad Pariz nežna in prozorna megla. Deževnim dnevom, poplavam reke Seine so sledili jasni solnčni dnevi, ki so obsipali in objemali Pariz ves dan z valovi solčnih žarkov in opojne toplote; večeri so pa bili navadno hladni in megleni.

Na bulvarih je vrvel veliki promet svojo pot neprenehoma naprej. Luči iz svetilk avtomobilov se so križale kot niti prepletene v pestrem orientalskem ćilimu, sestavljale in spajale so se za trenotek, nato pa zopet raztrgale. Avtobusi se so pomikali hrupno in nerodno po ulicah, tu in tam se je pojavila kaka kočija v počasnem pogrebem taktu. Obraz zaspanega izvoščka pod belo deževno kapo je bil rudeč in nabuhel, konj pa je kimal trudno in zaspano z glavo. Hripavo kričanje prodajalcev novin pa je prevpilo ves ta hrup, celo ropotanje in drdranje avtobusov: «La Presse, un sou, la Presse!»

Začeli so zapirati prodajalne, po hišah so zdaj zablestele električne reklame, ugasnile in se zopet zasvetile v vedno se ponavljajočih

modro belo-rdečih lučih. Pred kavnarnami so kljub precej hladnemu večeru sedeli bulvarski pohajalci pred čašo absinta ali vermuta.

Na terasi pred Cafe de la Paix je sedel za mizo mlad in eleganten gospod, star kakih 34 ali 35 let, in srkal mirno svoj absint. Njegov obraz je bil odkritosrčen in prijazen, imel je male temne brke in pametne črne oči. Težko bi bilo pogoditi, ali je Francoz ali kaj drugega. Tega ne bi mogel pogoditi niti natakár, s katerim je spregovoril tujec par besed v popolnoma pravilni francoščini. Iz te pravilne francoščine, kakor tudi po obrazu, bi vsak sodil, da je mladi gospod Francoz. Toda po njegovi obleki in po kupu angleških časopisov, večinoma borznih, ki so ležali na njegovi mizi, bi človek sodil, da je Anglež.

Sedel je naslonjen v pleteni naslonjač. Njegova miza je bila v prvi vrsti ob pločniku. Vse druge mize v prvi vrsti so bile prazne. Zdajinzdaj se je zaletel kdo ob njega, ali on se ni menil za take malenkosti, neprenehoma se je smehljal, a njegov obraz je izražal veselo samozadovoljstvo, posebno ako je vzel v

roke ta ali oni list in ga s kratkimi pogledi pregledal. Kdor bi ga delj časa opazoval, mislil bi, da sanja in to prav posebno prijetne sanje.

Toda bilo je usojeno, da te sanje končajo nenadoma in nepričakovano.

Svetlo rdeče pobarvan avtomobil je zavil hitro okoli ogla Rue Auber. Avtomobil je vozil in zavil s tako naglico, da se je nagnil precej na levo stran in to ravno proti terasi Café de la Paix. Še predno se je popolnoma ustavil, odprla so se z veliko naglico vrata in iz avtomobila je skočil nekdo, zavil v velik in dolg plašč. Zaloputnil je z vso naglico vrata in rdeči avtomobil, ki se ni hotel niti ustaviti, ampak je samo malo zmanjšal svojo brzino, jo je potem zopet povečal in naenkrat zavil proti Boulevardu des Cappucines, kjer bi skoraj trčil ob neko kočijo, in izginil s svojo prejšnjo divjo brzino v smeri proti Place de l'Opéra. Za njim je gledal samo kočijaž in ga preklinjal.

Ves ta dogodek je trajal svojih 30 sekund.

Mladi mož, ki je iz naslonjača s pol zaprtimi očmi opazoval ves ta dogodek, se je naenkrat dvignil. Kar je videl dosedaj, je bil navaden prizor, ki se dogaja vsak trenotek na pariških bulvarjih, kar pa je sledilo, ga je prebudilo iz njegove zamišljenosti in izvalo njegovo pozornost, ker mu ni bilo razumljivo.

Še predno je mogel dospeti rdeči avtomobil na Place de l'Opera, je oseba, ki je skočila malo prej iz nje, naredila par hitrih korakov — bolje rečeno skokov čez pločnik, hitela proti mizi, kjer je sedel mladi gospod s črnimi brkami in brez vprašanja in obotavljanja sedla za mizo. V istem trenotku čutil je mladi mož na svojem ramenu malo roko, a ob svojem desnem ušesu občutil je gorak in spehan dih. Začudil se je, ko je slišal naenkrat kratko in pretrgano šepetanje:

«Rešite me gospod, ako ste kavalir. Zasledovali so me v mojem avtomobilu, mogoče se mi je posrečilo, da sem jih preslepila. Bodite popolnoma mirni, govorite z menoj, kot da sediva že dalje časa skupaj v družbi, govorite z menoj, kot da sem vaša prijateljica... ah vidite, gospod, so že tu!»

Tudi ta prizor je trajal komaj pol minute. Utihi je nežni glas, mala roka je stisnila njegovo ramo, da je čutil popolnoma dobro vse njene nervozne prste, dihanje neznane dame pa je bilo vedno bolj vroče in spehanejše. Pogledal je v smeri, kamor je obrnila tudi ona svoj obraz prekrit z gostim pajčolanom in zagledal je, kako se je pojavil izza ogla velik črn avtomobil s tihim, skoro nečujnim motorjem. Par trenotkov, ki so se pa zdeli mlademu gospodu neskončno dolgi, je bilo videti, da se bo avtomobil ustavil; njegove bele svetilke so blestele mrzlo in skoro grozeče. Tudi ta avtomobil je zavil proti Boulevardu des Cappucines, potem pa je z največjo naglico vozil proti Place de l'Opéra, od koder se je naenkrat zaslislalo hripavo žvižganje svetlordečega avtomobila. Mladi gospod je mislil, da se je moral črni avtomobil radi kakega prometnega zastoja nekje ustaviti in da se je posrečil na ta način načrt njegove neznanke. Nehote se je globoko oddahnil in obrnil k svoji neznanki, da bi ji čestital.

Obrnil se je ravno v pravem času, kajti roka raz njegovo ramo je omahnila, glava je klonila in v trenotku, ko je izginil črni avtomobil, se je neznanka onesvestila.

Mladi gospod jo je prijel in objel okoli pasu in dvignil pajčolan. Vzel je iz žepa svilen rutico, pomočil jo v kozarec vode in jo položil na blede lice neznane dame. Njegove oči so se pa čudile lepoti, ki se je odkrila pred njim. Obraz, ki ga je videl, je bil mlad in svež,

toda mrtvaško bled. Lasje težki in črni, obrvi so bile ravne in ozke ter so se spajale nad nosnim korenom. Ustnice so bile polne in okrogle, toda sedaj blede kot kreda. Barve njenih oči ni mogel ugotoviti, ker so bile pokrite s trepalnicami.

«Natakar», je zaklical mladi gospod, «hitro, hitro čašico konjaka, samo hitro ali ne vidite, da se je dama onesvestila.»

Še vedno ji je močil čelo z vodo, a v njegovi glavi se je porajala misel za mislijo. Kdo je ta dama? Od kod je? Glas, ki je malo prej šepetal tako vroče in proseče besede, mu je bil neznan. Govorila je popolnoma pravilno francoščino, ki pa je s svojim tujim naglasom pričala, da neznanka ni Francozinja. Kaj je hotela z besedami: «Govorite z menoj kot s svojo prijateljico... in kdo so ti sovražniki, ki zasledujejo to nežno mlado bitje po pariških bulvarih? Spomnil se je duhovitega načina, kako je prevarila svoje zasledovalce in se nehote stresel deloma iz skrbi, deloma pa v občudovanju njene drznosti. Res, malo je takih dam, ki bi mogle storiti kaj podobnega. Bil si je gotov, da se je vozila v zasebnem, ne najetem avtomobilu. Kaj naj stori sedaj? Ali naj jo pelje k njenim znancem? Mogoče je popolnoma navadna pustolovka... toda bila je tako mlada in lepa... njegov vlak odhaja šele ob pol devetih... torej ako mora... natakar je pritekkel z naročenim konjakom in rekel:

«Tu je konjak, gospod, ali je dami že bolje, ali naj mogoče skočim v lekarno ali po zdravnika?»

Mladi gospod ni niti odgovoril, vzela je konjak in vtil par kapljic skozi pol odprte ustnice. Trajalo je nekaj trenutkov, ko se je neznana dama stresla, dvignila glavo in odprla počasi svoje oči, ki so bile tako lepe in temnomodre, da se je mladi gospod samo čudil.

«Kje sem?» je zašepetala, «ah, ževem... sedaj mi je bolje... hvala, hvala, bili ste tako dobri.»

Natakar je ponovič vprašal:

«Ali naj skočim v lekarno ali po zdravnika?»

Neznanka je hitro odkimala z glavo in rekla:

«Nikakor ne, sedaj mi je že popolnoma dobro. Hočem samo plačati in oditi.»

Posegla je s svojo roko avtomatično, kakor da hoče vzeti svojo ročno torbico, toda naenkrat se je začudila in zardela. Torbice ni bilo nikjer. Gotovo jo je pozabila v avtomobilu.

Mladi gospod je namignil natakarju, da naj gre:

«Dobro je, dobro,» je rekel: «Pridite, ako vas pokličem.»

Obrnil se je zopet k svoji neznanki, ki je bila v velikih zadregi, nasmehnil se je zadovoljno in skoraj škodoželjno obenem ter rekel:

«Madame, vaš odhod iz avtomobila je bil tako hiter in nepričakovan, da niste imeli časa misliti na svojo prtljago. Ako mi dovolite, mi bo v posebno čast, da ste v tem trenutku moj gost. Posebno bi me pa veselilo, ako bi to ne bilo prvič in zadnjič. Sedaj pa prosim, povejte mi, kaj naj storim za vas?»

Bila je še vedno bleda, povescila je svoje oči in rekla:

«Predobri ste, gospod, mogoče ste tudi preveč natančno in točno vzeli moje besede, ko sem vam rekla, da govorite z menoj kot s svojo prijateljico. Bodite tako dobri in vzemite ta moj prstan kot zalog za vse moje stroške. Imate žalibog prav, gotovo sem pozabila svojo torbico v avtomobilu.»

Pogledala ga je in umolknila.

«Madame,» odgovoril je on hladno, «malo trenutkov poprej, ko ste se vsedli za mojo mizo, mislili ste, da sem kavalir, sedaj pa naenkrat mislite, da sem kak posojevalec denarja. Prosim vas še enkrat, da mi

poveste, kaj morem storiti za vas, seveda, ako si pridržite o meni svoje prvo mišljenje.»

Ona mu ni nič odgovorila.

Pogledal jo je in opazoval, kako je sedela molče, mirno in s povešenimi očmi. Tenka solza je zablestela v njenem očesu. Zasmilila se mu je lepa neznanka in pozabil je na svojo prvo jezo.

«Madame,» je rekel hitro in preseče, «oprostite, jaz sem bil brutalen norec. Pozabil sem, da so vaši živci razdraženi, akoravno sem videl del tega, kar se je zgodilo z vami in opazoval nesrečo, ki vas je odpuščanja a obenem vas prosim, odpuščanja, a ob enem vas prosim, da razpogagate z menoj po svoji volji, pa si lahko mislite o menij kar si hočete.»

Trepalnice so se počasi dvignile in razkrile dvoje vlažnih, lepih, temnomodrih oči, ki je v njih še vedno blestela solza. Ko se je pa njeno lice nasmehnilo kot smehljaj mladega pomladanskega solnca, je izginila tudi nežna solza.

«Nikar, prav nič se ne opravičujete, ker nimate nobenega povoda,» je odgovorila in mu ponudila roko preko mize. «Moje postopanje je bilo skrajno neumestno, zato Vas prosim odpuščanja. Imeli ste popolnoma prav, bili ste tako dobri, niti trenutka niste dvomili nad menoj — toda kako ste mogli storiti vse to: ali si niste mogli misliti, da sem neka zločinka, ki jo preganja policija?»

Prijel je njeno malo ročico; a v njegovih glavi se je vse vrtelo. Zločinka? se je vprašal. Kako je mogel vedeti, da res ni zločinka! Toda v tem trenutku mu je prišla imenitna misel: Zasmeljal se je zadovoljno v odgovor, toda hipno je postal zopet popolnoma resen in rekel: «Madame, oprostite, ako sem vas spomnil na nekaj neprijetnega. Ali ste prepričani, da se ne vrnejo vaši zasledovalci v svojem črnem avtomobilu? Vi sedite tukaj z odkritim obrazom in ne veste,

da se nahajate na najbolj obljudenem bulvaru?»

Stresla se je in hitro potegnila pajčolan preko obraza, toda ni se mogla premagovati, da mu ne bi zapeljivo odgovorila:

«Torej zdi se mi, da vam bolj ugajam, ako zakrijem svoj obraz.»

«Ako to zahteva vaša skromnost in varnost, madame,» je odgovoril mladi gospod. «Tudi v toliko se moram žrtvovati, dasi sem velik egoist. Torej recite mi, kaj naj storim. Popolnoma sem Vam na razpolago.»

Zakrila je svoj obraz s pajčolanom, potem pa je rekla bojzljivo in skoraj preplašeno:

«Ne vem, prav res ne vem! Kako bi vendar mogla razpogagati z vašim časom. Saj me vendar niti ne poznate.»

Poklonil se je in rekel resno:

«Pojdiva! Mislim, da sva v tem vprašanju edina. Jaz vas ne poznam in ako je vaša želja, da se nikdar ne spoznava, naj se tudi to zgodi. Vem samo, da ste sedaj v veliki zadregi in vrhu, vsega celo brez denarja. Ako smatrate še vedno, da sem to, kar ste mislili o meni v prvem trenutku, tedaj vas prosim, bodite tako dobri in ne obotavljajte se dalje, temveč povejte mi naravnost, kaj naj storim. Moj čas vam je popolnoma na razpolago.»

Ko je rekel te besede, je nehote pogledal na svojo uro, ki jo je nosil na zapestju. Bilo je sedem proč; torej je imel še komaj eno uro in pol časa, ako ni hotel zamuditi večernega ekspresa, ki je imel v njem kupljen svoj spalni kupe. Začudil se je samemu sebi. Kaj do vruga hoče s to mlado damo, ki jo je srečal tako slučajno, ki o nji niti ne ve, kdo in kaj da je. Ona je sicer lepa, mlada in sama, ima krasne modre oči... toda ako bi mu kdo pred eno uro rekel, da bo v tem času kje drugje nego pri večerji v Voisinu, temu bi se v obraz zasmeljal. Ni bila njegova navada, da bi igral vlogo velikodušnega viteza na-

pram mladim princezinjam, pa naj bi bile one še tako lepe modrooke in nesrečne... toda, k vragu, za danes ostane tudi brez večerje pri Voisinu. Gotovo pa bo s svojo mlado neznancko končal vse, kar je potrebno in kar želi ona, še o pravem času, da ne zamudi večernega vlaka.

To je premišljeval popolnoma mirno in hladno, tako da lepa neznancka, ki ga je opazovala skozi pajčolan, ni mogla pogoditi njegovih misli. Opazovala ga je nekaj časa, nato je pa odločno rekla:

«Ali imate res malo časa na razpolago? Potem... potem...»

On je molče prikimal...

«Vi mi hočete torej res pomagati in niti ne vprašate, kdo sem?»

«Jaz nisem detektiv!», je odgovoril mirno.

Očividno ji je bilo žal svojih nepremišljenih besed, z molčecim pogledom ga je prosila odpuščanja.

«Gospod, ali ste tako dobri in prijazni, da me spremite v hotel d' Ecosse?»

«Samo to?» Skoraj na glas se je zasmel, ko je pomislil na nasprotje in kontrast med to preprosto željo in obotavljanjem, s katerim jo je izpregovorila; poklical je natakarja in plačal, vtaknil je svoje novine v žep, in oba sta vstala. Ko sta stopila na pločnik in je on hotel poklicati avtomobil je neznancka rekla hitro:

«Avtomobila nikar.... vzemite raje voz!»

Pogledal jo je začudeno in si mislil, da je vsled nocojšnjega dogodka dobila strah pred avtomobili. Vprašal jo je:

«Za božjo voljo, zakaj ne avtomobila?»

«Sljšala sem, da so avtomobili mnogo dražji.»

Zasmel se je naglas, ko je slišal njen odgovor in zaustavil prvi avtomobil, ki se je pripeljal mimo.

«Madame», je rekel, «vi ste preveč obzirni napram meni. To ni prav posebno lepa lastnost, ki je pa tudi

od vašega nežnega spola nisem ravno v veliki meri navajen. Da vas pa popolnoma pomirim, vas zagotavljam, da ni prav nobene razlike v cenah avtomobila in fiakarskega voza.»

Vozila sta se komaj par sto metrov ko je čutil njeno roko na svojem ramenu; obrnil se je k nji in jo vprašujoč pogledal:

«Oprostite» je rekla, «mogoče je... nekaj sem se spomnila, mogoče so moji zasledovalci v črnem avtomobilu že v hotelu, kjer čakajo na me... kaj naj storim, ah prav nič ne vem, kaj naj storim.»

Motril jo je nekaj časa in premišljeval: kdo bi mogli biti ti njeni sovražniki in zasledovalci, ki se jih tako boji. Ali se je tu vpletel v kako pustolovščino, v kako policijsko afero? Mogoče ima pred seboj kako mednarodno pustolovko. Spomini na različne pustolovske in lopovske afere zadnjih dni se so porodili v njegovih možganih... toda te neugodne spomine je takoj prepodil spomin na dvoje vlažnih, tetino modrih oči, na mala odkritosrčna in smehljajoča se usteca. Kakšna neumnost to premišljevanje! Prijateljica in pomočnica apašev, banditov in goljufov? Ne, to ni mogoče. Tako mlada, komaj dvajset let ima... toda tudi apaši in apašinjse so navadno v najboljših in najlepših letih. Tudi apašinjse so navadno jako lepe...

«Madame», je rekel, «ako hočete, izstopim in grem v hotel pogledat, ako je kakšna nevarnost. Verujte mi in bodite popolnoma mirni. Ne bom se informiral v hotelu o vaši osebi, dajem vam svojo častno besedo. Toda vaši zasledovalci in sovražniki... jaz jih ne poznam, opišite mi jih kratko. Ako pa mogoče ne dovoljite, da delam po svoji previdnosti...»

Ona ni odgovorila ničesar. Prikimala je samo z glavo in se naslonila globoko v sedež. Par minut pozneje je avtomobil obstal pred hotelom, mladi gospod je izstopil in odšel v hotel.

Dve minuti pozneje se je vrnil z nagubančenim čelom; ona ga je iz avtomobila prestrašeno opazovala in rekla z drhtečim glasom:

«Torej kaj je?»

«Da, madame,» je rekel. «Vi imate res smolo, rdeči avtomobil, torej vaš avtomobil, se je pripeljal pred kakimi dvajsetimi minutami pred hotel. Sledil pa mu je takoj črni avtomobil vaših sovražnikov. Tudi črnj avtomobil je imel smolo, ker ga je zadržala neka kočija tako, da ga je vaš rdeči avtomobil za nekaj sekund prehitel. Iz rdečega avtomobila ni izstopil nikdo. Izstopila sta pa iz črnega avtomobila dva gospoda, ki sedita v hotelskem foajeu in čakata očividno na vas.»

Mlada neznanka je prebledela in zašepetala:

«Dva gospoda? Kakšna sta.»

«Prvi je velik kot jarbola na ladji, v obraz je rumen kot citriona in poraščen s črno brado, oblečen je v žaket, drugi gospod je pa majhen, debel in rdeč, ima modre oči in nosi modro sako obleko.»

Spregovoril je te besede mirno in hladno, a iz načina njegovega govora je bilo videti, da mu postaja vsa ta zadeva vse bolj in bolj skrivnostna. Opazoval jo je nepretrgoma. Njene oči so se zalile s solzami, in v tišini, ki so sledile njegovim besedam, je slišal globoke in pritajene vzdihne. Toda prevladala so ga zopet nežna čustva, skočil je v avtomobil in položil svojo roko na njeno ramo.

«Ubogo, nesrečno dete,» je rekel skoraj razburjeno «Nikar ne jokajte. Povejte mi, kaj je vse to, kaj hočejo od vas. Jaz mislim... povejte mi samo, kaj zahtevate, da naj storim, za božjo voljo vas prosim, povejte mi.»

Počasi in rahlo se je osvobodila njegove roke in se dvignila.

«Ne, ne,» je rekla, «pustite me, storili ste za mene že preveč, prosim vas, pustite me. Nikdar vam ne morem vrniti tega. Vem, da mislite, da ste se sestali z neko zločinko, ki

beži pred policijo. Toda prisegam vam, da nisem... samo prosim vas, pojdite, pustite me.»

Hotela je stopiti iz avtomobila, on jo je potegnil nazaj v naslanjač, zaklical šoferju neko ulico in številko. Sam ni vedel, kaj se godi z njim... njen glas je bil jako odkritosrčen in otroško naiven, da ji je moral verjeti. Bil je popolnoma prepričan, da jo preganjajo nedolžno, da ona ni prav nič kriva, ker kako bi se mogla sicer smejati tako nežno in odkritosrčno. Nobenega pravega načrta še ni imel v glavi, ali vendar je takoj sklenil, da ji mora pomagati, da jo mora na vsak način rešiti. Mogoče, da je temu hitremu sklepu pripomogel tudi spomin na ona dva gospoda, ki sta čakala njegovo neznanko v hotelskem foajeu, ker že dolgo ni videl dveh tako odurnih ljudi. Mogoče je mlada in lepa njegova neznanka pobegnila starišem ali pa svojemu soprogju. Dobro, naj bo tudi to! Prepričan je bil v njeno nedolžnost, in zakaj ne bi poskusil enkrat svoje sreče tudi v taki rodbinski, patriarhalni zadevi? Zakaj bi se obotavljal ravno sedaj, ko ga privlačuje tako ljubeč nasmeh, ko ga je očaralo dvoje tako lepih modrih oči?

Naenkrat se je spomnil, da je naslov, ki ga je zaklical v naglici šoferju, rekel kar tako tjavendan in sedaj pripelje gotovo avtomobil vsak trenotek v ulico, ki jo je naznačil. Pogledal je na uro in se skoro prestrašil: tričetrt na osem! Torej komaj tričetrt ure ima še časa do odhoda svojega vlaka. Večerjo je itak že zamudil. Sicer mu to ni bilo posebno prijetno, ker je vedel, da bo moral potovati trinajst ur s praznim želodcem, ker za večerjo ni zavžil prav ničesar drugega kot čašico absinta. Toda, ako pojde stvar tako naprej, kakor se je začela, potem na koncu konca zamudi še vlak. Na vsak način mora torej nekaj poskusiti. Obrnil se je k svoji neznanki, da bi jo nekaj vprašal, toda ona ga je

prehitela s svojim vprašanjem:

«Kako ste pa zvedeli v hotelu vse te stvari?»

«Pikolo in pet frankov!» je odgovoril smehljaje. «Stanoval sem namreč že enkrat v tem hotelu in dal precej dobro napitnino.»

«Še pet frankov!» je šepetala z obupanym glasom, da se je moral on smejeti. «Ali so vam tudi povedali, da je Jakob — da je moj avtomobil srečno ušel?»

«Jakob?» neprijetno ga je dirnilo to ime, vrag naj vzame tega Jakoba. Zakaj ga nisc vendar ujeli?

«Da», je odgovoril zamišljeno, «Jakob — oziroma vaš avtomobil je srečno ušel.»

Ona se je melanholično nasmehnila, ko je videla ta skoro osorni izraz in je rekla:

«Jakob je samo moj šofer, ki mi je izkazal razen vas do sedaj največje usluge.»

Te besede so delovale jako pomirljivo na njega in potolažilo njegovo vznemirjeno samoljubje. Torej Jakob je samo njen šofer. Kdo pa je vendar človek, ki igra v vsi ti aferi glavno vlogo? Kje je ta človek, kdo je? Na vse zadnje ga sicer to ni prav nič brigalo, ako je hotel veljati v očeh mlade dame kot kavalir. Njegova edina naloga je bila sedaj, da ji pomaga in da jo kar najpoprej spravi na varno.

Pogledal je skozi okno, da vidi, kje vozi avtomobil in ako je še daleč do ulice, ki jo je označil šoferju. Potem pa je rekel mirno:

«Madame, ali mi hočete odgovoriti odkritosrčno na tri vprašanja? Zagotavljam vas, da bodo ta vprašanja skrajno diskretna in neosebna, potem pa storim vse, kar mi je le mogoče, da vam bom uslužen ravnotako, kot vam je vaš Jakob.»

Prikimala je z zadovoljivim nasmehom.

«Najprej,» je rekel, «mi dovolite vprašanje: ali imate v Parizu kakega znanca ali prijatelja, ki bi vas mo-

gel peljati k njemu, kjer vas nikdar ne najde oni z obrazom — rumenim kot citrona in njegov cinobrastordeči prijatelj.»

Prebledela je in žalostno odmajala z glavo.

«Ne!» je odgovorila brezupno, «jaz sem ink....., jaz sem sama v Parizu.»

Mladi gospod je vedel dobro, da ga mlada neznanka mistificira, da mu noče povedati prave resnice, vendar je nadaljeval popolnoma mirno in hladno:

«Drugo vprašanje: ali mi morete imenovati kak kraj izven Pariza, kamor bi vas mogel peljati?»

Obotavljala se je par trenutkov, potem pa je odgovorila, a ta njen odgovor ga je presenetil veliko bolj, nego vse njene dosedanje besede. Odgovorila mu je:

«Da, da to bi moglo biti. Mislila sem, da se odpeljem z večernim vlakom o pol devetih v Marseille.»

«Ali imate tam svoje znance in prijatelje?»

«Ne, res ne vem... ne, nikogar nimam.»

Motril jo je ves začuden. Neznanka hoče potovati z večernim vlakom v Marseille. S tem vlakom potuje tudi on sam. Res, pota usode so čudovita. Kaj pri vragu hoče to mlado in lepo dekle, ki jo love po pariških bulvarih z avtomobili, v Marseillu, kjer nima, kakor trdi sama, nobenega znanca in prijatelja. Ali so jo morda lovili zato, da bi ji preprečili popotovanje? Premagoval je svoje presenečenje, kolikor je samo mogel in vprašal:

«Tretje vprašanje: kaj mislite, kam se obrne Jakob, ako se mu posreči, da uide in kje mislite, da bi se mogli sestati z njim?»

«Kam se obrne? Tega ne vem, toda on je vedel, da sem se hotela danes zvečer odpeljati v Marseille. Kupila sem tudi že vozni list, ki me nisem mogla dvigniti, ker so me zasledovali. Prepričana sem, da me po-

išče v Marseillu, kakor hitro bo mogel.»

Umolknila je in nervozno mečkala svoj avtomobilski plašč. Očividno se je spomnila zopet svoje izgubljene ročne torbice in svojega skoro brezupnega položaja. Njegov sklep je bil hitro gotov. Obrnil se je k nji, opazoval jo je nekaj časa, čudil se sam svoji dobri misli in rekel:

«Madame, prav čudno je sicer, toda popolnoma res, da sem jaz sam, ki sedim tukajle poleg vas, naročil spalnici v onem istem ekspresu, ki se hočete peljati z njim... vi nimate tukaj v Parizu in okolici nikogar, kamor bi vas mogel peljati, vi mislite, da vas vaš gospod Jakob gotovo poišče v Marseillu. Popolnoma naraven zaključek in moja dolžnost je, da vas peljem v Marseille, da vas rešim vaših sovražnikov... ali mi zaupate, ali se hočete prepustiti mojemu varstvu?»

Dvignila je pajčolan raz svoj obraz in ga opazovala nekaj trenutkov s svojimi temnomodrimi očmi tako vprašujoče, da je skoro zardel. Počasi mu je odgovorila:

«Ali ste napram vsem damam, ki jih srečate tako slučajno, kakor mene, tak kavalir kot sedaj?»

«Slučajno? Verujte mi, madame, da takega slučaja še nisem doživel. Toda bodite prepričani, da bi to storil vedno, posebno pa še, ako bi bil slučaj tako ugoden, kot je ravno sedaj, ker imava oba isto pot.»

«Ne vem, ako vam je ta slučaj res tako ugoden, ko ste si naprtili tako nalogo in me sedaj vozite po Parizu. Sedaj me hočete spremljati še v Marseille; ne vem, ali bi vam mogla verjeti, da ste hoteli res tja potovati?»

«Madame, nikar mi ne delajte krivice. Prisegam vam, da sem namenjen v Marseille. Sicer pa ni treba prisegati, ker vam to lahko dokažem. Samo trenotek prosim!»

Po'egnil je hitro iz žepa listnico, vzela z nje voznj listek prvega razre-

da za Marseille in nakaznico za spalnici kupe. Radovedno je pogledovala nakaznico in brala tekst.

«Profesor Pelotard, London», je rekla «Vi ste torej Anglež? To sem si mislila takoj, dasiravno govorite kot pravi Francoz.»

«Jaz živim samo na Angleškem,» je rekel in se komaj premagal, da je ni vprašal, odkod je ona. «Torej sedaj ste se prepričali, da sem govoril resnico, ali sprejmete mojo ponudbo?»

Pogledala ga je z mirnim, jasnim pogledom in odločno odgovorila:

«Da! Ako hočete biti res tako plemeniti in velikodušni napram neznanji dami...»

Hotela je še govoriti naprej, toda on jo je prekinil:

«Hvala za vaše zaupanje, madame! Toda še nekaj vas moram vprašati. Ali vaši sovražniki vedo, da ste mislili odpotovati?»

«Da... to bi bilo mogoče!» je rekla preplašeno. «Tega sicer nisem povedala v hotelu, toda danes popoldne, predno sem se odpeljala z Jakobom, sem pripravljala svoje stvari. Ali mislite...»

«Prepričan sem, da bodo postavili špijone na vseh glavnih postajah, ako imajo za to dovolj poguma in sredstev.»

Opazoval jo je in videl, da si ne zna pomagati.

«Tu je mogoča le ena rešitev. Vi se morate preobleči in to takoj.»

«Preobleči, kako mislite to? Kje? In koliko časa imava še do odhoda vlaka?»

«Kje? Tukaj v avtomobilu. Časa imava malo več nego črti ure. Samo malo potrpljenja, takoj vidite.»

Gospod Filip Collin, ki ga je naš bralec gotovo že zdavnaj spoznal, je pogledal skozi okno in zažvižgal šoferju. Avtomobil se je ustavil.

«Koliko rabite do kolodvora Lyon?»

«Četrť ure.»

«Izključeno! 10 minut.»

«Nemogoče.»

«Mora biti!»

Šofer se je obotavljal in mrmral:

«Tako hitra vožnja ni dovoljena.»

«Zato bo pa tudi plačilo večje nego je taksa. Recimo 4 kratna taksa in eventualna kazen.»

Šofer se je zasmejal.

«Ako je tako, potem je stvar v redu.»

Hotel je že nadaljevati pot, toda Filip Collin ga je zadržal:

«Počakajte tu na mestu, dokler vas ne pokličem. Tukaj ostanemo približno pet minut, potem imate še 10 minut časa.»

Šofer je začuden vstavil avtomobil. Filip je okretno potegnil iz žepa mal etui in rekel:

«Oprostite, madame.»

Z največjo brzino ji je odpel pajčolan in vzel klobuk raz glavo. Njegovi dolgi in tenki prsti pa so švigali med etuijem in njenim obrazom. Razne šminke, maščobe, puder in tuš, vse je znal uporabljati z največjo brzino in spretnostjo. Svetloba električne žarnice je padala skozi okno in mlada dama je začudeno opazovala v ogledalu vse hitre izpremembe na svojem obrazu. Za delo, ki bi zanj priroda rabila najmanj 20 let, so rabili spretni prsti gospodá Collina komaj štiri minute. Njen obraz je postal mrtev in brezizrazen. Trepalnice so bile lene in trudne, gube okoli nosa in preko čela so dajale izraz starosti. Brada je postala šiljasta... potem pa so prišli na vrsto lasje. Potegnil je parkrat z malim glavnikom preko njenih senc in preko tilnika, opazila je, kako so naenkrat posiveli na teh mestih njeni črni lasje. Filip ji ni dal niti časa, da bi občudovala njegovo mojstrsko delo, vzel je hitro njen klobuk, zamrmral: «To je sicer barbarsko, toda mora biti!» — odtrgal je oba nojeva peresa raz klobuk, zmečkal jih v svoj žep, klobuk ji pa zopet posadil na glavo. Nato je zavezal z veliko spretnostjo pajčolan okoli klobuka na oni znani

način, kot nosijo klobuk in pajčolane postarne Angležinje na svojih potovanjih.

«Ali mislite, da se ne bi prehladili, ako bi slekli svoj plašč? V njem bi vas na vse zadnje še spoznali.»

Prikimala je vsa zmedena in slekla plašč. Oblečena je bila v modro promenadno obleko. Collin je hitro zvil njen plašč in ga potisnil pod blazino.

«Slo bo,» je zamrmral, ko jo je opazoval s kritičnim očesom. «Pazite samo na to, da bo vaš korak kolikor mogoče težak in truden in da se vedno opirate na mene. Ali govorite angleško? To je dobro. Vse ostalo prepustite meni. Sedaj smo gotovi — točno pet minut.»

Dal je šoferju znak... rahlo šumenje motnja se je naenkrat spremenilo v divje bučanje in avtomobil je zadrvel z naglico izstreljene tojovske krogle naprej. Očividno je mislil šofer, ki mu je bila pred očmi samo štirikratna taksa, da ni dobro s tako naglico voziti po glavnih ulicah, zato je na prvem oglu zavil s tako kratkim zavinkom v stransko ulico, da je lepa dama zletela v naročje svojega spremljevalca. Potem so se pa vozili z blazno hitrostjo po raznih dolgih in ozkih ulicah, ki so bile poredkoma in slabo razsvetljene. Na cestnih križiščih, ki jih je prevozil šofer z brzino brzovlaka brez ozira na javno varnost in vse varnostne odredbe, sta večasih mladi gospod in njegova neznanka z glavami butnila skoro ob strop. Tu in tam sta videla nerazločne postave, kako hitre skupaj, zdelo se jima je večkrat, da se zalete v kak zid ali svetilnik, da se zalete v cestne pregraje, toda vse je šlo srečno. Zaviralnice so delale s tako silo, da je imel Collin občutek, da se razleti avtomobil zdaj in zdaj na sto kosov. Švigali so iz ulice v ulico, zavijali zdaj na levo zdaj na desno. Oba potnika sta mislila, da ne končata srečno te vožnje. Filip Collin je sicer poznal do-

bro pariške šoferje, vendar mu je včasih zastajal duh in obljuboval je materi božji veliko voščeno svečo, ako se stvar srečno konča. Nazadnje je šofer zmanjšal hitrost in pripeljal na velik trg. Avtomobil se je ustavil pred velikim vhodom lyonskega kolodvora. Filip je pogledal na uro.

«Devet minut!» je zamrmral. «Tako hitro ni vozil niti sveti Ilija v svojem ognjenem vozu. Zaslužil je petkratno takso.»

Skočil je iz avtomobila in podal šoferju, ki je stal ponosno poleg svojega motorja, bankovec za 100 frankov, nato pa je namignil svoji spremljevalki: «Ethel dear,» je rekel z neprijetno donečim ameriškanskim nosnim naglasom, «hiti, samo hiti, ple-ase, ker sicer zamudiva vlak.»

Šofer, blede, črnooki pariški gamen je motril z vso prekanjenostjo svoje rase osebo, ki je sledila temu pozivu in je začudeno odprl usta.

«Vrag naj razume vse to,» je zamrmral, a obenem pogledal bankovec. «Na bulvaru des Cappucines sem sprejel v avtomobil mlado damo zavito v plašč, ko sem jo pa pripeljal semkaj na lyonski kolodvor, je izstopila iz avtomobila 40letna Angležinja, ki komaj hodi. Pa kaj me nazadnje to briga! Glavna stvar je sedaj, da kakor hitro mogoče menjam ta svoj bankovec.»

To je tudi šofer res storil v prvem bufetu, Filip Collin in njegova postarna spremljevalka sta pa hitela brzo skozi kolodvorske hodnike. Filip jo je nosljaje neprestano opominjal, da naj hitita, ker bo sicer prepozno, a ona je igrala svojo ulogo tako čudovito, da se je Filip samo čudil. Hitro sta prekoračila razne perone in prehode ter se ustavila pred vagonom števil. 5 večernega ekspresa. S težavo je splezala po stopnicah in Filip ji je pomagal. Ko sta bila v vagonu, se je sklonil Filip k nji in jo tiho angleško vprašal:

«Ali ste kaj opazili?»

«Da, toda mislim, da me niso spoznali. Kje je naš prostor?»

Filip je pogledal svojo nakaznico, odprl vrata kupeja in rekel:

«Tukaj! Toda poprej poglejte še enkrat prav previdno na peron, pazite da pade svetloba na vaš obraz povprečno, oglejte si vse natanko in mi povejte, kaj ste videli.»

Sklonila se je skozi okno in gledala... v tem trenutku so se s hrumom zapirala vrata, vagoni so se stresli in vlak se je začel počasi premikati. Ona je pa še vedno gledala na peron in šepetala:

«Hvala bogu, vsa nevarnost je minula. Nikdo me ni opazil. Spijon, ki je stal na vhodu na peron, se je ravnokar obrnil z razočaranim obrazom.»

Filip, ki je sledil smeri njenih pogledov, je videl visokega bolj slabotnega gospoda, ki je gledal z razočaranim pogledom za vlakom, ki se je oddaljeval od kolodvora. Filip se je naenkrat stresel. Kje je že videl in srečal tega človeka? Za vse na svetu bi prisegel, da ga je že nekdaj videl, da ga pozna, toda kje, kje? O tem bo premišljeval, ko bo imel časa, in ko bo sam; sedaj pa se je obrnil k svoji spremljevalki, ki je že sedela v kotu kupeja.

«Torej madame!» je rekel. «Do sedaj je šla stvar dobro. Upajva, da bode tudi v naprej tako, samo na nekaj sem vas pozabil opozoriti.»

«Kaj vendar?» je vprašala smehljaje.

«Na vaše ime. Vašega pravega imena sicer ne vem, toda našel sem ime, ki ga morate sprejeti vsaj za dvanajst ur!»

«In to ime je?»

«Gospa profesorja Pelotarda.»

Poskočila je in ga opazovala s pogledom, ki je pričal o njenem razburjenju in ogorčenju. Filip je pa samo skomizgnil z ramenj in porogljivo rekel:

«Tako pač mora biti, ker potujete z menoj in mojim voznim listom. Jaz sem namreč vedno tako previden, da naročim dva oddelka. Bodi-

te popolnoma mirni, madame! Med tema dvema oddelkoma je stena in vrata se dajo prav dobro zakleniti...»

IV. poglavje

dokazuje, da mora biti v slučaju, ako je resničen pregovor: „ljudski glas — božji glas“, tudi glas prodajalca novin včasih božji glas.

Skozi velika vrata se je vsipal v preddvorje hotela svež in hladen zrak, svetlo zelena bambusova stebila so se majala in škripala, a mnogobrojne rože in cvetlice v kristalnih lončkih so razsipale oblake lepega in ugodnega vonja. Skozi težke zavese velikih oken je sijalo solnce, zunaj se je pa bočilo temnomodro nebo nad velikim in živahnim mestom.

Tako je bilo nekega lepega pomladnega jutra v tretjem mesecu leta v hotelu d'Angleterre v Marseillu.

Ura je ravnokar odbila osem, ko se je pripeljal hotelski omnibus od železniške postaje; izstopili so štirje gostje, dva starejša Angleža, dalje kakih 35 let star gospod s črnimi brki v družbi z damo, ki je bila kakih 10 let starejša nego on. Oba Angleža sta se hitro vpisala v knjigo tujcev, druga dva sta pa namignila portirju, da naj počaka in se vsedla v kotu preddvorja. Mladi gospod je bil videti jako dobre volje. Njegova spremljevalka je pa bila precēj slabo razpoložena in se ogledovala neprestano v velikih stenskih zrcalih. Mladi gospod je prvi prekinil molk in rekel:

«Dobro, madame, sedaj sva srečno prišla v Marseille. Prosim vas, povejte mi sedaj, kaj hočete, kaj naj storim; saj v vlaku itak nisva imela priložnosti.»

«Ne, ne, hvala! Želela bi samo, da pride kar najprej moj Jakob.»

«All right! Na to morate čakati še najmanj en dan, ako se mu je posrečilo, da je ušel vašim sovražnikom. Na vsak način ga morava sedaj obvestiti, da bo vedel, kje ste. Upam, da je vaš gospod Jakob pameten mož.»

«Da, da, jako pameten. Ako bi ne bilo njega in vas...»

«Da, da potem bi vas ne bilo sedaj v Marseillu. Torej sedaj moram najprej poiskati upravo kakega lista.»

«Upravo lista?»

«Da, moram na vsak način oddati oglas za gospoda Jakoba. Ali ste ga vedno imenovali Jakob?»

Nekoliko nervozno je odgovorila:

«Da, samo Jakob, saj je bil vendarle samo moj šofer.»

«Dobro, dobro! Oglas naj se torej glasi na Jakoba, toda oglas moram tudi podpisati, da bo Jakob vedel, kdo ga kliče. Kaj torej predlagate?»

«Velika črka O..., to zadostuje.»

«O...»

«Da, to je prva črka mojega imena.»

«Vašega imena? Ali vas je Jakob klical z vašim imenom?»

«Kaj si vendar ne predrznete, kako ste to, mislili? Imenoval samo z imenom? Šofer!»

«Oprostite, da sem rekel tako nemarnost. Ali je vedel gospod Jakob, da ste brez denarja?»

«Ne vem, toda mogoče je.»

«Jaz mislim, da ne ve, ker sicer ne bi mogel misliti, da ste v Marseillu. Mogoče je pa že bral v listih, da ste pobegnili.»

«V listih? Vi torej mislite... vi torej mislite, da bodo listi o tem poročali?»

«Da ste pobegnili iz hotela? Seveda bodo poročali. Pariški listi se vmešavajo v vsako stvar in govore mnogo več, nego bi bilo potrebno.»

«Bodite popolnoma mirni. O meni pariški listi ne bodo prav nič poročali.»

«Vaše besede in vaše postopanje mi vedno bolj in bolj vzbujata čudenje. Nikdar si nisem mogel predstavljati, da bi me mogla zainteresirati mlada dama tako, kot ste me vi. Prosim, prosim, bodite samo mirni. Res je, da sem jako radoveden, kar je pa popolnoma razumljivo in opravičljivo, toda ničesar vas nečem vprašati, obljubil sem vam to in jaz držim svojo besedo. Sedaj se morava dogovoriti še druge stvari, ki so mnogo važnejše nego ta vaš Jakob.»

«Prosim!»

«Pod kakim imenom se mislite vpisati v tujsko knjigo? Odločujte sami.»

Počasi in v zadregi je odgovorila:

«Ime? Moje ime? Jaz vendar mislim...»

«Torej prosim.»

«Ako ste zadovoljni, tedaj mislim, da je najbolje, da ostane tako, kot je bilo do sedaj.»

«Madame Pelotard?»

«Da, madame Pelotard.»

«All right! Na vsak način je to najboljšo. Pod tem imenom vas prav gotovo ne bo nihče iskal. Toda ako že hočete nositi moje ime, tedaj moram staviti prav mal pogoj.»

Njegov glas je bil sicer resen, toda smehljal se je. Ona ga je gledala začudeno in ga ni razumela:

«Pogoj?»

«Da! Moram vam namreč vedno pomagati pri vaši toaleti.»

«Kaj... kaj... pri moji toaleti? Vstala je in ga gledala z jeznimi očmi. «Kaj vendar mislite? Zatrjevali ste mi, da ste kavalir in sedaj...»

Utihnila je, ko se je začel Filip Collin na ves glas smejati.

«Toda madame, vi ste me popolnoma napačno razumeli. Pomagati vam moram pri toaleti samo za to, da ostanete, dokler je potrebno, taki, kot ste sedaj. Nikakor ne gre, da se prehitro pomladate. Ko končate s svojo glavno toaleta, morate me vedno poklicati, da preskrbim vse potrebno, da ohranite svoj dostojanstveni obraz.»

«Ali moram še dolgo časa nositi to strašno masko in te grozne sive lase?» Skoraj z jokajočim glasom je to rekla. «Saj sem vendar taka, kot pravo tičje strašilo.»

«Ne, ne, madame, motite se. Prav dostojanstveno izgledate v ti svoji maski. Vsak bi mislil, da ste stari 35 let, pa ste vendar že 40. Glavna stvar pa je, da nikdo ne pozna, da ste maskirani. Dokler ne pride gospod Jakob, je pač najbolje, da ostane tako, kot je. Bodite prepričani, da nikdo ne pričakuje željnejše njegovega prihoda nego jaz.»

Pogledala ga je skoro jezno in rekla:

«Da se me morete enkrat že znebiti. Vidim, da sem vam na poti.»

«Ne, madame, želim samo, da vidim tudi vaš pravi obraz.»

Gospod Collin se je naklonil, njegova spremljevalka se je smejala tako prisrčno, kot da še ni slišala nikdar lepšega poklona. Videlo se je, da se tudi nji vrača dobra volja. Gospod Collin je pogledal na uro in rekel:

«Ali veste, madame, kaj sva sedaj prav pošteno zaslužila? Jaz mislim, da bi ne bil odveč prav dober in obilen zajutrek in to kolikor mogoče hitro. V šestnajstih urah nisem zavžil prav ničesar razven one čaše absinta. Lačen sem kot volk, mislim pa, da tudi vi niste manj. Vso potrebno toaleta opraviva pozneje.»

Podal ji je roko, odpeljal jo v hotelsko jedilnico, kjer je naročil obilen zajutrek, potem se je pa za kratek čas opravičil.

«Najbolje je, da takoj oddam oglas za gospoda Jakoba in da naročim v hotelu sobe. Da vam ne bo dolgčas, berite tačas včerajšnje pariške liste, ki sem jih prinesel s seboj. Veliko novega itak ne najdete v njih.»

Dal ji je liste in odšel.

Gospod Collin je doživel v svojem življenju že marsikaj, toda dogodki včerajšnjega dne od trenutka, ko se je pred kavarno de la Paix pojavila mlada, skrivnostna dama, so mu bili popolnoma nerazumljivi. Odkar je odšel pred 6. leti iz svoje švedske domovine, vrstili so se v njegovem življenju dogodki za dogodki, toda v vseh teh dogodkih je dal on sam vedno svojo iniciativo, a vse glavne vloge v teh dogodkih so igrali le moški — sploh so žene igrale v njegovemu življenju kaj malo vlog. — Kar se pa zgodilo sedaj, to mu je bilo popolnoma nerazumljivo. Kdo je pripeljal na pot njegovega življenja to mlado in skrivnostno damo — usoda ali pa slučaj? Ni mogel razumeti, zakaj se je pravzaprav zapletel v stvar, ki ga prav nič ne briga. Zakaj se trudi, da skrije svojo spremljevalko in zavede na napačno sled ljudi, ki so — kot je trdila ona sama — jako maščevanja željni? Toda —, kdo vraga je bil oni človek, ki ga je videl na peronu lyonskega kolodvora? Mogel bi priseči, da mu je obraz znan. Skoro vso noč je mislil na ta obraz in se trudil, da prikljče v spomin, ki je bil hvala bo-

gu še jako bister in čil, ta obraz, da se spomni imena tega človeka, toda vse njegove misli so bile zaman. Lepa neznanka niti z besedo ni omenila ničesar, kar bi mu dalo povoda sklepati, kdo je pravzaprav. Prosil ga je celo, da naj opusti vsak poskus zvedeti, kdo in kaj je. To se je sicer popolnoma strinjalo z njenim značajem, v kolikor ga je mogel dosedaj spoznati. Ako bi hotel podati nje opis in karakteristiko, moral bi reči: jako dobra vzgoja, neverjetna naivnost in nedolžnost (kar je dokazala že s svojim postopanjem takrat, ko se mu je — kar meni nič tebi nič — vrgla okoli vratu v pariški kavarni), dalje samozavest v zvezi s prirojeno ljubeznivostjo in čudna mešanica bojazljivosti in želja za prigodami. Njen smisel za humor ni bila posebno dobro razvita. Zdelo se je, da pozna svet in življenje samo iz romanov, ker sicer si ne bi mogel pojasniti onih čudnih besed, ki mu jih je rekla takrat, ko sta se spoznala: mislite le, da sem vaša prijateljica! Danes zjutraj, ko sta prišla v Marseille, je bila jako slabe volje, kar je pa povsem razumljivo po dogodkih včerajšnjega dne. Poskušal je vse, da jo razvedri, vporabil je vse svoje znanje, bil ji je uslužen, obziren, po malo jo tudi dražil, toda ni dosti pomagalo. Poskusil je tudi zadnje sredstvo, ker je bil mnenja, da ne škoduje preveč, ako se tudi polnokrvnega konja včasih malo globlje dotakne z ostrogami.

Niti sanjal ni, kaka presenečenja ga še čakajo v njeni družbi, ko je stopil kakih pet minut pozneje z velikim šopkom svežih vijolic v jedilnico.

«Vse je v redu, madame, naročil sem za naju sobe v prvem nadstropju in poslal brzojavno za pariške liste dogovorjeni oglas. Mimogrede sem tudi preskrbel vse potrebno za vašo toaleta. Ali vam smem ponu-

diti te vijolice, ki pričajo, da sva prišla v kraj večne pomladi?»

Vzela je šopek s precej raztresenim smehljajem; pogledal jo je začudeno in videl, kako je bila zatopljena v svoje liste. Misлил je, da bere kako zanimivo stvar iz Excelsiora ali pa Matina, ko pa je pogledal bližje, se je začudil, ko je videl, da čita Financial Leader. Za vraga, kaj naj to pomeni, kaj zanimivega mora vendar biti v tem angleškem borzizanskem listu? Morda pa na vse zadnje novopečena gospa Pelotard špekulira tudi z akcijami? Onostran kanala je bilo sedaj v modi neko podjetje z gumijem in večji del spekulantov so bile dame. To je vedel. Kaj, ko bi bila njegova spremljevalka tudi ena teh. Toda ni imel niti časa, da bi si stavil nadaljna vprašanja, v njegovih mislih ga je prekinila ona sama in ga čemerno vprašala:

«Ali ste brali te časopise?»

«Da, madame!»

Imenovani list je bil glasilo Ernesta Isaacs in gospod Collin ga je bral z velikim zanimanjem, ker so ga njegovi uvodni članki bolj zabavali, nego vsaka druga zabava. Toda ta številka ga je morala še posebno zanimati.

«Tu je zanimiv članek, ki mi ga morate natančno razložiti.»

«Prav rad, samo povejte mi, kateri je ta članek?»

Pogledal je v list, prepričan da jo zanima poetično in optimistično pisani članek, ki je z njim Isaacsov tajnik gospod Bass navadno pozdravljal ustanovitev kakega novega podjetja svojega gospodarja. Bil je pa popolnoma presenečen in se skoro sesedel na stol, ko je videl, kam je kazala s svojim prstom.

«Kaj vidim? Vas zanima članek o državnih papirjih vojvodine Minorka?»

Čudno, čudno! Petnajst sekund je opazoval Filip črnolaso glavico ob svoji strani. Minorka? Kaj na

vsem svetu zanima to mlado damo ta nesrečna država? Kako jo morajo zanimati članki o Minorki in njenih državnih papirjih? Kako jo mora zanimati članek, ki se mu je včeraj večer tudi sam tako zadovoljno smehljajal na terasi pariške kavarne? Predvčerajšnjem je začel izvajati največje delo svojega življenja, delo, ki ga je pred nekaj tedni predložil gospodu Isaacsu v Londonu in ki mu je za to podjetje dal na razpolago potreben denar; najpredrznější načrt, ki so ga kedaj zamislili njegovi iznajdljivi možgani, načrt, ki je osupnil celo gospoda Isaacsca. Nakupiti vse državne dolgove neodvisne vojvodine, postati popoln gospodar in upravitelj nje. usode — sicer je bila ta država precej majhna, toda za to so bili njeni državni dolgovi toliko večji. Nakupiti vse ali pa vsaj za veliko večino teh državnih dolgov (po 42 in pol %), ogoljufati oduške pijavke, zagotoviti si velik dobiček in začuditi ves svet, ko izve, kaka kupčija se mu je posrečila. Dva tedna se je pripravljajal za stvar.

Glasilo g. Isaacsca in razni drugi naklonjeni in podkupljivi listi so začeli prinašati v določenih presledkih razburljive članke o gospodarskem položaju velike vojvodine Minorka; vsi ti članki so dosegli svoj namen. Državni papirji velike vojvodine Minorka so se naenkrat pojavili na borzi, lastnikov se je polastila že skoraj panika in kar sam po sebi je padel kurs od 45 in pol na 43. Filip Collin in njegova dva pomočnika so čakali pripravljani na ugoden trenotek. V rokah so imeli en milijon 300 000 funtov, katere jim je dal na razpolago gospod Isaacs, Filip sam se je pa odločil, da vložij v podjetje svojih 50 000 funtov. Pred dvema dnevoma, to je 3. marca so šli na delo. Zadnji in najrazburljivejši članek v vseh Isaacsovih listih je imel končen uspeh. Borze v Parizu, Rimu in Madridu so prodajale po uradnem kurzu 42 in pol minorčan-

ske državne papirje. V komaj dvajsetih minutah je bilo kupljenih skoraj osem desetih vseh minorčanskih državnih papirjev; čez pol ure oznanjevali so brzjavljivi vsi Evropi to novico in vsa se je začudeno spraševalo: Kaj se je vendar zgodilo? Nakupiti minorčanske državne dolgovave? Kaj naj vendar to pomenja? Kdor je zakrivil to paniko na borzi, zasluži prav gotovo, da ga pošljejo v prvo blaznico, tako so pisali tudi vsi večerni listi, ki so prinašali v svojem gospodarskem delu kratke in skrajno ironično pisane članke z veliko naslado, najbolj ga je pa razveselil članek, ki mu ga je poslal gospod Isaacs ekspresno v Pariz. Bil je objavljen v «Financial Leaderju» in bil seveda «inspiriran iz najboljših finančnih krogov»; bil je naslovljen: Kaj delajo norci? Ta članek je vzbudil tudi zanimanje Filipove spremljevalke, oziroma začasne soproge. Premagoval se je, da se ne izda, ko je vprašal:

«Kaj potrebujete mojih pojasnil, saj je vendar članek z naslovom vred popolnoma jasen.»

«To je ravno, kar me zanima!» je rekla nestrpno. «Zakaj bi moral biti človek, ki je nakupil minorčanske državne papirje, norec? Ali niso dobri?»

«Niso dobri?» Filip se je komaj premagoval, da se ne zasmeje na ves glas. «Oprostite, kaj pa vendar vi pravzaprav veste o državnih papirjih? Kaj veste vi o Minorki?»

Nekaj časa se je obotavljala, predno je rekla:

«Ako si ta ali ona država izposodi denarja, imenujemo te zadolžnice državne papirje, kaj ne? Pri nas doma v ...» hitro je prekinila stavek. «Zakaj naj bi bili minorčanski državni papirji slabjši, nego so — drugod.... O veliki vojvodini Minorki vem samo to, da leži v Sredozemskem morju, da tam vlada veliki vojvoda... Roland ali tako nekako.»

«Ramon XX., madame, ki je baje jako ljubezniv človek. V toliko imate popolnoma prav. Minorka leži v Sredozemskem morju in ima vladarja, toda njegove finance žalibog niso tako lepe, kot je njegova vojvodina. Mogoče je to tudi tako, kot je stvar v vaši domovini.»

«V moji domovini?» je rekla začudeno, «kaj veste vi o moji domovini?»

«Prav ničesar, toda malo poprej ste rekli vi sami, da si tudi vaša domovina pomaga včasih z državnimi posojili, kar je popolnoma razumljivo. Torej Minorka je že par sto let skoraj brez denarja in si pomaga vedno s posojili. Tako je prišla v roke oderuhov, ki zahtevajo za svoje usluge 20, včasih pa celo 30%. Ali veste, kaj so odstotki? Vidim, da ste prav dobro podkovani v narodnem gospodarstvu. Dalje, ko je prišla država v roke takih oderuhov...»

Prekinila ga je: «Povejte mi, kaj veste o velikem vojvodi?»

«Nič posebnega. Rojen je leta 1875, torej ravno istega leta kot jaz, jako dobro je vzgojen, lepe in močne postave, samo žalibog nekoliko šepa!»

«Šepa, šepa? Ni mogoče.»

«Da, madame, to vem popolnoma gotovo. Breme slabih državnih financ ga je tako pritiskalo...»

«Siromak, ubogi siromak, šepa! Toda vendar je lep, kot ste rekli. To sem slišala tudi jaz, in 35 let je star?»

«Da madame, 35 let. Ravno v najlepši dobi, da se oženi. Zdi se mi, da se jako zanimata za dona Ramona?»

Naredila se je, kakor da ga ni hotela razumeti, zamahnila je z roko in rekla nestrpno:

«Prav nič! Začniva že vendar enkrat z zajutrkom, jaz sem že jako lačna. Vi govorite toliko, da bo naš zajutrek mrzel.»

Filip se je priklonil, sedel k mizi in vprašal:

«Pozabil sem vas vprašati, kaj hočete piti?»

Ona ni odgovorila na njegovo vprašanje, pokusila je to in ono jed in potem zopet začela govoriti:

«Tu v listu čitam, da je mogel samo kak norec nakupiti državne papirje iz Minorke. Norec ali pa anarhist, tako pravi tukaj. Kako si vi predstavljate to stvar? Ali veste sploh kaj o tem? Jaz mislim, da nekaj morate vedeti.»

Filipov obraz se je zresnil, ko je odgovoril:

«Jaz naj vem, kako to mislite? Nikdo ne ve, kako se je vse to zgodilo in kdo je človek, ki je nakupil vse te obligacije. Saj vendar tako tudi pišejo listi.»

«To je sicer res, toda povejte mi, kaj vi mislite o tem? Ali res mislite, da je ta človek norec?»

Filip jo je opazoval nekaj časa, predno je odgovoril: kaj za vruga zanima njegovo mlado neznancko vse, kar je v zvezi z vojvodino Minorke? Zakaj in v kaki meri bi mogle zanimati njegove borzne špekulacije z minočarskimi papirji to skrivnostno damo? Premišljeval je semintja, toda odgovora si ni vedel. Ona pa je nestrpno čakala njegovega odgovora. Filip se je nazadnje odkašljaj in rekel:

«Hm, hm, da vam povem resnico, ne upam si pravzaprav govoriti o stvari. Ako bi pa hotel izraziti svoje osebno mnenje o človeku, ki je izvršil te špekulacije, moram trditi, da ta človek ni blazen, kot ga opisujejo. Po mojem mnenju prav gotovo ne.»

Poslušala ga je in Filipu se je zdelo, da jo je njegov odgovor popolnoma pomiril.

«Torej vi ne verujete v to; to je jako lepo od vas, to me jako veseli!»

«Vraga, mene tudi; povejte mi, zakaj se vi tako veselite tega?»

«Mislila sem samo na tega siromaka velikega vojvodo Raoula...»

«Ramona XX.!» je popravil Filip.

«Da, da, Ramona! Bala sem se, da bi mogel človek, ki je nakupil papirje in ako je res norec, uničiti velikega vojvodo.»

«Da, da, to ste prav dobro mislili. Ker se mu je špekulacija popolnoma posrečila, je postal ta človek popoln gospodar Minorke.»

«Popoln, res?»

«To je docela naravno! Ako je ta človek norec, potem lahko pilsili že jutri velikega vojvodo, da napove bankrot, ali pa da se odpove prestolu.»

«Toda vi tega ne verujete, saj ste tako rekli.»

«Ne, jaz ne verujem! Mogoče bi bilo pa tudi, da je sedanji lastnik minorčanskih državnih papirjev kak dobrodušen ekscentričen norec — tudi take še najdemo danes — mogoče je ta človek nakupil vse državne dolgove samo za to, da reši velikega vojvodo težkih bremen.»

«In potem bi bil Ronald rešen?»

«Ramon! Da potem bi bil don Ramon rešen. Toda med nama rečeno, taki norci so danes precej redki, posebno na borzah. Po mojem mnenju je človek (glas gospoda Collina je skoro neopazeno zadržtel poln zadovoljstva), ki je izvršil to špekulacijo, prebrisan kavalir, mogoče pa tudi špekulant, ki je našel Kolumbovo jajce, katerega drugi niso mogli najti. Bodite popolnoma prepričani, da je on storil to samo zato, da pri vsi stvari nekaj zasluži, kar se gotovo tudi zgodi.»

Gledala je zamišljeno v svojo čašo čaja in počasi rekla:

«Kaj nima nikdo pojma, kdo bi mogel biti ta človek?»

«Žalibog, da je res tako. Saj ste tudi vi lahko brali v listih, kako previdno in zvito je ravnal, da ga ne bi mogli izslediti.»

«Tudi vi ne?» — Opazovala ga je z izrazom, ki je glasno govoril, da mu popolnoma zaupa in da bi samo on mogel izslediti nezna-

nega špekulanta. Filipu je ta hvala jako imponirala in skromno je rekel:

«Ne, madame, tudi jaz ne.»

Zamislila se je zopet in premišljevala...

«Madame, pa vendarle ne želite, da poskusim izslediti tega človeka?»

Obotavljala se je kratek trenotek in ga opazovala, potem se je pa odločila in rekla:

«Ah, ah ko bi mogli vi to storiti, neskončno bi vam bila hvaležna.»

Hitro je izpregovorila te besede in izpila čašo čaja.

Filip jo je opazoval molče in se vedno bolj čudil. Moral si je priznati, da je mlada neznanka najnerazumljivejše in najskrivnostnejše bitje nežnega spola, ki ga je sploh kdaj videl. V sebi je sklenil, da mora priti vsej stvari do dna. Zdelo se mu je, da njemu, staremu lisjaku ne bo posebno težko speljati na led tako neizkušeno, mlado ženo. Moral si je sicer priznati, da jako spretno varuje svoje tajnci. Niti enkrat se ni zarekla, niti besedice ni spregovorila, ki bi mu dala oziroma označila pot, kjer bi mogel začeti s svojim izsledovanjem. Vse, kar je dozdaj izdala, je bilo njeno veliko zanimanje za Minorko, kar je pa še bolj povečalo njeno skrivnost. Tudi človek, ki ga je videl v zadnjem trenotku na lyonskem kolodvozu v Parizu, je povečaval vso skrivnost. Kakorkoli si je Filip prizadeval, da se spomni na ime tega človeka, mu nikakor ni uspelo. Na vse zadnje bi že zvedel za vzroke njenega zanimanja za otok Minorko, samo ako bi bilo dovolj časa. Ali pojutrišnjem potuje že iz Marseilla ladja, s katero je hotel potovati na otok, ki je zanimal iz različnih vzrokov in razlogov njo, njega in gospoda Isaaca.

Pogledal je na uro. Bilo je pol 11. Prišla mu je dobra misel.

«Madame,» je rekel, «nekaj sem se spomnil. Vi nimate prav nobene prtljage in predno pride vaš gospod Jakob, utegnilo bi miniti nekaj časa.

Zato morava tu v Marseillu preskrbeti za prvo silo vse, kar potrebujete.»

Bila je zadovoljna, toda obotavljala se je.

«To je sicer res, toda jaz mislim, da bo Jakob jutri že tukaj. Imate pa popolnoma prav, moram se preobleči.»

Pogledala se je žalostno v ogledalu in dostavila:

«Ah, kako sem stara!»

Poravnal je račun in odšla sta v lepo pomladansko solnce.

Ko sta nakupila vse potrebne stvari in se vračala proti hotelu, je Filip doživel nekaj, česar bi ne bil nikdar pričakoval. Stopila sta ravnokar v podružnico neke pariške trgovine, da nakupita še nekaj malenkosti, tako na primer lahek pomladni klobuk, kajti solnce je peklo tukaj mnogo bolj nego v Parizu, pajčolane, parfume, rokavice in par lahkih promenadnih čevljev. Hotel jo je tudi pregovoriti, da kupi promenadno obleko, kar pa ni hotela. Ona je nakupovala še nekatere malenkosti, ki se on zanje ni zanimal, stopil je med vrata prodajalne, potisnil klobuk na čelo in čakal na njo. Vroče pomladansko solnce mu je prijalo, ko je pripekalo in ga žgalo v obraz. Vrnila se je iz prodajalne in Filip je že hotel naročiti voz, ko mu je pokazala s prstom na kijosk, kjer se prodajajo listi. Njene oči so bile preplazene, ko je gledala pisane lepake in velike napise

«Ali vidite,» je rekla, «preberite, zdi se mi, da je napisano Minorka.»

«Že zopet Minorka!» se je zasmjal Filip. «Kaj za vruga bi se moglo zgoditi na Minorki?»

Kot odgovor na njegov smeh in njegove besede pa je zahreščal skozi vrvenje in ropotanje marseillske ulice hripav glas prodajalcev novin.

«Mi...i...i...norka!» je hreščal. «Mi...i...i...inorka. Vse poedinosti o revoluciji na Minorki. Le petit Marseillais! Le petit Marseillais!

Umor v bulonjski šumi in revolucija na Minorki.»

Ako bi pozneje zaslišali tega prodajalca novin o dogodku, ki je sedaj sledil, bi mogel izpovedati samo sledeče: Videl je planiti preko ceste brez ozira na nevarnost, da ga povozijo avtomobilj ali pohodijo konji, črnega gospoda. Brez vsake besede je prihitel k njemu, pokazal mu z roko na časopise in mu ponudil pet frankov. Prodajalec časopisov je klel, ker je jako nerad za pet santimov, kolikor je stal list, menjal pet frankov. Potegnil je iz žepa z umazano roko polno pest nikla in bakra in hotel zmenjati. Sedaj se je pa zgodil čudež. Gospod s črnimi brki ni videl niti umazane roke, niti nikla in bakra. Gledal je samo na list, ki ga je ravnokar kupil. Držal je papir tako krčevito, da so bili konci njegovih prstov beli. Njegove oči so preletavale prvo stran lista, njegove črne brke so se pa ježile, kot dlaka na hrbtu jezne mačke. Skoro dve minuti je trajalo, da je prebral, kar ga je zanimalo, roka z listom mu je omahnila, on pa je gledal brezizrazno v vrvenje po ulici. Prodajalec novin je zadovoljno vtaknil drobiž v žep in stopil par korakov nazaj. Nikakor ni hotel motiti čudnega gospoda, kajti zaslužiti takole brez vsega štiri franke in 95 santimov, ni igrača.

Čez nekaj trenutkov so se pa odprla usta črnega gospoda in iz njih se je vsula kopica besed, ki je v njih prodajalec takoj spoznal divje kletve, dasi ni razumel jezika, ki je v njem klel neznanec. Čez par trenutkov pa je planil neznanec zopet v gnječo; prodajalec pa je gledal za njim v nadi, da ga vendarle kdo povozí ali pa na kak drug način prepereči, da bi zahteval nazaj svoj drobiž. Gledal je za njim in nejevoljno ugotovil, da je brez vsake nesreče prišel na drugo stran ceste, kjer ga je spre-

jela dama, že precej postarana, z nebroj vprašanji. Črni gospod ji ni odgovarjal, pokazal ji je samo list. Mladi kolporter je bil radoveden, kak utis naredi list na postarno damo, a kar se je zgodilo sedaj, je bilo nad vse pričakovanje.

Postarna dama mu je iztrgala list iz roke, toda komaj je mogla prebrati par vrst, spustila je list iz roke in omahnila, črni gospod jo je komaj ujel s svojimi rokami.

Današnja izdaja lista Petit Marseillais, ki je neznanega gospoda tako zanimala, da je plačal za njo 5 frankov, je povzročila nesvest postarne gospe.

Neznanec je odpeljal damo v bližnjo lekarno. Čez par trenutkov je pa zopet planil ven, pobral list, ki ga je dama izpustila iz rok, vtaknil v žep in zopet odšel v lekarno. Čez kakih 10 minut je prišel pred lekarno voz; oprta na svojega spremljevalca je prišla dama iz lekarne, sedla sta v voz in se odpeljala.

Tedaj pa je začelo zanimati tudi prodajalca novin, kaj je moglo pravzaprav biti, kar je tako čudno delovalo na neznanega gospoda in staro damo, ni se več brigal za prodajanje svojih novin, pazljivo je začel brati list, ki je povzročil to malo dramo na ulici...

— Jur. utriusque cand. Filip Collin iz Švedske, sicer profesor Pelotard iz Londona, je kmalu potem sedel v hotelu in pil svoj whisky. Njegova spremljevalka je molčala, naenkrat vstala in odšla molče v svojo sobo. Njegove misli pa so zaman iskale odgovora na vsa vprašanja, ki si jih je stavljajl v zadnjih 17 urah o neznaní spremljevalki. Že 120 krat je mehanično prebral članek v listu, ki ga je kupil in ta članek ga je pahnil iz neba sreče in zadovoljstva v prepad obupa. Članek se je namreč glasil takole:

REVOLUCIJA NA MINORKI.

Propad tisočletne države.

KJE JE VELIKI VOJVODA DON RAMON XX.?

— Nobenih poročil o njegovi usodi.
— Razširjajo se najrazličnejše vesti...
ujet... ubit? — Minorka—republi-
ka! Njeni državni dolgovi pokupljeni
in propadli. —

Tako so se glasili napisi, a vsebi-
na članka je odgovarjala tem napi-
som:

«Danes zjutraj je prišel iz Barce-
lone tako nenavaden brzovjav, da
smo se morali prepričati o njega ve-
rodostojnosti, predno smo ga hoteli
objaviti krogu svojih vedno števil-
nejših bralcev.

Resnica je popolnoma ugotovljena.
V naslednjem podajamo svojim či-
tateljem poročilo o nepričakovanih
dogodkih:

Barcelona, 4. marca 1910, 22.50 - Izv.

Kapitan angleškega transportne-
ga parnika Lone Star (Blue Star Li-
ne) je dospel danes iz Mahona na
Minorki in poveljniku пристanišča
pod prisego izjavil:

Včeraj ob 11. uri dopoldne sem
dospel v Mahon, da natovorim olje
za našo družbo. Našel sem mesto v
pobuni. Velika vznemirjenost je vla-
dala po ulicah, množice ljudi so se
valile semintja, iz trdnjave so pa
doneli neprestano topovi. Malo je
manjkalo, da ni strel pogodil tudi
moje ladje. Šel sem na kopno, da
zvem, kaj se je zgodilo. Radi sploš-
nega razburjenja je bilo v začetku
težko spoznati in izvedeti, zakaj gre.
Nazadnje sem vendar izvedel tole:
Prebivalstvo vsega otoka se je pobu-
nilo, osvojilo vojvodski grad, razbi-
lo okna in strgalo vojvodsko zasta-
vo. Kaj je z velikim vojvodo, nisem
mogel izvedeti, sumim pa, da nočejo
povedati, kaj je z njim. Kot vodite-
lja pobune se imenujeta neki Luis
Hernandes in neki katoliški duhov-
nik. Da bi tekla kri, nisem videl,

vlada pa velikansko razburjenje. Po-
poldne je prišel na krov moje ladje
gospod Hernandez in mi v slabi an-
gleščini povedal, da se je Minorka
pobunila in vrgla raz sebe tisočletni
jarem nasilja; ni mi hotel ničesar
povedati o usodi velikega vojvode.
Rekel mi je samo, da bo Minorka
sledila primeru Portugalske, proglasi-
la republiko in izvolila njega za
prvega predsednika. Ne priznavajo
nobenih državnih dolgov več, ki so
pod njimi stoletja in stoletja krva-
veli.

Radi velikega razburjenja ljudstva
nisem mogel ukrcati olja.

Kapitan Simons, ki je tukaj sploš-
no znan, se je odpeljal po naročilu
svoje družbe v Lisbono in se med
potom gotovo ustavi v Gibraltarju.
Žalibog nima Lone Star brezzične-
ga brzovjava. Pri poskusih, da se do-
bi zveza z Minorko, se je pokazalo,
da so kabli pretrgani ali pa aparati
na Minorki uničeni.

Poročilo kapitana Simonsa je po-
polnoma verodostojno in resnično. V
Barceloni vlada veliko razburjenje.»

Tako se glasi brzovjavka, ki nam jo
potrjuje tudi naš barcelonski dopisnik
in ravnateljstvo Blue Star Line.

Tak konec je torej doživela vojvo-
dina Minorka.

Sedanji vladar velike vojvodine
don Ramon XX. je mlad mož 35 let
in splošno priljubljen; kot se vidi iz
brzovjavke, se ne ve o njegovi usodi
ničesar. Pričakujemo in upamo, da se
bo prebivalstvo Minorke pokazalo
bolj plemenito napram svojemu biv-
šemu vladarju, nego so to storili Por-
tugalci. Rekli smo, da upamo, toda
ako se zgodi ravno nasprotno, bi nas
tudi to preveč ne čudilo.

Že sto let sem od časa, ko je zase-
del Napoleon Minorko, je bil položaj
na otoku jako kritičen. Industrije ni
bilo nobene, za ljudsko izobrazbo se
ni brigal nikdo, samo davki so bili
vedno večji in večji. Prebivalstvo je

ostalo na isti kulturni stopnji, kot so bili Francozi v začetku 18. stoletja. Vladařji so nakladali vedno nove davke, ki pa jih niso porabili v korist ljudstva, ampak v svoje privatne namene. Lenarili so in niso posvećali nobene skrbi prvi nalogi vsakega vladarja, delu za blagostanje svojega naroda.

Bližnja bodoćnost bo pokazala, kakšne posledice bo imel prevrat na otoku Minoriki. Ali bo res prevzel Luis Hernandes, kakor je rekel kapitanu Simonsu, državno upravo v svoje roke in s kako srećo? Simonsovo poroćilo je v tem oziru precej jasno. Minorćani se hoćejo na vsak naćin iznebiti velikanskih državnih dolgov, ki so onemogoćili vsak napredek otoka. Z ozirom na to in na zgodovinski položaj, ne moremo zameriti Minorćanom tega, kar so storili.

Kakor se naši ćitatelji gotovo še spominjajo, se je izvršila predvćerajšnjim na borzah v Parizu, Madridu in Rimu precej ćudna borzna špekulacija, s katero so prišli skoro vsi državni dolgovi Minorike v ene roke. Kdo je izvršil to borzno špekulacijo, se še ni moglo ugotoviti. Po naših informacijah jo je izvedel neki inozemski sindikat. Gotovo pa je, da bodo ćlani tega sindikata s precej ćudnimi občutki brali ta najnovejša poroćila iz Minorike.

V pomirjenje francoske javnosti povdarjamo, da ni bil na otoku Minoriki angažiran noben znatnejši francoski kapital.»

— — — — —
Noben znatnejši francoski kapital!... Imeli so popolnoma prav.

To je torej nagrobni napis, gospod Filip Collin, nad grobom tvoje velike špekulacije, nad tvojim ponosom in tvojim triumfom. Kaj bo neki rekel gospod Isaacs iz Londona? Milijon tristotisoć funtov, prav ćedna vsota je to, Filip Collin! Kaj je v primeri s tem onih 50.000 funtov, ki si jih vložil ti v podjetje?

Dragi in ljubi Filip Collin, nikar ne delaj nikdar već špekulacij in kupćij z državnimi papirji! Spomni se one lepe in žalostne afere iz švedske zgodovine v letu 1809., ki pravi o nji zgodovina takole: «Prva naloga novih mož je bila, da uredijo obupni gospodarski položaj. Po dolgem premišljevanju in posvetovanju so sklenili, da odpisejo polovico državnih dolgov».

To se je zgodilo na Švedskem leta 1809., toda na Minoriki so bili mnogo temeljitejši, tu so enostavno odpisali vse.

To je jako lepa prigoda, gospodine Collin, jako lepa in prijetna prigoda...

V. poglavje.

Pomladanski većer v Marseillu.

Dne 6. marca leta 1910. je šel okoli 5. ure popoldne mlad in eleganten gospod, oblećen v sivo pomladansko obleko, ogrnjen v zelenkast površnik, po ulici des Olives proti marseilleškemu pristanišču. Većer je bil kot navadno po lepem dnevu v tem času precej hladen in mladi gospod s ćrnimi brki je zavil ovratnik okoli

vratu, potisnil klobuk globoko na ćelo, tako da so se komaj videle njegove svetle ćrne oći.

Šel je s hitrimi koraki in pazno gledal na hišne številke. Ko je prišel do hiše št. 19, je za trenotek obstal in jo opazoval.

Hiša št. 19 je bila pomaknjena nekoliko iz vrst ostalih hiš nazaj in bila

precej različna od drugih. Okoli nje je bil mal ali lepo obdelan vrt, nad vratni je visela deska z naslikano jadrenjačo, na strehi pa je plapolala francoska mornariška zastava. Vse to je dokazovalo, da je hiša last starega pomorca.

Gospod v zelenem površniku je odprl vrata na vrt in šel hitro do hišnih vrat, na katere je potrkal, na kar mu je odprla služkinja.

«Ali bi mogel govoriti z gospodom Dupontom?»

«Koga naj prijavim?»

«Recite, da bi nekdo rad najel njegovo jahto.»

«Izvolite!»

Tujec je stopil v malo sprejemnico, kjer se je vsedel v ameriški naslonjač. Čez par trenutkov so se odprla vrata in vstopil je krepak, korpulenten mož z onimi zibajočimi koraki, ki izdajajo na prvi pogled pomorca. Po glavi je bil popolnoma plešast, njegov obraz je bil bakreno rdeč, imel je precej dolgo, že skoraj popolnoma sivo brado...

«Kapitan Dupont?»

«To sem jaz!»

«Rekli so mi, da imate jahto.»

«Niso vam lagali.»

«In da jo dajete v najem.»

«Včasih.»

«Tudi za dolge vožnje?»

«Samo za dolge vožnje! Kaj mislite, da je moja jahta obrežni polž?»

«Toliko bolje, povejte mi ceno.»

«To je različno! Računam navadno na teden, ako ni kaj prav posebnega!»

«Dobro! In koliko zahtevate na teden?»

«Tristo frankov brez hrane in oglja.»

«Jako dobro! Vi greste z nami?»

«To se razume, kaj mislite, da se ne razumem več v svoje rokodelstvo, ako sem star svojih 50 let?»

«Tega nisem mislil, gospod kapitan. Ali ste sedaj prosti?»

«Hm — morebiti.»

«Ali poznate balearske otoke?»

«Približno! Trikrat sem bil že tam.»

«Minorko?»

«Toda vi vendar ne mislite...?»

«Minorko! Da, ravno Minorko!»

«Toda tam je revolucija!»

«Torej vi ste že slišali to. Da, pravijo, da je tam revolucija, pravijo, gospod kapitan. Jaz sem žurnalist, in se hočem sam prepričati, kaj je na stvari.»

«Tako, jaz nisem žurnalist in me prav nič ne zanima, kaj je na stvari.»

«Torej, vi se ne zanimate za tako izvanredne stvari?»

«Mogoče, toda izpod 500 frankov ne.»

«Kedaj morete na pot?»

«Pojutrišnjem.»

«Izključeno, najkasneje danes zvečer!»

«To je jako kratek rok, izvanredno kratek rok, bi mogel reči.»

«Recimo torej 550 frankov, brez hrane in vi ste nocoj ob pol enajstih pripravljeni?»

«Jako dobro! Toda zdi se mi, da bomo imeli nocoj vetrovno noč.»

«Ali se bojite vetra, gospod kapitan?»

«Jaz? Mislil sem le na vas, ker ne vem, kako takile žurnalisti preneso vetrovno morsko vožnjo.»

«To vidite nocoj! Slišal sem, da vaša jahta leži na vzhodnem pomolu.»

«Tudi to je res. Kdo vas je pa pravzaprav poslal k meni?»

«Hotel sem oditi na Minorko z ladjami alžirske paroplovne družbe, toda rekli so mi, da njih ladje ne potujejo več na Minorko.»

«To sem si takoj mislil — in potem so vas poslali k meni?»

«Da, tako je bilo! Oglasil sem se sicer še pri nekaterih drugih...»

«Toda nikdo ni hotel zagrizti v to jabolko, vem, vem. Ali najdete

sami mojo jahto, ali naj pridem jaz po vas?»

«Jo že najdem na pomolu. Okoli desete ure! Zvečer pridem. Tu imate predujem za teden dni, tudi za hrano zahtevajte, kolikor mislite. Še eno vprašanje: kako se imenuje vaša jahta?»

«Štoklja.»

«Dobro, nič ne de, saj ne bo z nami nobene dame na krovu! Lahko noč, kapitan Dupont, in pazite, kot sem rekel ob desetih!»

«Ali nočete potrdila?»

«Rekli so mi, da to pri Vas ni potrebno!»

«To mi ugaja, gospod, jako mi ugaja. Govorili so vam resnico! Bodite popolnoma mirni, ob pol enajstih odidem. Oprostite, da vas vprašam za vaše ime, veste, to je včasih potrebno.»

«Profesor Pelotard, stanujem v hotelu Angleterre. Lahko noč, kapitan.»

Kapitanov gost se je poslovil očitno zadovoljen z vseh strani svoje obiske. Kapitan ga je spremljal do vrat, komaj jih je pa zaprl, zaslišal je ponovno trkanje. Odprl je, ker je mislil, da je njegov gost nekaj pozabil. Začudil se je pa, ko je videl mesto njega dva nova in ravno tako neznana gospoda. Eden njih je bil majhen sivolas mož s zlatimi naočniki. Njegov spremljevalec, ki je bil pravi orjak, je bil star kakih 35 let, nosil je navzgor zavihane črne brke, imel temne oči, ali izraz njegovega obraza je bil ravnodušen in dobrodušen obenem. Ko je stopil korak naprej, da pozdravi kapitana, je ta opazil, da šepa.

«Ali imam čast govoriti s kapitanom Dupontom?»

«Da, gospodje. Prosim, kaj želite?»

Kapitan je bil nekoliko presenečen vsled teh dveh nepričakovanih obiskov, šel je v sprejemnico in rekel:

«Oprostite gospoda, toda moj čas je jako kratko odmerjen, ker moram oditi takoj v pristanišče. Največ pet minut.»

«Mislim, da končamo stvar še poprej. Vi dajete v najem svojo jahto?» je rekel mlajši in večji gospod.

«Navadno.»

«Tako so nam vsaj rekli! Ali je porabna tudi za daljše vožnje?»

«Da gospoda, toda...»

«Vi vozite vedno sami? Rekli so nam, da ste izboren krmar. Koliko zahtevate kot najemnico?»

«Navadno 300 frankov na teden brez hrane in oglja. Toda gospoda...»

«Ali poznate balearske otoke?»

Kapitan se je glasno zasmel:

«Seveda, draga gospoda, da jih poznam. Tudi Minorko poznam, saj hočeta tudi vidva na Minorko, kaj ne?»

Tujca sta se spogledala in nista mogla prikrivati svoje zadrege. Večji gospod, ki je tudi dosedaj govoril, je namršil čelo in rekel:

«Ako je to šala, gospod kapitan, potem je slaba šala. Zakaj mislite, da hočeva na Minorko?»

Kapitan se je nehal smejati, ko je videl zadrego svojih gostov.

«Stvar je popolnoma enostavna. Pred par trenutki me je obiskal gospod in mi staval popolnoma ista vprašanja kot vi in potem je najel mojo jahto, da ga peljem na Minorko.»

«Najel jahto? Gorej je vaša jahta oddana?»

«Seveda, pred kakimi desetimi minutami sem jo oddal.»

«Tedaj morate odpovedati.»

«Nikdar.»

«Jaz vam plačam 400 frankov na teden. Vi ste zahtevali samo 300.»

«Oddal sem jo za 550.»

«Jaz plačam 600.»

Kapitan je zardel in rekel:

«Vidim, draga gospoda, da nista dobila o meni tako dobrih in-

formacij ko gospod, ki je ravnokar najel mojo jahto. Jaz ne požrem nikdar svoje besede.»

Oba tujca sta ga nekaj časa opazovala in videla, da govori resnično. Zopet sta se spogledala, in orjak je nadaljeval:

«Toda midva morava na Minorko. Čujete gospod kapitan, morava!»

«Pa dobro, najdita si drugo jahto.»

«V celem Marseillu ni ladje, ki bi šla na Minorko; toda midva morava tja, morava!»

Kapitan je skomizgnil z rameni:

«Ako je stvar tako, potem je mogoč samo en izhod.»

«In ta je?»

«Poiščite gospoda, ki je najel mojo jahto in govorite z njim. Jahta sicer ni posebno velika, toda za štiri osebe je še vedno dovolj prostora.»

«Sam sv. Urban vas je razsvetlil, gospod kapitan. To je krasna misel. In kdo je gospod, ki je najel vašo jahto?»

«Profesor Pelotard, stanuje v hotelu Angleterre. Toda sedaj gospoda, prosim, da oprostite, preveč časa sem že zamudil, takoj moram oditi. Mi potujemo namreč že noč.»

«Že nočoj? To je naravnost imenitno. Zdi se mi, da se gospodu profesorju mudi ravno tako kot nama. Kdaj potujete?»

«Ob pol enajstih! Gospoda, jaz se priporočam. Govorita z gospodom profesorjem in mi potem javita takoj radi hrane. Moja jahta je na dolnjem pomolu.»

Kapitan si je nataknil na glavo svojo kapo in spremil svoja gosta skozi vrt na ulico. Zunaj se je začelo mračiti in plinaste svetilke so že gorele. Nebo je bilo oblačno, pripravljalo se je k dežju. Kapitan je molče pokazal na nebo, kot da hoče opomniti tujca, kako vreme jih čaka. Potem se je uslužno nasmehnil in

hitel po ulici des Olives proti pristanišču. Ko pa je prišel do prve plinove svetilke, se je ustavil in poklical tujca, ki sta se še vedno razgovarjala pred njegovo hišo.

«Gospoda!»

«Kapitan?»

«Nekaj bi vas rad vprašal. Ali sta vidva žurnalista?»

«Žurnalista?»

«Da! Kajti, ako sta žurnalista, potem vaju gospod profesor prav gotovo ne vzame seboj, — on je namreč žurnalist.»

«Kaj žurnalist je? Hvala bogu, da midva nisva!»

«Torej dobro, na svidenje!»

Kapitan Dupont je šel hitro po ulici navzdol, tujca sta pa poklicala voz.

«Hotel d'Angleterre!» Samo kolikor mogoče hitro!»

Odpeljala sta se in bila čez četrte ure v hotelu.

«Ali bi mogla govoriti s profesorjem Pelotardom?»

«Gospod Pelotard je ravnokar v salonu, kjer piše pisma. Prosim, koga naj prijavim?»

«Prijavite grofa Punta Hermosa in omenite gospodu profesorju, da hočem govoriti z njim o izvanredno važni stvari.»

«Dobro, gospod grof! Prosim, samo sedite in počakajte!»

Grof Punta Hermosa se je vsedel s svojim prijateljem v predvorju.

«Kaj vraga bi moglo zanimati tega profesorja Pelotarda na Minorki, dragi Paqueno?»

«Saj ste vendar slišali, visočanstvo! Žurnalist je, kot je nama rekel kapitan. Vesti o revoluciji na našem nesrečnem otoku so znane po vsem svetu. Zakaj, visočanstvo, niste izgnali onega nesrečnega Bekkerja. Bodite prepričani, visočanstvo, da je uprizoril on vse to.»

«Prav čudno se mi zdi, kdo bi se danes še mogel zanimati za tako revolucijo na Minorki?»

«Visočanstvo, ako gre za pre-
vrat in revolucijo, tedaj je verjetno,
da se zanimajo tudi za naju.»

«Prav imate, Paqueno. Vsaka re-
volucija je interesantna, pa magari,
da je tudi v San Marinu. Glavna
stvar je sedaj, da ne vzbudiva v go-
spodu Pelotardu novinarske zavisti.
Vzroki, ki greva radi njih na Minor-
ko, morajo biti popolnoma nedolžni.
Kaj mislite vi?»

«Ali, visočanstvo, nimate nobene-
ga predloga?»

«Misliiva malo o tem. Kaj bi bilo,
ko bi se predstavila kot dva klativite-
za, ki hočeta stopiti v službo novega
predsednika, ki hočeta reorganizir-
ati armado, da se bo mogla bolje
boriti proti tiranstvu.»

«Hm...»

«Vi se ne strinjate z mojim pred-
logom, Paqueno?»

«Jaz sem mislil predlagati, da gre-
va na Minorko popolnoma v zaseb-
nih zadevah, da varujeva svoje pre-
moženje, ki je vsled revolucije v ne-
varnosti. To je najenostavnejša stvar.»

«Prav imate, dragi Paqueno, vem,
da ste vedno star in odločen prijatelj
resnice, akoravno ste že dolgih 34
let naš finančni minister... Toda po-
zor zdi se mi, da prihaja profesor
Pelotard. Pri sv. Urbanu, zdi se mi,
da ta gospod profesor ne izgleda
posebno učeno.»

Oba sta opazovala nekaj časa Fi-
lipa Collina, ki je spregovoril par
besed s portirjem in šel naravnost
proti njima.

«Gospoda sta hotela govoriti z
menoj? Jaz sem profesor Pelotard.»

Filip je pogledal oba gospoda in
jih motril od nog do glave. Po krat-
ki pavzi je rekel grof Punta Her-
mosa:

«Jako me veseli, da vas spoznam;
jaz sem grof Punta Hermosa, a to je
gospod Esteban, moj stari prijatelj.
Dovolila sva si, da vas poiščeva in
govoriva z vami v neki zadevi, ki je
za nas izvanredne važnosti. Ali ima-
te malo časa, gospod profesor?»

«Čez eno uro šele supiram, do ta-
krat sem vam na razpolago.»

«Hvala! Mislim, da ne bomo ra-
bili toliko časa, da se dogovorimo.
Mogoče nas tudi takoj vržete skozi
vrata, ko zveste, zakaj gre.»

«Toda gospoda...»

«Naravnost k stvari: Vi potujete
nocoj na Minorko?»

Filip je začudeno pogledal do-
zdevnega grofa:

«Kako ste prišli na tako misel?»

«Takoj me razumete, ko vam po-
vem, da prihajava od kapitana Du-
ponta.»

«A tako, bila sta pri kapitanu Du-
pontu?»

«K vam prihajava iz ravno istega
vzroka, ki ste radi njega vi obiskali
danes popoldne kapitana.»

«Torej vi hočete tudi na Mi-
norko?»

«Tako je! Veste pa tudi, da nobe-
na rednih ladij ne gre danes na Mi-
norko.»

«Zaradi revolucije, kaj ne?»

«V vsem Marseillu je samo en člo-
vek, ki si upa na Minorko, v ta raz-
bojniški brlog.»

«Da, da, to sem videl tudi jaz.»

«Ta človek je kapitan Dupont.
Obiskala sva ga danes, da vzameva
njegovo jahto. Prišla sva pa dve mi-
nuti prepozno. Ladjo ste najeli vi in
se pogodili za ceno; midva sva sicer
ponujala več...»

«Tako...»

«Vidite, da sem popolnoma od-
kritosrčen. Res je, ponujala sva mu
več, toda kapitan je odklonil najino
ponudbo in se nazadnje še razjezil.»

«Kapitan je pravi poštenjak, to sem
videl takoj.»

«Vi obsojate naše postopanje?»

«Ne! Toda njegovo odobravam.
Z menoj ni podpisal nobene pogod-
be, in prav nič ga ni torej oviralo,
da sprejme vašo boljše ponudbo!»

«Dal vam je besedo, gospod pro-
fesor. Imate popolnoma prav! Ko je

odločno odklonil našo ponudbo, stavljal nam je predlog...»

«Namreč...?»

«Svetoval nama je, da naj vas poišče. Različni vzroki nas silijo namreč, mene in mojega prijatelja, da prideva čimprej in po vsaki ceni na Minorko. Na jahti kapitana Duponta imajo štiri osebe dovolj prostora. Ako nimate nobenih posebnih razlogov, ako niste že komu drugemu obljubili, da ga vzamete s seboj, tedaj vas prosiva velike usluge, da naju vzamete na krov. Seveda sva pripravljena plačati vse stroške. Vi ste sami, midva sva dva, torej odpadeta na naju dve tretini.»

Zamišljeno je opazoval gospod Collin neznana gospoda. Odkritosrčnost, ki sta z njo govorila o svojem obisku pri kapitanu Dupontu, mu je jako ugajala. Sploh sta mu bila oba moža na prvi pogled simpatična. Varčnost je jako lepa čednost, posebno ako si baš izgubil 50.000 funtov. Tudi nobenih posebnih neprijetnosti ne bi imel, ako vzame oba gospoda s seboj. Mogoče bi mu mogla še koristiti, ker poznata dobro Minorko. Naklonil se je in rekel:

«Gospoda, stvar sem si premislil in z veseljem sprejem vaš predlog, toda samo pod enim pogojem.»

«In ta je?»

Glas grofa Punta Hermosa je bil jako nemiren...

«Pod pogojem, da sta danes zvečer pri supeju moja gosta.»

Grof in njegov spremljevalec sta se zasmejala.

«Preveč ste ljubeznivi, gospod profesor. Toda na Minorki se vam revanžirava, akoravno bo šlo vsled sedanjih razmer precej težko. Lastnik edinega hotela na otoku je oče bodočega predsednika republike. Toda midva imava svojo prtljago...»

«Veliko prtljage itak ne moremo vzeti s seboj. Jahta je majhna in zato se moremo zadovoljiti z najmanjim. Prosim vas, kje stanujete?»

«V hotelu des Princes — dva koraka od tod.»

«Toliko bolje, časa imate dovolj, da še pred večerjo vse uredite. Pustite prinesiti svoje stvari sem, in po večerji lahko vsi skupaj odidemo.»

Oba obiskovalca sta se naklonila, v istem trenutku pa je prišel natak in rekel Filipu:

«Oprostite, gospod profesor!»

«Želite?»

«Milostiva bi rada govorila z vami!»

«Recite, da pridem takoj. Gospoda, jaz se klanjam. Čez pol ure se torej vidimo.»

Filip se je poslovil z elegantnim poklonom.

«Paqueno», je šepetal grof Punta Hermosa, «on je oženjen.»

«Tudi jaz sem tako razumel, visočanstvo!»

«Ali ni to čudno, Paqueno?»

«Zakaj visočanstvo?»

«Še nikdar nisem slišal, da bi spremljale žurnaliste na njih ekspedicijah žene.»

«On vendar potuje na Minorko, visočanstvo, kjer je revolucija. Gotovo je prišla z njim v Marseille, da se poslovi od njega, mogoče za vedno.»

«Prav imate, dragi Paqueno.»

«Mogoče je pa tudi ona sama žurnalistka! Žene v Evropi so danes zmožne vsega.»

«Potem potuje tudi ona z njim na Minorko. Čudim se samo, zakaj nama tega ni omenil! Veste, dragi Paqueno, jako sem se že ustrašil.»

«Zakaj vendar, visočanstvo?»

«Ko je profesor začel govoriti o nekem pogoju. Mislil sem prav gotovo, da bo zahteval predujem na potne stroške, potem bi bila v lepi zadregi, dragi Paqueno.»

«Tako je, tako, visočanstvo, toda upajva, da mu plačava svoj dolg pozneje. Trenotno imava v svoji blagajni okroglo svoto 400 frankov, nič več in nič manj.»

«Govorite tudi sedaj resnico, dragi Paqueno! Jaz mislim, da nimava več nego 300 frankov. Ne, ne, to ne gre. Profesor Pelotard je velik poštenjak in veste, kaj mislim storiti?»

«Da ne odideva na Minorco? To bi bilo še najbolje. Stvar je zasnovana precej predrzno in bojim se, da se ne bo tako gladko iztekla. Narod je ves divji, midva sva pa brez orožja.»

«Kaj govorite, Paqueno; raje se takoj odpovem minorčanskemu prestolu, ali pa prisežem večno zvestobo novemu predsedniku Hernandezu, kot da bi dovolil komu drugemu, da zatre to minorčansko revolucijo. Ta Bekker, ta Bekker! Ne, in ne, nikakor ne morem večerjati s gentlemenom, ki ga spravim potem v plačilo ob njegov denar! Predno sedemo k mizi, mu povem naravnost vse, kako je z nami!»

«Toda, visočanstvo...»

«Edino pošteno, kar morem storiti, je pač to!»

Obraz starega finančnega ministra se je zresnil, poznal je že iz mladosti trdoglavost svojega gospodarja, vzdihnil je in ni niti poskusil več vplivati nanj.

Počasi sta odšla iz preddvorja.

Filip Collin je naročil v največji naglici večerjo in hitel v sobo, kjer ga je čakala dozdevna madame Pelotard. O svojem potovanju ji dozdej ni omenil niti besedice, ni imel niti časa, da bi pomislil na to, kaj naj sedaj, ko odpotuje, stori z njo? Gospod Jakob se ni javil in Filip se je v svojih mislih, ko je premišljeval vse, kar se mu je dogodilo zadnje dni, spomnil tudi šoferja in bil raveden, kaj se je zgodilo z njim. Pregledal je vse pariške liste, toda nikjer ni našel niti z besedo omenjene prigode, ki jih je doživel v Parizu. Po molku listov je sodil, da je šofer ušel... mogoče je pa imela ta mistična madama Pelotard prav, ko je trdila: O meni listi ne bodo nikdar ničesar pisali!

Ko je prišel Filip v njeno sobo, stopicala je nervozno semintja. Ko ga je zagledala, stekla je k njemu in rekla:

«Kje se mudite tako dolgo! Dobila sem vest od Jakoba!»

Filip je častital.

«Srečno jim je ušel, toda mora se skrivati in ne sme zapustiti svojega sedanjega skrivališča. Bral je naš oglas in po nekem prijatelju poslal svoje poročilo. Vse popoldne čakam na vas, da vam povem veselo vest in jutri potujem!»

«Jaz pa nocoj ob polenajstih! Veseli me, da je gospod Jakob ušel in bil tako pameten...»

Prekinila ga je...

«Rada bi sedaj uredila najine račune. Povejte mi, koliko sem vam dolžna?»

Filip je imel dovolj časa in prilike da je preštudiral značaj svoje spremeljevalke. Ako bi se to zgodilo pred par dnevi, tedaj bi ga razjezilo tako postopanje neznane dame, toda sedaj ko jo je spoznal popolnoma, se ni prav nič obotavljal, nasmehnil se je samo, vzela s pisalne mize kos papirja in svinčnik ter rekel:

«Dobro, pa izračunajva... vozni listek za Marseille.

«Čakajte, čakajte, nikar tako ne hitite...» ga je hitro prekinila... Najprej v kavarni de la Paix konjak.»

«Da, prav imate!» se je zasmel Filip, «kozarček konjaka, en frank».

«Potem avto od hotela d'Ecosse do kolodvora, pet frankov šoferju.»

«Toda polovico avta moram vendar jaz plačati», je protestiral Filip.

«Ne, nikakor ne», mu je odločno ugovarjala; računala sta dalje, prepirala sta se in pogajala, dokler nazadnje nista prišla do končnega rezultata. Vzela je z mize elegantno denarnico in rekla:

«Račun znaša 456 frankov in 40 centimov, tu imate 500 frankov, nimam drobiža.»

«Tako vam menjam!» je odgovoril Filip suho in popolnoma trgovsko, odštel drobiž in ga ji izročil. Vzela ga je popolnoma resno in vtaknila v svojo denarnico. Iz ročne torbice je pa nato vzela eleganten etui.

«Gospod Pelotard!» je rekla. Vi ste mi bili v teh dnevih vse, kar more biti gentlemen mladi dami. Niti sekunde nisem nikdar obžalovala, da sem se tako slepo zaupala vašemu kavalirstvu, vaši zaščiti. Dovolite in sprejmite mal spomin na svojo neznano spremljevalko, ako storite to... me osrečite... veselilo me bo...»

Umolknila je in mu izročila etui, katerega je poprej odprla. Začudeno je pogledal Filip: v etuiu je bila zlata igla za zavratnico z desetimi svetlimi diamanti okoli motnosijajnega bisera. Med brati je bila vredna najmanj dva tisoč frankov. V prvem trenutku je hotel odkloniti ta dragoceni dar, toda predno je mogel kaj odgovoriti je rekla mlada dama:

«Ako se branite, ako samo poskusite... tedaj me uždolite... nikdar bi vam ne mogla odpustiti...»

Smejala se je, ko je to rekla... toda naenkrat je izpremenila izraz svojega obraza, zategnila je svoje ravne obrvi v dostojanstveno potezo, da je Filip kar zastrmel: taka je morala biti Ana Avstrijska, ko je poklonila oni znameniti prstan z diamanti d'Artagnanu. — Ker je poznal njen značaj, katerega je dovoljno preštudiriral v zadnjih dnevih, se je tudi sedaj pokoril njeni volji, ker je ni mogel žaliti. Poklonil se je in zamrmral nekaj besed v zahvalo. Prekinila ga je s kretnjo roke, z dostojanstvom, vrednim kraljice...

Na to pa je nadaljevala:

«Mnogo sem vam dolžna! Kar ste mi storili, vam nikdar ne morem vrniti!»

Utihnila je za hip, potem pa nadaljevala:

«Vi torej potujete? Ali smem vprašati, kam?»

Filip se je nasmehnil.

«Priznati morate, da nisem tako varčen s svojimi odgovori in skrivnosten ko vi. Potujem v deželo, ki ste se vi v času, odkar vas imam čast poznati, jako zanimali za njo.»

«Na Minoroko?» je zaklicala preplašeno in ga pogledala s širokimi očmi.

«Na Minoroko?»

Motrla ga je par trenutkov... potem je pa počasi rekla:

«To je pa več kot čudno! Na tako čuden način se najdeva v Parizu, da, vi potujete v Marseille, jaz tudi, da si brez vaše pomoči ne bi mogla semkaj... Tu v Marseillu sva dva dni skupaj, ko pa hočem odpotovati... tedaj šele izvem, da potujete na Minoroko, kamor potujem tudi jaz... jutri potujem...»

Sedaj je pa Filip odprl oči... Tudi ona gre na Minoroko! Tudi ona, tudi ona... ona, ona...! Vraga, popolnoma prav ima, to je več nego čudno! Kaj potuje danes ves svet na ta čudoviti otok, kaj naj pomeni to, tega ni mogel razumeti... zato ni tudi premišljeval... Zavedel se je hitro:

«Madame, prav imate! To je res slučaj, to so presenetljive okolnosti, da se moram samo čuditi! Manjka pa samo ena okolnost... ki bi dala tem raznim slučajem še bolj čudovito obiležje... mislim, da dam jaz to čudovito obiležje.»

Začudeno ga je vprašala:

«Čudovito obiležje? Ne razumem vas.»

«Malo poprej ste rekli: iz Pariza ste potovali v Marseille in priznali, da brez moje pomoči ne bi dospeli semkaj. Ako mi hočete verjeti ali ne, ta slučaj je tudi sedaj, ako hočete potovati iz Marseilla na Minoroko.»

Sedla je na divan in ga nezaupljivo opazovala:

«Vi si vendar ne mislite... Toda ne, jutri zjutraj ob treh gre ladja.»

«Madame, ob treh zjutraj bi odšla ladja iz Marseilla na Minorko, ako bi se med tem ne dogodilo nekaj... Minorčani so namreč uprizorili svojo malo revolucijo. Jako mi je žal, ko vam moram izjaviti, da je od včeraj dalje vsak promet z Minorko ustavljen.»

«A vi... vi? Kako potujete vi?»

«To je druga stvar, naredil sem med pomorskimi družbami, ki so pripravljene potovati v Minorko, trust!»

«Trust?»

«Da, trust, kar je bilo pa popolnoma lahko, ker se je v vsem Marseillu našla le ena oseba, ki ima voljo potovati na Minorko, le en krmar, ki je pripravljen riskirati potovanje na otok Minorko.»

«In vi ste ga najeli?»

«Da, to sem storil.»

Opazovala ga je:

«Tedaj morate imeti pač tehtne razloge, da hitite tako zelo na Minorko?»

«Da, mogoče ravno tako kot vi, madame!»

Molk in tišina sta sledila temu razgovoru; ona je sedela na divanu, gledala pred se... rekla ni ničesar. V Filipovih možganih pa, kjer so že poprej vrvele misli in se vrstila neodgovorjena vprašanja, je pa kar bučalo. Kaj naj stori v tem novem a obenem najbolj čudnem delu svoje nerazumljive prigode? Ali naj odkloni, ako bi ga prosila, da jo vzame seboj na krov «Štorklje»? Ali more prevzeti odgovornost, potovati z neznano damo v deželo, kjer besni revolucija? Zakaj hoče na vsak način potovati v to deželo? Z drugimi besedami: Kdo je prav za prav ta dama? Iskal si je zopet odgovora na svoje vprašanje, motril jo je tako ostro, da je ona to opazila, zardela in se začela nervozno premikati po divanu. Filip se svojih nediskretnih pogledov v svoji zami-

šljenosti ni niti zavedal, ko pa je opazil njeno nervoznost, je v zadregi pogledal skozi okno... Zunaj ni našel prav ničesar, kar bi ga moglo le za trenutek zanimati, zato je pogledal na pisalno mizo, ki je stala poleg okna... kar pa je tu videl ga je tako začudilo... da ni mogel zatreti napolglasnega vsklika začudenja. Na mizi je stala naslonjena brez okvira fotografija njemu neznanega gospoda... in to ga je tako začudilo, da je začuden vskliknil.

Hitro se je obrnil k svoji spremljevalki, pokazal z roko na sliko in smeje rekel:

«Madame, ali je to gospod Jakob?»

Stresla se je, prekinila je svoje misli in ga jezno pogledala:

«Jakob? Kako morete staviti — oprostite — tako neumno vprašanje? Kako si morete misliti, da bom razstavljala na svoji pisalni mizi sliko svojega šoferja? To je moj brat Mihajlo!»

Sedaj je videl Filip ravnotako dobro kot ona sama, da slika ni Jakobova fotografija... Kajti v onem hipu, ko je zagledal fotografijo je spoznal tudi original: Njegovo vprašanje je bilo le poizkus, kako bi mogel vendarle ujeti svojo tajinstveno spremljevalko. In čudež vseh čudežev... vjela se je v nastavljeno past! Razkrila mu je nehote en del tajne, ki jo je doslej tako pazno varovala.

Slika na pisalni mizi je torej slika njenega brata Mihajla.

Toda tako gotovo, kot je stal Filip sedaj v ti-le sobi, je bil mož, ki ga je videl na sliki prav oni mož, ki ga je videl pri svojem odhodu iz Pariza na lyonskem kolodvoru. Oni isti mož, ki je opazoval, ali bo mlada dama odpotovala, ki je pa ni spoznal, bil je ravno oni isti mož, ki je mučil že dva dni Filipove možgane. Torej ta človek je njen brat!

Njen brat... ime mu je Mihajlo... Toda vraga, kje je Filip že videl tega prokletega Mihajla? Ravno tako

gotovo, kot je sedaj poznal Filip sliko na mizi, isto tako gotovo je videl, da je še pred lyonskim kolodvorom videl nekje in nekaj ta obraz!

Mihajlo... kje?

Naenkrat je pa Filip naredil skok vreden rdečekožega Indijanca, ne pa londonskega profesorja... njegova dozdevna soproga, ga je samo začudeno opazovala.

Heureka, heureka! Zdaj ga ima, zdaj ve vse... zdaj ve, kdo je ta Mihajlo, kje ga je videl in kdaj...

Hamburg, januarska noč 1909. Nočna kavarna Papillotte de Nuit!

Torej ta Mihajlo, čegar slika stoji na njeni pisalni mizi je oni napol nori možakar, ki ga je našel Filip leta 1909. v Hamburgu, s katerim je doživel tako čudne prigode, ki ga je nagradil tako čudovito kot v kaki pravljici — torej ta Mihajlo je njen brat... kaj je pa potem ona?

To vprašanje je končalo Filipov indijanski skok! Njegove ustnice, ki so hotele nekaj zakričati, so se hitro zaprle, zgrudil se je molče na stol, kot da ga je njegovo odkritje tako utrudilo... na pol je ležal v naslonjaču in s spoštovanjem motril svojo spremljevalko.

Ko je videla njegove indijanske skoke, vredne vsakega akrobata iz cirkusa, se je predramila iz svojih misli in ga preplašeno motrila — stegnila je roko proti zvoncu...

Filip je spoznal njeno namero in hitro rekel:

«Oprostite madame, ti nesrečni in strašni bodljaji v križu... Moral sem se prehladiti. Prosim oprostite jaz... jaz...»

«Ali dobite večkrat take napade?»

«Ne... ne... jako redko — ravno sem vas hotel nekaj vprašati, ko me je prijelo...»

«Kaj ste me hoteli vprašati?»

«Ali se hočete še nadalje zaupati in prepustiti zaščiti profesorja Pelotarda? Mislim namreč... ali hočete še vedno odpotovati na Minor-

ko? Mislim, da vam ni treba še posebej omenjati, da vam je moja jahta, ravno tako kot vse, kar imam, vedno in povsod na razpolago.»

Njen nemir je hitro izginil... kakor se je bil prej hitro pojavil. Njeno obličje je zasijalo kot jasno letno nebo — in s hvaležnim pogledom in smehljajem ga je opazovala...

«Preveč, preveč ste dobri... Niti upala si nisem... bala sem se, da zavrnete... da me odbijete kot neprijeten privesek — toda — toda...»

Prekinil jo je z uljudnim poklonom.

«Preveč poklonov mi delate, madame! Saj je vendar samo po sebi razumljivo, da vam stavim vse na razpolago — kar bi storil že prej, toda mislil sem na tri stvari, potem je pa prišel naenkrat ta popadek v križu...»

«Kakšne tri stvari?»

«Najprej: Revolucija na Minorki in neka dama...»

«Revolucija na Minorki! Jaz sem videla že druge revolucije...» Naenkrat je utihnila... a Filip je naredil v svojih razkritjih velik korak naprej. Pomagal ji je iz zadrege in rekel:

«Drugič bomo imeli nocoj slabo vreme!»

«Nič ne de! Navajena sem na morske voznje!»

«Toliko bolje! Tretjič: Na krovu ne bova sama!»

Ko je slišala te besede, se je nekoliko vznemirila.

«Ne sama? Kako? Jaz sem mislila res na trust, kakor ste mi sami rekli!»

«Tako je tudi bilo; toda pred pol ure sta me obiskala dva gospoda, ki imata ravno tako tehtne razloge, da prideta kar najprej na Minorko, kot jaz sam, in sta me prosila, da jih vzamem seboj. Ker nisem tako okrušten in trdosrčen kot drugi kralji trustov, pristal sem, ker sem videl, da sta gospoda prava gentlemana.»

«Kako se imenujeta, ako smem vprašati?»

«Grof Punta Hermosa in neki njegov star prijatelj señor Esteban. Gotovo imata na otoku kake privatne interese. Toda imeli boste kmalu priliko, da vidite in spoznate oba gospoda.»

«Kako?»

«Povabil sem jih k večerji — in ako se ne protivite...»

Zasmejala se je.

«Vi ste najljubeznejši kralj trustov, ki bi si ga človek mogel predstavljati. Seveda se ne protivim! Toda ali sem vas dobro razumela: Vi potujete še nocoj?»

«Da, nocoj ob polenajstih, madame!»

«To mi poveste šele sedaj? Kako naj se pripravim?»

«Madame, omejite se le na najpotrebnejše; jahta ni velika; toda prtljage itak nimate veliko!

Namignila in požugala mu je ter rekla:

«Pojdite vendar! Nekaj prtljage pa vendarle imam! Sicer se moram pa tudi pripraviti za večerjo.»

Mogoče bi se kdo drugi čudil, ko bi videl na nji tako naglo izpremembo, kako je njen obraz zažarel v radosti in veselju, ker sme in more na Minorko; toda Filipu Collinu, ki je šel v svojo sobo in žvižgal kot kanarček, se ni zdelo to prav nič čudno in novo.

Sedaj je vedel, kdo je njegova skrivnostna spremljevalka... da vedel je celo več... slučajno je izvedel, zakaj hoče potovati na Minorko...

Ko je stopil Filip kakih pet minut pozneje v hotelsko preddvorje, našel je tam grofa Punto Hermoso in Estebana, ki sta že čakala nanj. Smeje jih je pozdravil. Grof Punto Hermosa je vstal in mu šel par korakov naspoti... in Filip je presenečeno ugotovil, da grof malo šepa...

«Ali bi mogel govoriti z vami, gospod profesor?»

«Z veseljem sem vam na razpolago!» Stopila sta v kot preddvorja, a Esteban je ostal na svojem sedežu.

«Ko vam povem, kar sem si namenil, gospod profesor, tedaj prav gotovo pomislite, da sem norec ali pa brezmejno nesramen!»

Filip je začuden odprl oči.

«Ne razumem. Prepričan sem v nasprotnem.»

«Vidite, stvar je takšna. Kapitan Dupont je naredil danes jako dobro kupčijo, ko je odbil mojo ponudbo in ostal pri vaši. Plačilo za svojo poštenost, bi se lahko reklo.»

«Kako to?»

«Ker bi mu jaz ne mogel plačati dogovorjene vsote!»

Filip je gledal grofa in mislil, da se šali; ta se je sicer smejal, toda njegov smeh je bil izraz prošnje in opravičevanja... Ni dobro razumel: Ne bi mogel plačati...

Grof je mirno nadaljeval:

«Vidim, da me ne razumete popolnoma. Kapitanu Dupontu ne bi mogla plačati... oziroma sedaj ne bi mogla plačati, mogoče šele na Minorki...»

«Mogoče šele na Minorki?» je ponovil Filip mehanično.

«To je pa odvisno od tega, kaj so naredili buntovniki z mojim posestvom!»

Sredi stavka je grof Punta Hermosa utihnil in hitro pogledal Filipa, da vidi, kak vtis so naredile nanj njegove besede. Filip, katerega možgani so še vedno predelavali razkritje o svoji tajinstveni spremljevalki, ni imel časa, da bi malo globlje mislil, zato grof ni zapazil na njegovem obrazu nobene izpremembe. Prav nič nenavadnega ni razumel Filip v grofovih besedah. Zato je sedaj grof mirno nadaljeval:

«Sedaj gotovo razumete, da velja to, kar je veljalo danes popoldne za kapitana Duponta, sedajle zvečer tudi za vas! Nisem imel poguma, da vam priznam vse to, ko sem se pred

dobro uro pogovarjal z vami... oziroma hotel sem poskusiti srečo onih potnikov na američanskih ladjah, ki se brez voznega listka vkrajo na ladjo in potem čakajo, da jih lastnik — ako je dobro razpoložen — vrže v morje. Ko ste me pa povabili celo k večerji, zbudili ste glas moje vesti...»

Filip se je glasno zasmel, a obenem tako prisrčno, kot že dolgo ne. Nepremagljive simpatije je dobil za tega orjaka, ki ga je opazoval s širokimi očmi in veselim smehljajem okoli usten.

«Gospod grof» je odgovoril. «Imel sem dovolj denarja na razpolago, da sem plačal Dupontu za teden dni naprej, toda ako bo treba, plačam še za en teden. Le nikar si ne delajte nepotrebnih skrbi. Stvar uredimo, kakor hočete vi — a sedaj k večerji! Vidim, da prihaja moja soproga...»

«Toda, ako so buntovniki vse uničili, kar sem imel, kaj potem... gospod profesor?»

«Vaša družba mi bo v plačilo... in naučiti vas hočem, da dobite spoštovanje in respekt pred žurnalisti.»

Filip je vzel pod roko svojega gosta, namignil gospodu Estebanu, ki jih je ves čas nemirno opazoval in šel z obema svoji tajinstveni spremiljevalki nasproti.

* * *

Bilo je nekaj minut po deseti uri, ko so izstopile štiri osebe iz kočij, ki sta jih pripeljali na rob marsejskega pristanišča. Bili so to: Star gospod z zlatimi naočniki, velik gospod, ki je šepal, črn gospod v zelenem površniku in dama v potni obleki.

Ob pomolu, ki so vanj butali belorazpenjeni valovi, se je zibala mala in lična jahta, iz dimnika se je valil gost dim.

Ko sta se kočiji ustavili, je splezal iz jahte mož bakrenordečega obraza, stopil v čoln in odplul proti

pomolu. Stopil je na pomol in zaklical:

«Gospod profesor!»

«Da, kapitan Dupont!»

«Mislil sem že, da je to nekaka selitev Israelovih otrok iz Egipta. Prav čedna družba se vas je nabrala.»

«Samo vaši varovanci, gospod kapitan, ki ste mi jih poslali in priporočili vi sami. Mislim, da vas je našel moj sluga in vam sporočil vse potrebno zaradi provianta.»

«Vaša soproga?» je rekel kapitan in opazoval starikavo damo v potni obleki, ki je stala nepremično in se prav nič ni menila za oster in hud pomladanski veter.

Filip se nakloni in vprašujoče pogleda kapitana.

«Da, da, vse je v redu, dobil sem vaše poročilo. Toda o dami ni bilo govora. Vrag vedi ali moremo krovu jahte «Štorklja» zaupati žensko osebo?»

«Toda, gospod kapitan, naša dama je jako skromna v svojih zahtevah — ona se ne boji niti vetrov, niti morja... niti se ne plaši imena vaše jahte...»

Kapitan se je zasmel, toda zopet se je namrgodil njegov obraz:

«Zdi se mi, gospod profesor, da so danes ušli vsi hudiči z verig.»

«Kako to?»

«Pri moji veri, danes hoče ves svet potovati na Minorko. Najprej pridete vi, potem ona dva gospoda; da ste pripeljali sedaj seboj še svojo soprogo, niti ne omenjam; toda verujte ali ne verujte... komaj sem prišel v pristanišče, ko sem se poslovil od vas in obeh gospodov, bil je že tudi zopet nek možakar, ki je hotel na Minorko.»

Način, kako je govoril kapitan te besede, je jasno govoril, da je bil precej razburjen.

«Še nek možakar?» je vprašal Filip začudeno.

«Da, da!» je potrdil kapitan Dupont! «In povrh vsega še Jud, čujete, Jud, gospod profesor!»

«Toda dragi Dupont, Jud je ravno tako lahko dober človek kot smo mi... Kaj ste mu odgovorili?»

«Naj ga nosi vrag!» Kapitan je prenehal sredi stavka. «Ženska, ako ravno mora biti, to že še gre... toda Juda — Jud ne sme na mojo barko... pa naj bo kdorkoli, gospod profesor.»

Filip se je glasno zasmel, kapitan je pa mogočno izpljunil in odšel, da uredi vse potrebno za prevoz na jahto.

Gospa Pelotard je prva stopila v čoln, potem señor Esteban in grof Punta Hermosa. Ko je hotel vstopiti Filip, ga je naenkrat potegnil za rokav Dupont, ki je stal še vedno na obali:

«Naj me vzame tristo hudičev, gospod profesor... Jud je že zopet tu — —»

Filip se je hitro obrnil... tudi Esteban in grof sta iztegnila vratove, da bi bolje videla.

Nizek, plečat mož v kožuhi in okroglem klobuku, se je pripeljal s kočijo in tekel proti pomolu ter mahal s palico.

«Kapitan, kapitan» je kričal skoraj hripavo. «Počakajte, za božjo voljo, stojte! Ali se niste premislili? Prosim vas, vzemite me seboj!»

Kapitan je hitro potisnil Filipa v čoln, skočil za njim, potem se je pa jezno obrnil proti došlecju in zakričal:

«Vas... seboj...? Ako bi šel v Palestino, potem bi vas nazadnje še vzel seboj. Toda povratno karto bi si morali kupiti kje drugje!»

«Gospod kapitan, plačam vam karkoli zahtevate...»

Kapitan Dupont je odgovoril z veslom, s katerim je udaril v morje, da je čoln odplul nekaj metrov od obale. Možakar na pomolu je pa skakal, mahal s klobukom in kričal:

«Kapitan, gospodje, jaz moram na Minorko, jaz moram z vami.»

Luč plinove svetilke je padla in osvetila njegov obraz... a Filip je tako hitro in nervozno poskočil po koncu, da se je čoln občutno zamajal... Ta obraz... ta obraz... Nepremagljiv nagon ga je nagnal, da je zakričal glasno... njegov zaničljivi glas se je slišal iz bučanja valov.

«Potujte preko Londona! Potujte preko Londona; potem dobrodošli na Minorki, Semjon Markovič!»

V tem trenutku je čutil, da se je čoln zamajal in tako nagnil, da se je skoraj prevrnil...

Grof Punta Hermosa in Esteban sta poskočila v čolnu in stala... gledala sta na obalo, kjer je stal človek, ki je hotel na vsak način z njimi... Filipove besede so človeka, ki je prej tako mahal in kričal, naenkrat čudovito pomirile; njegove roke so omahnile — stegnil je glavo kot divja zver, ki je zavohala plen. Celó iz precejšnje daljave so bile opaziti njegove oči, ki so blestele v divji jezi, ki so motrile čoln in osebe v njem. Kapitan Dupont je robato zaklel... grof in njegov stari spremljevalec sta molče sedla na svojo klop.

Malomarno sta pogledala na ostalo družbo, kot da hočeta dokazati, da se ni zgodilo prav nič posebnega. Toda že v naslednjem trenutku se je sklonil grof Punta Hermosa k svojemu spremljevalcu... vetrovi in valovi so sicer bučali, vendar so Filipova tanka ušesa slišala par besed, ki so imele precej čudno vsebino: Filip se je oprijel za rob čolna in presenečeno gledal gospoda, ki je izrekel te besede. In vendar so bile te besede tako navadne in vsakdanje!

Grof je rekel:

«Paqueno, ali ste slišali? Bil je Semjon Markovič.»

Filip Collin je imel v žepu precej čuden dokument, ki ga je nedavno vzel iz blagajne oderuha, sleparja in

špijona Semjona Markoviča... ker pa je imel jako dober spomin, spomnil se je takoj na pismo, ki ga je videl pred kakimi tremi tedni v pisarni gospoda Isaacs v Londonu, pismo, ki je bilo neposreden povod največje kupčije v njegovem življenju.. nakupa minorčanskih državnih papirjev. To pismo je bilo od minorčanskega finančnega ministrstva, vsebina je bila prošnja za posojilo... a podpis se je glasil: Esteban Paqueno, finančni minister njegovega višojanstva, velikega vojvode.

Ako ga je sedaj grof Punta Hermosa nazval s pravim imenom: Paqueno — predstavil ga je sicer z imenom señora Estebana — torej kaj je bilo še potrebno, da napravi te čudne okolnosti, ki so bile že

same po sebi čudovite, še bolj čudne in nerazumljive?

Ves otok Minorka je last in posest velikega vojvode... in ta gospod grof, ki potuje v Minorko... šepa..

Vraga, ta čudna naključja! Kakšno odgovornost je prevzel kapitan Dupont, da vozi na svoji jahti gospoda Collina, vso njegovo srečo in bodočnost... toda ta odgovornost bi se prav nič ne zmanjšala, pa magari, da pade Collin v vodo.

Kajti redki so dnevi, da se ukrcajo obenem na ladjo, malo jahto, proslul švedski pustolovec, nedavno odstavljani veliki vojvoda s svojim finančnim ministrom in — ruska velika kneginja.

Krmarite previdno, gospod Dupont! Saj vozite na svojem krovu ukrcane kralje v izgnanstvu...

Konec drugega dela.

III. del.

Med zarotniki in rokovnjači.

I. poglavje.

O dogodku lepéga pomladnega dne na širokem morju.

Vedno temnomodri in nemirni valovi sredozemskega morja so nosili malo jahto; oster pomladanski veter je penil valove, da so se belili kot da je zapadel po neizmerni gladini sneg. Bela pomladanska svetloba je prihajala od neba, ki je bilo zakrito s tankimi oblaki, ki so bili beli kot ravnokar beljeno platno.

Jahta «Štorklja» je pa rezala valove s krepkimi sunki in orala gladino kot plug na širokem polju.

Bilo je že sedem zjutraj, ko se so pojavili na krovu prvi potniki. Bila sta to šepasti grof Punta Hermosa in njegov stari prijatelj senor Esteban; prišla sta po stopnicah, ki vodijo iz potniških prostorov na krov... s previdnimi koraki, kajti ladja se je zibala na valovih. Šla sta na zadnji del jahte. Grof se je vse del na nek zaboj, ki je bil pritrjen na krov kot primitivna klop, in je pomignil svojemu spremljevalcu, naj prisede.

«Tukaj se lahko sama in nemo-teno pogovoriva, ljubi Paqueno, tu naju motijo samo golobi, ki pa gotovo ne govore špansko.»

«Jako lepo jutro imamo danes! Škoda, da je morje tako nemirno!»

Veliki vojvoda se je zasmel.

«Kako je pa kaj z vašim želodcem? Ali je še vedno tako občutljiv kot takrat, ko sva potovala iz Minorke?»

«Sedaj mi je nekoliko boljše, Visočanstvo. Sveži zrak mi de jako dobro.»

Stari señor Paqueno se je trudil na vse mogoče načine, da bi prikri- utrujenost in iznemoglost svojega glasu, toda blede obraz ga je izdajal, da se ne počuti prav posebno sijajno.

«Da, da, naše potovanje iz Minorke, to nam je bilo prava peklenska muka; upajmo, da nama bo vrnitev ugodnejša. Saj se nam godi na krovu «Štorklje» jako dobro! Samo nekaj me čudi in moti...»

«Kaj vendar, Visočanstvo?»

«Naš gospod profesor in njegova soproga, ki sta nad vse prijazna in ustrežljiva, se mi vidita kaj čuden in precej skrivnosten par! Žurnalist je, — saj pravi — a razpolaga s takimi sredstvi, da si najame svojo jahto in odpelje na Minorko, da si ogleda tamšno revolucijo.»

«Gotovo zastopa kak velik list, ki ga dobro plača!»

«Mogoče... toda odkdaj se novinstvo tako zelo zanima za nas, Paqueno? — In potem njegova soproga? Ta je najmanj deset let starejša nego on!»

«Mogoče je bogata, pa jo je vzel radi denarja!»

«Da, tudi to je mogoče! Ako bi ne bila tako stara, ne bi bila napačna! Čudno pa je, da sedaj naenkrat potuje z njim. Prej, ko smo govorili, nam ni profesor prav nič omenil.»

«Mogoče se je odločila za pot šele v zadnjem trenutku. Ako bi malo natančneje ogledal tale zakon gospo-

da profesorja in gospe Pelotard, bi mogel navsezadnje reči, da je gospod profesor precej pod copato.»

Señor Paqueno se je nalahno zasmel, toda njegov obraz se je takoj zresnil, ko se je naenkrat jahta precej močno nagnila.

«Mogoče imate prav, dragi Paqueno, madame Pelotard ve, kaj hoče, a njen mož bi tudi hotel to vedeti... mogoče dela to le iz uljudnosti... Toda kar je na vsi stvari najbolj čudno... Paqueno...»

«Kaj vendar?»

«Markoviča pozna! Kako si to razlagate? Markovič?! Vraga, malo je manjkalo, da nisem telebnil v vodo, kakor sem dolg in širok, ko sem slišal profesorja, da je zaklical njegovo ime! Ali ste opazili, kako je utihnil Markovič, ko mu je profesor rekel: Potujte čez London! Zakaj bi nazadnje ne mogel? To je jako čudno! Sedaj mi pa recite in razložite, dragi Paqueno, kaj vleče tega gospoda Markoviča na Minorko, zakaj hoče tja? Saj se vendar splošno govori, da sem mrtev, da so me uporniki nekam zaprli. Zakaj hoče sedaj Markovič na Minorko? To je jako čudno, nerazumljivo!»

«Visočanstvo, vse, kar se godi z nami in okoli nas, je jako čudno in nerazumljivo! Že sama ona borzna špekulacija, ki jo zaman študirava... Neznanec je nakupil vse naše državne dolgove — takoj nato sledi revolucija na Minorki, ki uniči vse njegove špekulacije...»

«Prav imate, Paqueno, čudež sledi čudežu! Od časov Jeronima Srečnega ni bilo takih velikih dogodkov v naši domovini. Lahko si mislim, kako sedaj ta nesrečni borzijanec preklinja! Dal bi rad vse, kar imam — sicer to ni veliko — samo da vidim njegov obraz, ko bere brzojavke o revoluciji na Minorki. Ko bi mogel le slutiti, kdo je ta človek? Ta bi mi res želel srečno pot, ko bi vedel, da sem na poti na Minorko, da na-

ženem te nesrečne revolucionarje k vragu.»

«Samo, da bi ta pot ne bila preveč nevarna, bojim se, visočanstvo...»

«A, kaj, dragi Esteban, verujte mi, z njimi bom hitro na koncu... toda pogledajte, pomagaj mi sveti Urban iz Majorke, pogledajte, pogledajte, Esteban...»

Veliki vojvoda je umolknil, zagrabil Paquena za ramo in gledal proti stopnicam v potniške prostore... Ali vidi dobro, ali je to le halucinacija. Ali je sanjal včeraj, ko je videl v gospe Pelotard damo svojih 40 do 45 let, ki se je samo za svojo starost malo preveč mladostno oblačila? Ali je sanjal včeraj, ali je pa to, kar vidi sedaj, nov čudež k vsem drugim! Na vrhu stopnjic je stala ovita v belo pomladansko svetlobo, oprta na ograjo gospa Pelotard.

Toda ta madame Pelotard ni bila ona dama, ki jo je videl in spoznal včeraj. — Stala je tu vitka in gibčna z obrazom, ki je bil svež in čist, kot bela jutranja svetloba, z modrimi očmi, ki so modrile kot temnomodro sredozemsko morje. Veter, ki je dvigal valove in stresal jarbole jahte, je ovijal njeno obleko okoli plastičnih oblik njenega vitkega telesa... zapletel se je v njene črne lase in jih razmršil, da so se izrili izpod športne kapice, ki si jo je nataknila. Tedaj šele je zagledala grofa Punto Hermoso in njegovega spremljevalca, z veselim nasmehom ju je pozdravila in šla proti njima. Hodila je po nemirnem krovu mirno in gotovo, kot bi bila rojena na morju.

«Kako krasno jutro! Ali sta dobro spala, gospoda?»

«Izvrstno madame,» je odvrnil veliki vojvoda, ki je vstal in se poklonil. «In vi? Ali naju hočete počastiti, da malo prisedete v našo družbo?»

«Hvala!» je rekla in sedla na klopi. Veliki vojvoda jo je požiral s svojimi očmi, sledil vsaki njeni kretnji... ona je to opazila, nasmehnila se je... on se je pa začel opravičevati:

«Madame, oprostite, morate mi oprostiti... da zijam tako... kot... toda odkritosrčno vam moram povedati... doslej nisem niti videl niti slišal, da bi imelo morsko potovanje tako čudežen učinek...»

«Kako?»

Obotavljal se je, ni vedel, kaj bi povedal... ona ga je razumela in se začela smejati:

«Le ven z besedo... kar naravnost! Hoteli ste morda reči... da sem... no... da sem nekoliko mlajša nego včeraj!

«Da, madame, toda več nego »nekoliko«, je rekel grof in hitro umolknil, ker se je bal, da ne izblekne kaj preveč!

Ona se je le smehljala.

«Prav nič čudnega ni, ako ste to opazili... delala sem kozmetično kuro, ki je ravno danes končana...»

Te besede je izrekla tako ravnodušno, oziroma zlagala se je tako mirno, da se je grof Punte Hermosa molče poklonil.

«Vaša kura je imela čudovit uspeh, madame, pomladili ste se najmanj za dvajset let... Ali vas smem vprašati, kako se počuti gospod Pelotard?»

«Hvala, mislim, dobro!» Odgovorila je kratko in z glasom, ki je dokazoval, da noče naravnost odgovoriti.

«Vi ste se v zadnjem trenutku odločili, da spremljate svojega soproga!»

«Da, v zadnjem trenutku, tako nenadno se je odločil...»

«Žurnalist, kot je vaš gospod soprogram, mora biti pripravljen za vsak slučaj... Ali smem vprašati, za kateri list piše vaš gospod soprogram?»

«Za kateri list...? Ne vem... oziroma mislim za... da, za Financial Leaderja.»

«Financial Leader?» se je začudil grof in jo pogledal s pogledom, ki je jasno govoril, da je ne razume. «Za borzizanski list?»

«To se pravi... tudi za druge liste, on poroča nekemu novinarskemu sindikatu!» je popravljala gospa Pelotard v zadregi. Lista »Financial Leader« se je spomnila nehote, ker ga je brala pred dvema dnema v Marseillu... in ker se v prvem trenutku ni spomnila nobenega drugega lista, je zagrabila po tem imenu kot potapljavača se po bilki slame... Niti pomislila ni, da je imenovala navaden borzizanski list, ki nima navade pošiljati svojih posebnih poročevalcev. Zardela je in pogledala velikega vojvodo, a v tem pogledu je on videl njeno željo, da se hoče opravičiti radi svoje laži. Obenem ga je pa motrila...

Veliki vojvoda ni vedel, kaj naj reče, zato se mu je zdelo najpametnejše, da molči. »Financial Leader«! Sindikat! Torej ona nazadnje niti ne ve, za kateri list piše njen soprog.

Molk je prekinil stari gospod Esteban Paqueno, ki je nekaj zamrmral v opravičilo, potem pa kljub svoje starosti poskočil dokaj urno in hitel preko krova, kolikor so ga nosile njegove stare noge. Veliki vojvoda se je nehote zasmel — toda gospa Pelotard ga je ukorila s svojim pogledom... in gledala pomiľujoče za starim gospodom, ki je tekel po stopnjicah nizdol.

«Ubogi señor Esteban,» je rekla. «Ta gotovo iskreno želi, da bi bili že kaj kmalu na Minorki!»

«Prav imate, madame, nemiri na suhem ga ne razburjajo tako kot na morju. Danes gotovo hrepeni, da bi prišel kar najprej na Minorko.»

Gledala ga je neprekidno...

«Danes? Sicer ne?»

«Sicer... sicer pa sanja vedno o svojem tihem samostanu v Barceloni.»

«Sanja o samostanu? V samostan hoče? Kako čudno! Ali je mar redovnik?»

«Ne, on je finančni... ne, bil je dolgo vrsto let v službi pri velikem vojvodi na Minorki.»

«Pri velikem vojvodi? Kaj vendar govorite! Torej on pozna velikega vojvodo? Vi... in tudi... vi ga poznate?»

Začuden jo je opazoval; govorila je tako hitro, vneto in razburjeno...

«Ako ga poznam... velikega vojvodo... seveda ga poznam, saj je vendar moj najbolji prijatelj!»

«Don Ronald... ne, kako se imenuje?»

«Ramon, madame, ubogi don Ramon! Njemu se sedaj ne godi posebno dobro, on se gotovo ne smeje!»

«Da, da, ubogi, ubogi don Ramon! Obžalujem ga, jako ga obžalujem! Toda povejte mi... kaj mislite... Vi vendar ne mislite, da se mu je zgodilo kaj hudega..., da so ga lopovi nazadnje ubili...»

«E, madame, težko je tu trditi nekaj gotovega. Za sedaj še ne vemo, kaj se je pravzaprav zgodilo na Minorki, kako daleč je šel ta zatirani narod v svoji revoluciji. Mogoče so maščevali sto in stoletno preganjanje in tlačanstvo s kratkim sunkom ostrega bodala... Saj ste čitali, kaj pišejo listi o celi zadevi. Toda jaz vendarle upam, da je bil narod milosrčen... toda ako bi bilo nasprotno... tedaj bi nikdo ne mogel zameriti temu narodu — saj tako sem nekje bral v listih...»

«Listi! Listi!» Gospa Pelotard je jezno rekla te besede in dodala: «Kaj me brigajo listi. Pri nas doma... Jaz mislim, da so ti listi s svojimi žurnalisti in svojim pisanjem neznosni, brezvestni... Ako so revolucionarji umorili dona Ramona, tedaj bi morale evropske države razrušiti to Minorco...»

«Madame, čudim se vašim besedam... vi ste večji rojalist nego kralj sam... Don Ramon, ki ga vi dosledno imenujete don Ronald, je bil na koncu koncev velik pustolovec — parazit in izkoriščevalec svojega uboega naroda...»

«Dosti... dosti... niti besede več... Veliki vojvoda je bil plemenit

in človekoljuben mož... jaz sem o tem prepričana... toda ako ga je vse njegovo življenje zasledovala nesreča, moramo ga samo obžalovati, a ne obrekovati, kot delajo to nesramni listi. Vi, vi, ki ga poznate in pravite, da ste njegov prijatelj, mi morate pritrditi — a ne pritrjevati nesramnemu pisanju listov!»

«Mondieu, madame, rad bi vam pritrdil vse, kar želite... Rekel sem, da sem njegov prijatelj, zato lahko trdim, da je imel tudi svoje dobre lastnosti... Tako mi je na primer ponudil včasih jako dober konjak... in...»

«Vi ste neznosni...» je zaklicala gospa Pelotard. «Ponudil vam je dober konjak... Imel je svoje dobre strani... bili ste njegov prijatelj... zakaj tako govorite... Zdi se mi... vi mislite... da je mrtev...!»

«Madame, odstavljen vladar je v vsakem slučaju mrtev!»

«Odstavljen vladar... torej on ni več vaš prijatelj... Ker več ne vlada in vam ne more več ponujati konjaka... To je lepo... To je res lepo...»

«Toda, madame...»

«Vi ste bili torej njegov prijatelj samo toliko časa, dokler je bil vladar... Tega ne bi verjela. Tega vam ne bi zaupala... Začeli ste govoriti o donu Raoulu kot svojem prijatelju tako, da ste me pridobili za njega... saj ste trdili... da ste njegov prijatelj...»

«Madame, vi ste jako ljubeznivi in prijazni napram meni, kot napram donu Ramonu, ki ste mu nadedli že vsa imena na R razun Ramzes. Zagotavljam vas, da se v vsem, kar govorite, v velikem delu, ali pa popolnoma strinjam z vami. Nikdo ne ljubi dona Ramona bolj nego jaz. Mislim, da ga ni, ki bi imel toliko obzirov na njegove slabe strani, ki bi njegove dobre bolj cenil nego ravno jaz!»

«Tako mi ugajate! Tako se mora govoriti o prijatelju. Toda povejte mi — saj pravite, da poznate nje-

ga, da poznate Minorko... Kaj mislite, kaj so uporniki naredili z njim? Pomislite, pretrgali so kabel in uničili brezžično postajo. Kot da se boje, da ne izve svet, kaj so zagrešili — nazadnje so ga pa vendarle...»

«Madame, kabel in brezžične postaje ne igrajo tu prav nobene vloge. Ako so te naprave prenehale delovati na Minorki, verujte mi, da je tudi z mnogimi ostalimi stvarmi ravno tako! Mogoče je to posledica starosti... Mogoče so pa uporniki nalašč prekinili vse zveze, da don Ramon ne bi mogel prositi pomoči.»

«To mislim tudi jaz! Kaj mislite, da mu nikdo iz Evrope ne bi hotel na pomoč, da ga reši? To bi bila največja sramota, neopravičljiva sramota. Ako bi moj brat... ako vi kdo... kaj mislite, da li bi ga ti lopovi pustili, ako se jim da dobra odkupnina? Ako ga kje skrivajo, morda bi ga izročili za lep denar, jaz sem že mislila na to...»

«Tudi na to ste že mislili? Vi ste najplemenitejša dama vseh dam, kar sem jih kje in kdaj videl. Toda bojim se, da ne bo šla ta stvar z odkupnino tako lahko, kot vi stvar zamisljate. Kdo bo riskiral za odstavljenega vojvodo denar? Ko je še vladal in bil prost, ni bilo nikogar, ki bi mu kaj upal, kaj šele sedaj, ko je odstavljen in ujet!»

«Povejte mi...» je rekla obotavljaje se, «povejte mi, prosim, kakšen je pravzaprav ta človek...»

«Madame, prav res ne vem kaj naj vam odgovorim. Kakšen je, kakšen, težak odgovor. Kot veste, šepa...»

«Šepa... no in ali je to kaj tacega? Saj tudi toliko drugih...» Hitro je umolknila in ga nekaj časa motrila, kot da se hoče opravičiti za svojo preveliko vnemo. «Slišala sem, da je impozantne postave in jako izobražen mož!»

«Kdo vam je to pravil?»

«Gospod Pelotard!»

«Vaš gospod soprog? Ali vaš gospod soprog pozna velikega vojvodo?»

«Tega ne vem! Mislim, da ne! Zdi se mi, da potuje prvič na Minorko.»

«Vi ne veste tega? Zdi se mi, da ste jako slabo poučeni o zadevah svojega gospoda soproga.»

«Mogoče je bil tam, predno sva se...»

«Predno sta se poročila, razumem! Ali ste že dolgo poročeni, madam? oprostite predrznemu vprašanju.»

Veliki vojvoda se je začudil, ko je videl, da je mlada dama mesto odgovora zardela do ušes; prestrašil se je, da je s svojim vprašanjem naredil veliko neumnost, dasi tega ni nameraval, je hotel hitro vso stvar popraviti in rekel:

«Da, da, sedaj razumem madame... tako bo stvar... to je vaše svatbeno potovanje!»

Ko je veliki vojvoda pogledal gospo Pelotard, videl je samo še njen lepo oblikovani hrbet in par elegantnih, malih lahkih čevljkov, ki so stopicali z največjo naglico proti stopnišču; par sekund pozneje pa ni videl niti tega več! Gospa Pelotard je izginila, toda niti besede ni rekla, da bi pojasnila svoje zagonetno obnašanje... niti ozrla se ni — urno je stekla po stopnicah nizdol.

Da res, jahta «Štorklja» je krila v sebi več skrivnosti in zagonetnosti, nego bi smela sprejeti na se ton blaga.

Zakaj pri vragu je morala zardeti do ušes dama, ki je bila včeraj stara najmanj 40 let, toda danes je po čudoviti kozmetični kuri komaj dvajsetletna devojka, ko jo človek povsem spoštljivo in uljudno vpraša, koliko časa je poročena? Zardela je in potem pobegnila, kot sramežljiva Diana. In ta dama, ki je poročena z žurnalistom, ki piše za časopise, ki jih ona ne pozna, potem borzizjanski list, ki pošilja «vojne» poročevalce... in nazadnje ta dama, ki se tako zelo za-

nima za usodo velikega vojvode, ki ga ni videla nikdar, katerega ime tako nalašč in izzivalno pači... Vsa je nemirna radi njega, niti pomisliti ne sme na to, da bi bil mrtev. Zahteva, da se morajo vsi prebivalci Minorke, katere kar lepo z lopovi titulira, postreliti in pobiti, ako so njemu skrivili le las — a najlepše je na stvari, da poizveduje pri samem velikem vojvodi vse poedinosti o njem samem, a da niti ne sluti, s kom govori. Res v človeku bi se moralo nazadnje zavrteti v glavi...

Vse te misli so se vrstile v njegovi glavi z brzino električne struje; toda še predno si je mogel poiskati kako pojasnilo ali odgovor, je zagledal gospoda Pelotarda, ki je prišel po stopnicah, na katerih je malo poprej izginila ona... Gospod Pelotard se je zadovoljno smejal:

«Dobro jutro, gospod grof! Kako se počutite? Poranili ste, poranili! Ravnokar mi je pravila soproga, da sta imela že dolgo in zanimivo konferenco.»

«Da, konferenco, ki jo je pa milostiva prekinila na tako nagel in čuden način, da si moram misliti, kako zelo sem jo razžalil. Verujte mi, gospod, da mi je neskončno žal, ako se je res to zgodilo, toda po moji krivdi gotovo ne. Zagotavljam vas., da nisem hotel...»

«Pomirite se, dragi grof, saj stvar vendar ne bo tako strašna in nevarna. Mislim, da je morska vožnja uplivala na mojo soprogo. Ravnokar mi je priznala.»

«Morska vožnja... meni se pa zdi, da je milostiva kot rojena na morju!»

«Mogoče... ali stara resnica je, da sta morje in žena dve uganki, ki jih ne more nikdo razrešiti.»

Veliki vojvoda je priznal to prav rad.

«Prav nič ne pretiravate, gospod profesor... lahko bi celo trdili, da je vaša gospa soproga velika uganka! Vsekakor žena je sicer uganka, a

vaša soproga je največja uganka med ženami!»

«Kako to?»

«Ni samo uganka v svoji notranjosti, tudi na zunaj je uganka. Včeraj ste mi predstavili štiridesetletno gospo Pelotard — danes sem pa videl komaj dvajsetletno...»

«Ah, dragi grof... razsvetljava, luč, morski zrak...»

«Da, da, morski zrak... gospa mi je govorila o neki kozmetični kuri...»

«Da, da, seveda! Skoro sem pozabil nato... Kozmetična kura, ki jo je ravno danes končala.»

«Sama mi je to povedala! Ni mi pa hotela izdati, za katere liste delate. Dobil sem utis, da nazadnje niti ona sama ne ve.»

«Mondeu, kako morete vendar misliti, da se bo mlada dama zanimala za take stvari?»

«Tudi to je mogoče! Jako se pa zanima za cilj mojega potovanja. Spraševala me je vse mogoče o Minorcki.»

«Da, da, jako se zanima za Minorcko!»

«Še bolj pa za velikega vojvodo. Vaša sreča je samo, gospod profesor, da je veliki vojvoda izgubil svoj prestol. Ako je še živ... oziroma, ako bi ne bil odstavljn, bili bi gospod profesor, v nevarnosti, da zapustite Minorcko sami!»

«Torej vi mislite, da se madame preveč zanima za velikega vojvodo.»

«Da, vsaj tak utis sem dobil!»

«In mislite li, da bi mogla madame Pelotard tudi v velikem vojvodi obuditi enako zanimanje?»

Nekak zaničljiv in obenem šaljiv naglas je bil v tem vprašanju, ki ga je stavil Filip Collin svojemu gostu, ki je to opazil in razumel: Zato ga je to precej razburilo... ako bi stvar ne bila tako čudna in zagonetna, tedaj bi skoraj mislil, da profesor Pelotard nekaj sluti, nekaj ve... ali pa da ga ima Pelotard za norca. Zato je hitro odgovoril:

«O tem sem popolnoma prepričan, gospod profesor!»

Filip se je obrnil, kot da hoče pogledati, dali ni nikogar v bližini, da li so mornarji na svojih mestih, potem se je pa obrnil k velikemu vojvodi in mirno rekel:

«Malo je manjkalo, da nismo sinoči dobili na krov še petega potnika. Ako bi ne bil kapitan Dupont tako velik antisemit, prav težko bi se ga ubranili.»

«Da, da...»

«Vi poznate onega gospoda?»

Veliki vojvoda je hotel odgovoriti na to vprašanje popolnoma mirno, toda dasi se je trudil, vendar ga je izdal njegov glas, da je razburjen.

«Poznam? Tako, malo! Toda — tudi vi, gospod profesor ste ga takoj spoznali?»

Veliki vojvoda se je obrnil in začel popravlјati neko vrv, ki ga poprej ni prav nič motila.

«Precej dolgo časa ste ga opazovali!» je rekel Filip z vso neusmiljenostjo.

Veliki vojvoda je zmignil z rameni.

«Prizor je bil jako čuden!» je rekel, — bil je prepričan, da ga je glas popolnoma izdal. In zopet se je v njegovi glavi porodila misel, ki je bila zopet nova uganka: Ta profesor Pelotard mora nekaj vedeti! On ve nekaj! Jezil se je na sebe in na Pelotarda. Zakaj vedno te skrivnosti in uganke, zakaj to tipanje v temi? Obrnil se je k profesorju in rekel skoraj z brutalnim glasom:

«Vaš list se mora zanimati zelo za revolucije, ako si dovoljuje take stroške, da si najamete svojo jahto, da potujete na Minorko in nabavite izvernih poročil na licu mesta o ti revoluciji na Minorki.»

«Da,» je odgovoril Filip zamišljeno. «To je res! Toda gotovo veste, da se v zadnjem času svet jako zanima za Minorko. Tako se je pred nekaj dnevi izvršila po borzah precej

čudna spekulacija z minorčanskimi državnimi papirji.»

«Ali veste o stvari kaj natančnejšega?» je vprašal veliki vojvoda skoraj zamišljeno.

«Prav nič, grof, saj nikdo prav nič ne ve!»

«Da, da, tako je s temi časopisi. Prav nič ne vedo, a vendarle o vsem pišejo!»

«Delate nam krivico,» je odgovoril Filip popolnoma mirno. «Pri nas, v našem listu, je navada, da se moramo o vsaki stvari, ki hočemo o njej pisati, poprej točno in dobro informirati.»

«Tedaj ste gotovo prav dobro poučeni o razmerah na Minorki!»

«Mislim, vsaj mislim! Skoro bi trdil, da vem največ od vseh o Minorki! Pardon, zdi se mi, da sem čul zvonec... čas zajtrka bo!»

Skoro nevoljno je šel veliki vojvoda za profesorjem k stopnicam, ki so vodile v malo obednico, opazoval ga je neprestano in nazadnje rekel:

«Povejte nam vendar nekaj tega, kar veste!»

Filip Collin ga je hitro pogledal, začudil ga je njegov glas, pa tudi izraz njegovih oči. Sedaj je razumel, da ne sme povedati prav ničesar več, ker sicer bi se izdal; zmajal je z rameni in rekel:

«To bi bilo preobširno, posebno sedajle pred zajtrkom! Vem pa samo to, da bo pri našem obedu zastopana velika vojvodinja Minorka in to s stvarjo, ki je lahko ponosna na njo...»

«In to je...?» je zaklical veliki vojvoda in uprl svoj detektivski pogled v profesorja...

«Minorčanski rak!» se je uljudno nasmehnil Filip in pustil grofa, da je šel pred njim po stopnicah.

* * *

Bilo je približno ob petih popoldne, ko je prišel Filip Collin po stopnicah, ki so vodile iz notranjih prostorov na krov, sprehajal se je nekaj

časa po krovu, potem je pa šel naravnost proti kapitanu Dupontu, ki je sedaj sam upravljal s krmilom. Vzel je iz žepa svojo dozo in ponudil staremu morskemu volku dobro cigaro. Kadila sta in se mirno pogovarjala o potovanju in raznih okoliščinah; razpravljala sta, ali naj zredo naravnost v Mahonsko пристanišče, ali pa naj poiščejo kako drugo luko, in kaj naj store, ako pridejo v kak konflikt z revolucionarji.

Proti večeru je zopet začel vihar. Nebo je bilo zakrito s težkimi sivimi oblaki, ki so se podili po nebu... Videlo se je v daljavi, kako se usipa gost dež v morje, veter, ki je bil zjutraj svež in ugoden pomladauski veter, se je izpremenil v divji in besneči mistral. Mala jahta se je zibala prav občutno in Filip je v svojih mislih obžaloval starega gospoda Estebana, ki je trpel neznosne bolečine. Sam je bil dober in izkušen pomorec in se je prav dobro počutil, njemu niso škodovali niti valovi, niti mistral; mirno je stal poleg kapitana na poveljniškem mostu.

Naglo se je začelo mračiti... V precejšnji daljavi sta opazila dim iz dimnika neke večje ladje.

Filip se je začudil, ko je zagledal naenkrat gospo Pelotard in grofa, ki sta prišla po stopnicah iz dolnjih prostorov. V takšnem vremenu! Gospa Pelotard in gospod grof sta torej ravnokotno utrjena in navajena na morje kot on sam. Šla sta parkrat po nemirnem in zibajočem se krovu gorindol, pogovarjala sta se; gospa Pelotard je morala grofa nekaj vpraševati in videlo se je, da je grofovi odgovori ne zadovoljujejo; ona je govorila jako živahno in energično, njegovi odgovori so bili pa kratki in nerazločni. Parkrat je videl, da se je sklonila k njemu, da mu je šepetala... a on je povesel svojo glavo... videlo se je, da sta se v viharju kaj slabo razumela. Filipa na poveljniškem mostu nista niti opazila. Smehljaj se jima je.

Vse močnejši in močnejši je bil veter, valovi so se penili in dvigali in mala jahta je začela plesati, da se je moral Filip oprijeti z obema rokama za ograjo, ker bi sicer padel. Ko je še iskal ravnotežje, videl je kako hitita gospa Pelotard in gospod grof z vso naglico proti stopnicam. Grofa njegovo šepanje ni oviralo, tekel je preko krova naglo in gotovo kot kak star pomorec, pa tudi madame Pelotard ni zaostajala.

Naenkrat je zakričala in zakrilila z rokami po zraku, spotaknila se je preko neke vrvi in bi padla prav gotovo ob ograjo, ali pa celo preko krova, ako se ne bi stegnile v tem trenutku roke orjaškega grofa in jo objele. V naslednjem trenutku je ležala v njegovem močnem objemu, sicer je protestirala in cepetala z nožicami, toda on se ni zmenil za to, nesel jo je z velikimi koraki proti stopnicam. Ko jo je prinesel tja, jo je postavil zopet spoštljivo na tla, ona se je prijela za držaj na stopnicah... opazovala je nekaj trenutkov grofa z nekim čudnim pogledom... potem mu je pa nekaj rekla... Filip je mislil, da se mu je zahvalila za rešitev.

Ponudila mu je roko, grof Punta Hermosa jo je prijel, narahlo stisnil, pritisnil na svoje ustnice in potem poljubil...

Ona pa je stekla po stopnicah nizdol... grof ji je pa počasi sledil...

Filip Collin se je smehljaj na poveljniškem mostu zadovoljno in se zamislil. Iz misli ga je predramil kapitan Dupont, ki mu je zakričal v levo uho:

«Bojna ladja... gospod profesor, bojna ladja!»

Filip je pogledal v smeri, kamor je pokazal kapitan. Velika, sivo pobarvana ladja, ki je pred par trenutki še videl oblake njenega dima, se je sedaj približala tako, da je mogel opazovati njene ogromne obrise proti večernemu nebu. Nje ni motil vihar niti veter, mirno in dostojan-

stveno je nadaljevala svojo pot proti Marseillu, odkoder je potoval Filip s svojo jahto; mogočno je rezala razpenjene valove, ki so se za njo delili v velikem ogonu... V kakih desetih minutah se je bojna ladja tako približala, da je videl Filip zastavo; bila je belo-modra-rdeča. Torej ruska oklopnica. Vzel je svoj daljnogled in opazoval morskega velikana. Zdelo se mu je, da nosi napis «Car Aleksander».

Odmaknil je daljnogled, molče pomignil kapitanu in šel počasi proti stopnicam, po katerih sta pred nekaj časa šla v potniške prostore gospa Pelotard in grof Punta Hermosa.

Zakaj se je smehljaj Filip Collin? Bilo mu je pri srcu kot angelju božje previdnosti, ki ima nalogo čuvati nad norci in zaljubljeni...

Sedaj je pa tudi začel upati, da nazadnje pride vendarle do svojih petdeset tisoč funtov.

II. poglavje

opisuje začetek jako čudne prigode.

Veter je divjal vso noč vse huje in huje, tudi predpoldne drugega dne ni prenehal; morje je besnelo, visoko so se dvigali valovi... Šele okoli poldneva je vihar nekoliko ponehal in morje se je začelo miriti. Ob eni popoldne si je upal celo stari señor Paqueno na krov. Solnce je sijalo raz modro nebo in beli galebi so obletavali v elegantnih krogih malo jahto.

Ozračje je bilo toplo in je vzbujalo dober tek.

Grof Punta Hermosa je rekel gospej Pelotard:

«Madame, vzorec najboljšega, kar ima otok Minorka, vam sedaj že lahko pokažemo — to je divno podnebje.»

Okoli šeste ure zvečer se je jahta približala južnoiztočni obali Minorke in kmalu potem so videli obrise prestolice Mahona, ki se je belil mirno in tiho nad terasami, ki so se stopnjema dvigale od pristanišča. V katedrali so zvonili zvonovi večernico in večerne sence so se spuščale nad hišami in palmami. Srebrni mesečni krajec se je lesketal kot svetla razpoklina na opalnomodrem nebu in na prozorni vodi v pristanišču so se zibali galebi kot bele vodne rože.

Počasi je plula «Štorklja» okoli pomola in z zmanjšano brzino zavila v pristanišče, ki je bilo popolnoma prazno — samo galebi so preplašeno sfrfotali...

«Štorklja» je spustila svoja sidra; vse je bilo tiho in mirno... prav nobenega življenja ni bilo nikjer čuti.

Tedaj je pa šinil iz notranjega dela pristanišča čoln in se z veliko naglico bližal jahti.

Čoln je vodil pristaniški pilot, a v čolnu sta sedela dva gospoda v bogatih uniformah, okrašenih s zlatimi okraski, na levi roki sta imela bele znake.

Na krovu jahte je stal kapitan Dupont, poleg njega pa profesor Pelotard s soprogo. Ko so se namreč približali mahonskemu pristanišču, je Filip poklical v stran grofa in njegovega spremljevalca in jima rekel:

«Gospoda, nameravam, da se izkrcam sam v minorčanski prestolnici. Mene tu nikdo ne pozna, zato to tudi lahko naredim! Ako se ne motim, ste mi pripovedovali, da ste bili vi že tukaj... saj imate tukaj neka posestva?»

«Da, posestva!»

«Potem se mi zdi edino primerno, da se v prvem trenutku ne pokažete. Jaz se hočem poprej prepričati, da vidim, kako stoji stvar. Ako bi vas videli, bi se mogoče ljudje razburili, kar bi povzročilo morebitne neprijetnosti, mogoče celo spopade z uporniki... saj človek nikdar ne ve...»

«Prav imate!» je rekel grof. «Poslušati hočem vaš svet.»

Tako sta stala gospod in gospa Pelotard kot edina potnika na krovu, ko se je ustavil čoln z zlatoobrobjenima gospodoŕma ob jahi. Ni trajalo niti deset minut, ko sta stopila oba gospoda na krov. Mlajši obeh, ki je nosil skoraj vsó zlato uniformo, je bil star kakih trideset let. Ta je pristopil bliže k profesorju in po vojaško pozdravil.

«Dober večer!» je rekel v slabi angleščini, »s kom mi je čast govoriti?»

Filip ga je začudenó opazoval; s kom ima čast govoriti?

«Jaz sem profesor Pelotard.» je rekel. «To je moja soproga — to je kapitan gospod Dupont, ki je lastnik naše jachte; a dovolíte: S kom imam jaz čast govoriti?»

«Jaz sem Louis Hernandez!» je odgovoril došček ponosno. «Ali ne poznate mojega imena?»

Filip je komaj zadrževal smeh. to je torej bodoči ali pa že izvoljeni predsednik minorčanske republike... Prav uslužen je ta gospod predsednik, ki pride takoj na krov prve ladje, da se predstavi odličnim tujcem... Gotovo je to njegova navada! Saj je obiskal tudi kapitana Simonsa. Kakih deset korakov od tod, doli v kabini pa sedi in čaka moŕ, čegar naslednik je ta zgovorni zlatoobrobljeni gospod «predsednik».

Filip se je naklonil:

«V izvanredno čast mi je, da sem vas spoznal, gospod predsednik. Vse svetovno časopisje je v zadnjih štirih dneh napolnjeno z vašim imenom. Odkar je kapitan Simons po-

slal iz Barcelone svoje brzojavno poročilo...»

«Torej je vendarle brzojavil... jaz sem to tudi pričakoval — toda skoraj sem že obupal. Mi nišmo zvedeli ničesar, niti kabli ne funkcionirajo, vrag vedi zakaj ne... Veseli me, da je stari kapitan vse sporočil. Torej v Evropi se govori mnogo o meni... o mas...?»

«Da, jako mnogo, gospod predsednik. Samo to se govori po Evropi. Vse časopisje vam poje slavospeve... vam in vašim hrabrim ter odločnim rojakom. Jaz kot zastopnik svetovnega časopisja... prihajam, da se vam poklonim, da vam stavim na razpologo močni vpliv časopisja, gospod predsednik.»

Filip je govoril počasi; ker je hotel opazovati utis svojih besed... videl je, kako slave ŕejna duša gospoda Luisa Hernandeza vsrkava vsako njegovo besedo. Bodoči predsednik minorčanske republike je poslušal z naprej sklonjeno glavó in polodprtimi ustnicami... včasih je pa pogladil z roko svojo zlatoobšito uniformo. Filip je ŕešel, da se kar najbolje uvide pri gospodu predsedniku, kar se mu je tudi posrečilo. Gospod predsednik je zavzel mogočno pozo in rekel z govorniško-patetičnim glasom:

«Jako so me razveselile vaše besede, gospod Pelotard! One so dokaz, da je današnje novinstvo došlo svoji nalogi, da se bori za vesnico in zmágo pravice. — Jako me veseli vaša izjava... toda prosim vas, ne naslavljajte me s predsednikom, ker še nisem... Volitve se vrše namreč šele čez nekaj dni!»

«Ah!» je rekel Filip z najljubeznivejšim nasmehom. «Slišal sem, da se nagovarjali včasih prvega konzula Napoleona z nazivom sire, a on ni prav nič protestiral.»

Señor Hernandez je zardel veselja in zadovoljstva do ušes; pogledal je svojega spremljevalca, kot da

se hoče prepričati, ako je ta vse to razumel. Potem pa je rekel:

«Gospod Pelotard, dovolite, da vam predstavim svojega spremljevalca, upravnika našega pristanišča in svojega prijatelja Emilionesa. On vam bo vedno na uslugo...»

Umolknil je in značilno pogledal na zagrnjena in razsvetljena okna obednice, kot da hoče namigniti, da bi se predsednik minorčanske republike prav nič ne branil, ako bi ga povabili na dobro večerjo. Filip je vse to opazil in razumel, toda njegovi načrti so bili popolnoma drugačni.

«Jutri,» je rekel, «si dovolim, da vas obiščem, hočem se namreč točno pogovoriti z vaši glede vsega, kar bi bilo dobro poročati časopisom.»

«Vedno ste mi dobrodošli, señor, dobrodošli,» je zagotavljal Hernandez. «Po dvanajsti uri sem vam vedno na razpolago! Od desete ure do dvanajstih vedno nadziram vojsko.»

«In kje?» je vprašal Filip, «kje vam morem dobiti?»

«V gradu... señor... v palači...»

Filip se je skoraj glasno zasmel. Señor Hernandez je torej jako htel, polastil se je torej že vseh zunanjih znakov moči in vlasti... predstavnik ljudske volje se je enostavno preselil v palačo odstavljeneega tirana.

«A tako!» je rekel Filip, «v palači velikega vojvode! Ali vas smem še nekaj vprašati...»

«Seveda, z veseljem, señor!»

«Kaj se je pa zgodilo s prejšnjim najemnikom — vašim prednikom?»

Señor Hernandez je gledal začudeno in vprašuje predstavnika evropskega časopisja... toda hitro se je zavedel in komaj razločno zamrmral:

«O tem se pogovoriva jutri, señor! Sedaj vam želim najlepšo lahko noč!»

• Skočil je v čoln, za njim pa Emiliones, ki ves čas ni spregovoril niti ene besede, gotovo zato, ker ni znal angleško. Čez par trenutkov je izginil čoln v temi. Ko sta čudna gosta izginila, je Filip ostavil svojo soprogo, ki je gledala še vedno z jeznimi in divjimi, skoraj morilskimi pogledi za predsednikom minorčanske republike... Filip je pa tekel po stopnicah nizdol in potikal na kajuto grofa Punte Hermosa.

«Imeli smo goste, gospod grof, jako fine goste!»

«Kdo je bil vendarle?»

«Predsednik Hernandez... jaz in on sva danes najboljša prijatelja na svetu in jutri ga obiščem na njegovem stanovanju v palači velikega vojvode!»

«V palači velikega vojvode — prokleti lopov... Tako, tako... Vi ga hočete obiskati... Čestitam... Ali pojde milostiva z vami?»

«Milostiva? Uporabil sem vse svoje moči, da mi ni pri prvem obisku zabodla novega predsednika! Saj veste, da je rojalistinja.»

«Vem, vem, jako me to veseli!»

«Tako, tako! Toda za nekaj sem pa vendarle dolžan svojo zahvalo gospodu predsedniku!»

«Njegov poziv v vojvodsko palačo?»

«Ne... hvaležen sem mu, da je rešil in osvobodil Minoriko velikega vojvode. Ako bi bil don Ramon še vedno na vladi — vi ste sami to rekli — moral bi zapustiti Minoriko brez svoje soproge. Toda med nama rečeno: Jaz ne mislim s svojim obiskom čakati do jutri.»

«Vam se jako žuri, dragi profesor! Hoteli bi čimprej videti svojega prijatelja predsednika.»

«Tudi to! Na vsak način si hočem ogledati njegovo prestolico... in zato mislim še nocoj oditi v mesto!»

«Veliko itak ne boste videli! Mestna plinarna se odlikuje s svoji izvanredno nezanesljivostjo.»

«Pomagati si bom moral pač brez plinske razsvetljave. Na svidenje, gospod grof!»

«Samo ne hitite tako, dragi profesor! Hotel bi z vami, ako mi dovolite...»

Filip se je zasmel.

«Kaj, vi hočete z menoj? To je jako neprevidno. In ako bi ne dovolil tega?»

«Potem plavam na obalo!»

«Za božjo voljo, gospod grof, tega nikar ne storite! Pojdite z menoj, toda obljubiti mi morate, da svojih prigod in vtisov ne sporočite mojim konkurenčnim listom! Ali vi poznate Mahon?»

«Nekoliko že.»

Odgovor velikega vojvode je bil kratek, a v glasu je bil čuden in značilen izraz velike odločnosti, tak je bil tudi njegov obraz. Filip se je vsega tega razveselil in v sebi si je že prerokoval, da ga čakajo velike in lepe prigode.

V trenutku, ko je omenil grofu, kje se je nastanil novi predsednik, je dobil obraz grofa Punte Hermose izraz okamenele maske; ako se Filip ni varal glede značaja svojega gosta, tedaj je lahko vedel, da se bližajo revolucionarjem hudi časi... Odločnost velikega vojvode mu je imponirala, saj je ljubil burne prigode — a to kar se je zgodilo — kar se bo šele zgodilo, je bilo popolnoma v smislu njegovih načrtov.

Ko sta prišla z velikim vojvodom na krov, sta ugotovila, da se je mrak pretvoril v temno noč. Veliki vojvoda je imel popolnoma prav: niti ena pocestna svetilka ni gorela v Mahonu. Prebivalci prestolnice

so se morali torej zadovoljiti s skromno svetlobo, ki je prihajala z večernega neba...

Kapitan Dupont je slonel na ograji in mirno pušil svojo pipo. Filip mu je zaklical, da naj spusti čoln... Začuden je kapitan izvršil njegovo željo.

«Vi hočete na kopno?»

«Da, kapitan! Okoli enajstih se vrnemo, pazite, da nam pošljete čoln. Več nego dve uri se itak ne zadržimo na kopnem. Ako se pa ne vrnemo... recimo... takole do polnoči... potem pazite, ako bi čuli ali videli kaj sumljivega... saj človek ne ve, kaj se more zgoditi v deželi, kjer divja revolucija.»

«Prav imate, gospod profesor. Sicer pa delajo tu revolucijo prav po domače, kar takole na tiho... Tega na Francoskem nismo navajeni. Ne razumem, zakaj si ne upa nikdo sem, ko bi mogel vendar vsak parnik mirne duše pristati na Minoriki!»

«Z revolucijo so sedaj že gotovi, dragi kapitan. Saj ste videli malo poprej na krovu svoje jahte novega predsednika.»

Kapitan Dupont je mogočno pljunil mesto odgovora.

«Da, pfuj, vrag ga vzemi!»

«Na svidenje, dragi kapitan!» se je zasmel Filip.

Kapitan Dupont je bil sicer državljani republike... toda v inozemstvu ni bil posebno velik republikanec.

Filip in veliki vojvoda sta stopila v čoln; Filip se je uprl v vesla in čoln je zdrčal po morski gladini.

III. poglavje,

kjer srečamo zopet starega znanca, kar pripravi velikemu vojvodi marsikako presenečenje.

Čoln je plaval tiho po mirni vodi notranjega pristanišča, Filip se je frulil, da je veslal kar najbolj tiho.

Čez nekaj minut se je sklonil k velikemu vojvodi, ki ga je molče opazoval, kako spretno je veslal in rekel:

«Gospod grof, kaj mislite, kje bi bilo najbolje pristati? Po mojem mnenju bi bilo najbolje, da pristanemo v bližini pisarne mojega novega prijatelja Emilionesa.»

«Emiliones?»

«Da, on je upravnik pristanišča predsednika Hernandeza!»

«A tako! — Tudi jaz mislim tako! Dovolite, da povedem sedaj jaz čoln. Mislim, da najdem pravo mesto.»

Vzel je Filipu vesla in čoln je držal ravno tako tiho naprej.

Po kakih štirih minutah veslanja po temnem pristanišču so pristali v njegovem levem delu. Na obali je stalo par nizkih šup, vseokoli so bile razpete mreže, torej so pristali v ribiškem delu Mahonskega pristanišča.

Nobene deputacije ni bilo tu, nobenega slovesnega sprejema, ki bi proslavljal vrnitev zakonitega vladarja na domača tla. Filip in veliki vojvoda sta stopila tiho in molče na obalo, čoln sta pa potegnila iz morja na breg, kjer je ležalo nekaj ribiških čolnov. Veliki vojvoda je namignil Filipu, da mu sledi; peljal ga je ob nizkih hišicah, ki so segale prav do morske obale, skozi ozko ulico. Niti besede nista govorila, molče sta hitela skozi noč, veliki vojvoda je šel naprej, za njim pa Filip.

Minulo je nekaj minut, oba sta še vedno molčala, v temnih in vijugastih ulicah, ki sta po njih hodila, je bilo Filipu težko orientirati se, v kateri smeri gresta; kolikor je mogel presoditi, sta šla proti zapadu. Ko sta šla po ulicah, katere so rezale povprečne ulice, ki so vodile naravnost doli proti pristanišču, se je Filip parkrat ozrl in videl obrise postopja, ki je danes že slišal o njem govoriti.

Razumel je prav dobro, njegov prijatelj grof Punta Hermosa mu je hotel kot dober poznavalec mesta

Mahona pokazati najprej največjo zanimivost minorčanske prestolice — vojvodsko palačo, kjer je predsednik Hernandez nasledil svojega prednika.

Kar je Filipa najbolj čudilo in skoraj vznemirjalo, je bila mrtvaška tišina, ki je vladala naokoli. Ves čas, kar sta šla od pristanišča sem, nista čula niti glasu. In to naj bo mesto, katerega prebivalstvo se je ravnokar osvobodilo stoletnega tiranskega jarma, to naj bi bil narod, ki je po stoletjih sramote in poniževanja vstal in vdihaval zrak svobode! Res čudni ljudje, ki se na tak način zavedajo svojega osvobojenja! Pričakoval je carmagnole, kresov, frigijskih čepic, želel si je videti tudi giljotino v čast in slavo nove republike — mesto vsega tega pa grobna tišina. — Komaj osvobodeno prebivalstvo svobodne prestolice hodi s kurami spat.

Naenkrat pa, ko sta prišla do križišča dveh ulic in malo večje ceste, je veliki vojvoda obstal, nagnil glavo naprej in prisluškoval. Od velike ceste sem sta slišala enako odmerjene korake, razločila, kako trde pete udarjajo ob tlak. Mogoče prihaja patrulja. Najbolje bi bilo, da se najprej prepričata, kaj je na stvari, predno gresta naprej.

— Klak, klak, klak... je odmevalo v noč, in koraki so se vedno bolj približevali. Filip je stopil korak naprej k vojvodi in se nagnil naprej, da bi pogledal po cesti... Čez nekaj sekund je razločil osebo, ki je čul njene korake... v tem trenutku je zaslišal Filip, da je grof zasiknil... skočil je korak nazaj in gledal...

Ponosno in strumno z dvignjeno glavo, oblečen v salonsko obleko, katere škrici so sfrfotali pri vsakem koraku, z okroglim klobukom na glavi in rumenimi čevlji na nogah je korakal mogočno po cesti mozakar, katerega je Filip takoj uvrstil v register «trgovski potnik». Vse je go-

vorilo za to: Njegovo nastopanje, neokusna, cena eleganca njegove obleke, smrdljiva cigara, katere neugoden dim je kužil nočno ozračje. Filip se je komaj zadrževal, da se ni zasmeljal. V Minoriki je revolucija, narod spi... ko pa človek vidi prvega budnega podanika te nove republike... tedaj je to tuj trgovski potnik. V naslednjem trenutku pa, ko je prišel možakar v uličico, kjer sta prežala in se jima približal za kake tri korake, je Filipa naenkrat minilo vse veselje do smeha. Brez vsake besede, samo zasikal je... je skočil grof proti nočnemu potniku... V naslednjem trenutku je Filip videl, da je zagrabil grof z desnico desno roko neznanca, levico je pa položil okoli njegovega vratu... še trenotek... grof je zavil svojo desno roko tako naglo in močno, kot delajo to navadno policaji, kadar se aretiranec brani... njegova levica se je pa oklenila vratu... in iskala grlo... Filip je slišal nemirno dihanje nočnega potnika in kratke besede, ki jih je spręgovoril veliki vojvoda:

«Ako samo poskusite zavpiti, vas zadavim kot mačko!»

Napadeni je bil vsled nenadnega napada skoro popolnoma omamljen, vendar se je skušal oprostiti železnih rok, ki so ga držale... skušal je doseči grofov vrat... ko se mu pa to ni posrečilo, je začel iskati nekaj v hlačnem žepu. Filip je takoj razumel, da išče revolver... dasi ni imel pojma, kaj naj pomeni ves ta prepir, vendar je hitro priskočil... Ako bi tujec dobil svoj revolver in začel streljati... tedaj bi odnesel vrag vse njegove načrte, moral bi se obrisati pod nosom za svojih petdeset tisoč funtov in bodočnost republike Minorke bi bila «zagotovljena».

Predno je Filip dospel do čudne skupine, je grofova desnica spustila tujčev vrat in padla kot težko fužinsko kladivo na njegovo desno

sence... Tujec se je zgrudil na zemljo, kot da ga je udarila strela. Veliki vojvoda se je zasopljen obrnil k Filipu.

«Vi se gotovo čudite mojim metodam, gospod profesor, toda ko zveste, kdo je ta lopov, me boste razumeli!»

«Kdo je ta možakar?»

«Ta možakar,» je rekel grof in brcnil z nogo nezavesnega nasprotnika, «je gospod Bekker, doma iz Holandske, on je aranžiral revolucijo na Minoriki.»

«Sedaj razumem postopanje in čustva vašega velikovojvodskega visočanstva!» je rekel Filip popolnoma mirno.

Veliki vojvoda ga je začudeno pogledal:

«Kaj ste rekli... visočanstvo...? Vi veste, kdo sem?»

«Da, visočanstvo... vem!»

«Koliko časa že?»

«Ko smo se ukrcali na «Štokljio» in odšli iz Marseilla.»

Veliki vojvoda je bil v precejšnji zadregi, zamrmral, je med zobmi:

«Slutil sem vse to... toda sedaj...»

Filipu se ni zdelo primerno, da se zdaj in na tem mestu razpravljata kakoršnekoli poedinosti, zato je rekel:

«Nekaj vam je padlo iz žepa, visočanstvo!» Sklonil se je in pobral lepo zganjeno polo papirja, ki je ležala poleg nezavesnega Bekkerja.

Veliki vojvoda je vzel papir in ga ogledoval; radoveden je bil, kaj bi moglo to biti, zato je razgrnil polo in poskušal prebrati v mraku vsebino. Toda brati ni mogel, bilo je pretemno, hotel je že vtakniti polo v žep, ko mu je posvetil Filip z električno svetilko. Veliki vojvoda je hitro prebral... in se začel na ves glas smejati, tako da je odmevalo po vsi ulici.

«Visočanstvo, visočanstvo!» je šepetal Filip. «Nikar tako glasno, kaj bi bilo, ako nas tu zalotijo...»

«Prav imate!» je odgovoril veliki vojvoda in to z glasom, da se je Filip skoraj prestrašil. «Ko bi le vedeli, kaj sem našel na ti poli papirja, ki ste mi jo dali!»

Filip ga ni razumel, toda zdaj ga ni hotel spraševati, vendar je pa sam veliki vojvoda odgovoril:

«Ta papir ni padel iz mojega žepa, izgubil ga je naš ljubi gospod Bekker; na tem papirju pa ni napisano nič več in nič manj nego pogodba med gospodom Bekkerjem in šestimi mojimi podložniki, ki so se zavezali, da me bodo za nagrado dvestotisoč pezet odstranili raz prestol in me povrhu tega še ubili.»

Filip se je samo čudil, ko je poslušal te besede... V tem trenutku se je Bekker zganil...

«Visočanstvo... tegale vašega Bekkerja morava spraviti na varen kraj. Ali veste kak primeren kraj...»

Veliki vojvoda je bil ves zamišljen, gledal je nekaj časa Filipa, potem zopet kontrakt... Na Filipovo vprašanje se je zganil in gledal naokoli. V vseh hišah je vladal popoln mir in nočna tišina, kot da so vse izumrle, zapuščene... mala hišica v bližini je bila pa prav popolnoma zanemarjena. Okna so bila deloma pobita, okviri iztrgani, stara vegasta vrata so bila na pol priprta. Veliki vojvoda je pokazal na hišo, a Filip je prikimal. Molče sta zagrabila nezavestnega Bekkerja, ki se je parkrat stresel, in ga odnesla v zapuščeno enonadstropno hišo. Dasi je bilo na zunaj videti, da je hiša zapuščena, je bilo v veži naloženo neko orodje, metle, vedra, lestve in kup praznih steklenic, v steno je bil zabit velik žebelj, preko njega je pa visela vrv. V istem hipu sta brez vsakega dogovora veliki vojvoda in Filip snela vrv in začela vezati Bekkerja. Ko sta bila s svojim delom gotova, se je Bekkerju začela vračati zavest, njegove zvezane roke se so zganile, modre podplute oči se so odprle... s krvavimi očmi je gledal prestrašen svoja sovražnika...

Tedaj se je zganil tudi njegov jezik in hripavo je zašepetal:

«Šepasti... šepasti...»

Veliki vojvoda se je zasmejal:

«Da, gospod Bekker, popolnoma prav imate, šepasti, šepasti. Šepasti je tu, ki se je vrnil med svoje zveste podložnike, da prevzame zopet vlado. Ako vodite svoje trgovske knjige, zapišite onih dvesto tisoč pezet med izgubo. Vi ne boste mogli postati lastnik ali vsaj upravnik žveplениh rudnikov na Punti Hermosi.»

Gospod Bekker ga je gledal s sovražnim pogledom, ki je bil tako divje blazen, da se je skoraj veliki vojvoda sam prestrašil, vendar se je premagoval in rekel:

«Ali veste, gospod Bekker, kaj storim takoj, ko prevzamem vlado? Objavil bom zakon, ki ga bom imenoval vam na čast «lex Bekker», a določal bo, da je vsakemu tujcu pod kaznijo 50.000 pezet prepovedano priti na Minorko. Ako je pa ta tujec slučajno Holandec, se izpremeni ta denarna globa v smrtno kazen.»

Te besede je govoril špansko, Filip, ki je razumel nekaj španščine, je dostavil:

«Ali bi smel vašemu veličanstvu nekaj dobrega svetovati?»

«Kaj?»

«Dajte temu zakonu retroaktivno moč!»

Gospod Bekker je ves zadržtel... veliki vojvoda se je pa smejal:

«Imeniten svet, gospod profesor. Prosim vas, posodite mi malo svoj robec, da neposrednemu provzročitelju tega zakona zamašim usta, predno ga zapustiva.»

Filip je takoj ustregel njegovi želji. Veliki vojvoda je spretno zamašil Bekkerju robec v usta... ta se ni niti branil, tako so ga prevzeli dogodki zadnjih trenutkov.

Veliki vojvoda je potegnil še Bekkerju iz žepa revolver, ki ga je hotel ta prej izvleči, potem se obrnil k Filipu in rekel:

«Tako, sedaj pa greva lahko naprej!»

«Kam, visočanstvo?»

«Na dvor, da obiščeva predsednika republike.»

Veliki vojvoda je rekel te besede s takim naglasom, da je Filip nehote obžaloval usodo mladega predsednika.

Da sta Filip in veliki vojvoda vedela in slutila, v kateri hiši sta pustila zvezanega gospoda Bekkerja, se prav gotovo ne bi smejala...

S hitrimi koraki sta šla po dolgi in še dokaj široki cesti proti iztočnim terasam, nad katerimi so se videli temni obrisi vojvodskega dvora. Veliki vojvoda je opazoval neprestano Filipa, hotel ga je nekaj vprašati, a se je vedno premislil... molče in tiho sta se približala dvorski terasi. Filip, ki je bil izvanredno dober pešec, se je moral čuditi, s kako naglico je šel veliki vojvoda kljub svojemu šepanju; a obenem se je čudil vsemu, kar je dozdej videl in slišal. Sto in sto vprašanj si je stavil: o gospodu Bekkerju, o kontraktu, o žveplenih rudnikih na Punti Hermozi... srbel ga je jezik, da bi vprašal... toda zdelo se mu je najprevidnejše in najboljša politika, da sledi velikemu vojvodu in molči...

Prišla sta na trg pred dvorom... tu je stalo par dreves, ki so šuštel v vetru... Ko sta čula nek šum, sta obstala... slišala sta ono isto, kot doli v mestu... korake. Takoj sta ugotovila, da ne gredo ti koraki preko trga, ki je bil posut z drobnim peskom, ampak, da se ti koraki slišijo neposredno od dvora, kjer je bil del trga tlakovan s kamenitimi pločami. Tja pa nista mogla videti. Plazila sta se previdno med drevesi in končno se jima je posrečilo, da sta se splazila tako blizu, da sta mogla opaziti, odkod prihaja šum.

Opazila sta vojaka, ki je stal pred dvorom na straži... Novi predsednik Hernandez mora torej spat za-

stražen v sredi svojih zvestih podanikov...

Filip je opazoval dona Ramona in vprašal:

«Ali ga napadeva?»

Veliki vojvoda je nekaj trenutkov opazoval malega vojaka, ki je trudno hodil gorindol pred dvorom.

Odmajal je z glavo..

«Ne, ne, saj siromak ni prav ničesar zakrivil. Svoje moči morava hraniti za boljše prilike... tu si pomagava na drug način... Stranski uhod, samo ako ga niso zaprli...»

Vzel je Filipa za roko, peljal ga previdno par korakov nazaj, nakar sta zavila na mali dvorski vrt — kjer sta obstala pred malimi vratmi, ki so bila že skoraj popolnoma zaraščena z bršljanom.

«Ko sem bil še mlad, sem se vedno smukal okoli teh vrat, ker so me jako zanimale kuhinje, ki se nahajajo v tem delu dvora. Sicer kuhinje niso bile preveč bogate, toda šlo je... Sedaj pa pogledjva, kaj je s temi vrati!»

Uprl je svoja močna ramena in debeli hrbet na mala vrata in par krat pritisnil. Takoj ni šlo, toda potem je zaškripalo, stara zarjavela ključavnica je popustila — vhod je bil prost...

Veliki vojvoda je hotel vstopiti, Filip mu je hotel slediti... tedaj se je vojvoda obrnil:

«Samo trenotek! Dovolite, da se posloviva sedaj!»

Filip ga je začudeno pogledal:

«Posloviti... sedaj... ne, nikdar, visočanstvo.»

«To bi bilo nevarno... Ako riskiram jaz svoje življenje, to nič ne de, toda nimam pravice, da razpolagam z vašim. Vrnite se v pristanišče in pojdite na krov. Odplujete s «Štor-kljo» na morje. Ako se mi moj načrt posreči, vam jutri vse sporočim. Ako se ponesreči... potem... pozdravite starega Paqueno in gospo Pelotard...»

Filip je čutil, kako mu utripa srce. Vraga, mož mu je neskončno imponiral. Sam, oborožen z revolverjem si upa poiskati svoje sovražnike v brlogu; hoče sam brez vsake pomoči razbiti trumo upornikov, ki bi dali vse, da ga dobe v svoje roke. Karkoli je ta vladar nekdanj zakrivil, vse to je sedaj popravil s svojim nastopom v današnji noči. Filip je odločno zmajal z glavo in mu podal roko:

«Visočanstvo, tudi časopisje ima svoje dolžnosti. Predvsem, zastopnik lista ne sme opazovati od daleč tega, kar si lahko ogleda od blizu. Kot predstavnik časopisja hočem na vsak način z vami, visočanstvo, da bom mogel opevati dogodke današnje noči!»

«In ako zaklenem pred vami vrata?»

«Potem grem skozi glavna vrata, na hodniku se gotovo srečava, visočanstvo!»

Veliki vojvoda se je zadovoljno nasmehnil in podal Filipu roko.

«Moje spoštovanje do časopisja je naraslo v današnji noči za sto odstotkov. Torej, ker na vsak način hočete, pojediva!»

Izgubila sta se v temo hodnika, ki je vodil od vrtnih vrat pod dvorskimi kuhinjami. Tiho, skrajno previdno, korak za korakom sta se plazila v predvorje. Samo ena, slaba svetilka je brlela v kotu pri vhodu. Od zunaj se so čuli počasni, zamolkli in enakomerni koraki stražnika.

Filip je potegnil svojo električno svetilko in pogledal na uro. Bilo je ravno pet minut čez deset.

Veliki vojvoda se je plazil z neverjetno gibčnostjo, ki je ne bi pripisoval njegovemu orjaškemu telesu, do vrat, ki so vodila iz preddvorja, tam je pazno prisluškoval. Zaničljiv smehljaj je zaplaval okoli njegovih usten, ko je opazoval ta

vrata; velikovojvodski grb, ki je bil naslikan na vsakih vratih, je bil prebarvan s sirovo oljnato barvo. Ko je pregledoval vrata, našel je na enih posetnico. Komaj pa je pogledal vizitnico, je namignil Filipu, ki je prišel hitro k njemu in rekel:

«Gospod profesor, tu stanuje gospod predsednik, poglejte njegovo posetnico na vratih!»

Filip je pogledal na vrata in opazoval posetnico; potem sta nekaj časa prisluškovala oba pri vratih. Slišala sta odmerjene korake, ki so se čuli iz sobe, kjer je moral hoditi gorindol en sam človek. Filip ni dolgo premišljal, nehote je dvignil roko in potrkal.

Od znotraj se so čuli hitri koraki, vrata se so odprla in na pragu se je pokazala v slabi razsvetljavi postava predsednika Louisa Hernandeza.

Filip je hitro potisnil velikega vojvodo za krilo odprtih vrat, potem se je pa globoko poklonil pred gospodom predsednikom.

«Dober večer, gospod predsednik,» je rekel. «Kakor vidite, mi ni dala žilica miru, našega sestanka nisem mogel več odlašati, zato sem prišel že nocoj, da se pogovoriva o svojih načrtih! Vem, da je to pozno, toda bil sem vseeno tako predrzen, da sem vas poiskal še nocoj!»

Predsednik je opazoval v prvem trenotku Filipa začudeno in preplašeno, toda kmalu se je pomiril, ko ga je spoznal.

Dostojanstveno je odgovoril:

«A, vi ste! Dobro, dobro! Pozno je že, to je sicer res... toda ravno o pravem času ste prišli. Pričakujem svoje prijatelje... Samo vstopite, gospod profesor!»

«Hvala, gospod predsednik!» je rekel Filip in stopil korak bližje, «toda stvar je taka, da sedajle nisem sam... pripeljal sem namreč tudi jaz svojega prijatelja seboj...»

IV. poglavje,

v katerem preti velika nevarnost obstoju mlade republike
Minorke.

«Prijatelja?» je vprašal Hernandez začuden. «Mislim sem, da ste do-potovali sami! Ali imate morda znanca na Minorci?»

«Imam znanca!» je odgovoril Filip, glas mu je nehote zadrhtel, prijel je velikega vojvoda za roko. «Imam znanca, ki se vam hoče pokloniti, gospod predsednik.»

Señor Hernandez je stopil korak nazaj v sobo in opazoval Collina precej nezaupljivo.

«Kako vas je pustila straža sem-kaj?» je vprašal preplašen. «Poka-žite mi takoj tega svojega prijatelja in mi recite kdo je!»

Njegovo ime je... «v tem trenutku je Filip prekorščil sobo, ... don Ramon XX. veliki vojvoda Minorke, katerega ste hoteli vi s svojimi prijatelji za 200.000 peset umoriti, ki se je sedaj vrnil, da vam malo prekriža vaše načrte!»

Besedo za besedo glasneje je govoril Filip... Hernandez se je pa v tem hipu obrnil in skočil proti pisalni mizi, kjer je ležala neka mala, svetla stvarica, ki jo je Filip takoj spoznal — bil je mal revolver. Ko je bil Filip dijak, je bil najboljši «žogobrc» nekega akademičnega nogometnega kluba... to je bilo sicer že davno... toda ko je videl sedaj Hernandeza in spoznal njegovo nakano z revolverjem, prebudili so se v njem spomini na nogomet. Poskočil je in to s tremi skoki, katerih se tudi pred tremi leti ne bi mogel sramovati... in v onem trenutku, ko je bodoči predsednik dospel do pisalne mize in stegnil roko, da pograbi revolver, dvignila se je Filipova noga v tako

elegantnem loku, da bi delala čast vsakemu prvemu igralcu... v istem trenutku je odletel revolver tudi v velikem loku kakih deset metrov daleč v drug kot sobe... Žalibog moramo pripomniti, da se Filipova noga po naravnih in fizičnih pravilih gibanja, po izvršeni akciji ni mogla takoj ustaviti, dvignila se je še malo, malo zakročila in se srečala z nosom predsednika in ta nos je naenkrat pobarval s krvavordečo barvo marmornate ploče po tleh.

Veliki vojvoda se je zakrohotal in priskočil... predsednik minorčanske republike je pa zatulil od bolečin in se sesedel ob pisalni mizi.

«Well done, profesor, well done!» je klical veliki vojvoda. «Vi lopov molčite, sicer vas ubijem brez vsega na mestu. Niti glasu, razumete!»

Njegov glas je bil tako strašen, da je Hernandez prenehal s svojim zdihovanjem, ki so ga povzročale bolečine, kot da mu je kdo prerezal grlo... tresel se je po vsem telesu, počasi se je dvignil, opazoval nekaj trenutkov svojega vladarja, potem pa padel na kolena... kri mu je še vedno tekla iz nosa...

«Mi... mi... iii... lost... mi... lost! Visočanstvo... milost!» je vzdihoval. «Zapeljali so me... res... za... peljali... jaz nisem igral v zaroti prav nobene vloge... prisegam...»

Veliki vojvoda ga je gledal z besnim zaničevanjem.

«Prokleti lopov, lažete, po krivem prisegate! Zakaj se ste vgnezdili tu, v moji palači? Odgovorite... zato, kaj ne, ker ste popolnoma nedolžen, ker niste bili med zarotniki?»

«Ho...te...te li... hoteli so me izvoliti za predsednika...» je stokal in vzdihoval Hernandez...

«In vi ste si hoteli takoj zagotoviti dostojanstvo in mesto... Kako je pa to mogoče (glas velikega vojvode je bil zopet grozen) da se nahaja vaše častito ime kot prvo na ti pogodbi?»

Potegnil je iz žepa polo papirja, ki jo je dobil pri Bekkerju, in jo pomolili Hernandezu pod nos!

Ta pa je prebledel kot mrlič... tudi kri mu je prenehala kapljati iz nosa... drhtel je kot trepetlika... padel naprej in objel Ramonove noge in prosil milosti. S krepko brco se je veliki vojvoda osvobodil rok in rekel Filipu:

«Prosim vas, bodite tako dobri in pogledajte v sobi tam na kraju hodnika, tam dobite kako primerno vrv...»

«Kaj... kaj me nameravate obesiti?...» je stokal Hernandez, ulile se so mu debele solze, tekle po zateklem nosu in se mešale s krvjo...

«Da, toda malo pozneje!» je rekel veliki vojvoda mirno. «Ako vas na to obsodi sodni zbor... Jaz nisem morilec, gospod Hernandez, kot ste vi in vaši prijatelji. Hočemo vas samo zvezati. Tukaj, obvežite si svoj nos! Vrgel mu je zaničljivo robec in nadaljeval: «Sedaj mi še nekaj povejte, toda svetujem vam, da govorite resnico! Kdaj pridejo vaši prijatelji?»

Señor Hernandez je prenehal jokati, ko je čul, da ga ne obesijo kar na mestu... dokler je živel, je mogel še vedno upati... Pogledal je preplašeno in previdno velikega vojvodo in rekel:

«Natanko ne vem, ali pričakujem jih tako v eni uri...»

Velikemu vojvodi se je obraz zresnil in stegnil; spoznal je takoj, da lopov laže, da pripravlja neko presečnečenje, ker gotovo je bilo, da bodo njegovi prijatelji prišli vsak trenotek.

«Luis Hernandez!» je rekel «nameraval sem se v slučaju, da vas

sodni zbor obsodi na smrt, poslužiti svoje vladarske pravice in vas pomilostiti, toda sedaj ste v desetih besedah spregovorili dve laži! Vaša usoda je torej zapečaten!»

Obrnil se je k Filipu, ki je prišel z dolgo vrvjo in rekel:

«Gospod profesor, oprostite, da vas moram nekaj prositi. Pomagajte mi malo v tem neprijetnem in nečistem delu: Zveživa izdajalca, ki je lažnjivec in bojzaljivec, ki si ne upa govoriti resnice, akoravno je ravnokar ušel smrti. Pogledajte ga samo... danes se je predstavljal kot predsednik minorčanske republike in predno poteče par dni, bo ležal nekje v zakotnem delu mahonskega pokopališča med onimi brez imena...»

Zamrmral je te besede med zobmi, potem pa sta s Filipom povezala predsednika minorčanske republike v prav prikladen paket, ki ga je lahko prenašati. Pri tem sta pokazala dokaj spretnosti. Ko sta bila gotova, sta mu še zamašila usta in ga prenesla v sosednjo sobo. Veliki vojvoda je nato zaklenil vrata in rekel:

«Mislim, da pridejo njegovi prijatelji vsak hip. Bojim se, da nama bodo dali malo več opravka nego gospod predsednik. Ali hočete še vedno ostati tukaj?»

Filip se je zasmejal.

«Hvala! Obžalujem samo, da tvegate svoje življenje za tako malenkostno stvar, kot je ravno ta moja zadeva!»

Filip se je prav po odisejsko zasmejal, vedel je dobro, bolje nego njegov sobojevnik, kako neugodno in nehvaležno bi se mogla stvar razviti za njega. Petdeset tisoč izgubljenih funtov... te svote se je spomnil... Niti slutil ni, kaj ga še vse čaka... predno si zagotovi to svoto...

Veliki vojvoda ga je zamišljeno opazoval:

«Vi ste hraber mož, profesor; oprostite, ali ste Francoz ali Anglež?»

«Moja mati je bila Francozinja,» je odgovoril Filip. «Jaz pa nisem niti Anglež niti Francoz... visočanstvo... jaz sem Šved.

«Pri svetem Urbanu, Šved! Moj poklon! Vi ste prvi predstavnik svojega naroda, ki ga imam čast spoznati... gotovo pa ne zadnji... Lex Bekker ne bo veljala za vas!»

«Oprostite visočanstvo,» je rekel Filip smeje, «ali bi ne bilo bolje, da se pripraviva na sprejem svojih ljubih gostov, za take diplomatske uljudnosti bomo imeli še dosti časa. Ker sem brez orožja, a gospod predsednik itak ne rabi več svojega revolverja, bom tako svoboden, da si ga prilastim jaz. Sedaj morava zamisliti svoj strateški načrt. Koliko gostov mislite, da pride?»

«Niti pojma nimam! Bilo bi tudi brez pomena, da bi vprašala señora Hernandeza, ker bi naju prav gotovo nalagal. Tu v pogodbi je šest imen, med njimi tudi njegovo. Torej smeva pričakovati pet gospodov, ako pridejo vsi in ne pripeljejo koga seboj. Eden med njimi je pa jako nevaren človek. Posada se imenuje, narednik moje telesne straže.»

«Kaj mislite, visočanstvo, da jih počakava tukaj? Ali bi ne bilo bolje zunaj v preddvorju!»

«Prav imate, tako je, sveti Urban! Zunaj v preddvorju bo bolje, tam lahko preštejeva svoje sovražnike, ko bodo prihajali in si izbereva pravo priliko.»

Veliki vojvoda in Filip sta odšla v preddvorje in iskala primerno izhodno operacijsko točko. Po kratkem posvetovanju sta sklenila, premestiti svetilko, ki je osvetljevala zadnji konec preddvorja, med velika vrata in vhod v predsednikovo sobo. Ko sta to naredila, sta se skrila v ozadju, ki je bilo sedaj temno. Tu sta čakala in prežala.

Nekaj minut je minulo — prav ničesar se ni zgodilo, molčala sta — potem se je sklonil veliki vojvoda k Filipu in ga vprašal:

«Vi ste torej Šved? Ali je gospa soproga tudi Švedinja?»

«Ne visočanstvo, ona je Rusinja!»

«In vi se ne bojite, da greste z menoj, da mi pomagate... saj ste vendar slišali, kaj sem vam rekel v čolnu!»

Filip se je nasmehnil, kar pa veliki vojvoda v temi ni videl... toda še predno je mogel odgovoriti, začula sta zunaj glasove, na ktere sta čakala.

Zunaj sta slišala korake, dve ali tri osebe so prihajale v pogovoru proti gradu. Sledil je klic, vojak je ustavil prihajajoče, spregovorili so med seboj par kratkih besed.

Obsežen glas v basu je odgovoril: Dobro, ti straži tam dole, mi preskrbimo tukaj gori vse potrebno. Mali stražar je rekel: razumem! in odšel. V tem hipu so se odprla vrata v preddvorje.

Tri osebe so stopile preko praga, zaklenile vrata in šle urno proti sobi, ki sta jo Filip in vojvoda malo prej zapustila. Filip se je mučil in v temi napenjal svoje oči, da bi videl, kakšni so trije moderni potomci Danton, Marata in Robespierrea... Ko jih je videl, se je skoraj na glas zasmejal, kajti večjih kontrastov v svojem življenju še ni videl. Prvi je bil močan, širok in plečat mož z veliko, črno brado, drugi majhen z upalimi očmi fanatičnih pogledov, zavrt v nekako meniško kuto, ki ga je spominjala na nedeljsko obleko kakega švedskega pastorja. Navadno segajo take meniške kute do tal, njegova mu je pa segala le do kolen, izpod nje sta potem bingljali dve črnoumazani, tanki nogi. Tretji došlec je bila neka oseba, ki je bila pri nemirni luči podobna nekakemu hrošču: bil je grbav in ne večji nego kak dvanajstleten dečko, z jajčasto glavo in dolgimi ozkimi pajkastimi nogami. Filip je pregledal še enkrat to čudno trojico in pogledal velikega vojvodo, kot bi ga hotel vprašati: Kaj pa sedaj?

V tem hipu je veliki vojvoda dvignil roko, v kateri je imel Bekkerjev revolver in oddal strel, ki je odmeval v praznem predvorju kot top... Vsi trije zarotniki se so stresli, kot da jih je zadela strela, obstali so in se obrnili... in videli so moža, katerega so nameravali umoriti za nagrado dveh sto tisočev peset... in videli so gospoda Filipa Collina... oba sta stala z naperjenimi revolverji! Glas velikega vojvode je zadonel:

«Roke kvišku... takoj — ker sicer bo po vas...»

V prvem trenutku se je videlo, da se črnobradi in menih obotavljata... akoravno sta nekako čudno gledala na revolverje... grbavs pa je ubogal s tako naglico, da ga je bilo kar veselje gledati... Ko je pa veliki vojvoda približal svoj prst petelinu in pomeril... dvignila sta tudi ona dva svoje roke... a kar je bilo v njih očeh, to prav gotovo ni bila molitev za dona Ramona. — Veliki vojvoda se je obrnil k Filipu in rekel:

«Gospod profesor, bodite tako prijazni, preglejte te gospode, ako nosijo morebiti kako orožje seboj. Zadržite s častitim očetom Ignacijem, z onim v tako slikoviti kuti... Ali hočete, da jih pregledam jaz...»

«Nikakor ne, višočanstvo!»

Filip je stopil k temu čudnemu božjemu namestniku in začel z veliko spretnostjo prazniti njegove žepe... katerih vsebina je bila precej pestra, ni manjkalo seveda revolverja, ki ga mora nostiti vsak revolucionar, — Filip ga je seveda vtaknil v svoj žep, potem je našel zavitek bankovcev, a v kuti celo zbirko raznih relikvij, katere mu je pa vrnil.

«Dobro!» je rekel veliki vojvoda, ko je videl, da je Filip izruval očetu Ignaciju strupene zobe, «poglejmo sedaj narednika Posado.»

V njegovih žepih je našel Filip kar dva revolverja in nekaj cekinov, ko je bil gotov se je obrnil k grbavcu, ki mu je sledil s podplutimi očmi...

Filip je našel v njegovem žepu četrti revolver in poleg tega še precejšno bodalo. Potem se je obrnil k velike-mu vojvodi in rekel:

«Sedaj prinesem vrvi, da povežem te gospode, da dobi gospod predsednik svojo zaželjeno družbo!»

Stekel je in se vrnil z zavitkom vrvi... v petih minutah je bil častiti oče Ignacio — iz spoštovanja do cerkve je namreč začel z njim — povezan in brez moči... Filip se je hotel ravnokar lotiti črnobradega narednika, ko se je situacija nainkrat spremenila.

Grbasti gostilničar na skrajnem levem krilu je hitro ugotovil, da se oči in revolver velikega vojvode zanimata najbolj za narednika in duhovnika... zato se je počasi in previdno odmaknil od narednika, poleg katerega je stal dosedaj. Vse večja in večja je postajala razdalja med njima... a veliki vojvoda ni opazil ničesar. Ko je pa Filip podrl Ignacia in ga dostojanstveno in s spoštovanjem položil na tla, ga povezal in se približal naredniku... je mislil grbasti Amadeo, da je prišel pravi čas, da ga lahko izkoristi... Hitro in nečujno kot žuželka kobilica je skočil par korakov v stran proti izhodu... v hipu, ko je Ramon opazil njegov beg in nameril revolver, so se vrata odprla... Amadeo je bil zunaj in kroglja iz Ramonovega revolverja je padla v prazen zrak...

Sedaj so pa sledili prizori z bliskovito naglico...

Črnobradi narednik je stal ves čas, ko je Filip preiskoval žepe in vezal očeta Ignacia, peneč se jeze in pripravljen za napad kot tiger... ni ga dosti motil naperjeni revolver, Amadejev beg mu je dal novega poguma. Kot divja mačka je planil v onem trenutku, ko je Amadeo izginil skozi vrata, s škripajočimi zobmi in hripavim rjojenjem na dona Ramona; predno se je mogel ta po strelu za pobežim gostilničarjem obrniti,

so ga že oklenile narednikove roke... in oba sta se zavalila po kamenitem tlaku... revolver je padel iz Ramonove roke in začela se je borba z mišicami... Ali borile so se mišice dostojne svojih sovražnikov! Ako je bil veliki vojvoda gotovo močnejši nego narednik, odtehtala je narednikova jeza njegovo premoč! Vedel je, da se ne bori za svoje življenje... boril se je za načrte svoje in svojih prijateljev. Ako zmaga sedaj veliki vojvoda, tedaj so izgubljeni... ako ostane vojska in meščanstvo brez voditeljev, preneha revolucija takoj... kakšna usoda pa čaka njene voditelje ni bilo težko pogoditi. Ako pa zmaga narednik, tedaj še ni vse izgubljeno.

In na prvi pogled je bilo res videti, da zmaga črnobradi narednik... Filip je kot onemel opazoval borbo a ni se upal rabiti revolverja, oba sovražnika sta se valjala s tako naglico po kamenitem tlaku, da bi mogla zadeti kroglja ravno tako zadnjega potomca dinastije Ramiro kot njegovega nasprotnika; tudi razsvetljava je bila tako slaba, da jih ni mogel razločiti. Oče Ignacio, ki je ležal pri Filipovih nogah, je izpodbujal svojega zaveznika s hripavimi klici, začel je moliti in peti neko cerkveno pesem, ki je jako čudno odmevala v praznem in slabo razsvetljenem prostoru. Tedaj je pa skočil Filip — vse, to je pa trajalo le eno minuto — bil pri obeh, ki sta se še vedno valjala po tleh; ko je pa hotel poseči v borbo, ga je hitro pogledal veliki vojvoda in rekel:

«Pustite naju, gospod profesor, njega pošljem že sam k vragu!»

Situacija se je hitro menjala, v tem hipu je bil Ramon na boljšem, a že v naslednjem narednik Posada, ki so mu stopile krvave oči iz očesnih votlin... ravno, ko je hotel Filip kljub vojvodinim besedam poseči v boj in se je njegovo telo skrčilo, potem zopet stegnilo... zagnal se je z

vso silo, dobil narednika pod se in ga pritisnil na pod... toda zopet se mu je narednik napol izvil kot kača in njegov črnobradi obraz se je dvignil proti Ramonovem vratu... odprl je usta, da bi ugriznil... Filip je prestrašeno zaklical... don Ramon je odmaknil glavo in narednikovi zobje so zgrešili svoj cilj — zasadili se so pa v desno Ramonovo uho, katero so skoraj pregrizli... v tem hipu je Ramon zagrabil z zadnjo orjaško močjo vrat svojega nasprotnika in trikrat butnil njegovo glavo ob kamenite plošče.

Mišice divjega orjaka so popustile, zadrhtelo je parkrat njegovo telo in mirno je obležal na mestu... Veliki vojvoda je vstal... kri mu je lila po licu — prsa se so mu razburjeno dvigala v kratkih presledkih... šepel je naglo in globoko.

«Rekel sem vam, gospod profesor, da je to nevaren možakar. Prosim, dajte mi vrv, da ga poveževa...»

«Vaše uho, visočanstvo...»

«Zato imava še dosti časa!»

Filip je hitro dal vrv... pri tem je mimogrede naperil revolver na očeta Ignacija, ki je takoj nehaj s svojo cerkveno pesmijo. Povezala sta z dvojnimi vrvi orjaškega narednika.

Filip je sicer svetoval, da bi bilo bolje, da namestita vrv neposredno okoli vrata naredniku, da ga dvigneta v primerni razdalji od tal in razstavita na oknu.

Filip je prinesel vode in pomagal izpirati globoko rano, ki so jo prizadeli narednikovi zobje Ramonovemu ušesu; tudi mu je za silo povezal rano. Komaj sta bila gotova, ko je don Ramon preplašeno vskliknil.

«Kaj je vendar, visočanstvo?»

«Moja služabnika, moja zvesta služabnika. Kako sem mogel nanje pozabiti! Kaj so naredili ti lopovi z njimi? Ako so jih pomorili, postrelimo jih na mestu brez zasliševanja in sod-

be! Moj zvesti Joaquin, moj dobri Avgust! Saj vam vendar niso storili ničesar!»

Šel je k očetu Ignaciu, ki je ležal mirno in molče... le zdaj in zdaj je zamrmral nekaj med zobmi.

«Kje sta Joaquin in Avgust! Kje sta? Odgovorite, vi dika svete cerkve!»

«Maledictus in aeternum, maledictus...» je molil pater in napol pel; zraven pa gledal svojega vladarja z divjim pogledom. «Maledictus in nomine patris et filii et spiritus sancti... Nefaste princeps perinde... perinde ac cadaver...»

Veliki vojvoda je skomiznil z rame in odšel proti sobi, kjer je ležal predsednik Hernandez.

«Mislim, da se bo oče Ignacio pokoril za svoje grehe v blaznici, gospod profesor! Morava pač vprašati gospoda predsednika!»

Filip je šele zdaj opazil, da šepa veliki vojvoda nekoliko močnejše nego navadno.

«Ali ste se poškodovali na nogi?»

«Neznatno! Mislim, da sem si moral spahnuti nogo, ko se je narednik zavalil na mene... Ne brigajte se zato... saj ni ničesar... sedaj sem vsaj simetričen, ko šepam na obe nogi!»

Ko sta stopila v sobo, je ležal Hernandez še vedno na tleh in na onem mestu, kamor sta ga položila; gledal ju je s preplašenim pogledom. Dogodki, ki so se dogodili so ga popolnoma omamili in v prvem trenutku ni razumel Ramonovih vprašanj.

«Hernandez,» je rekel veliki vojvoda, «vi imate starega očeta, ki je vaš pravi kontrast, poštenjak je in priden človek. Radi njega samega si premislím stvar še enkrat, toda samo pod pogojem, da mi takoj poveste, kaj je z Joaquinom in Avgustom. Ali ste me razumeli?»

Trajalo je dolgo minuto, predno je predsednik razumel to vprašanje... potem se je začel jokati in solze so tekle po njegovem licu in počasi je jecljal:

«V malem lovskem paviljonu... visočanstvo... v lovskem paviljonu!»

«Prokleti lopovi, morilci!» je zavdivjal veliki vojvoda! V malem lovskem paviljonu, ki je že trideset let zapuščen, ki je grad podgan... Kaj sta vam naredila Joaquin in Avgust? Prokleti lopovi... Res...»

Predsednik ni slišal niti razumel njegovih besed, debele solze so mu lile po licu, veliki vojvoda ga je zaničljivo pogledal in odšel iz sobe.

Ko sta bila zunaj, je rekel veliki vojvoda:

«Gospod profesor, naredite mi veliko uslugo, poiščite moja dobra služabnika in jih osvobodite! Težko mi je sedaj, da grem z vami... Neko omotico čutim po ti rokoborbi — in noga me boli bolj nego se mi je zdelo. Ako hočete do paviljona, da jih osvobodite, počakam kar tu. Saj jih najdete takoj!»

«Upam», je rekel Filip. «Kje pa je ta lovski paviljon.»

«Pojdite naravnost po vrtu, po katerem sva prišla semkaj. Belo je poobarvan, tako ga tudi v temi takoj opazite. Saj se znate orijentirati!»

«Dobro, dobro!», je rekel Filip in odšel. «Na svidenje!»

Ko je Filip šel do vrat, ki je skozi nje pred nekaj trenutki izginil Amadeo, je videl, kako je veliki vojvoda v predvorju sedel izmučen na stol. Dva metra daleč je psalmiral častiti oče Ignacio... še vedno je ležal na tleh... zadaj je pa ležal črnobradi narednik nepremično kot po prej...

Filip ni niti slutil, kaj bo videl v predvorju, ko se povrne...

V. poglavje.

Veliki vojvoda naj visi — veliki vojvoda naj visi!

Ko se je sesedel veliki vojvoda don Ramon na stol, mu ni bilo tako prijetno, kot je to hotel pokazati Filipu. Borba z narednikom ga je silno utrudila, bolela ga je izpahnjena noga; sedaj ko je bil sam, je šele čutil te bolečine... ko ogenj ga je peklo pregriznjeno uho... skoro je že začel misliti, da je imel narednik zastrupljene zobe, tako ga je pekla rana.

Don Ramon je pogledal na oba ujetnika, ki sta ležala še vedno tako, ko sta jih položila s Filipom. Blazni duhovnik je prenehal s svojimi psalmi, obrnil je glavo proti vojvodi in ga neprestano motril z otrplimi in sovražnimi pogledi; narednik je bil pa še vedno v polomotici. Počasi se je priplazil Ramon do ujetnikov in pogledal, ako vrvi niso kaj popustile, privlekel je svoj stol bližje, sedel, prižgal si cigaro, ki jo je slučajno in skoraj nič poškodovano našel v svojem žepu.

Nejasne in motne slike vsega, kar se je zgodilo v zadnjem času, so se pojavile v njegovi glavi, potovanje z ministrom Estebanom Paqueno, brzojavka o borzni špekulaciji, ki sta jo dobila v zadnjem trenutku, prizadevanja, da se informirata o vzroku te špekulacije... potem Marseille in vest o revoluciji, ravno ko sta hotela odpotovati v Pariz, kjer je Semjon Markovič... revolucija... torej ravno en dan po njegovem odhodu je izbruhnila... slučaj je tem upornikom prekrizal načrte. Kakšne obraze so delali, ko so našli v dvoru samo Avgusta in Joaquina? Ali je narod vedel, da njega ni bilo? Ali so to uporniki slutili? Premislimo nekoliko svoj položaj. Ali revolucionarji sploh

vedo, da je odpotoval? Mogoče tega niso niti vedeli in mislili, da se skriva kje na Minorki, da jih je njegov prihod nocoj toliko bolj preplašil. Njegov nocojšnji prihod... s pomočjo tega gospoda profesorja! Švedski profesor s francoskim imenom in rusko ženo! Zopet je bil prepričan, da ve profesor več nego se je izdal — da je on — profesor — središče vseh teh skrivnosti, premišljeval je to nekaj časa, a potem so drvele njegove misli naprej. Gotovo je, da ga je profesor spoznal, toda to ni nič čudnega, čudno pa je to velikansko zanimanje, ki ga je njegova soproga kazala za velikega vojvodo. Za trenotek je don Ramon prekinil svoje misli — to je bil jako čuden predmet razmišljanja! Po svoji naravi veliki vojvoda ni bil človek, ki ga imenujemo homme à femmes, to ni bil nikdar, toda v kratkem času, kar je poznal to mlado damo, se je sam in začuden pričel, s kako naglico se je vrinila in vgnezdila v njegovih mislih. Bila je tako primitivna, nedolžna, tako preprosta, imela je vse mikavosti ptice... bila je tako lepa... bila je žena drugega... žena moža, ki se mu mora zahvaliti za vse uspehe nocojšnjega večera. Don Ramon se je stresel... cigara mu je ugasnila... Prižgal jo je znova.

Svoj nocojšnji uspeh! ta je bil sedaj takole popolnoma gotov, Bekker, Hernandez, Posada in častiti oče Ignacio, to so bili pravi in prvi zarotniki, o tem je bil sedaj prepričan. Oni so zdaj na varnem, torej mu tudi drugi zarotniki ne bodo preveč nevarni. Amadeo, na primer! Mali, vsega usmiljenja vredni

črvič je sicer pobegnil, toda to mu ne bo prav nič pomagalo. Ostali trije, ki so bili podpisani na pogodbi, Vatelto in kakor so se že imenovali, teh ni poznal, toda prav gotovo jih je pridobil in podkupil za zaroto Bekker, kakor vse te, ki jih je poloyil... Ubogi Joaquin, ubogi August... kje se vendar mudi tako dolgo profesor?

Don Ramon se je stresel... skoro bi na stolu zadremal. Tako ne gre! Toliko časa mora bdeti in stražiti, da se vrne profesor. Kako je to bilo... kako se dobro spominja, je imel Joaquin vedno v svoji sobi za serviranje steklenico konjaka!

Čašo konjaka, to je, kar sedaj potrebuje, da pride njegova kri v pravi obtok, da popali bolečine v rokah in na glavi. Vstal je, vrgel dogorelo cigaro proč in šel počasi in z omahujočimi koraki po hodniku, po katerem sta poprej prišla s profesorjem. Tam si je izbral Joaquin malo sobico za serviranje, odkoder je nosil jedila v obednico. Odprl je vrata in pogledal v sobico. Bilo je temno kot v rogu. Stopil je naprej in tipal z roko, pozabil je že kaka je ta sobica... zdelo se mu je, da stoji na sredi miza, na obeh straneh pa po ena omara. Miza je bila prazna; začel je v temi preiskovati omare, zgoraj ni bilo nič, pokleknil je in začel preiskovati dolnje predale, našel je celo vrsto steklenic, toda vse so bile prazne, gotovo so jih tu namestili, odkar vlada v palači Hernandez, ker Joaquin bi ne trpel tak nered.

Slednjič je dobil v roko steklenico, ko jo je stresel je zaplusknilo. Dvignil se je malo in poduhal. Ako se ne vara, je naletel na pravo... to bo konjak.

Kleče se je plazil ritensko iz sobice in hotel vstati — toda poprej je hotel napraviti še požirek, da se malo okrepi...

Toda v istem trenutku je začutil, da ga je zadel zadaj na glavo močen udarec z nekim trdim predmetom, steklenica mu je padla iz roke... vse se je zavrtilo okoli njega, zakrilil je z rokami po zraku in telednil na obraz...

Ko se je zavedel, je najprej občutil svojo glavo! Šumelo in bučalo je v nji, kot v električnem kolovratu, tisoč in tisoč belih in rdečih točk je plesalo kot zvezdni utrinki pred njegovimi očmi, zavedal se je pa tudi svojega položaja, bil je trdno privezan na svoj stól; vrvi so ga tiščale okoli vratu in okoli gležnjev, desna noga ga je bolela in žgala kot da je v precepu... okoli njega pa je šumelo kot na morški obali... Razločeval je več glasov. Še ves v omotici je počasi in utrujen dvignil trepalnice in pogledal okoli.

Sedel je v preddvorju, kjer je nekaj trenutkov poprej stražil patra Ignacija in narednika Posado; sedel je na istem stolu kot malo prej, ko je skoraj zadremal. Okoli njega je stala gruča ljudi, ki ga je opazovala, kričala, se mu smejala in klela, gnetli so se okoli njega... on jih v prvem trenutku ni spoznal. Ko so pa dobile njegove oči malo več moči, ko se mu je vrnila zavest, da je razločil posamezne glasove, videl je, kdo divja okoli njega. In prvi, ki ga je spoznal, je bil oni možakar, ki ga je pred dvema urama dobro zvezal, mu zamašil usta in ga spravil v zapuščeno hišo v pristanišču: Bil je gospod Bekker iz Holandije.

Toda glas, ki se je slišal iz vseh, ki so bučali okoli njegovih ušes, ni bil Bekkerjev, spoznal ga je, bil je umazani Amadeo. S žarečimi očmi in razkuštranimi lasmi je plesal mali grbavec pred vojvodo semintja... Ko so se Ramonove oči privadle svetlobe, je štel svoje nasprotnike. Bilo jih je šest, toda razun Bekkerja je poznal le Posado, Hernandeza in očeta Ignacija.

«Jaz, jaz, tovariši, señořes, jaz Amadeo, gostilničar «Pri pobeljeniku» sem bil! Da ni bilo mene, kaj bi bilo z vami? Kaj, povejte, odgovorite mi! Do jutri zvečer vas bi vse postrelili, vas vse brez razlike, ali ste slišali, oče Ignacio, Eugenio, veliki Luis, in tudi vas, señoř Bekker! Ali veste, kje sem našel señořja Bekkerja? V svoji šupi, kjer spravljam stvari, ki jih rabim za čiščenje, pomislite, ležal je v ti stari šupi, zvezan, bil je brez moči!»

«Ali, kaj govorite!» ga je prekinil Bekker kratko in zadržto, kot je imel že navado. «Pustite te neumnosti, Amadeo. Kdo vam je pa dal poguma in vas pregovoril, da poiščete naše prijatelje? (Bekker je pokazal na one, ki jih Ramon ni poznal). To je bil señoř Bekker, ki ste ga našli v tako brezmočnem in brezupnem položaju. Kdo vas je potem pripeljal semkaj? Kdo je končal z njim?» (Pokazal je na Ramona.)

Don Ramon je čutil, da so se mu začele počasi vračati moči, da se mu napenjajo žile, ko je slišal govoritvenje in bahanje svojega velikega sovražnika. Toda bil je še vedno slab in z veliko težavo je izpregovoril:

«Ako ste bili to vi, señoř Bekker, vas zagotavljam, da boste jutri zvečer viseli!»

«Viseli, viseli...» gospod Bekker je zakričal te besede in skočil k velikemu vojvodi, ko je videl, da se mu vrača zavest. «Viseti... o tem govorite... da, da, eden bo visel, dragi moj... a to ste vi!»

Utihnil je za trenotek, same jeze ni mogel govoriti, s krvavopodplutimi očmi je gledal velikega vojvodo — njegove obrvi se so pa ježile...

«Vi,» je kričal, «vi prokleti vojvoda in vladar ubožnice! Vi boste viseli, viseli tako kot visi najnavadnejši zločinec. Ali še veste, kaj ste mi naredili nedavno — udarili ste

me v obraz... tu vam vračam... in to takoj... nocoj...»

Izven sebe v divji jezi je začel biti vojvodo po obrazu, po glavi, po ušesu, ki je krvavelo pod obvezo... Vsi so umolkneli in gledali ta prizor. Imeli so še vendar nekaj podedovanega rešpeкта pred krvjo v vojvodski palači... le Amadeo se je hripavo smejal. Le Luis je pristopil in potegnil Bekkerja proč...

«Señoř Bekker,» je dejal «to pride pozneje na vrsto, sedaj moramo takoj začeti z zasliševanjem.

Bekker je prenehal tolči velikega vojvodo, ki se ni mogel braniti... toda čutil je, da se mu vrača moč vedno bolj in bolj, napenjal se je, da se osvobodi vezi — svoje sovražnike je pa opazoval z divjimi pogledi iz krvavih oči.

«Gospod Bekker,» je dejal, «že zdavnaj sem vedel, da ste strašen strahopetec, sedaj ste to moje mišljenje dokazali. Predno zaide jutri solnce, boste plačali svojo strahopetstvo s svojo smrtjo.»

Njegov glas je bil tako strašen, njegov pogled je bil tako divji, da so vsi utihnili in se opazovali med seboj. Ali pričakuje veliki vojvoda pomoči? Odkod? Ali jim je pripravljena kaka past, ki nimajo niti pojma... Ali se je vrnil s kako pomočjo iz kopnega? Odkod je sploh prišel? Oni med zarotniki, ki so nocoj že okusili njegovo pest, ki so videli v njegovi osebi angelja maščevanja, so ga videli v spremstvu le enega prijatelja in v teku pol ure sta skoraj popolnoma udušila revolucijo na Minorki. Drugi zarotniki pa, ki so čuli, kako se je vse to godilo, so poslušali to skoraj neverjetno povest s strahom in nervoznostjo. Tudi besede velikega vojvode so delovale nanje jako porazno... Odkod toliko predrznosti, odkod ta tolika nesramnost, ko sedi na nogah in rokavah zvezan med svojimi smrtnimi sovražniki... Kako naj si razlagajo

to, ako ne z dejstvom, da ima zaveznike, pomočnike, ki oni ne vedo za nje, kdo so in odkod so! Amadeo in eden onih, ki jih Ramon ni poznal sta zašepetala nekaj besed, potem sta pa hitela k velikemu uhodu, zaprla in zaklenila sta težka vrata in jih zapahnila.

Medtem so pa stopili k posvetovanju Luis, katerega obraz je bil še vedno preplašen in ki je jasno govoril, da se predsednik pravzaprav ne zaveda tega, kar se godi okoli njega, Posada, ki je neprestano opazoval s tigrovimi pogledi velikega vojvoda, in gospod Bekker, ki se je še vedno ves razburjen tresel. Oče Ignacio, ki je bil nekako zamaknjen, je še vedno molil in mrmral neke psalme in včasih divje in blazno zakrillil z rokami proti nebu. Po kratkem posvetovanju je prišel Luis Hernandez k velikemu vojvodi, njemu so sledili ostali v polukrogu.

Z resnim glasom je vprašal Luis: «Mi hočemo vedeti, kdo je bil oni človek, ki vam je pomagal!»

Don Ramon ga je samo pogledal in hladno odgovoril:

«To zveste še jutri pred mrakom, ko vas povedo pod vislice!»

Luis je prebledel in vprašal nekoliko bolj tiho:

«Mi vemo, da je dospel danes popoldne na neki jahti v naše pristanišče. Jaz sem bil sam na jahti — toda žalibog sem pozabil preiskati ladjo, da se prepričam, koliko potnikov je dospelo z njo in kdo so ti potniki!»

«Prokleti osel...» je zatulil señor Bekker.

«Ali ste bili tudi vi na ladji?» je nadaljeval Luis.

«Ali govorite z menoj, Hernandez?» je vprašal mirno veliki vojvoda.

«Da, odgovarjajte na moja vprašanja!» Toda njegov glas je bil popolnoma negotov in neodločen. Veliki vojvoda je videl, da se trudi, da

ne bi pred svojimi tovariši izdal svoje slabosti.

«Potem me imenujte tako, kot me morate imenovati, Luis! Moj naziv je: Visočanstvo! Potem smete pričakovati mojega odgovora... milosti pa seveda ne morete pričakovati!»

Luis se je stresel na vsem telesu — ali v tem hipu ga je sunil v stran črnobradi narednik Posada.

«Ali ste bili na jahti, ali ne?» je zatulil. «Odgovorite jasno, nikar se ne poslužujte nobenih zvijač in zavijanij!»

Veliki vojvoda ga je zaničljivo pogledal in mu hotel odgovoriti na isti način kot malo prej Luisu, pa se je spomnil nekaj pametnejšega.

Neumno bi bilo, da te ljudi, ki so že itak razburjeni, po nepotrebem še bolj razburja in draži. Prav nič še ni izgubljenega, profesor je še vedno svoboden! Profesor in oba služabnika. Ako pridejo o pravem času, tedaj se bo situacija popolnoma spremenila. In to še v zadnjem trenutku. Zato mora sedaj pridobiti kolikor mogoče časa, zavlačevati mora vso stvar... Prišla mu je dobra misel...

Pogledal je mirno na zarotnike, ki so stali v polkrogu pred njim, in rekel:

«Da, bil sem na jahti... toda na ladji je bilo še nekaj... kar pa vaš dobri prijatelj Hernandez ni zapažil.»

«Govorite, kaj!» je zakričal narednik.

«Naša jahta je opremljena z najmodernejšimi brezžičnimi brzojavnimi aparati. Ali ste gospodje že kdaj slišali o brezžičnem brzojavu?»

Par trenutkov so vsi molčali... zarotniki se so gledali... nekaj niso razumeli, kaj je hotel don Ramon, nekaj se so bali skritih groženj, ki so bile v njegovih besedah.

Gospod Bekker je bil gotovo edini, ki je vede! dobro, kaj pomenjajo njegove besede... zato je postal

precej neodločen in njegov obraz se je skoro popolnoma spremenil, kar so ostali zarotniki zapazili z velikim strahom.

«Predno smo se izkricali,» je nadaljeval velik vojvoda mirno in povdarjal vsako besedo, «smo dobili zvezo z angleško oklopnico, ki križari v bližnjih vodah, poročali smo ji vse točno. Že jutri zjutraj, gospodje vas doleti izredna čast, da boste gledali oklopnico pred pristaniščem — in potem gospodje moje iskrene čestitke!»

Zopet je bilo popolnoma tiho. Veliki vojvoda je s svojimi besedami pogodil in dosegel svoj namen. Vsi so poznali morske velikane, kajti velikokrat je plula mimo otoka kaka angleška ali francoska bojna ladja, kaka oklopnjača, in vselej takrat so se po otoku širile čudne vesti in govorice, kako daleč morejo streljati take oklopnjače, kako grozni in strašni so učinki granat, ki jih pošljejo iz svojih žrel topovi take velikosti. Ako govori veliki vojvoda resnico, tedaj je prav mogoče, da je kazen blizu... njegov nastop, njegove besede so pa dokazovale, da govori veliki vojvoda resnico... Luis je pobledelel kot mrlič... drugi so pa molčali in se gledali — potem so motrili velikega vojvodo... njegov obraz, ki je bil krvav in zahtekel radi udarcev, ki jih je nametal nanj Bekker, je bil strašen... Potem so pa vsi zarotniki pogledali gospoda Bekkerja, ki je uprizoril to revolucijo, ki se sedaj bliža svojemu klavrnemu, a obenem tudi groznemu koncu.

Minilo je mogoče nekaj minut, predno je gospod Bekker spoznal situacijo in si predočil vse posledice, ki čakajo voditelja ponosne revolucije — začulo se je neko mrmranje — mrmrali so Amadeo in oni trije možakarji, ki jih don Ramon ni poznal — vojvoda je spoznal tudi glas seňorja Luisa, a ta glas

je bil preplašen in njegove besede so bile samo vzdih... nazadnje se je oglasil debeli, doneči bas narednika Posade:

«Pobijte ga! — On je vsega kriv! Vrag naj vzame skopuha in bojazljivca! Kaj pa imamo od vse te revolucije... Kdo je mislil na to...?» Par hipov je bilo videti, da bo don Ramon hitreje zmagal v svoji igri, nego je sploh sam pričakoval... čul je že tudi posamezne glasove: Milost, milost, visočanstvo...

Tedaj je pa zakričal Bekker in s svojim glasom prevpil vse glasove:

«Tovariši! Ne bodite strahopetci! Brez strahu! Kaj hočete beračiti milosti pri tem človeku? Jaz nastopam proti taki osebi tako... (dvignil je roko, da bi udaril dona Ramona v obraz — toda ko je videl obraze svojih tovarišev — mu je omahnila roka)... ako bi hotel... (te besede je dodal poltiho). Ali vas ni sram, da vas je ugnal s pripovedko o brezličnem brzojavu? Laže, nesramno laže... hoče nas le prestrašiti, to je vse! Ako bi pa bilo tudi vse res, kar govori... ako pride jutri res angleška oklopnjača, ali mislite, da se nam bo godilo bolje, ako sedaj prosimo milosti? Ali ni obljubil, da nas do zvečer vse pobesi? Ali hočete to preprečiti, prijatelji? Samo ena pot je, samo eno sredstvo: Obesimo mi njega takoj! Mrtvi molče! Ako ga obesimo, potem potopimo ladjo, ki je prišel z njo na otok, tedaj naj le pride angleška mornarica in naj nam dokaže najmanjšo krivico. Obesimo ga kar tukaj, potem pa v pristanišče...!»

Gospod Bekker je umolknil, veliki vojvoda ga je poslušal in gledal z zaničujočim in ravnodušnim pogledom... opazoval je svoje sovražnike in se s precej čudnim občutkom prepričal, da so imele besede gospoda Bekkerja na zarotnike precej velik, ako že ne popoln uspeh! On je obljubil zarotnikom, da vse

pobesi — ako ostane živ, ko pride oklopnjača, tedaj so lahko gotovi, da bo držal svojo besedo... Gospod Bekker je imel prav: Obesiti ga morajo... takoj, njegovo jahto pa potopiti. Potem pa naj pride oklopnjača!

Iz mrmranja in trepetanja se je polagoma razvilo kričanje, ki je vedno bolj naraščalo. Zarotniki so ga dvignili iz stola in iskali primer-no mesto, da bi mogli izvršiti eksekucijo. Črnobradi narednik je slekel svoj jopič, gotovo je hotel prevzeti nalogo krvnika, to je bilo lahko brati na njegovem obrazu. Potem se je obrnil k patru Ignaciju, ki je stal v kotu in mrmral še vedno svoje psalme, in mu rekel:

«Semkaj, oče Ignacio, tu vas potrebujemo... Pridite semkaj in berite črno mašo za zadnjega velikega vojvodo Minorke! Tudi spovejte ga, oče Ignacio!»

«Maledictus, maledictus in aeternum», je pel častiti oče. «Nefaste inter homines, perinde ac cadaver. Maledictus, maledictus!»

Ko sta se krčmar Amadeo in dva pomočnika pripravljala, da postavi-ta lestev in privežeta na kljuko, kjer je visel lestenec, vrv, zaslišali se so vkljub hrupa trije močni udarci na vrata...

V trenutku je vse utihnilo... Veliki vojvoda se je stresel groze in skoraj mu je nehalo biti srce... To je

gotovo profesor Pelotard, ki se je vrnil ravno v pravem času, da še vidi njegovo smrt.

Črnobradi narednik je tekkel do vrat in poklical:

«Kdo je!»

«Straža!» se je glasil neodločen odgovor. «Nekdo sprašuje za palačo velikega vojvode.»

Narednik je počasi odpahnil zapahe in odprl vrata precej neodločno, ker ni mogel vedeti, kaj vse to pomeni.

Pogledal je ven in se glasno zasmejal:

«Mala señorita», je rekel, «ki prihaja v ti pozni uri na obisk v palačo. Prav dobro, prišla je v pravem času, da ji pokažemo nekaj, kar se izplača, da se je potrudila semkaj.»

Veliki vojvoda ni mogel verjeti svojim očem, ko se so odprla velika vrata, ko je stopil mož v uniformi, ki je spremljal mlado damo — ko pa je dama stopila malo bližje, da jo je obsijala slabotna luč — tedaj je mislil, da se mu je zmešalo...

Bila je madame Pelotard... Stopila je v preddvorje počasi... kot da se ne more orijentirati... gledala je okoli sebe... Tudi vsi drugi so jo začudeno opazovali...

Nikdo pa ni opazil, da je to pri-liko izkoristil Luis Hernandez, ki se je izmuznil skozi vrata in izginil v temno noč...

VI. poglavje.

Za časa strahovlade na Minorki se pojavi Napolen Bonaparte.

Črnobradi narednik je zaklenil vrata in ukazal vojaku, da naj ostane na svojem mestu na straži, potem se je pa s svojim neprijaznim obrazom obrnil proti mladi dami.

Stala je še vedno pri vratih, široko je odpirala svoje oči in njeni pogledi so preplašeno tavalili po ti čudni družbi in vsakega njih nekaj časa opazovali. Bilo je videti, da vsega

tega, kar se godi tu naokoli, prav ničesar ne razume ... njen izraz na licu se je vedno menjal, sedaj je bil začuden, sedaj preplašen, a ves čas se je trudila, da se pokaže hrabro. Narednik se je znova zarezal, da je šla njegova črna brada na dvoje in vprašal:

«Zakaj ste nam izkazali to čast? Ali ste morda tudi vi dopotovali s tajinstveno jahto, señorita?»

Preplašeno in začudeno ga je pogledala, potem je pa obrnila svoj pogled v stran in ni ničesar odgovorila ... V tem hipu je pa zapazila velikega vojvodo zvezanega po vsem telesu.

Skočila je par korakov naprej in naenkrat preplašena obstala: Ali je ta človek s krvavim in razbitim obrazom res oni mož, ki ga je pred dobrim dnem spoznala ... kaj se je zgodilo, zakaj je zvezan, zakaj je med temi ljudmi, ki so bili tako strašni, da se je med njimi komaj zadrževala, da se ne razjoče strahu?

«Grof», je rekla francosko, «ali ste vi? Kaj se je zgodilo? Zakaj ste zvezani, zakaj so vas topli? Prosim vas, povejte mi vendar!»

Don Ramon jo je opazoval, a odgovoril ni ničesar ... pretrpljene bolečine in veliko iznenadenje, ki se ga je polastilo, ko je vstopila madame Pelotard, ga je skoro znova onesvestilo ... Ona tu, kaj hoče ... kako je prišla semkaj? In sedaj naj vidi, kako ga ...

Slednjič se mu je posrečilo, da je rekel s pridušenim glasom:

«Madame Pelotard ... da, jaz sem, v resnici sem ... Prav imate, toda, kako ste prišli sem, zakaj ste prišli? Verujte mi, to je najgrenkejši trenutek mojega življenja».

«Šla sem s kapitanom Dupontom na kopno», je odgovorila. «Bila sva jako razburjena ... nisva vedela ... nisva si znala razlagati ... zakaj se tako dolgo ne vrnete ... ko sva tavalala po ulicah, se je kapitan nekam

izgubil in nisem ga več našla ... ni mi preostajalo drugega, nego da pridem sem, ker sem si mislila, da vas tukaj prav gotovo najdemo ... videla sem grad ... dasi je zunaj jako temno ... Naenkrat me je pa zgrabil vojak in pripeljal semkaj. — Kaj ste delali vi, grof? Povejte mi! Kaj so vam naredili, zakaj ste zvezani?»

Veliki vojvoda jo je pogledal z obupnim pogledom — kako naj jo pripravi na to, kar se ima vsak trenotek zgoditi ... toda to skrb mu je odvzel neki tretji ... to je bil gospod Bekker iz Holandije.

Gospod Bekker sicer ni bil posebno doma v francoščini, toda toliko je vendarle poznal ta jezik, da je razumel vsaj tretjino tega, kar sta govorila veliki vojvoda in mlada dama. Z zaničljivim in zlobnim smehljajem se je priklonil in rekel:

«Señorita, jako nas veseli vaš obisk, toda opozoriti vas moram, da se mora tukaj govoriti samo špansko, ako se sploh sme govoriti!»

Zaničljivo ga je pogledala, ni mu odgovorila, pač pa je še enkrat vprašala velikega vojvodo:

«Zakaj ste zvezani? Povejte mi, kaj se prav za prav godi! Prosim in rotim vas, povejte mi, kaj naj vse to pomeni!»

Gospod Bekker je sedaj razumel te besede in se je hrupno zasmel:

«A tako! Visočanstvo je blagovnilo potovati incognito! Visočanstvo ste se predstavljali za grofa! Señorita, dovolite da vam povem in razjasnim, česar ne veste: ta gospod, ki ga nazivljete grofa, sploh grof ni!»

Pogledala je Bekkerja zaničljivo in rekla v slabi španščini:

«Ni grof ... ničesar nočem več slišati! Kdo ste vi?»

Bekker se je zaničljivo zakrohotal:

«Tuđi to še slišite, pa tudi še marsikaj več! A señorita, jaz sem ubog in pošten trgovec, a ta gospod, ki ga nazivate grof, ki pa sploh grof ni, me je neznansko razžalil. —

A najdalj v petih minutah, señorita, bo ta vaš prijatelj, ta lažni grof obešen!»

Bekker se je smejal prav od srca, ko je videl utis svojih besed. Dama je stegnila roki, kot da išče nekaj, da se oprime... omahnila je — toda premagala je svojo slabost, globoko je zasopla in z brezizraznim glasom šepetala:

«Obešen... kako to mislite... zakaj naj bi grofa obesili...?»

Zadovoljno in zlobno si je mel Bekker svoji debeli roki, ko je rekel:

«Samo iz enega edinega razloga, ki sem vam ga ravnokar povedal... ker ta gospod sploh grof ni! Haha! Da, da samo za to!»

«Kdo je... kdo je torej...?»

«On je... ne, on je bil veliki vojvoda Minorke in njegovo ime, ako ga doslej še niste poznali, señorita, je don Ramon XX.»

Bekker je zaklical te besede z glasom, ki je čudno odmeval v praznem prostoru — toda, ako je pričakoval, da bodo imele njegove besede enake posledice kot malo prej — se je jako varal.

Mlada dama, ki je doslej opazovala velikega vojvodo s preplašenim pogledom in se tresla po vsem telesu, se je naenkrat zravnila ponosno kot kraljica. Njene oči so žarele v presenečenju... Bekker in vsi njegovi tovariši so jo molče opazovali, niso razumeli, kaj to pomeni...

Ona je pa zaklicala z glasom, ki je bil popolnoma drugačen, kot prej, tako da ga niso niti poznali, velikemu vojvodi:

«Ali govori ta človek resnico? Ali je to, kar je rekel, res? Vi ste veliki vojvoda Minorke?»

Don Ramon se je molče in bolestno nasmehnil, ko je čul njen glas... trajalo je par sekund, predno ji je odgovoril:

«Ker me je gospod Bekker izdal, nima nobenega zmisla, da bi še dalje tajil. Potoval sem pod izmišljenim

imenom, madame! Jaz sem veliki vojvoda Minorke, a vi prihajate ravno v pravem trenutku, da vidite, kako me obesijo moji zvesti podaniki!»

Skoraj se je zasmejala, ko je odgovorila:

«Gotovo ne! Prihajam ravno v pravem času, da vas rešim! V petih minutah boste svobodni!»

«Ah, madame, vi ste tudi sedaj sangvinični kot vedno! Vi ne poznate mojega zvestega in vernega naroda, ako mislite, da me tako lahko rešite!»

Predno je še mogla odgovoriti, se je vmešal Bekker:

«Njegovo visočanstvo nas pozna bolje nego vi! Sedaj ima popolnoma prav. Toda... dovolj besed... Ali ste pripravljeni, tovariši! Ali je kljuka dovolj trdna? Mudi se nam, ako hočemo še nocoj biti gotovi. Torej, ali je vse gotovo?»

Amadeo in njegova pomočnika, ki so gledali ves čas začudeno gospo Pelotard, se so predramili in se obrnili k improviziranim in za silo pripravljenim vislicam. Poskušali so, ako drže, vlekli so za vrv...

«Gotovo!»

«Dobro!»

Da ne bi trošil časa z nadaljnimi besedami, je Bekker namignil črno-brademu naredniku. Gospa Pelotard jih je opazovala z okamenelim pogledom... Oni so razvezali vezi, ki je bil z njimi privezan veliki vojvoda na stol, vrvi okoli nog in rok se pa niso dotaknili. Častivredni duhovnik je zadnjih deset minut hodil gorindol v temnem kotu preddvorja, dvigal roke, kot da hoče delati blagoslov, potem se je hitel križati kot za stavo — Sedaj pa je opazil končne priprave in se počasi približal. Ko je pogledal velikega vojvoda, je spreletel njegov obraz skrivnosten smeh, potem je pa začel zopet mrmrati, moliti in peti svoje psalme; njegove udrte oči so se vprle v mlado damo, ki se je vsa tresla, kot da je zagledala

besnega psa ali strupeno kačo... Videla je, kako so vlekli grofa k vislicam... kjer je čakal Amadeo s svojimi tovariši... Naenkrat jo je minula otrplost, ki jo je prevzela ob pogledu na blaznega meniha... skočila je naprej in preprečila pot črnobrademu naredniku in gospodu Bekkerju — Njen pogled je sijal kot ogenj, ko je zakričala v slabi španščini:

«Lopovi, kaj si upate... kaj si dovoljujete! Kako si upate položiti roko na svojega vladarja? To ni mogoče...»

«Señorita,» je zatulil narednik, «tudi to je mogoče! Bodite tako dobri in hodite s pöta! Z vami se dogovorimo pozneje — po končani eksekuciji!»

Pogledala ga je kot kako pošast iz neznanega sveta.

«Vi si torej upate... vi... vi se predrznete...»

«Da in to popolnoma odločno in resno! S pota!»

Njegova brutalnost je imela prvi hip učinek, ki ga ni pričakoval niti on niti njegovi tovariši! Mlada dama je stopila korak nazaj, da bi jih mogla bolje opazovati, vzdignila je roke in zaklicala vsa zasopljena:

«Stojte, nekaj vam moram povedati! Morate me poslušati! Vi hočete zagrešiti nezaslišan zločin — umoriti hočete svojega vladarja — to je neverjetno... Kaj naj storim? Ako nič drugega... vzemite denarja! Kaj zahtevate za njegovo življenje? Sto tisoč peset... ali vam ni dovolj... dvajset tisoč vsakemu?»

Sapa ji je skoraj zastala... Njene besede so imele učinek, da si sama ni mogla želei boljšega. Za te divje in uboge lopove je imela beseda denar čudovito moč. Denar, sto tisoč peset, dvajset tisoč za vsakega! Kot da se je vseh dotaknila s čudatvorno čarobno palico... so vsi utihnili, grobna tišina je zavladala v pred dvorju, le mrmranje blaznega meni-

ha se je slišalo... gledali so se... sto tisoč...

Don Ramon je menjal barve, zdaj je prebledel, nato pa zopet zardel... hotel je protestirati, zakaj se ponižuje pred temi lopovi... potem se je pa zopet spomnil, da mu je to samo v korist, da dobi na času. Kje je vendarle profesor, ali ni našel paviljona, mogoče je bila tam straža, na kar nista niti mislila? Skoro ena ura je že pretekla, kar je odšel, dokler je on svoboden, še vedno ni vse izgubljeno... Dobra ideja, da jih mami z denarjem, to daje samo upanje na zavlačevanje... pogledal je okoli sebe: Vsi obrazi, ki jih je videl pred seboj, so imeli isti izraz, boj med strahom in pohlepnostjo. Kaj bi se zgodilo, ako bi v tem trenutku mogli odločevati sami, bi ne bilo težko pogoditi. Toda med njimi je bil mož, ki ni imel vzroka da bi se obotavljaj... to je bil gospod Bekker. Premor, ki je nastal po čudnih in vabljivih besedah mlade dame, ni bil dolg, ker je Bekker hitel, da oslabi njihov učinek:

«Idioti!» je zaklical. «Dvajset tisoč peset! Koliko časa pa vam ostane ta denar? Ali ste že pozabili, kaj vam je malo prej obljubil vaš milostivi vladar? Da boste že jutri zvečer viseli! Da si je zagotovil pomoč angleške oklopnjače, ki bo že jutri zjutraj tu! Idioti! Res, prav dolgo boste uživali ta svoj zaslužek!»

Mlada dama je preplašeno pogledala velikega vojvodo: Kaj je to? Ali je res to govoril? Kdo govori resnico? Veliki vojvoda je razumel njena molčeča vprašanja in prikimal... videl je, da se je njegova laž, ki je imela malo prej nekaj uspeha, maščevala sedaj na način, ki bi mogel sedaj pokvariti vse. Njegova laž se mu je zdela šolarska in naivna! Besede gospoda Bekkerja so imele takoj svoj učinek; obotavljanje je prenehalo ravno tako hitro, kot je prišlo. Sozarotniki so odobraval glasno nje-

gove besede ... velikega vojvoda so pa začeli obkladati s psokami. Narednik Posada si je zavihal rokave in molče pripravljaj zanjko, Amadeo je pa s svojimi pomagači poskušal, da li je vrv v redu.

»Štirideset tisoč peset vsakemu!« je zaklicala s zadnjimi močmi mlada dama. »Ali slišite, štirideset tisoč peset! Vsi boste bogati! Prisegam vam, da vam veliki vojvoda vsem odpusti — jaz vam to obljubljam s prise-go!«

Tedaj jo je narednik porinil brutalno v stran!

«Mir, tiho!» je zarjovel. «Dosti blebetanja! Ako denar res imate, nam itak ne odide! Potratili smo že preveč časa! Ako nam veliki vojvoda odpusti ali ne, to nam je popolnoma vseeno. Sedaj ga obesimo!»

Prebledela je kot mrlič, punčice njenih modrih oči se so razširile in napolnile skoro obe očesi — iskre so švigale iz njenih oči, ki so za nekaj trenutkov zadrževale tega zverinskega krvoloka ...

«Vi, vi si to upate...» je soplala, «poskusite samo in prisegam vam pri svoji duši, pri vsem na svetu...»

«Upati?» je zaklicaj narednik in njegovo obojavljanje se je premenilo v jezo... «Upati,, haha... ako si upam! V tem hipu vidite, da si upam!»

Vsa izven sebe, skoraj otrpla v groznem obupu uprla je svoje oči s žarečim pogledom na velikega vojvoda in rekla komaj slišno:

«Potem, tako gotovo kot sem Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja, ne bom imela toliko časa na svetu miru, dokler ne plačate ta zločin s svojim življenjem! Prisegam vam to pri svojem upanju, da rešim njega, ki ga hočete umoriti — prisegam vam to pri svoji ljubezni do njega...»

Prenehala je naenkrat... solze so z njenih modre oči, potem se je pa skušala prebiti mimo črnobrade-

ga narednika... stegnila je roke, da jih ovije okoli vratu donu Ramonu... ki je stal pred njo zvezan, ranjen in brez vsake moči... a njegove misli so blodile kot v delirju: Ona je Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja — torej ni madame Pelotard. Tudi ona je potovala pod napačnim imenom... Ali so vse to le sanje...? Ali je to mogoče...?

Da, da, sedaj je začel razumevati... sedaj, ko je vse prepozno... Ona je, ki mu je pisala pred dvema letoma... njeno pismo je on... ne, tega si ni upal misliti naprej... Sedaj je pa tvegala svoje življenje... da reši njegovo... Premagale so ga te misli, ki se so porodile v par trenutkih v njegovi duši... zgrudil bi se, da ga ni pridržal Amadeo s svojimi pomočniki... Noben zarotnik ni razumel, kaj je zaklicala velika kneginja. —

Čutil je — kako so dajali zanjko okoli njegovega vratu, videl je, kako je odrinil črnobradi narednik ženo, katere lepota in strast bi premagala vsako človeško srce, proti Bekkerju, ki je opazoval vse ta prizor z zaničljivim smehom... Pogledal je proč... ker dalje ni hotel gledati... za trenutek je pogledal proti vratom... in v kratkem hipu se mu je videlo, da se je premaknila kljuka, da je skušal nekdo odpreti... kdo naj bi bil... ali je profesor... ali je stražnik? V naslednjem trenutku pa je kljuka ostala nepremična, sedaj se ni sploh zavedal, ako je res, da se je poprej premaknila... komaj je zadrževal zadnji vsklik onemogle jeze in bolesti... slišal je — ker gledati ni mogel — kako je Amadeo javil: Gotovo!

Gospod Bekker je pa dejal s sladostnim glasom:

«No moja mala golobčica, le semkaj k meni pridi, ako bo treba, te že pridržim! Tu boš videla jako dobro in lepo, le pridi...»

Amadeo in njegova pomočnika sta zgrabila velikega vojvoda in ga po-

tisnila pod vislice — vrv okoli njegovega vratu se je napela — vzdignil je oči, da se poslovi z zadnjim pogledom od nje, ki je zaradi njega trpela vse... ki ji je nekdaj storil tako krivico... ki je rekla, da ga ljubi... njih pogleda sta se srečala in videl je njen polblazni pogled uprt v sebe... videl je, kako se ji je bližala nesvest — videl je, kako je stegnil Bekker roke, da jo objame...

Tako čudno se je napela vrv, ničesar več ni videl in pripravil se je na smrt s svojo zadnjo mislijo: Bekker bo s svojimi rokami oskrnil to mlado, čudovito bitje... Gospod Bekker je stegnil roke, da jo objame... ona je pa...

Toda kretnje njegovih rok so bile zadnje, ki jih je naredil Bekker v svojem življenju.

Predno se so dotaknile njegove roke velike kneginje, počil je skozi preddvorje strel... sledil mu je divji vsklik, divji smrtni vsklik... roke, ki so hotele okleniti veliko vojvodinjo, so zakrile po zraku — in z vso svojo težino je telebnilo obsežno telo poštenega holandskega trgovca na mramorni tlak.

Toda predno se je izgubil odmev prvega strela in smrtnega klica padlega Bekkerja — počilo je šest novih strel in to tako zaporedoma, da je bilo slišati, kot da je bil en sam. Vrv, ki je stisnila vrat velikega vojvode, je naenkrat popustila, on je pa omahnil in padel na tla, toda premikal se je, dihal je... Čul je glas kot iz neizmerne daljine... ni pa razumel smisla besed:

«Pogum, visočanstvo! August, Joaquin, še eno salvo... smrt topovom! Nobenemu pardona!»

Čul je okoli sebe hropenje in kričanje — sledili so trije ali štirje streli... čutil je, kako se je vrinil med njegove roke in vrvi mrzel predmet... resk!, njegove roke so bile proste... še enkrat resk!, isti občutek in njegove noge so bile svobodne. Stisnil

je zobe, potem je pa odprl oči... zdelo se mu je, da okoli njega vse gori, da pokajo rakete... zdelo se mu je, da se sklanja preko njega znan obraz. Komaj je premikal jezik, ko je zaprosil:

«Ali bi bilo mogoče... požirek konjaka?»

Obraz, ki se je sklanjal nad njim je izginil... pogledal je naprej in videl dve nogi, ki sta klečali in hrbet, ki se je sklanjal... dvignila se je ta postava... zaman se je trudil, da bi jo spoznal, videl je samo, da je ta postava odnesla nekaj na svojih rokah.

Iz precejšnje daljave je slišal besede, ki jih je gotovo govorila ta oseba, in ki so donele tako čudno na njegova ušesa.

«Samo trenotek, visočanstvo... že neso konjak... videti moram, kaj je z mojo soprogo...»

Soprogo... soprogo... je ponavljalo nekaj v možganih velikega vojvode... mogoče dvajsetkrat je čutil te besede... ali tako brezsmiselna je bila ta beseda za njega... Potem je čutil pod svojo glavo roko... nekaj mrzlega in gladkega na svojih ustnicah... žarek fluid, ki je pogrel njegove ustnice... peklo, peklo je... tedaj se je pa naenkrat dvignil v njegovi glavi zastor... videl je, slišal je in čutil, razumel je vse... dvignil se je, oprt na svoje roke... pomagala mu je roka, ki je bila Joaquinova... dviga! se je... noge se so mu šibile, a kolena sta drhtela kot kastanjete. Joaquin mu je zopet prožil steklenico z žarkim fluidom, potegnil je še enkrat... sedaj ga ni več tako peklo... prišel je k zavesti.

«Ona!» je mrmral. «Kje je ona, kje je profesor?»

Joaquin je dvignil počasi svojega gospodarja in ga peljal previdno proti sobi, kjer je malo poprej še vladal predsednik Luis Hernandez. Naenkrat se je Ramon spomnil svojega zvestega služabnika, pomislil je

kaj je moral siromak vse zaradi nje-
ga pretrpeti, ustavil se je in rekel:

«Joaquin, moj dobri, ubogi Joa-
quin! Tebi se je ta čas godilo sla-
bo, kaj ne?»

«Ah, kaj to, samo da smo rešili
vas, visočanstvo!»

«V beli paviljon so vaju zaprli ti
lopovi!» se je jezil Ramon... To je
moralo biti strašno; kako sta sploh
mogla z Avgustom izdržati take
muke... Pa je vendar le še boljši in
lepši posel biti moj kuhar, kaj ne,
Joaquin?»

«Visočanstvo... res... da, bilo
je strašno, ako bi ne prišli vi in po-
slali profesorja... potem...»

«Kako vaju je oprostil profesor?
Ali ni bilo nobenih straž?»

«Bile so, celo dva stražarja sta
bila, ki je pa profesor prav hitro ob-
računal z njimi in naju potem osvob-
diti! Potem nama je preskrbel hra-
ne in konjaka, bila sva popolnoma
iznemogla in bi mu sicer ne bi mo-
gla prav nič pomagati!»

Veliki vojvoda je molče pokimal
in rekel:

«Dobro se je izkazal ta profesor,
bolje nego jaz! Ali ste vi poskušali
priti skozi glavni uhod, ali se mi
je samo tako zdelo?»

«Da, mi smo bili, visočanstvo! To-
da velika vrata so bila zaprta. Zato
smo morali leteti preko vrta. Ko smo
prišli na hodnik, smo videli, da so
ravno dvignili vaše visočanstvo! Vsi
lopovi so bili skupaj, Bekker je ravn-
o stegoval svoje zalite roke, da ob-
jame mlado damo. Profesor je samo
dvignil roko, tako-le, pums, že je le-
žal ostudnež mrtev na tleh. Nam je
pa zaklical: Streljajta samo v nje, po-
bijta vse! Brez pardona, pazita sam-
o, da ne zadenete vojvodo. Sam
je oddal tri strele, ko je rekel te be-
sede in vsak strel je pogodil! Midva
z Avgustom sva se bala, ker sva bila
še negotova, da ne bi zadela vas.
Saj najine roke so še drhtele po teh
urah, ki sva jih preživela v paviljonu!»

Nehote je pogledal veliki vojvoda
po preddvorju... tu so ležali vodite-
lji revolucije in glave republike po-
biti na kupu. Na vrhu kupa je ležal
črnobradi narednik Posada in kazal
svoje bele zobe... njih telesa so za-
čela že dreveneti...

Počasi in mirno z veselim sme-
hom na licu je stopil Filip Collin iz
sobe.

«Kako je, visočanstvo? Mislim, da
smo prišli v zadnji minuti?»

«Ne, ampak v zadnji sekundi!» je
rekel don Ramon resno in mu podal
roko. «Še hip in tiran bi bil mrtev in
suvereni narod gospodar na Mi-
norki!»

«Hvala Bogu, da sem prišel ob
pravem času!» je dostavil Collin.
«Za vas je to dobro in za mojo so-
progo!»

Donu Ramonu je bilo v tem tre-
notku, kot da mu zdajnjadaj zalijejo
solze oči.

Spomnil se je, kako jo je videl v
trenotku, predno je prišla pomoč...
ko jo je hotel Bekker objeti, ko je bila
blizu nevesti, ker je videla, da se
bliža njegov konec! Uboga knegi-
nja! Ubogo dete! Kako je mogla vse
to storiti, kar je storila? Vse, kar
ima, svoje življenje, je tvegala za nje-
ga... za njega... ki... Premago-
val je svoje solze, pokimal je Filipu
in rekel:

«Da, v pravem času ste prišli, go-
spod profesor, za mene in za njo...»

«Toda, kako je sploh prišla sem!
Sedaj ji je že nekoliko bolje, (Filip
je pokazal z roko proti sobi, kjer je
ležala) toda nisem je mogel še niče-
sar vprašati. Ali vi mogoče kaj ve-
ste?»

«Šla je na kopno, da naju poišče,
izgubila se je z Dupontom in pri-
šla ravno v pravem času sem, da
vidi, kako me obešajo. Ponujala je
— veliki vojvoda je pogledal zanič-
ljivo na kup pobitih zarotnikov —
ponujala je tem velikim borilcem za
svobodo dvestotisoč peset za moje

življenje... Toda namesto odgovora so jo izročili gospodu Bekkerju. V svojem strahu in obupu je povedala in se izdala, kdo da je pravzaprav.»

Filip je pogledal velikega vojvoda s kratkim pogledom, katerega pa ta gotovo ni razumel... razumel je ta pogled šele tekom noči...

«Da», je nadaljeval veliki vojvoda počasi, «vsi skupaj smo potovali z napačnimi imeni... jaz nisem grof Punta Hermosa in ona... tako mi je rekla, ni... ni madame Pelotard... ampak...»

«Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja!» je dokončal Filip Collin popolnoma mirno. «Toda o stvari se dogovorimo jutri! Sedaj je, mislim že čas, da poiščemo «Štorkljo». Kapitan Dūpont bo nazadnje še znorel, ako se ne vrnemo. Ko bi vedel, kaj vse smo doživeli v današnji noči na Minorki, tedaj bi njegovo spoštovanje do nas bilo še mnogo večje. Pojdimo torej, visočanstvo, vsa čast in spoštovanje vaši vojvodski palači... toda odkrito rečeno, prav nič me ne mika, da bi tu prenočil.»

Veliki vojvoda je pogledal pobite revolucionarje, stresel se je in rekel:

«Pri svetem Urbanu, mene tudi ne! Toda kaj je z njo... ali bo mogla...?»

«Ponesemo jo», je odgovoril Filip. «Avgust izdeluje ravno nekakšna nosila.»

Kakih pet minut pozneje so se dvorska vrata za nocoj zadnjič zaprla. Filip, Avgust in Joaquin so nosili nosila, ki je na njih ležala velika kneginja v lahki mrzlični omotici. Don Ramon, ki ga je noga na vso moč bolela, je šepal poleg nosil in zaman prosil, da bi smel pomagati. Šli so kakih petnajst minut brez vsake posebne neprijetnosti — kar je Filip obstal in zagrabil velikega vojvoda za ramo.

«Visočanstvo, visočanstvo, ali ste prešteli, koliko mrtvakov je bilo v palači?»

Veliki vojvoda je odmajal z glavo in je začudeno pogledal.

«Ne smete me napačno razumeti, toda nečesa sem se spomnil; ako se ne motim, nisem med njimi opazil gospoda predsednika republike.»

Tedaj se je začel tudi veliki vojvoda spominjati vsega. Da, profesor ima popolnoma prav! Luisa Hernandezza ni bilo v zadnjih trenutkih v preddvorju!

«Tako je, kot pravite, gospod profesor!» je pritrdil. «Luis je gotovo pobegnil! Kaj ko bi... Ali bi nam kaj škodovalo, ako podaljšamo pot za dve minuti?»

«Nikakor ne, samo peljite nas, visočanstvo!»

Veliki vojvoda je prikimal zadovoljno in takoj zavil v stransko ulico, ki je vodila na trg, kjer se je zibalo nekaj palm v nočnem vetru. Pred dvonadstropno hišo z velikim napisom je obstal. Filip je gledal skozi temo in ugotovil, da stoji na hiši napisano «Hôtel Universal». Veliki vojvoda je potrkal na vrata... V začetku se ni nikdo oglasil, potem se je slišal glas starega moža, ki je preplašeno vprašal:

«Kdo trka?»

«Odprite!» je mirno odgovoril veliki vojvoda. «Tujci smo, ki bi hoteli prenočišča!»

Zaškripala je ključavnica, vrata se so odprla in na prag je stopil star mož z dolgimi sivimi lasmi, ki je držal tresočo se roko nad očmi, da bi videl došlece.

«Dober večer, señor Hernandez!» je pozdravil veliki vojvoda. «Ali me poznate? Ali bi mogel govoriti z gospodom predsednikom republike?»

Učinek njegovih besed je bil jako zanimiv. Komaj je končal svoj stavek, se je starec, ki se je začel tresti na vsem telesu, zgrudil na kolena, dvignil roke in zajeceljal:

«Milost, milost, visočanstvo! Jaz nimam prav nobenih zvez s to zločinsko revolucijo. Prisegam, prisegam, visočanstvo...»

Veliki vojvoda mu je namignil, naj vstane.

«Dobro, dobro, señor Porfirio, prav rad vam verjamem! Toda odgovorite mi samo na eno vprašanje: Ali je Luis doma?»

«Ne, visočanstvo, ni ga. Prisegam! On nas je zapustil, on ni stanoval v moji hiši... odkar... odkar...»

«Vem, vem!» je rekel don Ramon. «Ravnokar prihajam iz njegove rezidence. Dobro, dobro, stari Porfirio, samo nekaj vam svetujem, ako se Luis zglesi pri vas doma, recite mu, in pošljite ga takoj, naj odpotuje v inozemstvo. Zaradi vas, ki vas poznam, mu prizanašam, da ga ne vidite jutri obešenega. Dajte mu denarja, da more odpotovati še jutri, sicer pa lahko noč!»

Veliki vojvoda se je obrnil k Filipu in rekel:

«Tako, sedaj gremo lahko dalje!» toda v zadnjem trenutku se je nekaj spomnil in rekel:

«Samo trenutek, gospod profesor. Ako se ne motim, je naša jahta popolnoma zasedena?»

«Da, visočanstvo, popolnoma!»

«Potem moramo preskrbeti za Avgusta in Joaquina prenočišča! Halo, señor Porfirio!»

Stari Porfirio je skočil bliže, ko je slišal svoje ime:

«Visočanstvo...»

«Nikar se ne bojte, stari Porfirio; hočem vam dati samo priložnosti, da popravite vsaj del tega, kar je zagrešil vaš sin! Vi poznate moja zvesta in dobra služabnika Avgusta in Joaquina. Luis in njegovi prijatelji so ju zaprli v belem paviljonu, kjer vladajo in gospodarijo že trideset let samo podgane. Za nočoj moram rekvirirati vaš hotel za stanovanje mojih služabnikov. Pazite na nju, postrežite jima, in tako popravljajte krivico svojega sina!»

«Visočanstvo, visočanstvo...» je starec jecljal in iskal Ramonovo roko, ta mu je pa potrkal na ramena:

«Lahko noč, Porfirio! Pripravite vse potrebno, čez pol ure se vrnete!»

«Odšli so zopet po tihih in samotnih ulicah, in ni minulo niti petnajst minut, ko so se približali pristanišču. Kolikor bolj se so bližali morski obali, toliko bolj so se križale uličice, ki jih je polnila težka in gosta megla, ki se dviga ponoči iz Sredozemskega morja. Ko so prišli nazadnje do obale, je bila megla že tako gosta, da niso mogli razločevati niti hiš, ki se so dvigale kot sence v megli. V ti megli niso mogli niti pomisliti, da bi šli tja proti zapadu, kjer je bil na kopnem čoln iz jahte; to bi trajalo najmanj še petnajst minut, toda vsi so bili utrujeni, tako veliki vojvoda, ki sicer ni nosil ničesar, kakor tudi njegovi prijatelji... Vojvoda je opozoril svoje ljudi, da naj malo počakajo, sam je pa odšel, da reknoscira teren. Za dobri dve minuti se je vrnil in rekel, da naj mu slede.

Vodil jih je previdno med šupami, ki so bile ravno take, kakor ona, pri kateri sta se zvečer izkrcala s Filipom. Prišli so do male stavbe, ki je bila na nji razobešena neka čudna zastava; Ramon se je sklonil k Filipu in mu zašepetal:

«Tu je rezidenca vašega prijatelja, gospoda Emilionesa, ako se ne motim! Upam, da nas ne bo slišal.»

Res, nikdo se ni oglasil, šli so mirno naprej in dospeli prav do morja, ki se je dvigalo v megli in valovilo... Mal čoln — morda celota, s katerim sta bila obiskala Luis in Emiliones «Štorkljo» — je ležal na obali. Avgust in Joaquin — oba zasopla — sta spustila nosila na tla; veliki vojvoda jima je pa tiho rekel:

«Tako, sedaj pojdiva v hotel! Izberita si najlepše sobe, zahtevajta, kar vaju je volja — najmanj šampanjca, ako ga ima stari Porfirio v zalogi. Jutri se zopet vinem in prevzamem vlado. Povprašaj, Joaquin, kakšne so cene kuncev... to moramo vedeti za svečani obedi! Lahko noč!»

Joaquin in Avgust sta molče izginila v temi, veliki vojvoda je pa rekel Filipu:

«Tako, sedaj moramo poiskati jah-to! Poskusite, da porinete čoln v vodo, jaz pa prenesem našo varovanko!»

Prijel je s skrajno previdnostjo veliko kneginjo, da jo dvigne iz nosil, a v tem trenutku se mu je zdelo, da je preletelo nekaj kot električna struja njeno telo... in predno se je mogel odmakniti, je sklenila svoji roki okoli njegovega vratu. Ramon je čutil, kako močno ga oklepata ti roki, kako drhtita kakor v mrzlici... potem je pa čul šepetanje njenih ustnic:

«Ramon, Ramon... ne... ne smete ga ubiti... ne smete ga ubiti... jaz ga ljubim...»

Streslo ga je... skoro jo je izpustil...; toda premagal se je... žile v sencih so utripale... vzdignil jo je iz nosil. Bolela ga je noga, v gležnju ga je peklo, ko jo je nesel do čolna, toda bil je srečen. Zdelo se mu je, da stopa po nebeških poljanah... da se njegova noga niti ne dotika tal... Niti zavedel se ni... pa je že sedel v čolnu... z njo v naročju... hotel se je oprostiti objema njenih rok, toda tako trdno se ga je oklenila...

Filip Collin je rekel:

«Nosila, nosila, visočanstvo! Čakajte, da skočim na kopno, da skrijem nosila! Ako jih zapazi naš prijatelj Emiliones...».

Filip je hitro poskočil iz čolna, a veliki vojvoda je ostal sam... tako čudno mu je bilo kot v onem trenutku, ko je bil pod vešali... Ničesar drugega ni slišal kot njene vroče in tople dihljaje, ki so ogrevali njegovo lice, ničesar drugega ni videl, kot njene črne kodre, ki so padali na njeno blede lice... toda ako bi pogledal, kam je šel gospod Collin, videl bi nekaj, kar bi ga gotovo začudilo...

Filip je dvignil nosila na svoje rame in gledal naokoli, kam naj jih skrije. Ali je tu v bližini kako varno skrivališče, ali naj jih vrže v vodo? Tedaj je pa zapazil, da so vrata bližnje šupe odprta, in hitro se je odločil, da skrije nosila tam. Tu jih gotovo nikdo ne opazi. Stekel je z nosili do šupe — stopil preko praga... tedaj se je pa zgodilo nekaj strašnega... čutil je, da se je njegovega obraza dotaknila roka... preplašen je skočil nazaj....

Roka, ki se je v temi dotaknila njegovega lica, je bila mrzla kot smrt...

Trenotek je obstal Filip kot okamnel, tresel se je po vsem telesu — potem je pa hitro potegnil iz žepa svojo električno svetilko in pritisnil na gumb.

Nato je pa takoj pobegnil iz šupe!

Kaj je vendar videl viseti na tramu, ki je držal strop šupe?

Na tramu je visel s zategnjenimi ustnicami, izplazenim jezikom in oteklim nosom vsled Filipove brce — prvi in zadnji predsednik republike Minorke...

VII. poglavje,

ki dokazuje, da ni še ušel Scili, kdor je obračunal s Karibdo.

Filip je skočil v čoln, a niti z besedico ni omenil tega, kar je ravnokar videl. Zagrabil je za vesla. Don Ramon je sedel na klopi molče in držal varno v naročju vitko telo mla-

de velike kneginje; ni opazil naglice, s katero je Filip skočil iz šupe, ni se menil za besno brzino, s katero je veslal Filip od brega. Kar se pa tiče Filipa Collina, moramo ugotoviti, da

je bilo v njegovih možganih prostora samo za dve sliki: ona mrzla, popasta, odrevenela roka, ki ga je pobožala v zapuščeni šupi... in oni pomilovanja vredni, nakaženi obraz, ki ga je zagledal nad seboj... Z vso močjo je udarjal z vesli ob morje, čoln je hitel skozi meglo... a Filip ni niti mislil, v kateri smeri vesla — Minulo je najmanj deset minut, predno se je malo pomiril in začel razodno misliti.

Prvi strah ga je ostavil, prenehal je z veslanjem in si obrisal znoj raz čelo — veliki vojvoda pa ni opazil niti tega, da se je čoln ustavil, ravno tako kot ni čutil, ko je začel Filip veslati.

«Visočanstvo!» je rekel Filip.

Don Ramon se ni niti zganil. Filip je vprašal glasneje:

«Visočanstvo, ali imate sploh pojma, kje se nahaja naša jahta?»

Don Ramon se je predramil iz lepih misli:

«Jahta, naša jahta, gospod profesor... pri vseh vragih... niti pojma nimam, kje bi mogla biti!»

«Poiskati jo moramo,» je dodal Filip. Vstal je v čolnu, dal roke na usta in zakričal:

«Štorklja! Hohoj! Kapitan Dupont!»

Nobenega odgovora...

»Hohoj! Kapitan Dupont! Štorklja!» Zopet nobenega odgovora. Še enkrat je zaklical Filip, toda z istim uspehom. Ničesar ni slišal, ničesar ni zapazil in videl v megli.

Pogledal je velikega vojvodo: stvar je res imenitna! Ali je kapitan Dupont očjadral sam, ali se mu je mogoče kaj zgodilo, ko je šel na kopno? Slednjič se je spomnil še enega sredstva. Potegnil je iz žepa revolver, ki ga je profitiral pri nočnejših prigrudah, ustrelil je naravnost kviško — potem še enkrat...

Učinek teh strellov je sledil takoj, toda bil je popolnoma drugačen, nego ga je pričakoval Filip.

Predno se so poizgubili zamolčki odmevi obeh strellov, pretrgala se je okoli njih megla v mlečnobeli luči, ki je začela trepetati vsenaokoli po vodi. Reflektor! Reflektor! Filip je čul nek glas v jeziku, ki ga ni razumel, potem kratek premor, nato zamolkel strel... V tem trenutku so svetlobni snopi našli čoln... Filip in vojvoda sta gledala in iskala, odkod prihaja svetloba; nista se brigala za čoln, ki se je sam sebi prepuščen zibal na valovih.

Filip je opazil nevarnost in zagrabil za vesla. Začel je veslati z vso močjo, da bi prišel iz svetlobnega kroga. Komaj je pa parkrat udaril z vesli po vodi, je zagrmel drugi strel in krogla je zažvižgala nad njih glavami... Oglasil se je v noč glas v slabi španščini:

«Stop! Vi tam doli na morju, ako ne mirujete, vas postrelimo! Kdo ste, kaj hočete, zakaj streljate?»

«Streljate!» je odgovoril jezno Filip. «Kdo je več streljal, vi ali mi? Jaz imam v pristanišču jahto in sem hotel opozoriti kapitana!»

«Lažete!» se je zaslišal glas iz megle. «Vi sploh niste v pristanišču. Veslajte takoj semkaj, da vas pregledamo! Takoj, sicer streljam... Zopet kak prokleti buntovnik...»

Filip je slišal tudi te zadnje besede, ki jih je dodal oni tam v megli nekemu, ki je moral biti v njegovi bližini.

Veliki vojvoda in Filip sta se spogledala... oba sta imela na ustih in jeziku isto vprašanje: Ali sanjata? Ali bdita? Kje sta, ako nista v pristanišču? Tuja ladja, nedvomno bojna ladja... Torej se bo nazadnje obistinila tudi ta laž velikega vojvode. To bi bilo res nad vsako pričakovanje... Nista se gledala niti par sekund, ko je zopet zagrmel strel, krogla je udarila v vodo, komaj meter daleč od čolna.

«Za božjo voljo, veslajte vendar!» je zaklical Ramon. Ljudje v megli se

ne šaljijo, zdi se mi, da sem v blaznici, prav ničesar ne razumem.» —

Filip je zagrabil vesla in veslal z vso naglico v smeri, odkoder je prihajal glas. Sicer je bil Filip v svojem življenju pripravljen na najrazličnejša presenečenja, toda kar se godi tukaj, je preveč, da bi mogel verjeti resničnost vsega. Gotovo so to sanje!

Naenkrat je videl, kako se pred njim dviga iz megle in morja ogromna senca; slišal je oni isti glas:

«Stop! Čakajte! Kdo ste?»

Nekaj trenutkov je preteklo, potem se je pa od gladke sive in oklopljene strani ladje stegnil žerjav, ki je zagrabil njih čoln in ga tik nad morskó gladino dvignil in prenesel k stopnicam, kjer sta stala dva moža v uniformi... Luč je bila preslaba, da bi jih mogel razločiti natanko... videl je samo, da je bil eden obeh velik, ta je gotovo poprej klical; ta je nekaj zamrmral svojemu tovarišu, česar pa Filip ni mogel razumeti, ker ni razumel tega jezika, potem pa rekel špansko:

«Vaša sreča, da ste nas ubogali! Toda vraga, kakšni ste! Ali ste uporniki? Pojdite na krov, da se izpoveste!»

«S kako pravico to zahtevate?» je vprašal jezno veliki vojvoda!

«S pravico močnejšega! Mi smo danes tukaj čuvarji miru, zakona in reda!»

«Lepi čuv...» je hotel reči veliki vojvoda, toda Filip ga je potegnil za rokav. «Ali mi hočete pomagati, da prenesemo to damo, bolna je!»

«Dama? Piknik v noči?» je rekel tujec in dodal nekaj besed, ki so bile prav gotovo kletev. Filip se je ves stresel, spoznal je jezik... mož govori rusko! Da, vraga, pravo ruščino!»

Dolgin v uniformi se je sklonil popolnoma v nasprotju s svojim dosedanjim nastopom in pomagal galantno donu Ramonu in veliki knegi-

nji, ki je bila še vedno napol v nesvesti in se še vedno opirala na vojvodo po stopnicah navzgor. Don Ramon se je takoj pomiril, zahvalil se je tujcu in pomagal plezati svoji spremljevalki po ozkih železnih stopnicah.

«Vaš prijatelj je ranjen?» je vprašal tujec Filipa.

«Da!» je odvrnil Filip na kratko. «Ali vas smem vprašati, koliko časa nas mislite zadrževati na krovu?»

«Dokler mi ne odgovorite na nekaj vprašanj!»

«Mnogo?»

«To je odvisno od vas!»

«Storili boste samo svojo dolžnost kot oficir in gentleman, ako poskrbite, da dobi dama, ki jo vodi moj prijatelj, dobro oskrbo. Ali imate na krovu zdravnika?»

«Imamo! Res, skoro bi bil pozabil nato, takoj poskrbim vse potrebno.»

Filip je odšel z obema oficirjema — ker to sta gotovo bila oba tujca — po stopnicah navzgor, mimogrede je Filip spregovoril par besed z velikim vojvodom. Don Ramon je še vedno vodil veliko kneginjo in šel za manjšim oficirjem, ki mu je namignil, naj gre za njim. Don Ramon je odpeljal veliko kneginjo in se čez nekaj hipov vrnil k Filipu, ki je stal na krovu z oficirjem, ki je odrejal vse potrebno.

Ramon je rekel Filipu francosko:

«Vse v redu... po dežju mora solnce priti! Ubogo dete, sedaj je vsaj na varnem!»

«Kaj, vi govorite tudi francosko?» je rekel oficir v gladki francosščini. «Pardon, nisem vas poslušal — a zdelo se mi je, da sem tako slišal.»

«Da,» je odvrnil veliki vojvoda, «tudi francosko govoriva.»

«Tako, to je prav dobro! Torej, ali mi moreta povedati, kaj se pravzaprav godi na tem vražjem otoku. Ali revolucija še vedno traja? Tako proklete tiho in mirno je vse!»

Don Ramon je odgovoril mirno:

«Revolucija je bila končana nocoj, zato je tam tak mir!»

«Nocoj končana? Mille diables! Odkod pa to veste? Ali ste prišli semkaj, da brijete norce?»

«Nikakor! Revolucija je bila nocoj končana, to veva midva najbolje, ker sva jo midva — jaz in moj prijatelj, oziroma moj prijatelj in jaz, nocoj končala.»

«Sto vragov, ali sta prismojena, ali kaj vama je? Vi in vaš prijatelj? Kdo je ta vaš prijatelj, kdo ste pa prav za prav vi?»

«Moj prijatelj je profesor Pelotard iz Švedske, jaz sem pa veliki vojvoda Minorke!»

Skoro samozavestno in efektno je izrekel don Ramon te besede, toda učinek je bil popolnoma drugačen, nego si ga je mogel pričakovati.

Veliki oficir je potegnil piščalko in zažvižgal — rezek žvižg je zadonel na krovu, približali so se takoj koraki... dolgin je pa rekel sledeče, čudne besede:

«Vi ste veliki vojvoda Minorke! To je izborno... prisegam vam, da boste viseli čez pol ure na najvišji jarboli!»

Don Ramon in Filip sta stopila za korak nazaj, gledala sta se — in Filip je imel prav isti občutek, kot malo prej, ko je veslal skozi megleno noč! To so sanje, to ni mogoče... Kdo bi naj izrekel te besede: Vi ste torej veliki vojvoda Minorke, v pol ure boste viseli na najvišji jarboli? Zadnji dan je don Ramon imel že mnogo izkušnje z obešanjem, in sedaj mu zopet obljublja! — Toda, saj to vendar ni mogoče — vse to so le sanje, saj niso bile nikdar v resnici izgovorjene! — Toda ravno tako hitro, kot so sledile v Filipovih možganih te misli, tako hitro so ga predramile besede, ki jih je slišal sedaj.

Koraki, ki jih je slišal že malo prej, se so približali, Filip je videl, kako je prišel zopet na krov oficir v ruski

uniformi, pozdravil je dolgina, ki mu je rekel francosko — gotovo nalašč, da sta ga mogla razumeti tudi Filip in veliki vojvoda.

«Barinsky, zbudite takoj gospoda Markoviča in mu recite, da naj pride takoj v mojo kajito.»

Markovič, Markovič... Filipa je vse pretreslo. Markovič.

Dolgin se je zopet obrnil k Filipu in Ramonu ter dejal:

«Prosim, pojdita z menoj! Opozarjam vaju, da ne vzbujata nobene pozornosti.»

Ni čakal odgovora, namignil je obema in šel naprej...

Veliki vojvoda, ki je stal kot omamljen, ko je slišal iz ust velikega oficirja ono ime, je segel z roko proti žepu, kjer je nosil svoj revolver... izraz obupa in odločnosti se je pojavil v njegovih očeh. Filip je to opazil in tudi razumel, toda predno je njegova roka prišla do žepa, jo je zagrabil Filip, ki je potegnil velikega vojvodo za oficirjem in mu zasepetal:

«Hitro, hitro, visočanstvo! Tu je moja listnica, dajte mi svojo. — Tako! Poslužite se moje listnice, toda šele v zadnjem trenutku. Kar boste potrebovali, najdete v njej! Tajite vse drugo, a svojo vlogo igrajte dobro!»

Veliki vojvoda je še vedno hotel poiskati svoj žep, kjer je nosil orožje... toda ko je čul Filipove besede, je obstal, začudil se je, prav ničesar ni razumel, storil je mehanično vse, kar mu je narekoval Filip. Predno ga je mogel kaj vprašati, se je veliki oficir ustavil in jezno zaklical:

«Kje sta vendar, kaj se obotavljata! To vama prav nič ne pomaga! Le za menoj.»

Filip je namignil Ramonu, da naj molči, a sam je rekel:

«Saj greva! Pa saj veste, da je veliki vojvoda ranjen na nogi!»

Dolgin je nekaj zamrmral, šli so naprej, čez par trenutkov so stali

Filip, veliki vojvoda in dolgi oficir v precej veliki a jako skromno opremljeni kajuti. Sedaj je šele mogel videti Filip obraz tega čudnega oficirja... Ko ga je zagledal, se je stresel in prav debelo po švedsko zaklel...

Kajti...

Toda predno je končal Filip misel, ki se je rodila ta trenotek v njegovi glavi, se so odprla vrata in v kajuto je prihitel debel, plečat možakar. Ves je bil rdeč v licu vsled razburjenja, videlo se je, da se je oblekel v vsej naglici... njegove ustne so se pa premikale pol v razburjenju pol v zadovoljstvu. Za njim je šel oficir, ki ga je Filip videl malo prej na krovu.

Veliki vojvoda je pogledal možakarja, ki je ravnokar vstopil, in prebledel.

Možakar je pa začel gestikulirati in kričati v čudnem jeziku, beseda, je sledila besedi, stavek je sledil stavku, vse na kup... Tedaj je namignil veliki oficir in dejal:

«Tiho Markovič, tudi vi pridete na vrsto!»

Potem se je obrnil k Ramonu in na kratko vprašal:

«Ali poznate tega moža?»

Skrivaj je pogledal Ramon Filipa, ki je hitro odmignil.

Don Ramon se je zavedel položaja, vrnila se mu je prirojena flegma, kratko in dostojanstveno je odgovoril:

«Ne, nikdar ga nisem videl! Sicer pa prosim, da mi najprej poveste, kaj naj pomeni pravzaprav to zasliševanje.»

«To zveste takoj!» je odgovoril dolgin precej osorno... Predno nadaljujem, ponavljam svoje vprašanje: Ali še vedno trdite, da ne poznate tega človeka? Vi ste veliki vojvoda Minorke?»

«Da, tu sem, nisem pa navajen, da bi me tuj oficir v moji državi zasliševal!»

«Motite se, ako mislite, da ste v svoji državi, vi ste sedaj v Rusiji, ker se nahajate na krovu carske ruske

oklopnjače, kjer poveljujem jaz! Torej, tega moža ne poznate?»

Don Ramon je pogledal zaničljivo na gospoda Markoviča, potem pa dostojanstveno odgovoril:

«Ne! Še nikdar ga nisem videl!»

«Tako? Še nikdar me ni videl... Ne pozna me... O sveti, pravični bog! Jeruzalem! To je kolosalno... In mojih tristotisoč peset... Tudi teh ne pozna, o pravični bog! Tudi teh ni nikdar videl...»

«Molčite, Markovič!» je zakričal ruski oficir. «Čakajte, tudi vi pridete na vrsto, rekel sem vam že, in pazite se, ako me ne poslušate! Vi Markovič, zapomnite si, da niste v Palestini, ampak v Rusiji!»

Mali možakar je takoj utihnil in je pogledal z očmi, ki je bil v njih izražen podedovani strah iz starih pokolenj. Štrna zmrušenih las mu je padla preko čela.

Poveljnik ladje ga je motril nekaj časa z ostrim pogledom, potem se pa obrne k Ramonu in mu reče:

«Ta možakar je prišel na krov naše ladje, ko sem prevzel poveljstvo, in prosil pri meni avdijenco. Seveda ga nisem hotel sprejeti, toda mojemu adjutantu je pripovedoval potem pripoved, ki je tako strašna, da je sploh verjeti nisem mogel. Toda z ozirom na čast ruske vladarske hiše sem se moral prepričati, kaj je na stvari. Neka ruska velika kneginja se je nameravala pred nekako dvema letoma zaročiti z vladarjem Minorke; toda do zaroke ni prišlo, ker se je upiral njen oče taki zvezi. Kneginja, ki je bila neumno zaljubljena v velikega vojvodo, ki ga ni niti videla ali poznala, bila je precej romantičnih navad in včasih malo prenapeta. Nekega lepega dne mu je naskrivaj pisala pismo, ki je bilo jako nerodno in polno izrazov in namiganj, ki so navadna pri dekletih v takem duševnem razpoloženju. Njegova dolžnost je bila, da vrne to pismo, česar pa on ni storil. Njegov gmotni položaj, ki je bil že takrat ko je nasto-

pil vlado precej neugoden, je bil v onem času naravnost obupen... no in sedaj se začenja Markovičeva povest. Kakor sem že rekel, je bil takrat njegov položaj skrajno obupen. Po nekem posredovalcu se je obrnil do tega Markoviča — ne vem kje je izvedel njegov naslov — pismo velike kneginje je zastavil pri Markoviču, ki se peča s takimi kupčijami. Zastavil ga je za tristo tisoč peset, ki so zapadle te dni. Sedaj je pa izbruhnila na Minorki revolucija, vse brzojavne zveze so bile prekinjene in Markovič ni zvedel ničesar, kaj se je zgodilo z vojvodo. Sumil je takoj, da je vsa ta revolucija le prevara, s katero namerava ogoljufati veliki vojvoda svoje upnike; bal se je, da ne izgubi svojih tristo tisočakov. Slučajno je bil v tem času v Marseillu, kjer je zaman iskal prilike, da pride na Minorko. Tedaj je pa zvedel, da sem tudi jaz v Marseillu. Poiskal me je in mi povedal vso zadevo. Z ozirom na čast ruske carske hiše sem ga pustil na krov in odšli smo na Minorco, kjer nas je po čudnem naključju obiskal takoj sam veliki vojvoda, ki trdi, da je ravnokar udušil revolucijo. Ali sem govoril dovolj jasno? Prosim vas, kaj mi imate na to odgovoriti?»

Don Ramon je poslušal besede ruskega oficirja, navidez s skrajno malomarnostjo, a ko je ta končal, je zopet skrivaj pogledal Filipa. Ta je razumel strah, ki je prevzel Ramona, zato mu je namignil, da bi ga obodril; Ramon je hladno odgovoril:

«Predno odgovorim na vaše vprašanje, dovolite, da vas tudi jaz nekaj vprašam: Ali je navada, da carski ruski oficir veruje vsaki pripovedi, ki se je znebi človek takega poklica, kot je tale čedni gospod!»

Poveljnik ladje je pri tem vprašanju nehote zardel in rekel malo uljudnejše:

«Visočanstvo, bodite prepričani, da to ni naša navada. Ako bi mi Markovič pripovedoval tako povest, a mi

ne bi predložil dokazov, verujte mi, da bi ga dal na mestu obesiti ali pa ustreliti.»

«Toda Markovič ne govori brez dokazov,» je začel kričati mali možakar. «On ne govori nikdar brez dokazov. Markovič ne laže, on nikdar ne laže! — Visočanstvo, vi tajite? (Pri teh besedah se je zaničljivo poklonil.) Visočanstvo, vi tajite, da me poznate! Ali hoče vaše visočanstvo tudi utajiti, da pozna to le...»

Hitro je potegnil iz žepa par papirjev, ki jih je imel lepo zložene, razgrnil jih je in pomoli Ramonu pod nos. V prvem trenutku se je donu Ramonu zavrtilo vse pred očmi... iskal je zaman s svojimi očmi Filipa Collina... potem je pogledal na papirje, ki mu jih je molil Markovič... Tedaj se je pa predramil kot iz sanj... Kaj naj pomeni vse to; ta pisma, pisma... Pa saj to ni nič drugega nego jako neroden falsifikat! Niti sledu ni bilo podobnosti z njegovim rokopisom, niti z rokopisom velike kneginje. Hotel se je prepričati, da li bdi ali sanja, zato je z očmi še enkrat poiskal Filipa. Videl je, da je tudi ta napanjal svoje oči, potem so se pa začele premikati njegove ustnice in v teh gibih in premikih njegovih ustnic je Ramon bral neko besedo... Takoj je razumel to besedo: L—i—s—t—n—i—c—a.—

Ramon je potegnil z vso naglico iz žepa Collinovo listnico, ki jo je menjal par trenutkov preje s svojo... odprl jo je... kar pa je videl v listnici, ga je tako presenetilo, da bi najraje zakričal... V listnici je bilo nje-no pismo, njeno pismo! To malo, nežno pismo, ki mu je težilo od prvega trenutka, ko se je zavedel svojega nekavalirskega čina, kot granitna skala na srcu... Ali je to mogoče... ne... to so sanje... le lepe kratke sanje... za hip je zaprl oči... a ta hip se mu je zdel neskončno dolg — potem je pogledal, vzel pismo iz listnice, porini! je Markoviča v stran in

stopil z jasnimi očmi pred poveljnika ladje:

«Bodite tako prijazni in mi povejte, kaj je to!»

Dolgi oficir je vzel pismo, ki mu ga je ponudil don Ramon, in ga pogledal....

«Hm, hm!» je zamrmral... Mogoče je to pismo moje... dotične kneginje! Toda Markovič ima tudi pismo z njenim rokopisom. Ima tudi pisma z rokopisom velikega vojvode...»

«Markovič! Torej vi nazadnje vendarle verujete več nesramnemu odelu nego velikemu vojvodi... Res, oficir...»

«Nikar se ne razburjajte! Jaz spoštujem in cenim Markoviča ravno tako, kot ga cenite vi... toda vse mi je bilo tako neverjetno in nerazumljivo! Kako naj si vendar mislim, da si je vse to le izmislil! Bilo bi nezašlišano! Sicer pa...»

Ni končal svojega stavka, ampak je samo značilno pogledal Markoviča. Ta je prebledel kot mrlič, ko je videl v Ramonovih rokah kneginjino pismo. Ko je pa izrekel dolgi oficir gornje besede, se je začel tresti po vsem telesu kot šiba na vodi... Iz ust so se mu usipale besede:

«Zagotavljam vas... oh... to je nezaslišano... on, no... on se laže vašemu visočanstvu, pravični Bog... Moje pismo je pravo, samo moje pismo... njegovo je ponarejeno... prav ponarejeno... on hoče goljufati, prav nesramno goljufati...»

Njegov glas se je spremenil v kričav vsklik... Tedaj je pa dolgi oficir, ki ga je Markovič nazival «Vaše visočanstvo», pomignil z roko in Markovič je utihnil — kajti gesta, ki jo je naredil dolgin, ni bila prav nič prijazna. Pokazal je takole nekako na vrat.

«Markovič, molčite! Pomnite, da ste na krovu carske ruske oklopnjače, a ne v kaki starinarski beznici. Ako so vaše besede resnične, bo pravica vaša... ako pa lažete... tedaj

vas obžalujem. Odnosno — niti ne!...»

Markovič je umolknil, a ustnice so mu drgetale strahu. Dolgin je zategnil obrvi in s prodirajočim pogledom opazoval nekaj časa Markoviča, nekaj časa velikega vojvodo; nazadnje se je obrnil k poslednjemu:

«Visočanstvo, oprostite, da še vedno ne vem, kaj naj verujem! Ne poznam niti vas, niti Markoviča, zato sem lahko nepristranski. Edini vzrok, da se vam nisem takoj opravičil, da sem sploh verjel Markoviču, je v tem, da je Markovič svojo zadevo iznesel tako, da je skrajno verjetna... On vendar dobro ve, kaj riskira, ako ni resnična...»

Predno je dolgin končal svoj stavek, slišal je začuden, kako je nek glas spregovoril:

«Ako se hoče vaše visočanstvo takoj o stvari točno prepričati, ako hočete zvedeti, kaj je na stvari resnice, potem morem vašemu visočanstvu takoj pomagati!»

Dolgin se je takoj obrnil od velikega vojvode in pogledal, kdo je rekel te besede. Začudil se je, ko je videl prijatelja velikega vojvode, takozvanega profesorja. Opazoval ga je z zamišljenim pogledom, profesor je pa mirno nadaljeval:

«Ničesar vam ne moremo lažje dokazati, nego to, katero obeh pisem je pravo! Oseba, ki je pisala pismo, je na krovu!»

«Oseba, ki je pisala pismo, na krovu... kaj vendar govorite?» je zatulil dolgi oficir.

«Zagotavljam vas, da je dama, ki je prišla z menoj in velikim vojvodo na krov, in pri kateri se baš mudi zdravnik, ona ista dama, ki je pisala pismo, o katerem sedaj že toliko časa in po nepotrebnem debatirate. Z drugimi besedami...»

«Z drugimi besedami, govorite vendar jasno!...»

«Torej z drugimi besedami, velika kneginja Olga Nikolajevna...»

Bilo je, kakor da je padla bomba v kajuto, v kateri so bili Markovič, Filip, veliki vojvoda in oba ruska oficirja... tak učinek so imele Filipove besede.

Oba oficirja sta poskočila in zagrabila za ročaje sabelj, da na mestu pobijeta predrznega gospoda Collina za njegovo nesramnost... Markovič je pa stal bled in odrevenel kot mrljič in gledal Filipa.

Slednjič so se vsi predramili. Dolgin je pogledal s strašnim pogledom

Filipa in dal drugu skoro kriče neko povelje. Ta je takoj odšel; sledil je zopet molk, ki je bil pa zgovornejši nego dolgi pogovori... Dolgi oficir je neprestano opazoval Collina, kot da bi se bal, da mu ne pobegne radi nesramnosti, ki jih je ravnokar izustil.

Trajalo je najmanj kakih deset minut. Filip se je ves čas umikal pogledom velikega vojvode...

Zaslišali se so koraki in vrata v kajuto se so odprla...

VIII. poglavje,

o najlepši svatbi, ki jo je kdaj doživel Collin.

Vrata v kajuto se so odprla naglo in nervozno... in neka oseba je stekla preko praga... ni se obotavljala, ni pogledala niti na levo niti na desno, hitela je samo k velikemu oficirju, ki ga je objela in poljubovala; hitela je govoriti, govorila je po rusko in ga ogovarjala s kipečimi besedami iz malih usten.

Ta oseba je bila gospa Pelotard... ki je kaj hitro prišla k zavesti... Za njo je stopil v kajuto oficir, ki je malo prej odšel po njo. Zaprl je za seboj vrata, potem se pa v mirnem stavu postavil v stran.

Teško bi bilo dognati, čegav obraz je ta trenotek v kajuti izražal največje presenečenje, čudenje in pobitost — gotovo je le toliko, da ni bil to obraz gospoda Filipa Collina. Ta je stal še vedno tam, kjer je izrekel nenadno one besede, grizel je svoje male črne brke, zadovoljno se smejal, a iz oči mu je žarelo veselje in zadovoljstvo. Prav gotovo je bil Collin prav zadovoljen s svojim današnjim uspehom, čutil se je kot moderni Odisej, kot prvi glasnik novega razodetja na balearskih otokih. Zdelo se mu je, da se ta prigoda sedaj prav kmalu in hitro konča; da bo

imela dober in srečen izid in konec za vse — samo za gospoda Semjona Markoviča ni bilo pričakovati srečnega izhoda.

Gledal in opazoval je vse navzoče in njegovo samozadovoljstvo je raslo... Tu je stal Semjon Markovič s svojim tolstonapetim licem, ki je bilo pa sedaj belo kot apno... njegovi pogledi so romali vedno le k pismom, ki so ležala na mizi pred dolgim oficirjem; pogledal je dolgega ruskega oficirja, ki je dvigal svoje obrvi in nervozno vlékel svoje dolge brke ter božal «gospo Pelotardovo», ki se je še vedno pri- vijala k njemu.

Tudi veliki vojvoda Ramon XX. je stal tu, on, veliki vojvoda Minorke in betlehemiški grof, ki je ravnokar ušel vešalom, katera mu je pripravil njegov dobri in zvesti narod, ki je imel pa sedaj zopet smolo, ko mu je dolgi oficir obetal enako proceduro. Opazoval je moža, ki se mu je malo poprej predstavil kot krvnik, opazoval je mlado damo, ki ga je objemala. Na obrazu velikega vojvode je bilo brati le en izraz: Prav nič ne razumem vsega tega!

Nazadnje se Filip Collin ni mogel več zadrževati, da se ne bi zasmel. Don Ramon ga je slišal, ko se je tako za sebe zasmel, pogledal ga je z očitajočim pogledom. Filip se je pa sklonil in mu rekel:

«Ali je mogoče, da vaše visočanstvo res ne ve, kdo je dolgi oficir, ki se mu moja bivša »soproga« tako laska?»

Don Ramon je samo odmajal z glavo in še vedno z očitajočim pogledom opazoval Filipa.

«Ako res ne veste, potem ne smem vašemu visočanstvu delj prikrivati resnice. Vaši ljubosumni pogledi so popolnoma odveč in nepotrebni. Čuj-te, ta gospod se imenuje Mihajlo Nikolajevič in je ruski veliki knez, a dama, ki ga tako lepo objema, je njegova sestra!»

«Njegova sestra... njen brat... vi to veste...» je rekel veliki vojvoda; toda predno je mogel staviti novo vprašanje, je dolgin zaklical:

«Stop! Nobenih razgovorov in pojasnil, dokler stvar ni urejena! Dozdaj je dokazano samo to, da je tale gospod — s prstom je pokazal na Filipa — govoril resnico. Njegovo zadevo bomo razpravljali pozneje. Sedaj je v obravnavi zadeva velikega vojvode Minorke. Rešiti moramo najprej vprašanje: kdo bo visel, on ali pa Semjon Markovič?»

Ko je slišal Markovič te besede, se mu je znova razvozljaj jezik in začel je kričati:

«Obesiti... kdo bo visel... jaz...? Jaz sem poštenjak, čujete... jaz sem velik poštenjak, pravični bog... On vas goljufa... on tale... vse... vse... Njega obesite, visočanstvo, a ne mene... njega... njega...»

Veliki knez Mihajlo je zacepetal z nogo in zavpil:

«Markovič, molčite, sicer bo nesreča. Tu naj odloča resnica in pravica... nič drugega. Ako ste govorili resnico... pravica je vaša, ako ste lagali...»

V tem se je odigral prav čuden prizor.

Šele sedaj je opazila velika kneginja dona Ramona. Odprla je svoje modre oči... in njen pogled je krožil od Markoviča do Ramona, od Filipa do brata. Vest, ki ji jo je javil oficir po nalogu brata, je gotovo delovala toliko na njo, da je pozabila vse dogodke v noči... sedaj se ji je začel šele počasi vračati spomin. Kaj naj pomeni vsa ta stvar? Kdo je ta mali debeli možakar? Vsa ta vprašanja so govorila iz njenih oči glasneje, kot da jih je zakričala na glas. Toda predno je mogla izustiti kako besedo, jo je prehitel brat, ki je ukazal svojemu oficirju, da naj pazi na vso trójico, sam je pa začel govoriti rusko s svojo sestro... Dasi niti Filip, niti veliki vojvoda nista razumela besedice... nista razumela začudenih vzklikov, s katerimi je kneginja Olga prekinjala svojega brata, vendar sta si mogla predstavljati vsebino razgovora med bratom in sestro.

Najprej je govoril veliki knez in pokazal na Semjona Markoviča; potem je menjal svoj glas in pokazal na pisma, ki so ležala na mizi... tu je velika kneginja zardela; potem je knez začel govoriti zopet živahneje... pokazal je zdaj Ramona, zdaj Markoviča... njene oči so bile vedno večje... blestele so v čudnem sijaju...

Naenkrat je pa prekinila njegovo spraševanje in razlaganje, ter zaklicala francosko:

«Dosti, ničesar več nočem slišati... Kaka strašna in neokusna stvar je to! Kako, kako moreš sploh verjeti temu človeku?»

Prezirljivo in zaničljivo je pogledala s kratkim pogledom Markoviča, a ta pogled je zadostoval, da je Semjon strepetal kot trepetlika.

Veliki knez je samo zmignil z rameni.

«Moral sem.. moral sem se prepričati o verodostojnosti njegovih besed. Sedaj bodi tako dobra in mi re-

ci, katero teh dveh pisem je pravo... potem končamo ravno tako hitro z vso to zadevo kot s krivcem!»

Pogledala ga je... a ta pogled je bil skoro zaničljiv... vzela je obe pismi z mize... mrtvaška tišina je zavladala v sobi par trenutkov... vse oči so bile uprte v njo... samo don Ramon je pogledal v tla... Toda ta napetost ni trajala dolgo...

«Katero pismo je pravo?» je rekla še vedno z onim zaničljivim glasom. «Ali potrebujete moje izjave? Ali ne vidite takoj, da je to pismo ponarejeno in sicer skrajno nerodno ponarejeno! Kdo drug bi mogel zakriviti tako nesramnost, ako ne tale človek...»

Pogledala je Markoviča z izrazom skrajnega prezira, vrgla ponarejeno pismo proč, pravo pa je pritisnila na srce in pogledala s pogledom polnim ljubezni na Ramona.

Ubogi don Ramon!

Ona je gotovo mislila, da je ta trenotek njemu trenotek zmagoslavja... toda on je trpel peklenške muke... in skoraj bi padel v zadnjem trenotku iz svoje uloge. In to bi se tudi zgodilo, da se v tem hipu ni odigral nov prizor.

Gospod Semjon Markovič je po jasni izjavi velike kneginje Olge stal trenotek okamenel kot kip... le njegove oči se so svetile in vrtele — bile so kot vulkan... njegove roke se so tresle — pesti pa odpirale in zapirale... Naenkrat se je izvilo iz njegovega grla hripavo grgranje divjega besa, — in v naslednjem trenotku je skočil kot besen pes proti veliki kneginji... nož se je zasvetil v njegovi desnici... ki se je dvignila... in trije vzkliki strahu — dona Ramona, velikega kneza in drugega oficirja — so se zaslišali. Nož je blisknil proti Olgi Nikolajevni... a ni se zagreznil v prsa, kamor je bil namenjen. — Še predno so se vsi zavedli groznega trenotka, še predno se je izgubil odmev prestrašenih

vzklikov, je počil strel... obraz Semjona Markoviča se je hipoma izpremenil, mišice so se napele, da so se pokazali zobje... zaropotalo je in njegovo telo je padlo veliki kneginji in njenemu bratu pod noge... Nož, ki ga je še vedno držal v svoji roki, se je zasadil v pod...

«Moja zadnja kroglja!» je rekel Filip Collin popolnoma mirno. «Sreča, da sem si jo prihranil.»

Trenotek je bilo vse tiho, vsi so gledali Filipa, ki je stal mirno in tiho... Šele čez nekaj trenutkov je prekinil veliki knez tišino:

«Srečna zadnja kroglja! Rešili ste moji sestri življenje!»

Filip se je naklonil:

«Nikdo ni srečnejši nego jaz! Samo nekaj bi moglo še povečati mojo srečo!»

«Kaj?»

«Da bi mogel še enkrat rešiti življenje njenega brata!»

«Še enkrat... kako to mislite? Vi ste mi že rešili življenje? Vi me poznate?»

«Vaše visočanstvo, ne smete me napačno razumeti. Kraljevsko nagrado sem dobil za to, kar sem storil... toda ker sem se sedaj nekoliko zarekel... prisegam, da je bilo proti moji volji... da... jaz poznam vaše visočanstvo...»

«Od kod vendar, in kje ste mi rešili življenje?»

Veliki knez ni gledal prav prijazno...

«Pred letom dni in dvema mesema! Ali se vaše visočanstvo mogoče spominja neke januarske noči v Hamburgu, ko sta obiskala neki gospod Woerz in neki profesor Pelotard pivnico nekega gospoda Schiemanna...»

Filip je prenehal, ker ni mogel končati stavka... Obraz velikega kneza se je razjasnil kot nebo po nevihti... in v začudenje vseh se je začel na glas hrohotati.

«Vi... kaj... vi... Vi ste ta človek, ki se vedno pojavlja tam, kjer človek niti ne sluti... Kaj vruga ste vendar počeli ves ta čas, kar sva se razstala v Hamburgu?»

Najrazličnejše stvari, visočanstvo!» je odgovoril Filip s skrajno uljudnostjo. «Imel sem takole različne večje in manjše prigode, kot je že to pri meni navadno. Toda z vašim visočanstvom se ravno zadnjič nisva videla v Hamburgu!»

«Tako! Kje pa, sto hudičev?»

«Pred petimi dnevi na lyonskem kolodvoru v Parizu. Vi ste, visočanstvo, stali pri vhodu v čakalnico in opazovali večerni ekspres za Marseille. Vi me niste spoznali, pa tudi jaz nisem imel prilike, da bi opozoril vaše visočanstvo na svojo malenkost. Imel sem namreč ravno mnogo dela, da srečno odvedem sestro vašega visočanstva.»

Gospod Collin ni mogel nadaljevati, kajti veliki knez je zakričal:

«Kaj... vi ste... vi ste bili? In vi si sedaj še upate...»

Filip je počasi in mirno odvrnil:

«Visočanstvo, vse, kar sem naredil, sem naredil samo zato, ker nisem poznal dame. To vam popolnoma odkritosrčno priznam! Toda lahko mi verujete, da se tega vsega ne kesam!»

«Kaj, vi se ne kesate? Vi... vi... no, no... No, le počakajte, dragi moj prijatelj Pelotard, to ne bo dolgo trajalo...»

Še bolj mirno je odgovoril Filip:

«Kesal bi se samo v slučaju, ako bi se kesala tudi velika kneginja... Vprašajte le njo, visočanstvo!»

Velika kneginja, ki je po ponesrečenem Markovičevem atentatu poslušala molče razgovor med bratom in Filipom, se je predramila. Ves strah je izginil z njenega obličja, njene oči so sijale, pritiskala je še vedno Ramonovo pismo na srce in vskliknila:

«Jaz, jaz se prav nič ne kesam!» Njen pogled se je srečal z bratovim,

toda pogledala mu je odločno in naravnost v oči... potem je pa pogledala dona Ramona, ki je stal še vedno nepremično... Ni se mogel še predramiti iz dogodb, ki se so odigravale v zadnjem času z njim in okoli njegava.

Velika kneginja je pa še enkrat izrecno ponovila:

«Prav ničesar se ne kesam, kar sem storila! Videla in spoznala sem dva moža!»

Opazovala je nekaj trenutkov Filipa Collina, nato pa zopet Ramona.

Filip se je nasmehnil, pogledal je velikega kneza, ki je stal, kot da je padel iz neba.

Nazadnje se je pa don Ramon vendarle oddahnil in rekel je z dosti negotovim glasom:

«Kneginja, zdi se mi, da ste preveč prepričani o ti stvari. Vem, da ste videli in spoznali enega moža — pogledal je pomembno Filipa — toda dveh...»

Naprej ni mogel govoriti, premagalo ga je neko čustvo, obraz se mu je popolnoma izpremenil. Velika kneginja ga je začudeno opazovala... tudi ona ni mogla reči ničesar; neugodno situacijo je končal njen brat, ki je opazoval oba. Kratko je bilo njegovo vprašanje:

«Koliko časa si potovala s tem gospodom?»

Sedaj je bila pa ona v zadregi.

«Pet... da pet dni... a tri z velikim vojvodo.»

Veliki knez je molčal in jo motril; potem se je pa obrnil k oficirju, ki je stal še vedno nepremično pri vratih. — —

«Barinsky», mu je rekel francosko, «bodite tako dobri in zbudite očeta Sergeja, ukažite, da se pripravi kapelica, namestite tja častno stražo. Naj se prižgo svetilke! Čez četrtr ure naj se odda carski salut!»

Oficir je pozdravil in se vojaško obrnil, ko je veliki knez še enkrat zaklical:

«Opozorite očeta Sergeja, da se bo vršila poroka».

Poroka? Filip se je skoraj na glas zasmel, kajti ta beseda je pomenila za njega popolno zmago. Poroka, poroka! Res, veliki knez Mihajlo Nikolajevič ne pozna nobenih ovinkov. Kratek ukaz in poroka dveh članov vladarskih rodbin je tu! Nje, niti njega ne vpraša. Pokličite očeta Sergeja, recite da naj oddajo čez četrt ure salut... ugovora ne trpi... To mora biti res lepo, živeti v avtokratski državi. Toda, kaj bo rekel don Ramon na vse to? Tako čudno se drži...

Komaj je izustil veliki knez svoje povelje, ko je don Ramon zaklical:

«Ali je to šala? Pokličite nazaj svojega adjutanta... To ne gre, to je tako čudno...»

Veliki knez je skomignil z rameni: «Dragi moj prijatelj, to ni prav nič čudnega. Vi ste nosili dve dolgi leti pismo moje sestre, a vaša dolžnost je bila, da pismo vrnete, ko se je takrat razbila poroka».

Veliki vojvoda je prebledel.

«Potovali ste tri dni z njo, to so sicer čudne okoliščine, ko jo je ta vaš prijatelj na tako čuden način odpeljal».

Ramon je hotel protestirati:

«Toda mi nismo vedeli o tem ničesar!»

«To prav nič ne de! Nazadnje jo pa sredi noči prinesete na svojih rokah na krov ruske oklopnjače. Ako ste gentleman, potem morate vedeti, da je mogoč samo en način, da vse to popravite».

«Dva sta», je rekel Ramon mirno. «Jaz imam svoj revolver!»

«Torej vi se hočete s smrtjo umakniti moji sestri...»

Veliki knez ni mogel končati svojega stavka, kajti blede kot mrlič je skočila velika kneginja in zakričala:

«Mihajlo, molči! Niti ti nimaš pravice, da siliš moža, ki me ne ljubi, ki me sovraži... saj hoče raje umreti...»

Umolknila je, zakrila si je obraz z rokami — toda njene besede so imele učinek, da si ni mogla želeti boljšega.

Z vsklikom polnim hrepenenja, ljubezni in premagane bolesti je skočil Ramon k kneginji, pokleknil pred njo, dvignil do nje svoje oči in šepetal:

«Kneginja... Olga — poslušajte me... mislite o meni to, kar ste mislili do sedaj, ko me niste poznali... jaz vas ljubim... obožujem vas... ničesar si na svetu ne želim bolj, nego da postanete za vedno moja... Toda...»

Prebledela je:

«Toda... govorite...!»

«Ta poroka... a vas ni nikdo vprašal!»

Pogledala ga je s svojimi modrimi očmi, ki so izražale toliko sladkih očitkov zadovoljstva, da je bilo takoj pri kraju z njegovim odporom. Vstal je... Filip in veliki knez sta se obrnila v stran, da bi ne motila para, ki se je ravnokar našel.

Filip je zašepetal velikemu knezu:

«Kaj pa vendar poreče k vsi ti stvari car?»

Veliki knez se je zasmel široko in veselo kot nekdanj... in Filip je takoj spoznal gospoda Woerza iz Altone, svojega prijatelja one januarске noči v Hamburgu.

«Njegovo veličanstvo car» je rekel veliki knez, mi dovoli vse, odkar sem postal soliden. Kot vidite, sem postal celo mornar; ko mi je umrl oče, sem stopil v mornarico in postal nov človek. Moja mala sestra pa vendarle zasluži, da jo osrečimo! Ali ne verujete, da bo srečna z vašim prijateljem donom Ramonom?»

«Prav gotovo!» je rekel Filip. «Veliki vojvoda je skusil prav mnogo, ta šola ga je veliko naučila! Ona bo jako srečna in...»

«In...»

«On bo živel ponižno pod copato!»

Veliki knez se je debelo zasmel...

«Vražji človek ste, dragi profesor! Jaz mislim, da imate popolnoma prav! Sedaj se moramo pa pripraviti za poroko! Ali ste že prisostvovali taki poroki vi, ki ste doživeli že vse na svetu?»

«Ne, prav gotovo ne,» je rekel Filip in pogledal na uro... «Pa tudi v tako pozni uri še nisem doživel poroke!»

Ko so bili kakšne pol ure pozneje končani ruski cerkveni obredi, je stal Filip Collin v veselem krogu ruskih mornariških oficirjev, ki so imeli očitno samo eno željo, da ga prav pošteno upijanjajo s šampanjcem! Vest o nočnih dogodkih se je razširila po vsej ladji z bliskovito naglico. Veliki knez je izdal kratko dnevno povelje:

«Nocoj se sme klepetati, kdor bo pa še jutri klepetal o teh dogodkih, bo visel na prvi jarboli.»

V veliki oficirski obednici se je govorilo vse povprek, zamaški iz šampanjk so spremljali salute topov, ki so grmeli v temno noč... Filip Collin je bil junak noči. Neprestano je moral ponavljati vse prigode nocojsne noči... tako da ni imel niti za šampanjec časa... Klepetali so, govorili so rusko in francosko, trkali so in vsi vprek kričali hura!

Naenkrat se je prikazal v družbi človek orjaške postave z modrooko damo. Vesela družba ga je v svojem razpoloženju komaj zapazila, ko so ga pa spoznali, so vsi umolknili in mu ponudili prostora.

Veliki vojvoda in njegova mlada soproga sta pa stopila pred Filipa. Njegove oči so blestele.... Trčila sta s Filipom:

«Vidite, gospod profesor, da sem imel prav! Vi morate zapustiti Minorke brez svoje soproge... sami!»

Mlada velika vojvodinja je zardelela kot roža. Vsi so to opazili, zato je Filip hitro rekel:

«Vi preveč hitite, visočanstvo! Jaz še ne mislim zapustiti Minorke! Tu imam še jutri dovolj opravka!»

Veliki vojvoda se je zadovoljno zasmel in namignil strežaju, da napolni čaše, potem se je pa obrnil k oficirjem in rekel:

«Gospodje, jaz ne znam vašega jezika, vi ne poznate mene. Toda mojo soprogo poznate dobro! Slišali ste tudi nocojsnje prigode. Možu, ki sedi tu v vaši sredi, se moramo zahvaliti vsi! Njegova zasluga je, da so se vse stvari končale tako srečno, kot so se končale! Jaz sem priča, da je tako res. On je nama rešil življenje — ne samo enkrat — večkrat! Prosim vas gospodje, da dvignete z menoj svoje čaše in zakličete z menoj mojemu najneustrašnejšemu prijatelju, ki sem ga kdaj imel: Živio profesor Pelotard!»

Vsi so se odzvali z velikim navdušenjem vojvodovem pozivu, napijali so Filipu, šampanjec je tekkel v potokih in Filip se je komaj ubranil, da ga niso dvignili na ramena.

Čez pol ure sta se veliki vojvoda in vojvodinja Olga poslovila od vesele družbe. Še enkrat sta stopila pred Filipa, veliki vojvoda ga je nekaj časa molče opazoval, nato je pa rekel:

«Vi ste vedeli, kdo sem, vedeli ste, kdo je velika kneginja, kdo je njen brat... tudi njemu ste rešili v Hamburgu življenje... Vi ste oni, ki ste držali v rokah niti naše usode... Recite mi samo nekaj, dobri geny in upravitelj potov usode, ali mogoče tudi veste, kdo je ta, ki je vprizoril špekulacijo z minorčanskimi državnimi papirji? Ravnokar sem govoril s soprogo o tej zadevi!»

Gospod Filip Collin se je uljudno zasmel in rekel prav zadovoljno:

«Toda, prosim vas, visočanstvo, tudi to vam lahko povem, saj sem tudi to bil jaz...»

Konec tretjega dela.

IV. del.

Moč, oblast in sijaj.

Prvo in zadnje poglavje,

v katerem gospod Collin pri dobri volji zapusti Minorko.

Bilo je komaj devet, ko se je zbudil drugi dan gospod Collin v kajuti, ki je takoj ni mogel identificirati. Zunaj so grmeli zamolkli strelji, ki so ga gotovo prebudili, a obenem pojasnili, kje se pravzaprav nahaja.

Na krovu ruske oklopnice «Car Aleksander» se je prebudil, na ladji, kjer je praznoval včeraj sijajno poroko, kjer je bil osebni gost ruskega velikega kneza Mihajla Nikolajeviča!

Zažvižgal si je zadovoljno pesem, skočil iz postelje, oblekel se z največjo naglico, niti pogledal ni svoje obleke, ki ni bila prav primerna za take svečanosti, toda kaj zato?

V par minutah je bil Collin na krovu. Solnce je sijalo, vel je ugoden veter in lepo jutranje nebo se je modrilo v veličanstvenem oboku nad Minorko. Filip je imel jako čudne občutke. Zdelo se mu je, da mu je deževalo v možgane — in to šampanjski dež, ali nekako slično hladilo.

Vesel in vedno dobro razpoložen mornariški častnik, kolega iz sinočnje krokarije, je stopil pred Collina, salutiral in rekel:

«K vam sem hotel, gospod profesor, njegovo visočanstvo, veliki knez bi rad popil v vaši družbi svoje obilgato jutranje pivo».

Filip se je glasno zasmel. Ni se mogel premagovati, spomnil se je one čaše piva v mali gostilni v Hamburgu. Torej svojih starih in dobrih navad veliki knez ni spremenil. Spomnil se je resnih in treznih šved-

skih pomorščakov in pomislil, da bi dobri knez ne spadal v njih družbo.

Našel je velikega kneza pri jutranjem pivu in to na mestu, ki po vojaških pravilih ni pripravno za pivske namene, namreč gori na poveljniškem mostu. Veliki knez je sprejel Filipa z zadovoljnim nasmehom in pokazal z roko na razna hladilna jedila in pijače, ki so bile razstavljene zapeljivo po mizi.

«Prokleta, hladno jutro!» je rekel. «Žejen, grozovito sem žejen! Kako ste spali? Poslužite se, dragi gospod?»

«Hvala!» je rekel Filip in se naklonil. «A, to so imenitne stvari! Kakor nalašč za moje današnje notranje občutke! In kaviar . . . kolosalno!»

«Da, kaviar, in stavim svojo glavo, da je najboljši, ki ste ga kedaj jedli, ako tudi ne poznate samodržca vseh Rusov, ako tudi njemu niste rešili tako mimogrede življenja.»

«Te časti še nisem imel!» je odgovoril Filip. «Toda, sedaj, ko poznam njegov kaviar, se bom trudil, da pridem tudi do take priložnosti.»

«To je pa njegova vodka», je rekel veliki knez, «poskusite, ako vam ugaja».

Filip ni odgovoril ničesar na to vprašanje, pač pa je pobožno zaprl oči, a usta odprl ter potočil skozi grlo počasi in z užitkom carsko vodko. Nepotrebna so bila kneževa pojasnila, da kaj takega še ni pil, pa bržkone tudi več ne bo. Na to je zvrnil kozarec piva, popil še čašico

vodke in zaužil z veliko slastjo tri kruhke, obložene s kaviarom, kar je velikemu knezu jako ugajalo.

Potem se je udobno namestil na stolu, se oddahnil in si prižgal cigareto.

Veliki knez se je spomnil nečesa in rekel:

«Da, da, iz novodošle ladje so s signali spraševali za vas!»

«Za mene? Iz novodošle ladje?»

«Da, tako pred eno uro je prišla v pristanišče neka angleška jahta «The Petrel». Na krovu se vozi neki Jud. Poglejte, tam v pristanišču je!»

Filip je pogledal proti pristanišču. Sedaj šele je videl, kako daleč leži «Car Aleksander» zunaj in zapazil je belo jahto z angleško zastavo. Potem je pa pogledal velikega kneza, kate-rega ni razumel.

«Jud?»

«Da, Isaacs, ali tako nekako!»

«Isaacs?» Torej tudi Isaacs je tu! Kaj, vraga, ali roma ves svet na Minorko. Kaj vendar hoče?

«Prašal je, ali smo vas morda videli! Bil je jako razburjen. Na vaši jahti so mislili, da so vas uporniki ujeli in ubili. Prosil nas je pomoči, da vas rešimo.»

«Lahko si mislim, kako je moral biti razburjen in preplašen kapitan Dupont» je rekel Filip. «Vsi potniki so mu izginili iz krova!»

«Odgovoril sem, da ste na mojem krovu. Jud je prosil, da naj vas takoj pošljemo na njegovo jahto. Rekel sem, da morava poprej popiti pivo; zdelo se mi je pa, da možakar ni razumel mojega odgovora.»

Filip se je zasmel:

«Ali je še kaj rekel?»

«Da, še nekaj je govoril in zdelo se mi je, da se je hotel precej nelaskavo izraziti o vaši osebi, pa si je to premislil. Gotovo je imel preveč respekta do mojih kanonov.»

«Jako verjetno!» je odgovoril Filip. «Ako se ne motim, jih dobro pozna, ker so njegovo delo!»

«Njegovo delo? Moji kanoni!»

«Da, ker ima večino akcij družbe Vickers in Maxim.»

Veliki knez je presenečeno zažvižgal.

«Torej možakar je na ta način še dosti bogat!»

«Da, tako približno!» je odgovoril Filip suho... «Pred tednom dni je pokupil na moj predlog vse državne dolgove gospoda dona Ramona. Kakor veste, je takoj nato izbruhnila revolucija, revolucionarji so preklicali vse državne dolgove in gospod Isaacs je izgrabil svojih takole en milijon funtov in en četr! Mislim, da ga to preveč ne boli, seveda bo po svojem starem načelu trdil ravno nasprotno! Ako vaše visočanstvo dovoli, bi ga jaz rad obiskal, da se pogovorim z njim o tej zadevi!»

Veliki knez ga je začudeno poslušal:

«Vi hočete k njemu? — Povabimo raje gospoda na čašo piva, tu se potem lahko domenita vse! Čez eno uro je zajutrek. Vse državne dolgove je nakupil na vaš predlog! Vi ste vražji človek!»

Filip se je smeje naklonil.

«Vi ste skrajno liberalni, visočanstvo! Izvolite samo ukazovati!»

Veliki knez je rekel par ruskih besed svojemu adjutantu, ki je slonel ves čas molče v kotu na poveljniškem mostu. Čez par trenutkov so zaplesale po jربولih «Carja Aleksandra» signalne zastavice. Skoro je odplul od bele angleške jahte čoln. Ko se je ustavil pred ruskim velikanom, je izstopil iz njega eleganten gospod s črno mefistovsko brado, toda skrajno resen. Skoro stekel je po stopnicah navzgor.

Filip je slišal, kako je Isaacs vprašal:

«Signalizirali so mi, da naj pridem sem. Kje je gospod profesor? Ali je tukaj zaprt?»

«Zaprt?» se je zasmel oficir, ki ga je vodil. «Poglejte, tam gori na poveljniškem mostu je! Po teh stopnicah, sir!»

Filip je slišal hitre korake po stopnicah in kmalu nato je stal gospod Isaacs na poveljniškem mostu.

Filip mu je šel smeje naproti.

«Dobro jutro, gospod Isaacs! Kako se vam godi? Kaj vruga se je vendar dogodilo, da vas je zaneslo semkaj!»

Mr. Isaacs ga je opazoval s pogledom, ki je bil vse popreje nego prijazen.

«Prišel sem semkaj, da poskusim rešiti 1 1/4 milijona funtov!» je odgovoril hladno. «Ali se mar čudite? Ako bi radi parlamenta bil mogel prej odpotovati, bi bil že zdavnaj tu. Par sleparjev je tu enostavno preklicalo en milijon tristo tisoč funtov! Krasna stvar, res imenitna stvar! In vi pijete tu svoje pivo?»

«Ali, dragi gospod Isaacs, ko bi vedeli, kako neznansko vroče podnebje je tukaj! Toda prosim, da vas predstavim njegovemu carskemu višočanstvu!»

Mr. Isaacs je odskočil dva koraka in gledal Filipa. Mislil je, da je zno-rel!

«Da, njegovemu carskemu višočanstvu velikemu knezu Mihajlu Nikolajeviču, ki je bil tako prijazen, da je povabil na pivo mene in sedaj tudi vas!»

Mr. Isaacs je hitro snel klobuk in se globoko priklonil, veliki knez je pa zadovoljno namignil.

«Vi delate naše kanone? Izvolite, poslužite se samo! Kaviar, pivo, vodka, samo izvolite!»

Mr. Isaacs, ki je v tem trenutku pozabil na akcije Vickers & Maxim, ravno tako kot je pozabil na ves svet razun otoka Minorke, je opazoval nekaj časa velikega kneza, nekaj časa pa Filipa... bil je pa skoro prepričan, da so ga zvalili na krov plavajoče blaznice. Naenkrat se je pa spomnil na ono, kar je nekdaj bral o Rusiji, o knuti, o življenju v Rusiji, o ekscentričnih domislicah velikih knezov... in sklenil je poslušati vsako voljo velikega kneza: Vzel je hitro

kaviarja, nalil si čašico žganja, skrivaj pa je vedno gledal proti svoji beli jahti.

Mislil si je:

«Sedaj vidim, sedaj mi je jasno, da sem med samimi norci! Vsi so prismojeni! Gledati moram samo, da se poberem od tu!»

Veliki knez ga je resno opazoval in rekel:

«Bodite tako dobri, dragi gospod Isaacs, pozajutrujte z nami na krovu! Do zajutruka vaju pustim sama, da uredita svoje stvari. V eni uri je zajutrek. Brez ugovora — prosim!»

Nagrbančil je svoje košate obrvi... Mr. Isaacs je še enkrat poželjivo pogledal svojo jahto, potem se pa z globokim poklonom začel zahvaljevati za vabilo.

Komaj se je odstranil veliki knez, tedaj je pa vzrojilo vse, kar je kril v svoji duši.

«Čujte, dragi profesor, povejte mi, kaj za vruga pomeni vse to? Kaj vendarle mislite? Zvabili ste me v kupčijo, v katero sem vložil 1 in 1/4 milijona funtov, drugi dan izbruhne revolucija in vi brzojavite, da potujete na Minorke, da vidite, ako je vse izgubljeno, ko pa pridem semkaj, vas najdem na krovu ladje pijančevati z nekim...» hitro je prenehal, ... «človekom, ki trdite za njega, da je ruski veliki knez. Kaj je hotel reči s tem, da delam njegove kanone?»

«Vickers & Maxim!» je rekel Filip. «Saj imate skoro vse akcije v svojih rokah! Jaz sem mu vsaj tako rekel!»

Mr. Isaacs je molčal nekaj sekund, to ga je malo umirilo, ... toda potem je zopet jezno nadaljeval:

«Toda vruga, povejte mi vendar, zakaj ste pobegnili iz svoje jahte... ubogi kapitan je napol zno-rel v skrbeh za vas, vi pa tu lepo pijete pivo! Zakaj niste nagovorili velikega kneza, da bombardira otok in prisili upornike, da nam plačajo dolg? Da ste saj to dosegli! Toda ne, vi se brigate za zajutrek!»

Sedaj se Filip ni mogel več premagovati, v neskončno jezo gospoda Isaacs se je začel krohotati in v bučnem smehu zvijati po sedežu: Končno je pa rekel:

«Ne morem pomagati, toda ako bi bili, dragi gospod Isaacs, na mojem mestu, tudi vi bi tukaj pili pivo. Najprej vam moram pojasniti, da je veliki knez moj stari prijatelj!»

«Vaš stari prijatelj? Naj me vzame vrag, ali sta oba prismojena?»

«Da, moj stari prijatelj», je ponovil Filip. «Spoznala sva se v neki pivnici v Hamburgu! Torej kako bi se mogel braniti, da ne popijem na krovu njegove ladje par čašic? Drugič — Filip je nalašč napravil kratko pavzo, da bi lahko opazoval Isaacs — drugič sem pa moral proslavljati veseli dogodek današnje noči!»

«Vesel dogodek današnje noči? Da ste ušli iz jahte... in pustili kapitana, da vas je sedem ur iskal po Mahonu!»

«To ne toliko!» je rekel Filip. «Glavna stvar je to, da sva namreč jaz in veliki vojvoda točno v petih urah končala revolucijo.»

«Veliki vojvoda... vi... Končali?»

Dalje Isaacs ni mogel več govoriti.

«Da, da, ravno tako je! Dalje je naredil veliki vojvoda jako dobro partijo z nekaj milijoni rubljev; on je moj najboljši prijatelj, ki mi dolguje večno hvaležnost... namreč, oženil se je z mojo ženo!»

To je bilo pa tudi gospodu Isaacu preveč. Pozabil je svoj strah pred velikim knezom, pozabil svojo milijonsko izgubo... pričakoval je samo, da zdaj in zdaj blazni Filip pobesni in ga napade... izmikal se je proti stopnicam, ki so vodile na krov.

V zadnjem trenutku ga je Filip, ki se je ves krivil od smeha, prehitel in mu zastavil pot.

Mr. Isaacs je gledal preplašno okoli, da bi našel za obrambo kako orožje, ko se je Filip krohotal:

«Toda, dragi gospod Isaacs, vi me vendar poznate in veste, da je tudi

v moji blaznosti metoda! Vsaka beseda, ki sem vam jo ravnokar povedal, je tako resnična kot evangelij, dasi mogoče cela ta stvar izgleda kot kaka indijanska pravljica. Pustite me, da vam v miru vse lepo razložim, potem mi recite, da vam je žal, ko ste mi zavidali par čaš plzenca!

Mr. Isaacs je pogledal s pogledom, ki je še vedno izražal strah, nato je previdno porinil mizico s kompasom med sebe in Filipa ter rekel:

«Pripovedujte!»

Gospod Collin se je moral še vedno smejeti preplašenemu obrazu svojega poslušalca, ki je poslušal z odprtimi očmi, ušesi in usti njegovo pripoved, ki je trajala dolgih 40 minut. Finančnik ga je v začetku opazoval z nezaupanjem, potem se ni upal niti dihati... ko je pa Filip končal, je vskliknil: «By Jove! Kako nesramno lažete!»

Toda nazadnje se je moral vendarle prepričati o resničnosti Filipovih besed. Zapustil je svojo trdnjavo za mizo, šel k Filipu, stisnil mu roko in dejal:

«Odpustite mi, dragi profesor! Pozabite vse, kar sem vam rekel. Vsako jutro svojega življenja zaslužite sod plzenca! Vi ste mož, vi ste res velik mož in jaz se vam klanjam. Udušili ste revolucijo, rešili velikega vojvodo, rešili ste njegovo soprogo... oženili ga z nekaj ducati milijonov dote. By Jove, vrag vas vzemi! Skoro bi nastal Waterloo — toda vi ste večji nego Napoleon, vi ste omogočili Slavkovo!»

«No, dragi gospod Isaacs, le nobenih pretiravanj! Vse se imamo zahvaliti le slučaju! Sicer pa, kaj bi vam škodovalo, ako bi imeli kakšen milijonček manj v žepu!»

Mr. Isaacu se je za trenotek zatemnil obraz, nato se je pa zopet zasmejal.

«No, to ste prav dobro povedali! Vedno ste radi lahkomišno razpolagali z mojim denarjem! — Toda odpuščam vam — res prav čudno je,

kako vam vedno v pravem trenutku pomaga slučaj!»

Sedaj pa prihiti na poveljniški most mlad oficir, ki se je naklonil, salutiral in rekel:

«Njegovo visočanstvo prosi k zajutreku, gospoda!»

Mr. Isaacs je hitro pogledal na kaviar in vodko.

«Ali mislite, da dobimo tudi doli take stvari?» je rekel poželjivo. «Še nikdar nisem okusil kaj tako imenitnega! Dasi sem imel najhujši strah, vendar sem jedel s takim tekem...»

«Seveda, da je tudi doli takih stvari!» je odgovoril Filip. «Poznam dobro njegovo visočanstvo velikega kneza! Ne čudim se prav nič, da tako hvalite njegovo blago... saj to se ne zgodi vsak dan, da bi midva jedla kaviar ruskega carja in pila njegovo vodko!»

Ko je bil končan zajutrek — trajal je precej dolgo, ker je vladalo na njem najboljšo razpoloženje — se je vsedel Filip z gospodom Isaacsom v kot salona, kjer sta se posvetovala, kaj naj sedaj začneta. Ko sta bila tako v debati, je Filip čutil, da je položil nekdo na njegovo ramo roko. Bil je to don Ramon, ki je stal pri njih s svojo mlado soprogo.

«Gospod profesor» je rekel, «midva bi nekaj rada govorila z vami!»

Filip se je nasmehnil:

«Uganil sem, kaj želite! Zadeva o državnem dolgu velike vojvodine Minorke, kaj ne?»

«Pogodili ste! Sinoči, oziroma danes zjutraj ste nam ušli! Prosim vas, da mi sedaj razložite vse, kaj je na stvari! Oprostite, mr. Isaacs!»

Filip se je zopet smejal:

«Nič ne de, vaše visočanstvo, tudi gospod Isaacs sme poslušati naš razgovor. Da se bolje izrazim... on ima pravico, da nas posluša, ker je on dal denar za mojo borzno špekulacijo».

Sedaj se je pa zasmejal veliki vojvoda.

«Vi ste bili pač previdnejši, da niste založili svojega denarja v tako sumljivo špekulacijo!»

«Ravno nasprotno, visočanstvo, naš načrt je bil kolosalen, jaz sem skiral, kar sem mogel, seveda glavni kapital je dal na razpolago gospod Isaacs».

«Prosim vas, dragi profesor, povejte mi, kako je bila pravzaprav ta stvar!»

Gospod Collin je začel govoriti, dasi težko, ker še nikdar ni bil njegov jezik tako zaposlen, pa najsi bo glede pijače, hrane in pripovedovanja, nego v zadnjih dvanajstih urah; pripovedoval je na dolgo in široko; sedaj ga Isaacs ni prekinjal, pač se je pa zadovoljno in ponosno smehljaj. Parkrat sta ga prekinila veliki vojvoda in njegova mlada soproga.

Ko je Filip končal, je rekel počasi veliki vojvoda:

«Ali vas smem prositi za malo uslugo, gospod profesor?»

«Vse kar morem storiti, visočanstvo, samo zahtevajte!»

«Bodite tako dobri in pišite svoji domovini...»

Tedaj se je Isaacs prvič vpletel v razgovor:

«Domovini? Kje pa je sploh njegova domovina?»

«Švedska», je rekel don Ramon, «ali niste vedeli tega?»

«Nikdar mi tega ni povedal, visočanstvo. Švedska!»

Mr. Isaacs je opazoval nekaj časa Filipa.

«Da, Švedska!» je ponovil veliki vojvoda. Pišite takoj na Švedsko, dragi profesor in prosite par svojih rojakov, da pridejo tudi oni na Minorco. Jaz jih potrebujem, moja država jih potrebuje! Ako so vsi Švedi taki kot ste vi, potem postane v par letih Minorca bogatejša od današnje Amerike. Modrost in pogum... to se ne najde vsak dan.»

«Visočanstvo», je odgovoril Filip, «bojim se, da moji rojaki že itak preveč mislijo na Ameriko, ... in jaz...»

jaz nimam več pravice, da se predstavljam kot Šved; dolgo let je že, kar sem zapustil Švedsko.»

«Ako bi kdaj potrebovali novo domovino», je rekel don Ramon, «tedaj veste, kje jo najdete; mesto da mi pošljete par ducatov svojih rojakov, pridite vi sam na Minorko».

Filip se je molče in smehljaje naklonil, ni vedel, kaj naj odgovori. V razgovor se je sedaj vplela tudi velika vojvodinja Olga:

«Rekli ste mi v Marseillu, predno ste me spoznali, da je ta, ki je podvzel borzno špekulacijo z minorčanskimi državnimi papirji, to naredil, ker se je nadejal dobička. Stvar pa izhaja od vas. Povejte mi, na kak dobiček ste računali?»

To vprašanje je bilo Filipu skrajno neprijetno! Ni bil zastonj sin naroda, ki ga je ravnokar tako poveličaval veliki vojvoda. Ko je pogledal v oči mlade in lepe vojvodinje, zdelo se mu je naenkrat vsa njegova špekulacija nesolidna, dobiček se mu je zdel umazan, neprijeten. Čez par sekund je šele odgovoril:

«Tega ne morem povedati! Sicer pa jaz sploh nisem... Vprašajte rajše gospoda Isaacsa».

Vojvodinja Olga se je nato obrnila k znamenitemu angleškemu finančniku. Bila je mirna kot vedno. Filip se je nehote spomnil na njen obračun pred odhodom iz Marseilla.

«Torej, gospod Isaacs, govorite vi!»

Mr. Isaacs si je pogladil svojo mestovsko brado in začel razlagati:

«Moj prijatelj, gospod profesor, je izdelal vse proračune in izračunal koliko so zaslužili prejšnji lastniki državnih papirjev. Jaz mislim, da so se številke menjale med 9 in 35 procenti! Vzemimo srednjo mero: 15 ali 16... Toda...»

Ko je Filip čul te besede, se je šele zavedel, ker ves razgovor mu je doslej bil nerazumljiv, tako je bil zmeden.

«Visočanstvo!» je rekel. «Jaz sem priložil 50.000 funtov. Želel bi, da dobim to vsoto nazaj, ampak niti groša več! Ko sem začel z borzno špekulacijo, sem imel opraviti z neznanimi ljudmi. Ako želite, da ostanemo še nadalje znanci, prosim vas, opustite vsak obračun.»

Olga je hitro rekla:

«In celokupna vsota? Koliko ste vložili v špekulacijo, kapital, obresti, stroški?»

Mr. Isaacs jo je začudeno pogledal: Kapital, obresti, stroški! Kak trgovski talent ima ta dama!

«Milijon, tristotisoč funtov, toliko sem dal jaz, profesor je dodal še petdeset tisoč funtov. To so stroški. Obresti, ako jih sploh smemo računati, znašajo petnajststo funtov!»

Vojvodinja je pazljivo poslušala, potem je pa rekla mirno in s svojo navado, da iznenadi svoje poslušalce:

«Kaj zahtevate, ako bi hotela, da mi izročite takoj vse papirje!»

Stari in izkušeni borzijanec, kot je bil Isaacs je ostrmel, in zajecjal:

«Kaj, sedaj... takoj?»

«Da!» je odgovorila nestrpnost. «Sedaj, takoj! Povejte samo ceno!»

Skoro pol minute je trajalo, predno je Isaacs uvidei, da je stvar popolnoma resna. Pogledal je Filipa in rekel:

«No recimo takole dva milijona funtov...»

«Dva milijona?» je vskliknila vojvodinja... Dobro! Vi ste priča naše kupčije, profesor Pelotard!»

Predno je mogel Filip sploh kaj odgovoriti, sedla je za mizo, potegnila iz svoje torbice knjižico s čeki in

hitro izpolnila vse potrebne rubrike na čeku.

Vstala je in mirno rekla:

«Prosim, to je vaš ček, mr. Isaacs. Prosim dajte mi potrdilo, da ste ga sprejeli, in izjavo, da je državni dolg velike vojvodine Minorke poravnal! Ostane le še petdeset tisoč funtov...»

Mr. Isaacs jo je opazoval z začudenimi očmi... potem je pogledal ček. Bil je naslovljen na Crédit Lyonnais v Parizu; v ozki srednji vrsti, kamor se komaj napiše par črk, je bral napisano: Izplačati mr. Isaacsu 50.000.000 frankov (petdeset milijonov frankov)! To je bil največji ček, ki ga je imel sploh kdaj v rokah, ček vreden onega, ki ga je bil napisal! Torej je konec stoletnih državnih dolgov velike vojvodine Minorke! Pogledal je vojvodinjo in rekel:

«Razen 50.000?»

«To je prispevek gospoda profesorja. Z njim obračunam posebej! Oziroma obračunava z mojim soprogom!»

Pogledala ga je in potegnila iz torbice kos papirja.

«Vi se torej branite, da sprejmete ta spomin?»

Filip je nehote vzel listič in ga prebral... Bil je ček na Crédit Lyonnais, ravno tak kot Isaacsov... in v desnem kotu je blestela številka:

Pet milijonov frankov!

Filip je mirno zvil ček in pristopil k mizi, kjer je gorela sveča za kadilce cigaret, mirno je pritaknil papir k plamenu sveče in pustil, da je izgorel... Veliki vojvoda in vojvodinja sta ga molče opazovala... Gospod Isaacs je pa na široko izbuljil oči in odprl usta...

Vojvodinja je rekla:

«Vi torej zahtevate, da napišem nov ček? To ni lepo!»

«Mislim, da je to, kar sem storil, dovolj, da dokazem, kako visoko spo-

štujem naše prijateljstvo! Milijon, dvesto pedesettisoč frankov se glasi vsota, ako sem prav izračunal!» je odgovoril Filip.

Vojvodinja je napisala nov ček, Filip ga je vtaknil v žep, a don Ramon je rekel:

«Res sreča je, ako ima človek odločno in energično soprogo. Prepo vedala mi je, enostavno, da se vmešavam v te stvari! Gospodinjstvo se mora začeti brez dolgov, pravi ona! Vidim, da stojim že pod copato, dragi profesor!»

«Visočanstvo», je odgovoril Filip, «vem, kakšni občutki so to!»

Vojvodinja je zardela, Filip je pa nadaljeval:

«Ali smem vaše vojvodsko in kneževsko visočanstvo nekaj vprašati?»

«Samo vprašajte! Kaj želite?»

«Zakaj svojega sedanjega soproga niste nikdar imenovali tako, kot se imenuje. Raoul, Roland, Ronald... vse je bil samo Ramon ne!»

Zopet je zardela in se oklenila svojega soproga, zasmejala se je in rekla:

«Sedaj pa niste tako duhoviti, kot ste bili vedno doslej... Zakaj... zato... da ste mi imenovali vi njegovo ime, ki sem ga hotela slišati!»...

Gospod Filip Collin in mr. Isaacs sta se pripravljala, da obiščeta oficirsko méso, toda na povabilo velikega vojvode so odšli na kopno vsi; Isaacs, Collin, veliki vojvoda s svojo soprogo in stari señor Paqueno.

Straže ruskih mornarjev so patrulirale po mestu, prebivalstvo se je skrivalo preplašeno za mlaji in kandelabri, ki jih je dal okrasiti veliki vojvoda don Ramon, da proslavi svojo in svoje soproge vrnitev na Minorke. Konjeniki so dirjali naokrog in proglašali vrnitev ter poroko velikega vojvode; o revoluciji ni bilo niti besede; zato je pa vsebovala prokla-

macija sledečo vest: Vsi državni davki vojvodine Minorke se zmanjšujejo na eno desetinko vsote, kolikor so znašali doslej, in se znižajo pozneje še bolj!

Filip Collin se je smejal in rekel:

«Tako, visočanstvo, vam se ni treba bati nove revolucije! Minorke se bliža velika in sijajna bodočnost!»

«Hvala, dragi gospod profesor!» je rekel don Ramon s hvaležnim pogledom... «Samo nekaj, kar je najbolj čudnega in za mene najbolj nerazumljivega, mi še niste razložili... ono pismo... marveč...»

«Visočanstvo!» je odgovoril Filip, «pustimo te stvari... Kaj nas briga to! Naj leže ta zadeva v grob s Semjonom Markovičem in sedmimi uporniki..., ki so jih pokopali v grob brez imena...»

«Prav imate!» je rekel veliki vojvoda in se nehote stresel. «To ni za nas!»

Gori v starem dvoru, kjer so zadrževale vodovodne cevi s težavo izkašljevale mleze bistre vode, ker že dolgo časa niso bile v obratu, kjer se je dvigalo sto in sto plamenov plinove razsvetljave, sta se sprehajala gospod Isaacs in finančni minister Paqueno. Pregledala sta vse poslovne knjige velike vojvodine Minorke in znameniti angleški finančnik je premišljeval, kar je videl. Rekel je:

«Čudno, jako čudno je, nerazumljivo! Štiriintrideset let, pravite... neverjetno, s takimi upniki, takimi izvori... in takim slovesom... Recite mi samo...»

Prenehal je za trenutek, potem je nadaljeval:

«Povejte mi... vaša nagrada...»

«Moja nagrada! Señor?»

Stari Paqueno se je zasmejal, ves srečen... a ne užaljen.

«Moje plačilo je bilo ves čas zupanje mojega vladarja in pravica,

da sem ga smel vedno smatrati za svojega prijatelja!»

«In sicer nič...?»

Mr. Isaacs ga je pogledal z začudemini očmi...

«Da, sicer nič! To je vsekakor preveč za mene!»

Mr. Isaacs ga je zopet opazoval:

«Recimo torej pet tisoč... mislim in predlagam, ako bi hoteli sprejeti pri meni službo. Ni sicer kneževska plača, toda recimo, pet tisoč funtov letno... za začetek recimo... imam nekaj negotovih, recimo nezanesljivih podjetij... in...»

Stari Señor Paqueno se je smejal:

«Señor, prepozno je! Niti pet, niti deset tisoč funtov bi me ne moglo zapeljati...»

Gospod Isaacs se je skoro razjezil:

«Razumem vas... konkurenca je tu... gotovo je govoril z vami že kdo pred menoj?»

Stari minister Paqueno je položil svojo uvelo roko na njegovo ramo:

«Da, konkurent, señor! Toda ta konkurent je druge vrste, kot si mogoče vi predstavljate!... Neznaten samostan... señor... neznaten jezuitski samostan v Barceloni. Tja pojdem, kakor hitro se spozna moj milostivi vladar v svojih novih in lepših razmerah. V malo celico bratstva svetega srca grem potem... señor...»

Mr. Isaacs ga je gledal začudeno. Ni ga razumel, opazoval ga je najmanj pet minut... Potem se je spomnil, kaj je naredil Filip Collin s čekom, skomignil z rameni in rekel:

«Pač so stvari, ki jih jaz ne razumem!»

Zvečer istega dne je bila sijajna večerja na krovu oklopnice «Carja Aleksandra». Bili so tam Filip, Isaacs velikovojvodski par, veliki knez Mihajlo, Paqueno... tudi tu je bilo kaviara in vodke, kar je s posebnim zadovoljstvom ugotovil Isaacs.

Angleška jahta «The Petrel» je priplula k ruskemu velikanu. Na povelje velikega kneza so prepeljali Filipa in znamenitega angleškega finančnika na ruskem čolnu do angleške jahte. Kapitan Dupont, katerega je Filip že tekom dneva odslovil, je odpotoval s svojo «Štorkljo». Začelo se je mrati, palme na zapadu so se videle v svojih škrlatnih obrisih na večernem nebu, ki se je bočilo kot ovenel rožni list nad otokom Minorko... Raz krova «Carja Aleksandra» so po-

zdravljali Isaaca in Collina na jahti «The Petrel» veliki knez in veliki vojvoda s svojo soprogo.

Jahta «The Petrel» je pa plula mirno v Sredozemsko morje!

Filip Collin je nastavil svoje roke na usta in zakričal:

«Drugo leto se vrnem z jahto kapitana Duponta na Minorko! Upam pa, da bo takrat štorklja že na obisku na Minorko in da prinese naslednika velikemu vojvodi, Ramona XXI...»

Konec.

Narodna in univerzitetna
knjižnica

© NUK

00000447225

120
—
2000